Mūsų Nepaprasta Klasė

VILNIAUS SALOMĖJOS NERIES GIMNAZIJOS
1950 M. LAIDA

Mūsų Nepaprasta Klasė

VILNIAUS SALOMĖJOS NERIES GIMNAZIJOS
1950 M. LAIDA

IRENA ŽEMAITYTĖ [GENIUŠIENĖ]

VILNIUS, 2005

Gimnazijos jubiliejus!

Sujudom, susirūpinom visos, pradėjom veikti telefonais: reikia kažką daryti, rašyti, rinkti prisiminimus, kaupti medžiagą apie Mūsų Nepaprastą Klasę, kad liktų ženklas buvus tokią kadaise, gūdžiais gimnazijos viduramžių laikais!

Tuometiniuose mano dienoraščiuose beveik trečdalį vietos užima klasės kasdienybė ir "ypatingi nutikimai". Su tais senais užrašais man išėjo kaip tai bobutei, kuri per išpažintį pasisakė sugriešyjusi prieš ... 50 metų ir nustebusiam kunigėliui paaiškino: "Malonu prisiminti!". Įsitraukiau į ištraukas. Bebaigdama jas perrašinėti supratau: kam daugiau, jei ne mums pačioms, klasiokėms, gali būti visa tai įdomu. Juk gimnazijos istorijoje tų klasių su savais, kaip joms atrodo, svarbiausiais ir reikšmingiausiais, nepakartojamais gyvenimais buvo šimtai. Kas ten supaisys visas, ypač mus, tokias "iškasenas" iš 5 -ojo dešimtmečio.

Tačiau viliuosi, kad čia aprašytų nuotykių, įvykių herojėms, dalyvėms bus gal smagu atgaivinti tų dienų nuotaikas ir prisiminimus, kartais gal visai kitokius ar kitaip suprastus dalykus, nes aišku, kad ne viską pastebėjau, daug ko nežinojau arba tiesiog nespėjau aprašyti. Jeigu visos surinktų krūvon savo atsiminimus, įspūdžius ir šiaip, kartais per stebuklą, išlikusius rašinius, rašinėlius – tada gal ir liktų šiokia tokia objektyvesnė mūsų klasės žymė.

Buvom vėjavaikiškos, padūkusios ir padykusios, bet kartais vistik ir mokėmės, ir apie rimtus dalykus pagalvodavom. Skaudu ir negera būdavo mitinguose girdėti niekinama mūsų tėvų ~~kaip~~ kurta, mūsų pačių vaikystės prieškarinė Lietuva. Tokia propaganda tik priešingą efektą iššaukdavo. Bet dabar mano kartą žeidžia dažnai vienpusiškas praėjusių sunkių dešimtmečių mokyklos menkinimas.

Žinojom ir nepamiršom, net "įsivaizdindavom", kad mes – Kunigaikštienės Birutės "palikuonės". Nebuvom visiškos kvailutės, sugebėjom skirti lozungus nuo tikrovės, oficialias privalomas mokytojų kalbas nuo nuoširdžių pastangų mums perduoti kiek įmanoma platesnių žinių iš Lietuvos ir pasaulio literatūros, istorijos, išmokyti taisyklingos, gražios lietuvių kalbos, supažindinti su svetima – anglų k.... Savo Mokyklai turim būti dėkingos už lietuviškos dvasios, tradicijų išsaugojimą, už įdiegtą meilę lietuvių liaudies dainoms, tautiniams šokiams (įdomu, ar, pvz., diskotekose moksleiviai dabar šoka polką su ragučiais, "Noriu miego, saldaus miego", "Bitute pilkoji"...), net už tai, jog pro pirštus vadovybė ir mokytojai žiūrėdavo, kaip per pertraukas lėkdavom į šv. Kotrynos bažnyčią melstis, kad pasisektų rašomasis darbas. Ne mūsų klasė, ne mūsų gimnazija išimtis – tokių mokyklų buvo ir Vilniuje, ir kituose miestuose, miesteliuose!

Perrašinėdama kai ką trumpinau, pakeisdama vieną kitą žodį, praleisdama pasikartojimus. Labai asmeninius "giliamintiškus apmąstymus", sentimentalybes ir kai kurias aprašytas draugių tarpusavio santykių peripetijas paslėpiau po daugtaškiais skliausteliuose; laužtiniuose skliaustuose – dabartiniai paaiškinimai. Nesistengiau taisyti kalbos, stiliaus dalykus, kurie šiandien būtų koreguotini, nes tokie, kokie yra, manau, labiau atitinka anų laikų vaizdą.

Skiriu šį savo "namų darbą raštu" mielosioms Mūsų Nepaprastos Klasės draugėms, nuoširdžiai dėkodama už dėmesį, prielankumą, palaikymą "ten ir tada" bei "čia ir dabar".

Irena Ž-G

Vilnius, 2005.10.15

1944 - 1945 m.

III, IV kl.

[O ką rastumėm seniausiuose klasės "archeologiniuose sluoksniuose"? Iš tų laikų, kai valgykloj gaudamos arbatos be cukraus tikėjom, jog ji pasidarys saldi, jeigu neskaičiuodamos pamaišysim šaukšteliu 31 kartą, nei daugiau, nei mažiau. Tai ir tilindžiuodavo puodeliai per didžiąją pertrauką!].

Vilniaus Salomėjos Neries gimnazijos Draugei Direktorei

Pareiškimas

IV b kl. su dideliu nepasitenkinimu turi pareikšti, kad nesutinka būti priskirta prie mažųjų.

Be to, nors mus skiria prie mažesnių, bet malkų krauti mus siunčia kartu su vyresniosiomis. Be to, kai priešpiečius duoda tik mažesniosioms klasėms, mes jų negaunam. O tačiau į vakarėlius neįleidžia. Kai ruošia vyresniosios klasės, tai mes dar per mažos, o kai jaunesniosios – mes jau per didelės.

Taigi, kadangi mes esame nepatenkintos savo padėtimi, prašom skirti mums lygias teises su vyresniosiomis klasėmis.

Be to, kadangi mes laikysime egzaminus pagal temas iš Švietimo Komisariato, lygiai kaip ir VIII kl., pareiškiam, kad mums reikštų daugiau pagarbos ir kad su mumis bent kiek skaitytųsi.

IV b kl. seniūnė ir mokinės

[Suprantama, parašėm tokį juodraštį pieštuku, ir mums to užteko save palinksminti.]

Rašomasis darbas Nr.1 1944.X.30. [III klasė]

Mokslo metų pradžia

Baigėsi neramios atostogos. Pradedame naujus mokslo metus. Einu į gimnaziją kupina džiaugsmo, kad vėl galėsiu mokytis. O taip buvo baisi vasara, kiek kartų galvojau, kad neteks ne tik mokintis, bet ir iš viso gyventi. Bet vėl galiu mokintis.

Ne visos mokinės susirinko. Vienos kitur mokinsis, kitos dar negali atvažiuoti, o apie trečias niekas nieko nežino. Bet tos, kurios susirinko, visos džiaugiasi, visos nori mokintis. Nors ir sunkios sąlygos mieste, nors karo metas, bet važiuoja iš kaimų mokinės. Ir kasdien vis didėja mūsų klasė.

Susirinkusios į klasę, vienos su kitom pasisveikinusios, turėjom daug ko pasakoti: kaip ir kur buvo, kaip karą [t.y. frontą] pergyveno ir t.t. Dauguma mergaičių nukentėjo, nors yra ir tokių kurių karo audra visai nepasiekė. Bet visos vienodai trokšta mokslo.

Tai pradedant mokslo metus mes prižadėkime kiekviena mokintis, mokintis, kad būtumėm savo Tėvynei naudingos.

[Pažymys 5: užbaigimas "aukšto idėjinio lygio". Bet štai, 1945 vasario 23 d. rašomojo darbo Nr.5 – atpasakojimo "Senasis bokštas" užbaiga:

"Visiems skaudu, kad dabar jų kraštą svetimieji valdo, bet kiekvienas tikisi, kad atsiras toks valdovas, kuris išvaduos tėvynę iš svetimtaučių rankų".

[Pažymys 5 su prierašu "Puikiai".

Aišku, ne mano pačios tokios patriotinės mintys, jos iš mokytojo J. Dovydaičio perskaityto teksto. Bet 1945 metais!

IIb klasė, 1944, kovo 20, lietuvių k. namų darbas rėmeliais apipaišytame sąsiuvinio puslapyje: "Istorijos pamoka"].

"Istorijos nėra, nebus!", pasigirdo kažkurios mergaitės balsas. Ot gerai! Visos mergaitės labai prašė, todėl vaidinom vaidinimą. Vaidinimas buvo apie graikų dievus, nes apie juos buvo

užduota.Vaidinimo vidury ... įėjo mokytoja. Visos išsigandusios sprukom į savo suolus kaip galima greičiau. Bet mokytoja pastebėjo ir pradėjo bartis, kad mes nieko nemokam kaip tik vaidinti, kad vietoj pamokų ruošimo vaidinam ir t.t. Ir pradėjo klausti visas "artistes". Žinoma, beveik nei viena nemokėjo. Kol kitos atsakinėjo, aš išmokau, o kai mane pradėjo klausti, tai, mano laimei buvo skambutis ir manes nebaigė klausti. [5.]

[Na ir dar viena 1944 vasario mėnesio, II klasės, seniena:

"Rašomasis darbas Nr.7, "Vasario 16":

"Rytas išaušo pilkas, negražus, bet kiekvienam lietuviui labai brangus. Prieš 26 metus paskelbė Lietuvos Nepriklausomybę. Lietuva buvo laisva.

Miestas pasipuošęs vėliavomis. Geltona, žalia ir raudona puošia kiekvieną namą. Nuotaika šventiška. Prieš 10-tą valandą daug lietuvių skubėjo Katedron. Katedroj iškilmingos pamaldos.

Po pamaldų visa gimnazija grįžo į savo salę, kur buvo 16 Vasario minėjimas. Man teko įteikti dovanėles pasirodžiusiems menininkams. Dar gerai, kad kartu su Jurkaityte ėjau. Po minėjimo grįžau namo patenkinta. Bet namuose reikėjo ruošti pamokas. Paruošiau pamokas ir nuėjau miegoti. O sapnavau, kad čia, Vilniuj, vėl pasirašo Nepriklausomybės Aktą".

[Čia irgi raudonas penketukas parašytas. Ir duodu žodį, kad sapnas buvo tikrai neprigalvotas.]

1945 - 1946 m.

IV kl.

1946 m.

Vasario 4, pirmad.

(...) su Mariuku [Ladigaite] padarėm klasės sienlaikraštėliui "Gintarėliai" vinjetę. Išklijavom spalvotais popieriais, per vidurį – aukurą su auksine liepsna, aukso raidėm lanku užrašėm pavadinimą. Tekstas bus simetriškai iš šonų. Originalu, tikrai nei viena klasė tokio neturėjo. (...) Auklėtojai ir mergaitėms patiko. Tik su tekstu kiek blogiau – niekas nerašo. Auklėtoja (Marcelė Sakavičiūtė) uždavė visoms vieną iš šių temų: Leninas nemiršta, Padėkime rinkėjams, Vasario 10-ji ir mes.

Ketvirtad., vasario 7 d.

(...) atėjo dabartinė direktorė (inspektorė Noreikaitė) ir atsinešė kažkokį lapelį. Pasirodo, tai buvo proklamacija prieš rinkimus. Vėliau sužinojau, kad pasirašė Lietuvos Partizanai. Taigi, ji perspėjo mus, kad netikėtumėm tuomi, kas parašyta.

(...) buvo rašomasis tema "Vaižgantas ir jo kūryba". Anksčiau ta begėdė mokytoja sakė, kad bus atpasakojimas.

[(...) karinio parengimo pamoka]. Salėj radom du žemaūgius tipelius. Šviesiaplaukis susiraitęs tūnojo prie lango ir žiopsojo, o juodas, toks su labai trumpom kojom, gimnazijoj pramintas "žmogumi be kaulų" šūkavo ir rėkavo, reiškia, komandavo, o paskui rodė, kaip reikia elgtis su slidėm. (...) Tas "žmogus be kaulų" taip raitėsi, kraipėsi, kad bjauru žiūrėti.

Penktad., vasario 15 d.

(...) klasėj buvo nemalonumų, (...) anglas prabilo: "Man labai nemalonu ateiti į jūsų klasę ..." Maždaug žinom, kame reikalas, tylim. (...) Tikrindamas sąsiuvinius rado 12 mergaičių nusirašiusių nuo vienos (...) ta viena – Marcinkevičiūtė (...), o mes tikros, kad ne ji, nes dar klausimas, kaip ji pati moka. (...) Anglas dar pasigyrė: "Aš septynis metus advokatavau, tai galiu greitai išspręsti, kas teisinga". Begėdis pagyrų puodas, ir išdavikas, visoms klasėms išpasakojo.

Penktad., kovo 1 d.

Mūsų klasėj trimestre 45 dvejetai! [Kiekvienai po vieną ...]

Penktad., kovo 8 d.

(...) Tie mokytojai ... Turbūt nejausmingiausi žmonės. Kaip jie nesupranta mokinių, tiesiog nuostabu ... O daugelis giriasi esą, geri pedagogai, žiną mokinių mintis ir pan. O jie labai apsirinka (...) [Nieko sau!]

Pavyzdžiui, buvo "Moters dienos" minėjimas. Per prievartą [?] visas mergaites suvarė į salę, sausakimšai sugrūdo ir liepė klausyti valandą nuobodžios paskaitos. [Apie karo didvyres ...] Tos paskaitoj iškeltos "didvyrės" yra niekšės! Ir mums, jaunoms augančioms mergaitėms, nuvargusiems po pamokų, reikia klausyti. (...) Tie mokytojai atsisėda pirmose eilėse, nesusispaudę, gali ramiai snausti (...) ir pyksta, kai mergaitės ima išdykauti, stumdytis. (...) Nenusibodo, nes skaičiau "Akmeninę širdį".

Antrad., kovo 12 d.

Filharmonijoj, Moters dienos minėjimas trijų Vilniaus gimnazijų. (...) Orkestras sugriežė TSRS ir Lietuvos himnus (tarp kitko labai nekaip). O lenkai begėdžiai kraipėsi, šaipėsi, keletas net neatsistojo. [Mūsų atstovė kalbėjo Stimburytė, rusų – tokia Vitas]. Lenkių pasirodė "maliovana lialka" – mergička dažyta, pudruota, tautiškais rūbais, Ružycka. (...) Kalbų turinys

1946 m.
Vasario 4, pirmad.

(...) su Mariuku [Ladigaite] padarėm klasės sienlaikraštėliui "Gintarėliai" vinjetę. Išklijavom spalvotais popieriais, per vidurį – aukurą su auksine liepsna, aukso raidėm lanku užrašėm pavadinimą. Tekstas bus simetriškai iš šonų. Originalu, tikrai nei viena klasė tokio neturėjo. (...) Auklėtojai ir mergaitėms patiko. Tik su tekstu kiek blogiau – niekas nerašo. Auklėtoja (Marcelė Sakavičiūtė) uždavė visoms vieną iš šių temų: Leninas nemiršta, Padėkime rinkėjams, Vasario 10-ji ir mes.

Ketvirtad., vasario 7 d.

(...) atėjo dabartinė direktorė (inspektorė Noreikaitė) ir atsinešė kažkokį lapelį. Pasirodo, tai buvo proklamacija prieš rinkimus. Vėliau sužinojau, kad pasirašė Lietuvos Partizanai. Taigi, ji perspėjo mus, kad netikėtumėm tuomi, kas parašyta.

(...) buvo rašomasis tema "Vaižgantas ir jo kūryba". Anksčiau ta begėdė mokytoja sakė, kad bus atpasakojimas.

[(...) karinio parengimo pamoka]. Salėj radom du žemaūgius tipelius. Šviesiaplaukis susiraitęs tūnojo prie lango ir žiopsojo, o juodas, toks su labai trumpom kojom, gimnazijoj pramintas "žmogumi be kaulų" šūkavo ir rėkavo, reiškia, komandavo, o paskui rodė, kaip reikia elgtis su slidėm. (...) Tas "žmogus be kaulų" taip raitėsi, kraipėsi, kad bjauru žiūrėti.

Penktad., vasario 15 d.

(...) klasėj buvo nemalonumų, (...) anglas prabilo: "Man labai nemalonu ateiti į jūsų klasę ..." Maždaug žinom, kame reikalas, tylim. (...) Tikrindamas sąsiuvinius rado 12 mergaičių nusirašiusių nuo vienos (...) ta viena – Marcinkevičiūtė (...), o mes tikros, kad ne ji, nes dar klausimas, kaip ji pati moka. (...) Anglas dar pasigyrė: "Aš septynis metus advokatavau, tai galiu greitai išspręsti, kas teisinga". Begėdis pagyrų puodas, ir išdavikas, visoms klasėms išpasakojo.

Penktad., kovo 1 d.

Mūsų klasėj trimestre 45 dvejetai! [Kiekvienai po vieną ...]

Penktad., kovo 8 d.

(...) Tie mokytojai ... Turbūt nejausmingiausi žmonės. Kaip jie nesupranta mokinių, tiesiog nuostabu ... O daugelis giriasi esą, geri pedagogai, žiną mokinių mintis ir pan. O jie labai apsirinka (...) [Nieko sau!]

Pavyzdžiui, buvo "Moters dienos" minėjimas. Per prievartą [?] visas mergaites suvarė į salę, sausakimšai sugrūdo ir liepė klausyti valandą nuobodžios paskaitos. [Apie karo didvyres ...] Tos paskaitoj iškeltos "didvyrės" yra niekšės! Ir mums, jaunoms augančioms mergaitėms, nuvargusiems po pamokų, reikia klausyti. (...) Tie mokytojai atsisėda pirmose eilėse, nesusispaudę, gali ramiai snausti (...) ir pyksta, kai mergaitės ima išdykauti, stumdytis. (...) Nenusibodo, nes skaičiau "Akmeninę širdį".

Antrad., kovo 12 d.

Filharmonijoj, Moters dienos minėjimas trijų Vilniaus gimnazijų. (...) Orkestras sugriežė TSRS ir Lietuvos himnus (tarp kitko labai nekaip). O lenkai begėdžiai kraipėsi, šaipėsi, keletas net neatsistojo. [Mūsų atstovė kalbėjo Stimburytė, rusų – tokia Vitas]. Lenkių pasirodė "maliovana lialka" – mergička dažyta, pudruota, tautiškais rūbais, Ružycka. (...) Kalbų turinys

vienodas: anksčiau moteris buvo paniekinta, pažeminta, o dabar, Raudon. Armijos dėka, visos išvaduotos iš fašistinės vergijos, yra lygiateisės su vyrais, eina į frontą, stoja prie "pulemiotų", auto ir "karabiny mašinerovy". Po to buvo perskaityta sveikinimo telegrama ... draugui, mokytojui, vadui Josifui Visarionovičiui Stalinui. Chm, prie ko čia jam? Ar ir jis kartais moteriška?

[Meninėje dalyje] po mūsų pasirodė lenkės, šoko tautiškus šokius. Visos išsidažiusios, plaukus susukusios. Atrodė ir šoko gražiai, tik jau baisiai trumpi sijonukai – aukščiau kelių. Net nepadoru. [!!!]

Trečiad., kovo 13 d.

Pasklido gandai, kad bus karas. Dieve, nejaugi? Šios dienos laikrašty buvo Čerčilio kalba. Tiesa, nelabai supratau, bet matosi, jog yra žinoma, kas čia dedasi. Šiandien klasėj mergaitės tik kalbasi, "politikuoja".

Vakar Luišaitytė per anglų k. sufleravo. Anglas pasišaukė ir paklausė pavardės. Toji išraudo kaip aguona. Jis iškilmingai pareiškė: "Žinok, tu papuolei į mano nemalonę, o tas trečiame trimestre yra labai pavojingas dalykas". Arba šiandien chemikė (pasipuošusi, tamsiai mėlyna suknele, labai gražiai) išsaukė Litvinaitę. Toji atsakinėjo, paskui prireikė parašyti amonijaus hidrato formulę. Jinai rašo, rašo – neišeina. Mokytoja tyrinėja žurnalą – ką po jos čiups. Onutė pakraipo galvą, paklausia ir, paėmusi kreidą, sau ant kaktos išpaišo kryžių. Mokytoja atsigrįžo, pastebėjo – buvo juoko.

Trečiad., kovo 27 d.

(...) Kaune nematyto didumo potvynis. Sako, kad vanduo 7 metrus pakilęs, žmonės ant stogų sulipę, daug prigėrė. Vanduo pakilęs naktį, maždaug per 2 val. [toliau smulkiau aprašyta, kaip buvo].

Penktad., gegužės 3 d.

Užvakar – 1 gegužės, tiesiog kaip Velykos, tik, žinoma, bolševikų. (...) Varinėjo, "žygiuoti" mokino (...). Visa gimnazija susirikiavusi užukampiais nujudėjo į Lukiškių (dabar Tarybų) aikštę, kažkur mus užgrūdo, nieko nesimatė. Niekas nesiklausė prakalbų.

(...) Choras dainavo radiofone. Jau trečią kart. Išėjo taip sau, vidutiniškai.

Antrad., gegužės 14 d.

Visos tik skuba, ruošiasi egzaminams. O tų pridėtinių pamokų – devynios galybės!

Šeštad., gegužės 25 d.

Šiandien jau paskutinę mokslų dieną buvau gimnazijoj. Paleido. Deja, ne visai, o tik egzaminams. (...)

Istorikė labai susijaudino, kai dėkojom jai, dovanodamos puokštę alyvų. Kai kurios mergaitės, o ir aš kartu, apsiverkėm. Nelinksma buvo. Anglas (kad jį kur velniai) klausinėjo. Pastatė du dvejetus. Ale mes triukšmavom per jo pamoką. Balsu reiškėm nepasitenkinimą, Elena vos nesviedė į jį rašalinės ... Lietuvių k. skaitė apie penkmečio planą, kad TSRS kiaulių bus 300% daugiau, negu prieš metus. Tik reikia truputį kitaip suprasti, ir bus tiesa. Per karinį parengimą dalis apsupo mokytoją su dienynu, kitos "špaciravo", svaidėsi gėlėmis, o viena, atsinešusi šluotą, iššlavė klasę.

Savo auklėtojai tikrai didelę dovaną dovanojom – gintaro karolius gražioj dėžutėj, didelę puokštę tulpių ir neapglėbiamą glėbį alyvų. (...)

Ketvirtad., birželio 6 d.

Egzaminai ... Jau penki išlaikyti, liko aštuoni. Pirmas buvo lietuvių k. diktantas. Kaip ten buvo? A gi nieko ypatingo. Akės ir bekės susirinkom į salę, susėdom į atskirus suolus, bet visai arti viena nuo kitos. Atėjo "Činčė", inspektorė, Steponavičius, išdalino antspauduotus lapus, na, ir diktuoti pradėjo, būtent, kažkokią durną "Kelionę į frontą". Mes – Marytė, Mariukas, Onutė – sėdėjom visiškoj "galiorkoj". Prie mūsų vis stoviniavo tas logikas. Jis Onutei, Mariukui ištaisė klaidų. Aš irgi jo pasiteiravau dėl kabliukų, bet jis tiek pat žinojo, kiek ir aš. Po pamokos pradėjo kišt galvas į salę mažesniosios klasės, ypač trečiokės. Kurgi, joms atrodo kažinkas, kad mes už atskirų staliukų sėdėdamos rašom! Na, o mes pasipūtusios į jas iš aukšto žvelgiam ir į bailius jų klausimus atsakom taip, kad jos tik "Och, ach, oi, vei". (...)

(...) algebros rašomasis: davė vieną uždavinį su žodžiais, vieną III kl. kurso pratimą, o kitą – II-os. (...) Akių auklėtoja vaikščiojo, nešiojo sprendimus. Nežinia iš kur pas mane pateko gera lygtis. (...) Antrojo uždavinio nesupratau. Klausiau išsikvėpinusio Mejerovičiaus, ar gerai, bet jis nesprendęs ir nežino. (...) Na, bet mes ir naudojomės šparkėmis, ajajai!

Šeštad., birželio 15 d.

(...) Per geometrijos egzaminą buvo toks nuotykis (man Mariukas pasakojo). Klasėj liko nedaug mergaičių ir tik viena dar neklausta. Ta ir prašo Giedrės, kad pažiūrėtų bilietą ant stalo. Giedrė ištiesė ranką, pažiūrėjo, tik staiga mokytoja pamatė. Giedrė tuoj atitraukė ranką, bet bilietą padėt į vietą nebebuvo kaip, tad pasiėmė ir pasidėjo į suolą, o suolo būta kiauro. Mokytoja pastebėjo ir liepė atiduoti, bet Giedrė nudavė nieko nežinanti, o bilietą numetė žemėn. Tačiau ir ten mokytoja pamatė. Tada Giedrė užmynė bilietą koja ir pamažu prisitraukė, pasilenkusi paėmė ir pakišo po Irutės sijonu. Pati neužilgo išėjo. Dabar Irutei nėr kas daryti, ji irgi nori išeiti. Numetė vėl bilietą žemėn. Elvyra pastebėjo, pakėlė ir davė mokytojai, bet ta atsakė, kad nereikia tokio bilieto, lai guli ant žemės. Ot nuotykis!

1946 - 1947 m.

V kl.

1946 m.

Sekmad., rugsėjo 1 d.

(...) prasidėjo mokslas. Aišku, koks: tampymas rikiuotėse į visokius stadionus ir pan. Nėra durnių, aš nuo tilto ir pabėgau "pafuginau". Ne aš viena. Iš pat pirmos dienos, tai kas bus per visus metus?

Penktad., rugsėj. 20 d.

(...) Priderėtų parašyti apie klasę, apie mokytojus, apie drauges, bet viskas taip paprasta, kasdieniška. Tiesa, vienas svarbesnis įvykis – mūsų auklėtoją pakeitė. Vietoj numylėtos Sakavičiūtės šįmet mus auklėja Staniulytė. Žinoma, negalima pasakyti, kad ši negera, bet visgi ne tas, kas pamilta pernai buvusi. Gal per metus prisirišim ir prie šitos. Staniulytė atrodo daugiau prityrusi mokytojavime. Lotynų – Melaikytė, mūsų brangi pati pirmoji auklėtoja pirmoje klasėje, turim nuotrauką su ja. Giria ir giria mūsų klasę, o mes, pasirodo, nieko nemokam. Lietuvių k. – piktasai Rudis su barzdele. Kiti – taip pat kažkokie keisti.

Sekmad., rugsėjo 22 d.

(...) sugadinau sau ūpą, nes reikėjo eiti į darbus. Bet kadangi su daugeliu mergaičių, nebuvo taip blogai, ir bažnyčion suspėjom.

(...) Tiesa, sako, fizikas nebedėstys gimnazijoj. O toks buvo puikus mokytojas. Kaip tikras mokslininkas.

Trečiad., spalio 30 d.

Įdomiausias dalykas gimnazijoj – choras, (...) anksčiau nemėgdavau chorų klausytis. O dabar taip mėgstu. Ir mes tokias gražias dainas dainuojam. Tik šiandien mokytojas kažkaip prasitarė, kad ateisiąs naujas mokytojas (mūsų pažįstamas Čiurlionis, "tikrojo" Čiurlionio brolis). Bet gal (ot būtų gerai) jis [P. Sližys] chore liks. Būtų gaila skirtis – jis toks nuoširdus, toks geras. Mes visos jį mylim ir gerbiam. Šį sekmadienį turėsim dainuoti radiofone. Man, rodos, teks akomponuoti kantatą. Beje, prisiminus sekmadienį – buvo komjaunimo ir pionierių vakaras. Nors aš nesu tokia, bet turėjau skaityti tokį kvailą dalyką – ištrauką iš Marcinkevičiaus "Žemės". Nieko ypatingo.

Šiandien skaičiau dalį iš Edmondo de Amiči "Mokinio dienoraščio". (...) Norėčiau ir aš rašyti taip apie savo klasės drauges, mokytojus. Man pasidarė suprantama, kodėl mokytojai būna tokie supykę (tiesa, rodos, tą žinojau, supratau senokai, bet čia labai gražiai aprašyta). (...) Man gaila Radziulio, kurį mes labai smerkėm už tai, kad vakar iš lietuvių k. rašomojo klasė gavo 7 trejetus, 3 kuolus, kitus – dvejetus, ir mes dar plepėjom, jis pradėjo trankyti sąsiuvinius žemėn. Bet, iš kitos pusės, anglas gal irgi daug turi darbo, bet kam jis taip giriasi, kam taip rėkia ant mergaičių, jei kuri nors truputį ko nežino, kad net gretimose klasėse mokytojai stebisi, kam trankosi kumščiais į stalą, į knygą, kad ta net užsiverčia ir nulekia į kitą stalo kampą? Ko jis tuo pasiekia? Kad mes užsikniaubusios ant suolų plyštam juokais. Jei jis apie save tiek nepasakotų, to, manau, nebūtų. Be to, jis labai pajuokia ir bara Černiauskaitę, tą vargšę, užguitą kuprotą mergaitę liūdnomis akimis ir negražiu veidu. Atrodo, kad jis tyčia ją persekioja, keikiasi. Mums visoms labai jos gaila. O tačiau ... šiandien jai išėjus atsakinėti ir nemokant reveranso, visos prunkštelėjom, bet po akimirksnio pajutom, kad tai buvo negražu iš mūsų pusės.

Dar daug galėčiau rašyti. Norėčiau, kad būtų viskas apie mūsų klasę aprašyta. Bet reikia eiti gulti – ryt labai sunki diena.

[lapkričio mėn.]

Vėlinės buvo graži diena. Kapinėse žvakučių nedaug, žmonių neperdaugiausia. Liudytės [mano sesers] kapas gražiai papuoštas. (...) Dar – Basanavičiaus kapas buvo trispalvėm papuoštas. Iš viso, lietuvių veikėjų, savanorių kapai buvo trispalvėmis ir vainikais su gražiausiais įrašais papuošti. O kai sutemus giedojo choras, buvo taip gera ...

Pirmad., lapkr., 18 d.

(...) Toks žvarbus šiaurys pūtė, kad Nerimi ledai eina. Bet gerai, kad klasėje šilta. Šiandien per chemiją ot buvo juokų! Raičiojomės tiesiog. Ot gera tokį mokytoją turėt!

1947 m.
Šeštad., vasario 4 d.

Gimnazijoj šiaip nieko gero. Rašėm lietuvių k. rašomąjį. Nekaip. Anglas buvo labai piktas. Turbūt buvo susimušęs su savo Stasiuku, ar sergančia žmonele, ar su savo dukra Zuzulka, ar su Igniuku, ar, galų gale, su tarnaite, kuri neturi [maisto] kortelių, nes atėjo klasėn nusibrozdinęs nosį. O pyko gal ir dėl to, kad mes šiandien buterbrodo nepadėjom. Apie tai, kad jis turi Stasiuką, Zuzulką, Igniuką, žmonelę ir tarnaitę, kurią reikia išlaikyti, mes iš jo paties sužinojom. Ateina į klasę ir plepa visokius dalykus, o mums tik džiaugsmas, kad neklausinėja, gi per rašomąjį ant stalo lipa, kad visas galėtų stebėti.. Žinoma, taip negerai, ale kas apie tai pagalvoja.

Šeštad., kovo 16 d.

O vakar koncertavom. Mūsų choras Filharmonijoj. Buvo abiturientų mišrus choras, duetas, taut. šokiai ir mūsų choras. Tas svarbiausia. O buvo jaudinimosi. Bet, ačiū Dievui, labai gerai pasisekė. Ir publikos užtenkamai, ir plojo, ir bisui kelias dainas kartojom.

(...) Tiesa, gi mes klasėj daugelis pasidarėm mokytojų "poniomis", pvz., aš tapau Radziulienė (lietuvių k.), Giedrė – Sližienė, Marytė – Mejerovičienė, Onutė – Janonienė, Joana – Jakučiūnienė, Irutė – Mackevičienė, Laima – Rusteikienė, Elvyra – Ribačiauskienė, Vytautė – Biziulėnienė ... Na, ir pinam visokias "intrigas", "baramės", "pykstamės", "keliam scenas", "vyrams", ginam juos ir t.t. O kai "vyras" pastato kitai gerą pažymį, atitinkamą "ienę" "pavydas" apima.

Šeštad., gegužės 3 d.

Balandžio 28-tą mūsų choras vėl koncertavo Filharmonijoj. Deja, publikos nedaug, bet pasisekimas nemažas. Skambinau ir aš, taip pat ir Rasma (Vaitkūnaitė iš žemesnės klasės), ir Elena Rimkaitė (iš vyresnės klasės). Galėjau geriau paskambinti, bet labai nekaip jaučiausi – ausį labai skaudėjo, be perstovės cypė. (...) Paleckis atsiuntė gimnazijai 3000 rub. Fain. Tik kadangi visur buvo minėjimai, tai publikos mažoka. Ir iš berniukų gimnazijos nebuvo. Begėdžiai.

Gegužės Pirmąją turėjo būti eisenos, "liaudies vaikštynės", ale dėl oro šnipštas išėjo. Lijo, šlapia, todėl niekas neišėjo. Vakare Aušros Vartuose užtat daugybė žmonių susirinko.
(...)

Šeštad., gegužės 18 d.

(...) Tai štai jau ir baigėsi mokslas. Dieve, atrodo lyg ir nebuvę to mokslo, lyg koks slogutis, bet kaip išvargino. (...)

(...) Baigėm gerai, kaip bus su egzaminais – nežinia. (...) Paskutinė diena buvo nei šiokia, nei tokia, net neaišku – šiandien ar vakar. Vakar – pamokos, šiandien – sporto šventė. Nei atsisveikinom su mokytojais, nei gėlių dovanojom. Neišsiskyrė diena nuo visų kitų, nebent gal tik kad kas ką norėjo, tą per pamokas darė. (...) Auklėtoja nieko nesirūpino, tik pranešė, kad kurios prašė, tas atleido nuo egzaminų.

Trečiad., gegužės 21 d.

Prasidėjo egzaminai. Kaip ir pernai – kur neini, visur: egzaminai, egzaminai ... Visos laksto – lietuvių rašomojo temas sužinot. Ir vis dėl to pavyko – ir abiturientės, ir septintosios, ir šeštosios klasės sužinojo. Tik mes nesirūpinom. (...) Iš 26-ių laikom tik 16; keturios atleistos, viena apsirgo, kitos turbūt pataisas turi. (...)

Vakar – algebros atsakomasis. Baisu nebuvo. Mejerovičius sau sėdi, klauso. Noreikaitė į laikraštį arba į knygą įsigilinusi, ir kai "Tėjėrėma" paklausia ar užteks auką klausinėti, ji sutikimo ženklan linkteli galvą. (...) Pabaigus išėjau ir radau kitas sėdint, kalbant su auklėtoja, kuri visgi atėjo. Kokios kai kurios neišauklėtos, koja ant kojos sėdėdamos su vyresniu kalbasi, pasirėmusios, pertraukia auklėtojos kalbą. (...) Po egzamino vėl suėjom klasėn, laukti rezultatų. Ir kiek prisidūkom! Ir šokom, ir vaidinom (...). Rezultatai neblogi. Auklėtoja dar apie šį bei tą pašnekėjo su mumis, baisiai nuliūdino pranešdama, kad į egzaminus reikės ateidinėti tuščiomis rankomis.

Sekmad., gegužės 25 d.

(...) Egzaminuose nieko nauja. (...) Lietuvių rašomojo buvo trys temos: 1. "Mano mėgiamiausias didvyris", 2. "Kaip lietuvių l. dainos apdainuoja darbą?", 3. "Mano pažadas Spalio metinėms". Aš rašiau pirmąją, didvyriu pasirinkau Prometėjų, nors jis ir neypatingai žavėjo mane. (...)

(...) Na tai baigiu antrąjį dienoraščio sąsiuvinį. Neatrodo, kad šiuose 56-se puslapiuose surašyta dalelė visų metų pergyvenimų, minčių. Kai kas atrodo neseniai, o kai kas seniai, seniai įvykę.

Ketvirtad., birželio 12 d.

Gimnazijoj egzaminai baigti. (...) Reiškia, esmi šeštokė. Eina gandai, kad dar kitais mokslo metais bus tik septynios klasės.

Antrad., liepos 23 d.

[Dainų šventė]

(...) Nuo pirmadienio kaip prasidėjo, tai visą mielą savaitėlę ištisai. Repeticijos, repeticijos, lakstymai iš vienos vietos kiton (...) Privažiavo 12000 dainininkų. Mieste kas antras žmogus su dalyvio ženkliuku. Atvažiavusiems – kone atskiras miestas, toli už Kalvarijų turgaus. Ten vietoj kareivinių pasidarė "Dainų miestas".

[Po repeticijų, per karštį – trumpam namo tautinių rūbų, tada – gimnazijon, iš čia – Filharmonijon, kur vyko varžybos].

Dainavom penktos iš eilės. Buvom parinkę "Nudavė močiutė" ir "Ulijoną", bet kadangi choro seniūnė Zajančkauskaitė Teofilė burtų keliu trečią ištraukė irgi "Ulijoną", turėjom teisę pasirint ką norint. Paėmėm "Dainą apie Tarybų tautą". Mūsų didžiulis choras vos vos sutilpo scenoj. Bet sudainavom gerai.

[Daug prirašyta apie pačią Dainų šventę. Nuovargis, bet smagu, linksma, įdomu; išdykavom. Publikai, pasirodo, atrodė, kad stovim kaip nulieti!]

Pasibaigus šventei, pranešė varžybų rezultatus. Skaito: Aklųjų choras ... Paramos ... Švenčionių mišrus ... Lygiųjų balsų vid. mokyklų chorų laimėjo Vilniaus (mes jau ploti pradėjom, net turėjo palaukti) Salomėjos Neries gimnazijos choras, vadovaujamas mok. Sližio! Mes vos nepasiutom iš džiaugsmo! (...) Vakare (pirmadienio) koncertavom Filharmonijoje. (...) Sužinojom taškus: gavom daugiau kaip 2 tūkst. Bendras – 8,4, o Kaunas (gimnazija, manė laimėsianti) – tik 7 su keliom dešimtosiom. Kauno Med. Seserų mokyklos choras (spec. mokyklų grupėj – pirmas) ir tai mažiau už mus gavo. Reiškia, tarp lygių balsų chorų mes geriausios! (...) Mus praminė "Stalino premijos laureatėmis".

[1946, rugpj. 15]

iš Kauno [illegible] ir konservatorijos. Sutikom Dovydą Varnąs, iš kurio [illegible] paėjau Tilsą, mes visi seniai to tikėjomės, nes buvo perdaug neatsa[illegible] Palydėjimas K. nuvažiavom Šeduinio gatve. Imonių nemačia,

*Dalyvių k. mokytoją J. Dovydaitį.

[1946, kaptričio 1]

Visų pirmiausia, ką galiu apie tai pasakyti tai [illegible] Nieko. Tik – nemalonumas, buvo per [illegible] kultūrą. Prisikabino [illegible] kybojo, kad nemoku žygiuoti (nors aš žygiavau, kaip ir kitos) ir liepė nebandyti eiti į namus, mat esu [illegible] ir ar gerai kepadariau. Pasiskundė [illegible] tai aš ne ja turėjau tokį "pasitikėjimą". Pirmą kartą praėjusio pavasario [illegible] pasakė, kad skambinau. Aš ne [illegible] nebuvau [illegible] trukdymo užkelti, pasakė, kad [illegible] V-tos klasės mokinė, ir dar nesu[illegible] pantės". Ji kartę, kai "leido" [illegible] eiti, aš nieko nelaukdama išėjau. Filmoi gi – jei leidžia, kam gi, man [illegible] iš peilininkų, pričiūnų, kad ėmus [illegible] čiam pasidaro [illegible] būti [illegible] iš peilininkų, pričiūnų, kad ėmus [illegible] stora ir pan. Tegu [illegible] save [illegible] stebi. Nesiu dabar [illegible] kino kultūros [illegible] kas. Tegu mačius [illegible] pažymį iš elgesio (dėl kūno kultūros [illegible] to aš [illegible] kartu [illegible] bet visgi man nemalonus [illegible] stora... Visgi aš neisdrįsčiau [illegible] tolio, kitos tolios. Man ne [illegible] kymas patinka, mane [illegible] idėjas.

[1946, kaptričio 18]

Svarbiausia – Marijos atvažiavo. Iš dar nekenčiau mūsiejus rodos, kad į Vilnių neberimdo. Mamytė dar nepaleido. Kę aš šokau nuteisė 10-čiai metų. Iš vargšės nergaitės. Praėjusį trečiadienį ir ginnaisjon nenuėjau dėl Marijos ir Jones – jos buvo [illegible] nu – jonus pasižnekėt. Makosi [illegible] Vakaluniškiose. Sako, ten daug sukiasi, negu čia – daugiau išėjo, daugiau reikalavo. V-tą klasė esanti vyriausia. Stažiavo [illegible] del mamytės. Sekmadienį mane [illegible] kratynių, bet nežinau, ar davė. Paskui netiko su [illegible] taip [illegible]

[1947] Sekmadienis, gegužės 25d.

Sekmines šeiš, šventė niekuo ypatingu nepasižymėjo. Iš [illegible] pat ryto pasienusi meno istorijų atsiėmiau pasitaikiusį pus[illegible] lapį, galvodama – kokis kas nešinas, tokia kas diena. Ak ir pa[illegible] tačiau – dūrio "Melancholija". Taip ir buvo – vienoda, liūd[illegible] na, Tesa, bažnyčioj ("sv. Ignoto") labai graudi giedojo choras (iš[illegible] girdau. Veni Creator), muzikavo. Bet žmonių nepelodanguoja[illegible] buvo – visi šventiško. Iš kalvarijos. O, sako, kiek žmonių buvo! Mūsų miniu! Kur žmonių nebuvo, ten [illegible] – seni, jauni, išmiegoję ir atostogavę pasiguosti, pasimelsti... Jie tokie nerami[illegible] gandai klinda iš kitų pusių – tai [illegible] tai šventai prasideda. Kaip tik negirdi [illegible] lus apmiršta. Bėdos, nejaukai [illegible] būtų tik [illegible]

[1946] Pirmadienis, gruodžio 2d.

Jau iš po to kvailo daikto, kaip aš rašiau - trimestro galo. Na, iš ką gi - rezultatai manęs labai nedomina. Bet norom, nenorom man teko būti antra mokine. Žinoma, Viščiukas firma. Luiša ~~antra~~ trečia, bet man pagal darbą reikty būti jei ne pirmai, tai antrai iš galo. Blogesnės mokinės už manė vertesnės mokymesi. Tiek to. Bukle jimo dar nebuvo, smulkmenų nežinau (tik numanau, kad būsių balama už 63 be pasisteisinimo praleistas pamokas).

[1947, vasario 4]

Šiaip daugiau nieko gero ar įdomaus. Sekmadienį mūsų choras „koncertavo" agitpunkte. Jau neduok Dieve, kaip nenusišeke. Tiesiog nemalonu pagalvoti. Tik rūmai, tai oi - (Napoleono rūmai), salės, laiptai. Taip gražu... Atrodo, eini per sales, arba su krinolinom, šilku čežėdama, šoki menuetą, arba Napoleono laikų madas suknele pasipuošus, kaliuje... Ak! O dabar - dabar su batais, su paltais, sniegutas, besistumdydamas, šnekėdamas vaikščiojom iš manau, tik nedaugelinį prisimine senovės papročiai, senovės laikai...

[1948, sausio 6]

O ryt į gimnaziją... Net atsidūsau. Ką gi, iš dalies iš įdomu. Kad nebūtų tų kvailų klausinėjimų arba rašomųjų (dar tie tai puzo bėdos), tai viskas būtų „labai gehei" (pagal Mejerį). Na, bet priprast labai tinginiaut irgi negerai, nors negalėčiau pasakyt, kad pasižymiu didelu stropumu. Bet reikty pasistengt.

[1947, gruodžio 25]

Kalėdos. - O širdy taip malonu, gera. Paprastai būdavo linksma, būdavo dovanų, svečių. Šįmet to nėra, maža to, dar skaitoma darbo diena. „Liaudis nenori prietarų" - sako. Taigi, geras „nenori". O tačiau visi šiokiu ar kitokiu būdu švenčia, į bažnyčią eina, o iš ten - tiesiog į darbą. Na, gimnazijoj, tiesa, atostogos, užvakar paleido.

dar PIV kl.! [1946, kovo 8]

Dvyžidžiui, šiandien buvo „Moters dienos" minėjimas. Per prievartą visas mergaites suvarė į salę, sausakimšai sugrūdo, ir liepė klausyti valandą skaitomos nobodžios paskaitos apie moterį... Apie moteris-didvyres: viena tokia moteris-didvyrė į priešo pusę numetė 5000 bombų, kitą vėl nuvertė nuo begių traukinį su 3000 žmonių, trečia nušovė 7 kareivius, ketvirta ~~kovojo ve~~ su seserimi kovojo kartu, užmušė vėl daugybę karių ir galų gale pačios susisprogdino granata... Taip, tai reiškia moterys-didvyrės, susilyginančios su vyrais. Ne, tai ne moteris, tai — kažkas baisaus, tai išsigimelės. Juk tos ~~b~~ numestos bombos kiek ~~tot~~ motinų, kiek žmonų, moterų paliko nelaimingomis, kiek šeimų suardė. Ir tai daro moteris, kurios pareiga yra kurti jaukų gyvenimą. Tos moterys ~~b~~ yra didvyrės, ne kurios žudo žmones, nežiūrint, kad tai iš priešas, bet kurios grąžina gyvybę, kurios turi savo švelnumu dildyti nesantaiką. Tos paskaitoj išheltos „didvyrės" yra ne didvyrės, o niekšės, paskutinės niekšės! Ir mums, jaunoms, augančioms mergaitėms, po sunkių pamokų nuvargusioms, suspaustoms, reikia klausyti tokių kalbų. Tai begalo žiauru. Gerai, kai tie mokytojai sau laisvyti įeina, atsisėda pirmose eilėse nesusispaudę, gali ramiai snausti nežinodami, kaip sugrūstom mergaitėm sunku ištisas valandą klausyti monotoniško plepėjimo. Ir pyksta, kaip pradeda išdykauti, stumdytis. Aplink mane buvo daug suspietusių, tai aš turėjau stiebtis aukštyn, kad gaučiau nors truputį švaresnio oro atsikvėpti. O nuvargau begaliniai. Tik galiu pasakyti, kad nenusibodo, nes skaičiau Maurikio Jokai „Akmeninę Šisdį" IIId. Labai gražį, įdomi knygą apie senoru suki-

[1946] Trečiadienis, kovo 27 d.

Vakar naktį sniego Kęstutį. P-lė Birutė pa-
sakojo, kad atėjo kelі kariškiai, o tarp jų nemas
[rokietis]
Kelaišvis, dirbęs čia vasaros metu. Daug kratų, bet taip
tyliai – mes, už sienos nieko negirdėjom. Ir taip po tuk.
nakčių išsivedė Kęstutį, kuris buvo tik kę išsimaudęs,
o dar apsivilko švariais marškiniais. Vargšė p. Bi-
tė verkė, verkė. Saulė jos ir Kęstučio. Bet aš manau,
kad jį paleis. Tik jis gali peršalti, susirgti. Dievi,
kad tik jį paleistų!... Vakar [Kazė] Šimkūnaitė
buvo atėjęs kartu su [kazė] Kelaišvis ir ko
kinosi apatinės durys užrakčiu. Kelaišvį turbūt
todėl atsivedė, kad jis, kaipo čia dirbęs, atidarytų
duris. Kažin, kuris iš jų, ar tik ne vengriukas? Jis vis-
da ką darbo skalbiko duose. Bet dėl to netaip svarbu.
Kad Kęstutį paleistų, viskas kitų yra.

[1946, gegužės 3]

Kiek palaukus, į virtuvę suėjo
visa vyriausybė. Jau aš buvau pasiruošusi lieti
pyktį už ilgas kalbas, bet, matyt, vyriausybė mane
išsigando ir pasakė tik dvi kalbas, nedaug. Šių
sovietine supratimu, visai neturėjau nė ko klausyti,
todėl su šeimyna kiekvienu, t.y. su visais
kuo draugiškai pasilaikinėjom, pasižiūrėti pasitai-
kydavo žmonėse. Na, ir tokio aukšto moksl. Rusko
išsilavinusios, išsilepusios, bliuzeliais mušharščiusios.
Niekas nekalbėjo prakalbų, o iš kiemo grojant
arba į balionų žiūrėjo, arba, antrą kartą, šalikus
jojant, su didžiausiu džiaugsmu liego į tą pusę, kur
skrido patrankos. Paskui pradėjo paraduoti. Kpė
pusę pirmos pajudėjom ir mes. Prasižengiau pro tri-
kampę, atsitraukusį pagarbos dešinėn. Iš tik pamačiau
juodus šniečkaus ūsus ir skrybėlę, išgirdau kažkų
rėkiant. Tegyvuoja darbininkų Jaunimas!" ir kartu
su kitom taip pat rėkiau 3 kart „valio!".

[1946, gegužės 3 d.]

Pusę šešių mūsų choras "dainavo radiofone" ja
trečią kartą. Šį kart išėjo taip sau, vidutiniškai. Pas
su Dat ir Vanda pamatėm perėjom Gedimino gatvę
atsidūrėm Katedros aikštėj. O ten kažkokie garsiai
kalbės plerpia baisiausią muzikų, visokie skumbiosi,
graibosi, rėžiasi, šoka nuoderniškus šokius, ale taip
slapčiom, kad bičiurio žiūrėt. Pabuvom, pasėdėjom
aikštėj ir nuėjom į tuščią Vartus; įeiti nes pa-
malonės. Giedojom litanijų, Marija, Marija ... Labai gražų,
jaudinantį pamokslą pasakė. Žmonių buvo daug,
tapo šventa, tikras atlaidai. Dangus melynas, mūrai
pilki, Dievo Motinos Šv. Vanelės Marijos Siebukbėgosis
paveikslas tyrinėjo aukso. Paskui bažnyčia, atlaidai, klausos
giesmių ir pats meldžiausi.

Grįžom namo kaip be kojų, tačiau po valgorie-
nės dar ėjom futbolui žiūrėti. Mūsų laimėjo, atsidarė
prožektoriai, nudarinėdami šviesą metrines figūras ir
mes Petrašiūnų daugiau spėjo žiūrėti vaikinus ir
Įspūdingas, gražus buvo.

Taip praėjo Pirmoji Gegužės. Daug, daug reikėtų
rašyt, kad viską perrašyčiau, bet patiko, labai ne,
kaip, kas, kodėl. Bet kita gi diena.

[1946, spalio 30]

Lietuvių l. kūrinėlio dirbantis gavau 3 d. Iki šiol lietuvių l. rašomų
darbų, rodos, du ar trys ketvirtus. Nes pat pirmo skyriaus. Bet
jaučiu, kad ši kartą smuksiu maišle. Nebedelsiant pra-
dėjau, kad nesaulėty, kad kg... Taip taip pradžia nuolat
kas bus toliau? Ir kiek pagalvoti, ir rezistuoti dirb-
damas dalykas gimnazijoj – Choras. Tik choras mo-
kinys. Ši net stebiuosi, kad taip pamėgau chorą – juk aš
aš niekad nedainavau choro dainuoti mokytis. O dabar – taip
ir nes labai gražias dainas dainuojam chore. Tik šk
mokytojas kažkaip – praitare, kad ateičiai naujas moky
(gauti, paišstamas, ciulijonis). Bet gal (o kai būtų gera), jis ne
galės. O būtų gaila skirtis su mokytoju – jis dar nuoširdus
kaip gėras. Nes viso jis mylimas ir gerbiamas. Gal, kiekvienas dalykas
turi kasdienę dorą. Lyginant (nors negalima taip apie
ją ir rašyti) ir pora kitų. Ši skundienį turėjau dainuoti
fone. Man, rodos, telko akompanuoti kantatą. Bet prisimi
šį kartą – praėjusį buvo komjaunimo ir pasiųsti vaikai
šį kartą – skubėti toliau, kvatę dalykų – traukė ir M
kalbėjau „Žemės". Nieko ypatingo.

Šiandien skaičiau dalį iš Edmondo de Ami
Mokinio dienoraščio. Man labai patiko. Norėčiau ir aš rašy
kaip anie vaikai labai draugo, mokytojus.

[illegible] pasmaitinu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
mi. Aš ją labai myliu is, jei nebūtų Onutės is Viščiuko,
al būtų geriausia draugė, bet aš negaliu nei vienai
jų trijų duot pirmenybės. Visas myliu is gerbiu. Ir iš
so tas pasakymas: „Tu mano geriausia draugė" man
apatinka. Pnikiai su jom tiem drauganju, nes su visom
iu bendrų kalbų, pėnašiai galvojam.

Bet pernai Ientei buvo nelai-
ni - mirė išvežtas jos tėvelis. Pasirodo, dabar ar tai ji, ar
ai kitos pradėjo kalbėti, kad, kai jos tėvelis nuvęs, Giedrė
nusisuko nuo jos is lenda prie manęs, kadangi aš turta-
mė. Dieve, tikrai koks nemalonumas.

Giedrė baisiai nusiminė, kalbėjo, kad
ji neatei į susirinkimą (nuisų klasės), kad iš viso
ės pradėt kitaip gyventi.

Ak, is ko kiša savo
nosį ten kur nereikia tos visos kitos. Juk ar aš, pavyz-
džiui, ar rūpinuos, ar teisingai, ar ne drauganja Luiše su
Jute, ar gerai Elena su Vile, Onutė su Birutė is t.t.p.?
Ak, nemalonus dalykas. Kad taip išeitų, kad nei
viena nebūtų nuskriausta.

[1947, birželio 9]

Na, bet dabar baigsiu. Reikia ir skambint, ir
fizikos „špargalkas" pasidaryt - rašant daną geriau iš-
mokstama. Paskui į muziką žygiuot, po piet Giedrė ža-
dėjo ateit (vargšė, ji vis gulėjo ligoninėj, labai siljina svei-
kata) - ji viena vakar prisiminė, kad šiandien māno šventė ir

Pakelini nane pasivijo Birutė ir Ou
Taip ir nukeliavom, žinoma, su juokais, trin
mu ir bildėsiu. Giedrė išlėkė ant laiptų mu
pasitikti, o ant namo kreida buvo užrašy
tas namo nr. 18a, kuris ištolo švietė (mat, Birutė
nežinojo, kuriam iš dvejų vienodų namų Gie
drė gyvena). Paskui kiek šnekėjomės, žiūrėjom
krygą, klausėm Jaunians pasakų. Atėjo Lain
kaip visada, irgi su juokais ir trinkšmu. Prad
jom plepėti, taršketi, kvetotis. Tuo tarpu Giedrė
padengė stalą pietums. Kai susėdom, tai val
gėm, valgėm, net baisu. Ne, žinoma, taip bai
siai nebuvo, bet turbūt. Beveik visą paršiu
kę suvalgėm, mat, buvo žvairiais būdais
paruštas. Paskui gerėm kavą su pyra
gaičiais bei saldainiais ir buvom baisiai pri
sisotinusios. Žinoma, kalbom ir juokams galo
nebuvo. Giedrės teta atėjusi pamanė, kad mū
sų mažiausiai koks 15. Paskui kiek aprimom,
skambinom, rimtesnėm temom kalbėjom. Ir
gaila buvo, kai reikėjo eiti. Giedrė su Lai
ma nutarė mus palydėti. Lydėjo, lydėjo. Visos
5 kartu ėjom iki Sierakauskio g. galo. Ir
taip linksma, taip gera - visos tokių vieno
dų nuomonių, išsilavinimo... Pasirodė visu pilnumu mūsų
moteriška prigimtis - visą klasę apkalbėjom, tūčiau
jokių pletkų, tik taip tiesą. Ot puiku, kai yra tokių
gerų, gražių mergaičių, taip malonu!

parašą knygoje tik nesenai atrado. Labai įdomiai Mažvydas savo vardą įrašė pirmam eilinotam puslapy. Ano trečios eilutės skaitant eilučių pirmąsias raides, gaunasi Martinius Masvidius. Ir sugalvojo!

Šiandien su lietuvių k. mokytoja buvom lietuviškos knygos parodoj Universiteto bibliotekos salėj, labai gražioj. Ten buvo knygos, pradedant XI a. pergamentinėm, ranka rašytom, baigiant pačios paskutinės laidos knyga apie pirmąją lietuvišką knygą. Žinoma, įdomiausi tai pora pirmųjų stalų. Ten XI-XIII-XV a. knygos, ranka rašytos pergamente, senos, lotyniškos, rusiškos, gotiškos. O pergamentas plonas, baltas, gražus. Kiek darbo įdėta tose smulkiai prirašytose, gražiai išdailintomis pirmosiomis raidėmis knygose! Toliau - Lietuvoj spausdintosios knygos, tarp jų didžiulė Radvilų spaustuvėj spausdinta Biblija, pirmojo Lietuvos spaustuvininkos knyga, pats Mažvydo „Katekizmas". Po to - pirmasis Donelaičio „Metų" ~~rinkinio~~ leidinys, „lementoriai" žodynai, lietuvių liaudies dainų rinkiniai, išleisti Vokietijoj, Peterburge, Kazaniuj. Tai įdomiausia. Toliau seka Amerikoj leisti spaudiniai, 1914 metų, pirmųjų tarybinių metų spauda, „kruvinų" buržuazinių laikų laikurios knygos, pogrindžio spauda, galų gale, tarybinė ~~to~~ mokslo ir grožinė literatūra. Visgi nesusilygius senos, kruopščiai, su meile ranka išrašytos, brangiais viršeliais knygos su naujomis, be ~~sunku~~ didelio vargo atspausdintomis.

Toj salėj yra vienas stalinkas, auksinis su inkrustuotais įvairiausių rūšių ir spalvų marmuro kvadratais. Nepaprastai gražus. Ant šio stalinko buvo pasirašytas Lie-

[1947, gruodžio 25; apie Kučn 15

Vakarė atsigulus ne greit užmigau. Prisiminiau visus pažįstamus. Man pasirodė, kad aš stoviu tuščioj klasėj savo suole. Pagalvojau apie Viščiuką-žiūrin, ji šalia manęs. Prisiminiau Giedrę, kuri man ~~po~~ rašė, kad aš ją suprasčiau ir bijojo, kad galiu jos nebemylėt, tačiau be reikalo rašė, nes aš ją labai myliu, nors ji gerokai pasikeitė; prisiminiau Onutę, Birutę, Laimą, Romką, visas-žiūrin, iras renkasi aplink mano ~~suolą~~. Čia is Meilutė, is Vilė, is Elena, Patiėjūnaitės, Tutė, Gerda, Julė, dar 2 Birutės, Palma, Danguolė, visos ~~aplink~~ mane. Dar tokiau - Vijolė, Mariukas su Jonyte sprandžiasi pro jos prie manęs, už mergaičių - kitamažiau pažįstamos, šiaip kas. Labai įdomu, malonu.

Šiandien rytą, dar patamsy išėjom į bažnyčią. Šv. Mikalojaus bažnyčia buvo pilna žmonių. ~~Ko~~ Taip gera, jauku Atrado, nieko daugiau is nereikia, tik būtum is būtum, melstumeis, klausytu giesmių. Priėjau išpažintės, priėmiau šv. Komuniją. Ir nors mieste ne šventiška miotaika, tačiau namuose is širdy šventa.

[1947, sekmad. gruodžio 28] 15

Vakar Onutė buvo pas mane, žiūrinėjom žurnalus, plepėjonės apie šį, apie tą. Sakė, kad jos mamytė papasakojusi Klau, kad Andriulis prie Onutės is Birutės kabinėdavosi, tai Klau nepatikėjusi, pasakiusi: „Tai kad prie manęs jis nesikabina, nors dažnai kiekam vieni klasėj". Kad nus juokėnės, kad juokėnės - juk ta Klau tokia sena, tokia baisi, is dar taip sako! Kas gi prie jos kabinėsis!

1947 - 1948 m.

VI kl.

1947 m.
Sekmad., rugsėjo 7 d.

Nežinau, ar prieš gerą, ar prieš blogą mes gimnazijoj vis kvatojamės, juokiamės per pamokas. Tiesiog pačios nesuprantam, o mokytojai – irgi: šeštokės, o kaip maži vaikai. Užtenka mažiausio dalykėlio, tuoj visos "chi chi chi cha cha cha", ir tada galo nėr.

(...) Auklėtoja mūsų nelabui ta pati. Anglo, ačių Dievui! Nebėr (kaip Ribačiauskas sakė – jo dėka nebėr to "buterbrodų ėdiko"), Radziulio deja, nebėr, gailimės. Turim naują fiziologijos mokytoją, kažkokią trumpasijonę. Visi kiti liko tie patys, kuo mes labai patenkintos. Bet kiaulystė: pačią pirmą mokslo metų dieną buvo visos pamokos kaip reikiant ... Mes net buvom pasiryžusios skųstis direktorei dėl to. Klasėj sėdim tos pačios, naujų mokinių keturios. Viena, atrodo, puiki mergaitė Chomskytė, kita – žydė Gertrūda, sako, gera mokinė. Abi jos didelio ūgio, todėl mes, didžiosios, patenkintos. Kitos dvi prie vidutiniųjų pagal ūgį. Šiaip mažiukių klasėj nedaug.

[Toliau – nemažai apie kai kurių mergaičių draugysčių peripetijas, gandelius, pletkelius etc.]

Penktad., spalio 4 d.

Mūsų vakaro ruošimas eina pilnu tempu. Su berniukais gi. Prieš porą savaičių jie mums pasirodė nepaprastai maži, kvaili, griozdai. Pagal Donelaitį pavadinom juos "drimeliais". Tik vienas pasirodė geresnis. O kiek mums buvo juoko, kai pradėjo mokytis tautinių šokių! Kabaldai, kabaldai, o mes – chi chi chi į saują ... Bet juo toliau, juo mūsų nuomonė apie juos ėmė gerėti, kol, galų gale, likom visai patenkintos. Dabar kasdien po pamoku liekam ir repetuojam. Ateina ir auklėtoja (kurią dabar jau mylim). Šoka šešiosios, šoka "Jūratę ir Kastytį", šoka su berniukais tautiškus šokius. Bet repetuojam ne vien programą, o ir šiaip šokius – ir valsą, ir tango, ir cvingą. Kiek prisijuokiam, kiek prisibaram! (...) Mokytojai visi įdomaujasi, kas matė repeticijas, sakė kad puiku.

Mūsų visa klasė (atrodo, ir berniukų) tuomi tik ir gyvenam. Kasdien, vakare berniukai punktualiai visi susirenka. Bloga tik, kad baisu grįžti. Bet ir čia susitvarkyta – berniukai palydi. Onutė keliauja su seniūnu (ot juokingas!) labai "patenkinta", kitos vėl su kuriuo. Mane irgi lydėjo vienas, nors pats ne toj pusėj gyvena. Bet šiandien nenorėjau, kad lydėtų – dar kas pamatys su berniukais vėlai vaikščiojant, tai bus nekas. Visos kitą dieną klasėj pasakoja, koks lydėjo, kaip. Mokslas nuo to, atrodo, neperdaugiausiai nukenčia.

Pirmad., spalio 13 d.

Jau, jau, jau!

Laimė: vakaras pavyko puikiai puikiausiai. Išgarsinta programa pritraukė daug žmonių: šokiai, aišku, dar daugiau.

(...) salė papuošta gražiai, skoningai – šermukšnių karoliais. Scena – "išmušta" tamsiai mėlyna medžiaga, uždanga tvarkinga. (...) Programa mums iš pradžių atrodė turėsianti būti nepaprastai gera, bet paskui atšalom. Tiesą sakant, buvo neblogai. Konferansje – Gertrūda buvo įdomi. Apie mūsų klases padeklamavo Laima ir Alfonsas. (...) Posakis "ogi Zenka su Vincu" taip ir prigijo (pas juos net keturi Zenonai). Toliau – pasirodymas tų talentų, "kurių per algebrą ar anglų ne tik pačių, bet net kuodų iš pasuolės nesimato". Skambino Onutė Čiurlionio preliudą. Koks triukšmas kilo prieš ir po baleto etiudo "Šviesos siekimas", kurį atliko šešios mergaitės pagal maniškį Čiurlionio noktiurną! Tik nežinia, ar tas triukšmas reiškė pasitenkinimą, ar ne. Gal pirmą ... Po to vienas šeštokas skaitė savo kūrybą, aš – Bramso "Intermezzo" paskambinau. (...) Po manęs Romka [Romantė] deklamavo Tutės eilėraštį "Partizanas", o po jo buvo tautiškas šokis. Nemačiau, sakėsi suklydę kiek. Paskutinis numeris, į kurį sudėjom daugiausia vilčių ir darbo,

buvo "Jūratė ir Kastyčio" inscenizavimas. Kaip kiti sakė, puikiai pavyko. Šoko Laima (Jūratė, nors su didžiausia votimi ant kojos) ir Vytautė (Kastytis). Deklamavo Romantė, skambino Gertrūda ("Angelų giesmę"). Buvo specialiai išsirūpinta elektra, todėl šviesos pagalba viskas nuostabiai atrodė. Inspektorė atlėkė, pasveikino, išgyrė, pasakė,kad puiku, žavu, dar niekad tiek mokytojų į vakarą neatėję. Ir visi mokytojai (išskyrus auklėtoją, muziką ir Steponavičių) patenkinti. Tik muzikas prie viso choro, bėgėdis, pareiškė savo nepasitenkinimą dėl grimo ir plaukų, dar kažką sakė apie blogą nusilenkimą (Onutė), nevykusį atsisėdimą prie pianino (aš) ir t.t. Iš karto bais nusiminėm, bet per pamokas atsigavom.

Žmonių prisirinko daugybė. Priėjo daug svetimų – studentų ir šiaip. Pritrūko bilietų, galų gale teko užrakinti duris, bet net laužėsi. Muzika – Ločerių "džiazas" iš 3 žmonių. Ločeriai daugiau šoko (buvo net abu!, negu grojo. Veikė oro paštas, bet negavau daug laiškų. (...)

Šiaip viskas buvo įdomu. Kai baigėsi 12 val. šokiai ir reikėjo su mamyte, tetušiu ir auklėtoja eit namo, labai nesinorėjo. (...) Surinkom, rodos, apie 2700 rb., o dar kiek su pakvietimais buvo, o kiek nepatekusių! (...)

Tai tiek apie vakarą, apie kurį galėčiau, žinoma, daugiau parašyti, jeigu būčiau kvailesnė.

Trečiad., spalio 15 d.

Vytautės eilėraštis.

1. Pamoka. Tylu, nė garso,
   Mokinių veidai rimti.
   Žvilgsniu mokytoją karpo:
   Kažkas kruta pasuoly.
2. O geriau įsižiūrėjęs
   Kuodą pamatysi tu –
   Tai pasuoly pasislėpus
   Mokinė nuo pamokų.
3. Eiti niekur nesinori,
   Klasėj šilta ir smagu,
   Nors sijonas dulkes šluosto,
   Nors truputį ir baisu.

[Vytautė Žilinskaitė]

Pirmad., spalio 20 d.

(...) Mūsų visų džiaugsmui nebūna 5 -tos ir 6 -tos pamokos, nes nebūna elektros. (...) Romantė labai juokino mus savo pasakojimais apie krosą, apie vakarykštį vakarą, kuriame buvo pakartota "Jūratė ir Kastytis", kiek nuotykių buvo atliekant. Ji puikiai moka užkrėsti mus juoku.

Pirmad., spalio 27 d.

(...) Bet mūsų klasė jau įsitraukė į šokius. Na, užtai ir pokalbiams turim temų, dėl to būna labai linksma per pertraukas, o neretai ir per pamokas. (...) Pas mus klasėj dabar yra "daug prityrusios", "nieko nežinančios" ir "vidutiniškos" (...). Tos, kurios jau seniai vaikšto į šokius ir draugauja su berniukais, mums pasakoja. O mes svajojam apie ... kaukių balių. Eidamos po pamokų su Vile tik apie tai tekalbėjom.

Antrad., spalio 28 d.

(...) ot kur mes Marytę išnaudojam – su matematikos namų darbais. Ji padaro, o mes visos nusirašom.

Elektros, kaip visuomet, nebuvo. Per fiziką buvo gerokai tamsu, teko uždegti žvakes. Birutė prie lentos atsakinėjo, žvakę reikėjo pakelti aukščiau. Mokytojas nuėjo kabineto kampan ieškoti pastovėlio, o Onutė apsiėmė tuo tarpu pašviest Birutei ir tuo pačiu pasufleruot. Tačiau Birutė,

kaip visuomet, nieko neklausė, kas jai aiškinama. Buvo juokingas vaizdas: prie lentos stovi dvi ir barasi, viena nori paaiškinti, o kita: "Visvien nereikia!" Mokytojas knisasi spintose ir tik negreit suprato, iš ko juokiamės. O kol pastatė žvakę, praėjo ir visa pamoka. "Ką ir reikėjo įrodyti".

Ketvirtad., lapkričio 6 d.

Vėlinės – dvi dienos iš eilės: sekmadienį ir pirmadienį. Kapinėse buvo labai gražu. Labai daug žmonių, degė daug žvakučių (...) gražiai papuoštas Basanavičiaus, Čiurlionio kapai. Ant Cvirkos ir Liudo Giros kapų irgi degė žvakutės. [Mano sesers Liudos kapas greta jų].

(Spalio minėjimas gimnazijoj). Nebuvo dvivalandinių prakalbų, kažkas pašnekėjo 20 minučių ir užteko. Dainavo choras, toliau ėjo pora eilėraščių, daugybė tautiškų šokių, priedo dar iš jaunųjų rašytojų sekcijos skaitė savo kūrybą. Nusibodo baisiai, būtų visi išėję, bet viliojo šokiai.

Sekmad., lapkr. 9 d.

(...) Penktadienį buvo eisenos. Kaip visada, Tarybų aikštėn prižygiavo daugybė žmonių su plakatais, vėliavom. Kaip visada, niekas nebuvo durnas ir neklausė prakalbų, o himno metu, vietoj komandos "ramiai", visi lėkė žiūrėt, kaip saliutuoja. Su atėjusiais pas mus berniukais žaidėm ratelius, dūkom, visur aplinkui buvo triukšmas. Pro tribūną pražygiavom labai nedarniai. Ore pasidarė tikra revoliucija – snigo, prisnigo kaip žiemą. (...)

Pirmad., lapkr., 17 d.

(...) Pas mus klasėj pats tas kalbėjimas apie simpatijas. Vienos visai klasei apskelbia pasišnekėjimus su tuo ar anuo, kitos gi, kai primeni ką nors, tuoj ginasi.

Šeštad., lapkr., 22 d.

(...) Mūsų paseniūnės Meilutės mamytė mirė Kaune. Ot gaila mergaitės, kurią taip mylim, kiek jai skausmo ... Dar aną savaitę buvo nužudytas seniūnės brolis, tačiau Joana, atrodo, mažiau išgyveno (...). Ir kitos mergaitės skundžiasi, kad jų mamytės blogai jaučiasi. (...) Daug mergaičių neateina. Turbūt serga. Laima po difterito poros savaičių neišbuvo namie, neiškentusi atėjo į klasę, į šokius. Ir pakenkė sau – darydama prie lentos uždavinį apalpo, neteko sąmonės. Kilo baisus sumišimas. Ji neatsipeikėja, o vaistų nėr, daktaro nėr ...Vos ne vos pargabeno valerijono, iškvietė mamą ir vežiku nuvežė namo. (...)

(...) Rašomojo metu ("Sentimentalizmo kilmė ir charakteris"), mokytojai trumpam pasitraukus iš klasės, na ir prasidėjo! Onutė sopranu kažką allegro, staccato šūkavo, Romantė lakstydama nuo suolo prie suolo tragišku balsu kažką traukė, kažkuriame kampe altas maldavo pasakyti, ką rašyti, "bosas" tėviškai ramino "Tyliau, atsargiau ...". Taip pat – laike namų ruošos ...). Skambučio metu prie kitų "instrumentų" prisideda duslūs timpanai: dar mokytojai nepasikėlus mūsų rimtoji Onutė ėmė kumščiais trankyti suolą ... (...). Prieš matematiką buvo pavaizduota scena iš "Kopelijos", tik čia buvo siela keliama iš geros matematikės (Danguolės) Zinkevičiūtės] į blogą (Romantę). Gaila, per 5 min. matematiškos sielos į Romantę perkelt nebuvo galima, sukliudė įėjęs piktas Mejeris. (...) Vaidybos technika labai pažengusi. (...) Viena iš gabiausių artisčių laikoma Elvyra. Didelio pasisekimo ji sulaukė per matematiką, kai ją, slopstančią kaip Laimą, Mejeris pasodino ir daugiau neklausinėjo. Nebloga artistė ir Roma II-ji. Gaila tik, kad suflerių menas dar nepasiekė tinkamos aukštumos, bet dedamos viltys ypač į Patiejūnaites [Danutę ir Aldoną], nes jų užimamos pozicijos labai patogios.

Ketvirtad., gruodžio 4 d.

[Konstitucijos minėjimas]. Anksčiau atėjau klasėn, buvo dar kitos, išdykavom, net baisu. Rėkėm, pamėgdžiodamos operos solistus. Romantė iš baletui skirtos suknelės (iš firankų) padarė lempoms abažūrą, o po Stalino portretu pakabino baltas kelnaites ir dar ant lentos pripaišė kreivas kojas! Perdaug išdrįso! Žodžiu, dūkom. (...) (...) Paprastai per pertrauką arba tuoj po skambučio įlekia kuri ir uždususi šaukia: "Oi, kad žinotumėt, kas buvo! ... Aš einu ... bėgu ...oi! ... ir kad trenkiausi į fizikutį (ar ką nors panašaus)" ir t.t. Nieko, jei pranašišku balsu šaukdama dar neranda mokytojo, bet kartais įlekia, pasakoja uždususi apie tokį "įvykį" ir tik negreit pastebi, kad klasė kažkaip keistai nereaguoja į pranešimą, o dar vėliau pamato, kad ir mokytojas kur nors stovi, šypsosi.

Po trijų pamokų salėj buvo minėjimas. Kažkoks tipas skaitė valandinę paskaitą, mes nieko nematėm, aplink zujo berniukai. (...) Maži, kvaili. (...) Salė pilna prigrūsta, karšta, nuobodu. VIa kartojo savo "Laimę" (...) "publika" nepaprastai nerami, viską lydėjo pastabomis, triukšmavo. Inspektorė išlėkė ant scenos raminti, mosavo rankomis, bet balsas, nors ir jos, buvo per silpnas. Šalia jos iškilo dar berniukų direktorius, pradėjo abu mosikuot, šaukt. Tikras duetas, priedo juokingas – vienas aukštas, ilgas, liesas, šviesus, kita – žema, gan drūta, juoda. Klasėn grįžus – vėl balaganas. Tik, kad per ilgai viskas užsitęsė.

Šeštad., gruodžio 6 d.

Buvo visko: ir "išpažinties", ir "verksmo bei dantų griežimo" ... "Išpažintis" gimnazijoj: dėl ko mergaitės nenori į komjaunimą įsirašyti. Mūsų visos atsakė, kad dėl tikėjimo, dėl to, kad vaikšto į bažnyčią. Klausinėjo auklėtoja (matyt, jai gerokai teko ...), bet kas bus, kai ateis kokia komsorgė (kitaip dar "kiemsargė"), klaus, o dar geriau – neklausus užrašys. Man atrodo, visi žiūrėtų kaip į kokias ... išdavikes.

Trečiad., gruodžio 10 d.

(...) Pirmadienį, gruodžio 8 d. buvo švenčiamos lietuviškos knygos 400 metų sukaktuvės [Toliau apie pačią knygą]. (...) Šiandien su lietuvių k. mokytoja buvom lietuviškos knygos parodoj Universiteto bibliotekos salėj, labai gražioj. Ten buvo knygos, pradedant XI a. pergamentinėm ranka rašytom, baigiant naujausios laidos knyga apie Mažvydo katekizmą. [Daug, smulkiai aprašytos visokios knygos].

(...) Už dviejų savaičių Kūčios. Pradedami rašyti Kūčių laiškeliai, aš per dvi dienas 23 lapelius pripaišiau įvairių angeliukų, prirašiau ir išdalinau.

Antrad., gruodžio 16 d.

Šiandien įvykdyta eilė pasikeitimų – įvesti nauji pinigai, panaikintos kortelės. (...) Naujas rublis turi vertę 10 senų. Tik kapeikos lieka tokia pat verte. Senieji galioja tik savaitę, dešimteriopai mažesne verte. (...) Po pamokų nukeliavom į VUMĄ. Kas ten darosi! Mat savaitę buvo uždarytas, na tai dabar grūdosi visi. Jau eglutė papuošta. (...)

Ketvirtad., gruožio 25 d.

Vytautės Kūčių laiškelis:

"Ausyse harmoningi garsai,
Tu nusitekus šventai.
Ryji kiškį, mauki kisielių,
Augini taukus, tenkini sielą".

Paskutinių dviejų eilučių, kur parašyta, kad galvoju apie meilę ir liūdžiu, kad jo čia nėra, aišku, namiškiams garsiai neskaičiau. Romantė nupiešė mane kaip "sunkaus svorio čempijoną". Tačiau ir aš jai du neblogus parašiau. Šiaip buvo gražių, ir rimtų; viename linkėta nupiešti "VIb klasės atgimimas prieš atostogas." (...)

1948 m.
Penktad., sausio 9d.

(...) Tai jau įpratom: iš Marytės visada "užsisakom" matematikos namų darbus; iš Onutės išsirašom anglų k., lotynų k. Aš, deja, jokiais namų darbais negaliu klasei pagelbėti, užtat mane žiauriai išnaudoja laikraštėlio reikalais. Na, bet ką padarysi. Jei kitus išnaudoji, reikia sutikti būti ir pačiai išnaudojamai. O laikraštėlio paišymas, jei tik yra laiko ir pasiseka – tai visai įdomus dalykas.

(...) Sekmadienį gimnazijoj žada būti eglutė, kalbama apie maskaradą. (...) Chore paėmėm porą naujų dainų, nes antrus metus tas pačias – nusibodo. Paėmėm – Kiškio "Kur lygūs laukai", Dambrausko "O paklausyki!" Abi su akompanimentu (tenka man), gražios. (...) Dar repetuojam liaudies d. "Bėkite, bareliai". (...) Rodos, pirmą kartą tokios rūšies (sutartinės) daina suharmonizuota ir pirmą kart bus atliekama. Kiekviena partija atskirai paėmus nepaprastai puikios. Gaila tik, kad ne visi ją supras, ne visiems patinka dėl ištęsimo ir vienodumo. (...) Gali prisikabinti, kodėl nedainuojam tarybinių dainų.

Pirmad., sausio 12 d.

Vakar buvo eglutė ir maskaradas. Gan įdomu. Kaukių nebuvo daug; daugiausiai – mažųjų klasių. Bet mūsų Laima su seserim Saule gavo pirmą premiją už Raudonkepuraitę ir Vilką. Ypač gražiai atrodė Laima – Vilkas, puikiai vaidino, drąsiai. Vytautė, apsirengusi japone, gavo trečią premiją. Pagyrimą gavo dvi vengrės, iš kurių viena buvo mūsų Romantė. [Toliau aprašinėjamos kitų klasių įdomesnės kaukės]. (...) Šokt ilgai neteko – Ribačiauskas liepė po 12 -tos ir baigt.

Antrad., sausio 13 d.

(...) Šiandien klasė buvo pilna saldainių. Mokytoja kiek vėlavo, tai kone pusė klasės išlėkė saldainių pirkt. Vienos spėjo grįžt ir apvaišint visas, bet pora pavėlavo. Julė ėmė ir pasiūlė mokytojai saldainių, ir primygtinai prašė. Žinoma, mokytoja neėmė, o mes nežinojom ką daryt. (...) Mokytojai skundžiasi, kad mūsų klasė sugedo, nustojo entuziazmo. Reikia prisipažinti, kad tai tiesa. Tačiau kaip fizikoj potencinės ir kinetinės energijos suma visada yra lygi, taip ir pas mus: viena energijos rūšis perėjo į kitą. Pradžioj mokslo metų stropiai mokėmės, o dabar visas entuziazmas, visa energija nuėjo į šokius, maskaradus, vakarėlius ir t.t. (...) be to, vis nebūna elektros, tad mes niekad nelaukiam, kad gal užsidegs, o visu greičiu kuriam iš gimnazijos. (...) Dabar po pietų tik 3 VI-tos ir 3 V-tos klasės tesimoko, todėl aplink tylu, tad mes pasistengiam tą ramumą patrikdyti. Berniukai, mūsų bekai, nebeateina, matyt ko nors užpyko ar ką, kad ir per šokius neišveda šokt. Mums tas didelio liūdesio nesudaro, nes yra kalbos apie kitus. Per pertraukas, jeigu nėra skubaus nusirašinėjimo arba kalimo, dažniausiai šokam, vaidinam, viskam pritaikydamos Irutės lapę ir skrybėlę. Retkarčiais pasirodo kokios karikatūros, žodžiu, mūsų

horizontas margas. Dar bus įdomių dalykų, nes auklėtoja pranešė apie būsimą visų gimnazijų ... maskaradą!

Pirmad., sausio 19 d.

(..) bart tai gavom nuo auklėtojos. Žinoma, už ką: už nedrausmingumą, išdykavimą ir t.t., ir t.t. Man teko prisipažinti, ką mes darėm per namų ruošą ... O ką mes darėm! Buvo maždaug taip: užsižaidėm "telefonu", įsitriukšmavom po skambučio, "Šitata" pavėlavo, o kai įėjo, mes visai nepasielgėm pagal "Taisykles mokiniams", o pamažu, traukdamos nosimis ir valydamos jas "Šitatos" pavyzdžiu (t.y. braukdamos delnu nuo apačios į viršų) nukeliavom į suolus. Maždaug žinodamos "Šitatos" dėstymo būdą ir kas sakinį "15 min. pertrauką", nutarėm tęst "telefoną" suoluose. Mokytojai, aišku, nepatiko mūsų ryšių priemonė, todėl persodino mergaites. Manė mus nuraminsianti. Tačiau apsiriko. (...) pradėjo skraidyti popierėliai į visus klasės kampus su "užuojautom" dėl "ištrėmimo". (...) Tuo metu viena spėjo užsidirbti dvejetą, kita gavo vos trejetą. O "pragaro" eilėj pasirodė "vaikas" – lėlė iš skaryčių, kuri greit perkeliavo visus suolus ir, nei vienai neprisipažinus, su atitinkamu raštu "pamestinukas" prisiųstas tariamai "motinai". Mokytoja sėdėjo už staliuko ir tylėjo, mergaitės grįžo į savo vietas, todėl pasidarė dar geresnės sąlygos dūkimui. Mėginom "džazą", darėm kaukes ... Veltui seniūnė "dėl fasono" ramino ... Tai tik bendrais bruožais aprašiau, o kur dar laiškelių, karikatūrų, pašnekesių turinys! Oi, oi. Dabar net nemalonu, bet kartu ir linksma prisiminti. Visos prisipažįstam, kad blogai darėm, ale vis ir pateisinimą susirandam. O kaip iš pasakojimų galima spręst, tai berniukų gimnazijoj diena dienon šitaip per visas pamokas. Ne, visgi negerai, kai nėra jokios tvarkos.

Šeštad., sausio 24 d.

[Vėl klasėj vaidinimai, persirenginėjimai]. Aš buvau "laisvo elgesio ponaitis", Laima – "mano panelė", Romantė – mano "draugas", vėliau virto panelės "tėvu". Didelį talentą parodė Laima, suvaidinusi Vytautės rolę per rusų k. (ėjo už Vytautę atsakinėti, nes ruskė nepažįsta), kad kiek veiksmas būtų tragiškai baigęsis, nes ji nusinešė savo, o ne Vytautės sąsiuvinį, bet pavyko išsisukti.

Sekmad., sausio 25 d.

Ačių Dievui, choras sudainavo neblogai. Galima sakyti, gerai, nors dainavom 13 dainų. (...) Atėjo komp. Karosas su dar vienu muziku, buvo Gimžauskas, Sližio brolis, irgi muzikas, mano mokytoja (muz. Mokyklos – E. Čibirienė). Ir šiaip publikos buvo nemažai, ir žmonių nemažų.

I koncerto dalis – taip sau: taut. šokiai, "baletai", geras numeris buvo Raudonkepuraitės ir Vilko (Laima ir Saulė, aš joms skambinau).

[Toliau – repertuaras: Andriulio "Manoji Lietuva", "Bėkite, bareliai", "Pjaun broliukai", "Augino močiutė", Dambrausko "Negrįžusiam iš karo"; didelį pasisekimą turėjusi paties Sližio "Sesuo žydrioji Vilija"; kantata ir kt.]. (...)

Muzikas patenkintas, sakė, kad išėjo taip, kaip tikėjosi. (...) Ir pasakė: "Iki šiol jus mylėjau, bet dabar mylėsiu dar labiau". Ir mes visos džiaugėmės.

Po to buvo šokiai. [Vienas šiek tiek pažįstamas iš miesto] pasakė: "Mergaitės tokios jaunos, kuklios, gražios".

Antrad., sausio 27 d.

(...) klasė pateko didžiulėn nemalonėn. Vakar Gerda apvertė pianiną, o ir šiaip viską išlaužom, sugadinam. "Šitatos" iškilmingai atsiprašėm, bet prunkšdamos.

Penktad., sausio 30 d.

Iki tol nesakysiu "Važiuojam!", kol traukiny nesėdėsim. Dabar vis priduriu "Tikriausiai". Iš visur leidimai gauti, "akių" intrigos, atrodo, nesukliudys [į Kauną]. Buvo repeticija, kuri turėjo skaitytis generaline, tačiau išėjo "linksmoji komiškoji". (...) Kad tik nesusimautumėm! Kad gražiai pasirodytumėm! Dievuli, padėk mums.

Antrad., vasario 3 d.

"Pašaliniams skaityti griežtai draudžiama!"

Nežinau, kada reikia skaityti pradžia mūsų kelionės – ar kai "gavom" "kvietimą" iš Kauno V gimnazijos šeštokių, ar kai gavom visus reikalingus sutikimus ir leidimus, ar galų gale, kai išvažiavom ... Na, jeigu pradėt nuo paties "kvietimo", tai būtų pernelyg ilga istorija, kurios tik tas gerumas, kad nereiktų mokytis. Pradėsiu nuo paskutinės išvažiavimo dienos. [Be to, dar vienas dalykas. Galima viską pavaizduoti tikrove, liūdnom, rimtom spalvom, o galima ir viską nušviesti iš linksmosios pusės. Bet mes, linksmasis jaunimas, geriau esame linkę į gyvenimą žiūrėt pro šviesius akinius]

Taip taip. Savo kelionę, galima sakyti, pradėjom nuo tos valandos, kai sargienė atėjo mūsų "šaiką" išvaryt iš klasės. Teko nutraukti pletkus ir iškilminga procesija su žvakėm kraustytis žemyn, į VIII klasę. Iš ten sekantis žingsnis artyn į Kauną, buvo salėn, kur dar padarėm bandymą. Ir po to, (tiksliai valandos neatsimenu) palikom gimnazijos "rūmus". Mūsų visą kompaniją su Auklėtoja priešaky, (kas buvo užpakaly, negaliu pasakyt), išlydėjo Onutė su Birute plius sargas. Mūsų patogumui buvo sunkvežimis, į kurį ir sulipom su didžiausiais triukšmais. Ir taip nuvažiavom į stotį.

Ak, tiesa, pamiršau, kas, būtent, ir kaip važiavo. Visų pirmiausia, pagal vyresnybę, buvo Auklėtoja, kurios didžiausią rankinę berniukams teko tempti ir saugoti, kad kas neatsisėstų ... Gabenosi Laima su dar didesne valiza, kurioje buvo visko – pradedant replėmis plaukam, baigiant vėliava "Revoliucijai". Čemodanuotos dar buvo Vilė [Kasiulevičiūtė], Elvyra, Romka su Tute. Viščiuko portfelis buvo panašus į gerai nupenėtą paršiuką. ... Važiavo Giedrė, Joana, Mikla pasipūtusi lapėj, tylioji Kazytė, "Motina geroji patarėja" – Julička. Romka tąsėsi su akordeonu, bet paskui pristatė kažkokiam ginklanešiui. Na, dar rodos, važiavau aš, oi dar Gerda. Tai iš mūsų pusės. Iš kitos pusės buvo vienuolika, ar dvylika. Keturi iš jų buvo tylesni, ramesni, bet kiek, daugiau ar mažiau, triukšmavo. "Lėkė" Sakalas, buvo "Puškinas", buvo visų mūsų nelaimių kaltininkas ir sumanytojas Eimutis [Naruševičius], keliavo "gailestingasis broliukas", turėjom ir "generolą – kleboną". Tai maždaug tokia ekskursijos sudėtis. Ne visi gal čia suminėti, bet viskam bus eilė.

Į "vokzalą" atvažiavom dar ankstokai, todėl padarėm kelionę aplink traukinį. Turėjom nemažą pasirinkimą vagonų. Tai kol atėjom, kol apžiūrėjom spėjom visas balas išmatuoti. Paskui sustojom į "koleiką" laukti "pasadkos". Žinoma, išėjo būkai taip, kad kiekvienas pataikė stovėti didžiausioj baloj ir po keletos minučių visiems garsiai tatai apreikšti. Na, kai galų gale pradėjo leisti į vagonus, mes iškilmingai užėmėm visą pusę vagono ir įsitaisėm, reikia pasakyti, labai gerai. Susiskirstėm į tris grupes, kurios pagal savo veikimą gavo vardus: linksmoji, rimtoji ir svajotoja. Pirmajai grupei priklausėm mes, t.y. Giedrė, Elvyra, Viščiukas (atsiprašau, Marytė), Mikla (t.y. Irutė), Sakalas, Eimutis, aš. Buvo dar "Gailestingasis broliukas", dar "Puškinas", dar "Senelė" su "Dieduku". Tačiau jie buvo ne nuolatiniai, bet praeiną. Prie mūsų dar prisidėjo "klebonas", taip, kad "mielų parapijonų" būrys buvo nemažas. Antram skyriuj susirinko rimtesnė publika. Ten Laima, Romka, Gerda su Auklėtoja svarstė rimtus klausimus, studijavo istoriją, gal būt, gilinosi į dalykų esmę. Apie trečiąją grupę žinių nedaug buvo, užtat buvo daug garsų – ir dainavo, ir grojo.

Šeštad., vasario 7 d.

Šiandien gimnazijoj šimtadienis. Žinoma, mūsų, šeštokių, dar nekviečia. Tačiau programas leido pažiūrėt. Aštuntokių choras padainavo keletą gražių dainų, buvo suvaidintas tam specialiai parašytas 1 veiksmo veikalėlis. Įdomu. Programa nieko labai ypatingo. Gražiai kalbėjo VIIIa kl. auklėtoja, lietuvių k. mokytoja. Jaudinantis momentas, kai aštuntokės perduoda raktą VII-tai klasei ... Bet tiesą pasakius, mes turbūt daugiau jaudinomės, negu patys abiturientai. Ką gi, dar dveji meteliai – ir mums liks 100 dienų iki brandos egzaminų, o už metų – ir mes gausim raktą. Kai pagalvoji, tai taip gera, malonu gimnazijoj. Taip nesinorėtų jos palikt. Ir tos mokinės, ir mokytojai ... Na, bet dar aš šeštokė. Mes ir į kitokius dalykus kreipiam dėmesį. Pavyzdžiui, šiandien vos lietuvių k. mokytoja įėjo klasėn, tuoj pastebėjom naujus jos batukus. Fizikučio irgi iš karto krito į akis ypatingai pašiaušti ir subanguoti plaukai. Buvo kalbėta apie braižybininkę su auksinėm ir sidabrinėm sagom ir karakuline pelerina ... ir t.t. O ir aštuntokės pasipuošusios, visos ir visi susirūpinusiais veidais, nekasdieniškai bėginėja, zuja po salę, po koridorius. O septinta klasė irgi bando dėtis "vožnom asabom". Mes, paveiktos aplinkos, kalbėjom, kaip, jei Dievas duos, kitais metais ruošim išleistuves, o dar kitais – šimtadienį.

Po programos buvo vaišės. Mes nuėjom į savo klasę, atėjo mūsų berniukai – ir akai, ir bekai, nors ir ne visi (sakom mūsų, bet ar ilgai, nežinia). Buvo tartasi suruošt uždarą vakarą ar ką nors panašaus, tačiau pašūkavus, patriukšmavus nieko neišėjo ir teko išsiskirstyt. Nežinia, kaip čia yra, kas girdėt apie tarpklasinę padėtį. Akų dalis, matyt, nori taikytis su akėm, dalis ne, vakarą norėjom ruošt su akėm, tačiau nieko gero neišėjo. Kuom tas baigsis nežinia. Bet dabar, eina gandas, auklėtoja atsisako nuo mūsų klasės, auklėsiąs fizikutis. Bala žino. Kvailas dalykas. Žodžiu, visai išdyko mūsų klasė.

Trečiadienį buvo gimnazijoj susitikimas su Maskvos studentais. Jie kalbėjo, kalbėjo, paskui mūsų choras dainavo, dainavo, po to visi šoko, šoko. Studentai gavo dovanų po knygą, bendrai albumą su Vilniaus bei Lietuvos vaizdais ir lėles – lietuvaitę ir lietuvį. Viščiukui ir man teko užrašinėt. [Mūsų mat rašysenos skaitėsi gražios]. Šiaip nieko ypatingo nebuvo, tik taip pažymėjau. Tiesa, sako, jiems Vilnius labai patikęs, prašę daugiau pabūt, todėl ir turėjo mūsų gimnazija juos priimti.

Antrad., vasario 17 d.

(...) Bet grįžkim iš tolimų kelionių aplink pasaulį, (kai tuo tarpu tik Maskvoj tepabuvus), į savo mielą Vilnių, nukeliaukim į Giedrio gatvę, ten, kur yra Salomėjos Neries vardo gimnazija. Ten ir priešpiet, ir popiet verda gyvenimas su savo vargais ir džiaugsmais. Ir ten, trečiam aukšte, pačiam koridoriaus gale, yra klasė, kurioj kasdien vyksta didelės svarbos įvykiai. Tai yra VIb klasė, mano klasė, mūsų klasė. Vakar atsisveikinom su senąja auklėtoja, o šiandien mums kalbėjo naujasis auklėtojas, fizikutis. Kaip įvyko pats atsisveikinimas, gerai negaliu pasakyt, nes per pertrauką buvau nulėkus bulkutę nusipirkt, ir kai grįžau, jau radau klasę stovinčią nukabinusią nosis, padariusią rimtą išraišką, kas, reikia pasakyt, labai retai pasitaiko. Taigi aš pastovėjau irgi, pažiūrėjau pro stiklo langelį ir, kai auklėtoja išėjo, vos suskubau pasislėpt gretimoj tuščioj klasėj. Neišleidom auklėtojos verkdamos ir graudendamos, net džiaugėmės jos išėjimu, tačiau, kai ji susigraudinus, gavusi gėlių, išėjo iš klasės, nepasigirdo triukšmo, visos buvo tikrai rimtai nusiteikusios ir kalbėjo, kad visgi auklėtoja buvo gera. Ir neklydo. Nors mes jos nemylėjom už barimus, tačiau ji rūpinosi mūsų klase, norėjo gero, bet, žinoma, kartais mums nepatikdavo. Bet ne, blogo apie ją nieko negalima sakyt. Nebent tas, kad ji labai gerai mus pažino, o tas, mūsų akimis žiūrint, nelabai malonu. Taigi, keičiant auklėtojus, nutarėm ir mes savo elgesį, drausmę pakeisti. Iškilmingam susirinkime, įvykusiam vakar per laisvą anglų k., pirmininkaujant Joanai, sekretoriaujant man, į prezidiumą išrinkus Meilutę, Laimą ir, rodos Vytautę ar Onutę, priėmėm nutarimą dėl slaptos periodinės korespondencijos nutraukimo su berniukais, kurį surašėm,

O linksmojoj grupei iš pradžių tikrai buvo labai linksma. Ir žiedą dalijom, ir pletkus rinkom. Paskui atvyko "klebonėlis", tai sudarėm ir "kleboniją". Tuoj, šalia "klebono" atsirado gaspadinė – Mikla, pasirodė ir jaunas "vikaras" – Sakalas ir jauna "vienuolė" – Elvyra, "zakristijonas" – Eimutis, špitolninkės "kunigo seserys", "vargonistra – aš ... Vėliau užgeso žvakė. Užsidegė jausmai, įsiliepsnojo širdys ... Ir štai, nuo paltų ir skarelių sukabinėjimo, perėjom prie "amžino sukabinėjimo". "Sutuokėm" dvi poras ir gėrėjomės jų laime. O kai pajutom alkį, "klebonas" atidavė dėžutę, kurioje buvo jo kaliošai. Ir ką gi mes išvydom – pyrago gabalus ... Stebuklinga dėžutė. Gaila, kad vėliau buvo sunaikinta, nes Sakalas grįžtant stoty rado kaliošą, bet nebebuvo kaip paversti bulkute. O kita kompanijos dalis dainavo ir dainavo, tarp kitko, labai teisingus žodžius: "Kur aš nukeliausiu, nakvynėlę gausiu ..." Vienu žodžiu, visi kalbėjo, perrėkinėjo viens kitą, kvatojosi, prunkštė. deja, mano plunksna nesugebės čia išreikšti visko, kas buvo kalbėta, nutylėta, užbaigta vieningu linksmu juoku. Taip privažiavom Kauną.

O ten ...O ten mus sutiko su orkestru, su gėlėm, su prakalbom ir sveikinimais ... Taigi, taip ir buvo ... Kone iki kelių klampojom Kauno purvu, kol išklampojom iš stoties, kur niekas nesiteikė mūsų sutikt. Todėl ir Kauno purvas atrodė biauresnis už Vilniaus. Niekas mūsų nesutiko, niekas nenuvedė minkšton lovelėn pamiegot, tai mes patys nužygiavom V -tojon Gimnazijon. Einam ir žiūrim – šviečia langai, ir girdėt dainuoja. "Mūsų laukia ...", sakom. Ar ilgai, ar neilgai beldėmės, neatsimenu, bet mus įsileido. Ir ten mūsų nelaukė, nes jiems buvo klaidingai pranešta. Tačiau gavom dvi klases, nusiprausėm, pasiruošėm eit miegučio. O vyko šimtadienis. Tuoj pas mus atėjo du tipingi tipai, labai malonūs, mandagūs. Susirūpino, kad mūsų nieks nepasitiko ir t.t. Bet dar atėjo viena mergaitė, turbūt, irgi komsorgė, ir pasakė, kad galim gauti gerą nakvynę – esą paruošta 46 lovos. Kas apsidžiaugė, kas ne, bet visos ir visi nutarėm eiti ieškoti tų minkštų lovų. Komsorgas ir dar vienas didžiai pasiaukojo išeidami iš šimtadienio ir vesdami mus geron nakvynėn.

Nors ir pavargę buvom, nors ir teko tampytis visus daiktus, tačiau, murmėdami, nemurmėdami, keliavom. Guodėmės tuo, kad gausim gerai išmiegot, o jei ne, tai bent tuo, kad pamatysim miestą, nors ir mėnulio šviesoj. Tai taip, 2 val. nakties, ėjom per visą miestą, kopėm į kalną, kol galų gale suradom reikiamą gatvę. Bet dar ne viskas. Žiūrim – nemažas namas. Tikriausiai čia. Baladotis. Nieks neatsiliepia, tik viso rajono šuvas sukėlėm. Komjaunuoliai – palydovai, katras per tvorą, katras aplink, šiaip taip pateko į kiemą. Galų gale po kokių 20 minučių laukimo, prasivėrė langas ir kažkokia žmogysta iškišo galvą. "Oi, ne, ne čia ... Nežinau ...", pasigirdo atsakymas į mūsų klausimus. Teko nešdintis toliau. Šunų lojimo lydimi, vėl priėjom prie vienų namų. O tuo tarpu pastebėjom, kad aplinkiniuose namuose užsidega šviesa ir tuoj po to uždengiami langai. Pabijojo tokios "armijos"! Ir čia dar nepataikėm. Ir tik kaip pasakoj, iš trečio karto radom reikiamus namus. Baladojomės, baladojomės, ten viršun – žemyn lakstė pusplikiai žmonės, kalbėjosi, koliojosi, prašėsi, taip apie 20 min. Ir – gavom neigiamą atsakymą ... Nepriima. Ką padarysi. Apsisukom – ir atgal. Vos vos kojas pavilkdami grįžom V -tojon Gimnazijon ir ten klasėj ant suolų, kurie tuo buvo panašūs į lovas, kad labai girgždėjo, šiaip taip prisitaisėm gult. Taip, kaip sako: "eilę pagalių, eilę akmenų, piestą po galva ...". Aš po galva pasidėjau portfelį su batais ir butebrodais, o paltu ir pasiklojau, ir užsiklojau. Panašiai ir kitos. Kaikurios jau spėjo užmigt, tik girdim – dun – dun į duris. Kas? Berniukai, kviečia eit šokti. Atsisakėm. Kaip dabar pagalvoji, kvailai padarėm, nes vis vien nemiegojom. Pro šešis langus švietė gatvės lempos, o iš viršaus girdėjosi toli gražu ne migdą džiazo muzikos garsai ir besilinksminančių šūkavimai. Bet, nežiūrint visko, atrodo, pasisekė pusvalandėlę numigt, tačiau vėl greit prižadino mergaitės eidamos vandens, ir po to sėdėjom ar gulėjom su skaudančiais šonais ir plepėjom. O plepėt buvo apie ką. Taip atėjo rytas, o po jo diena. Tačiau manau, kad tolimesnių įvykių aprašymą paliksiu kitai dienai.

[Deja, arba liko neužrašyta, arba pasimetė užrašai, o atmintyje po šitiek metų neliko nieko ...]

O buvo labai gražių šakelių, bet nuskabytų. Patariau mergaitėms, kad imtų ir vėl pririštų t žirgelius ant šakelių. Ar ne kvaila – pirma nuskabyt, o paskui vėl rišt? Bet tas suraišiotas šak pritvirtinus į tarpus tarp langų, gavosi gražus vaizdas. Iš scenos šonų padarėm šviesas iš tokių amforų, kurios buvo padarytos iš kartono su išpjaustytom ant vienos Kaunas, ant kitos – Viln O viršuj prikalėm VI, apibarstytus blizgesiais. Reikia pasakyt, kad salė atrodė labai gražiai. V sako, kad mes visada sugebam kaip nors ypatingai papuošt, ne taip, kaip kiti. Buvo atėjusi Gie (jai, vargšei, teko vedžiot kauniečius po miestą). Sako, prie Trijų Kryžių kalno viena merg prašo nuvest ją atgal bendrabutin. [O bendrabutis buvo dabartinėje Pamėnkalnio g., maždą prieš Rotundo g.]. Giedrė ir nuvedė. Pasirodo – kojinė suplyšo, reikėjo užsitaisyt ... Uždu Giedrė grįžo į Trijų Kryžių kalną. Kauniečiai fotografavosi ten, ir vilniečių nepriėmė. Mes tu vėl labai pasipiktinom.

[be dat

(..) dabar, kai sužinom, kad "Vaitkūnaitė" taip ir taip pasakė, arba kai chemikė ir ki mokytojos pyksta ir barasi ant mūsų ko nors, mes nuolaidžiai sakom: "Ką gi, pavasaris veik arba "Toks amžius". Klasėj, kai tik kuri pradeda nei iš šio, nei iš to juoktis, sakom: "Ar nežadi chemijos studijuot?" Šiandien visoms buvo užėję tokie juoko priepuoliai, net per geometrij istoriją.

Trečiad., geguž. 5

Toks didžiulės svarbos ir įdomumo nuotykis, kurio negalima nutylėt, juo labiau, kad chemi prižadėjo tai iškelti per mokytojų posėdį.

Šiandien pirmą pamoką, geografiją (kurios savaime aišku, nemokėjome) atėjo ūkvedys pranešė, kad turim eit į kažkokią lentpiūvę atnešt taburečių. Atsižvelgdamos į tai, kad gal pasise mažiausiai nuo dviejų pamokų išsisukt, visos vieningai ir ugningai nusprendė eiti. Vos išėjusi tuoj nutarėm neskubėt, be reikalo energijos neeikvoti. Kaip tarėm, taip padarėm. Tačiau, kad kaip neskubėjom, kai nuėjom, dar nebuvo pasibaigus pamoka. Lentpiūvėj, žinoma, pailsėjo pasėdėjom; paskui, gavusios taburetes (nors jų buvo 30) ne mažiau, kaip 5-6 kart perskaičiavo dar pasivažinėjom kažkokiu vežimėliu ant bėgių, sustojom atsigerti. Išėjus iš lentpiūvės už por žingsnių nutarėm pailsėti, kadangi buvo labai karšta. Ūkvedį visokiais būdais siuntėm eit vier na, jis ir nuėjo. Mes tuoj į pirmą pasitaikiusią gatvelę, susistatėm taburetes ir įrengėm "cart castrorum"(lot.). Pasėdėjusios tol, kol išvaikė važiuojantis automobilis, nukeliavom pamaž numačiusios poilsį prieš tiltą. Ten irgi sustojom, dar trys nubėgo prie upės. Bet, kadangi pradė kabinėtis rusai, tai mes pasiėmėm savo taburetes ir nusprendėm sustot pailsėti kitoj pusėj tilt Ten jau buvo ilgesnė pertrauka. Kadangi nuo ten iki Černiachovskio aikštės buvo "baisiai toli tai vienoj vietoj dar sustojom laikraščio paskaityt, o pasitaikius pirmam pavėsiui, susėdom išilg tvoros ir sėdėjom ne mažiau, kaip 10 min. Juokų tai visokiausių prikrėtėm. Gavom "išmaldos" p kąsnį sausainio, dar priėmėm vieną senutę pasėdėt, paskui susėdusios į ratą kalbėjom; iš ten ties keliu į Černiachovskio aikštę. Kelią, kuri galima buvo nueit per 2 min., mes ėjom 3-4 kart ilgia O Černiachovskio aikštėj numatėm ilgą sustojimą: reikėjo prasėdėt II-os pamokos galą, pertrauk ir pradžią chemijos (mes norėjom pavėluot chemijon – ant nervų chemikei pagraint). Nulašėj pora lašų, tai kaip gi – per lietų juk negalima eiti. Besėdėdamos priplanavom įvairiausių plan vasarai. Kad nors dalis jų išeitų, tai būtų puiku. Ak, tiesa, pamiršau, buvom suruošusios lėtum estafetę, bet laimėtojos nebuvo, nes visos parodė lygiai gerus rezultatus. Išėjus kalbai api simuliavimą, nusprendėm suruošt simuliavimo konkursą. Į jury komisijos sudėtį įeina Žemaityt Žilinskaitė, Banytė, Lukošiūnaitė. Taip praplepėjom apie 20 min. Bet atėjo pora mergaičių s žiniom, kad gimnazijoj susirūpinta mumis. Tada nutarėm, kad Laimai "pasidarė negera", Elvyr turėjo ją "palydėt namo", o mums dėl to "susikliudė" ėjimas. Taigi, šiaip taip grįžom gimnazijo Savo planą, visgi įvykdėm net 100% su viršum: III-ią pamoką chemijos neturėjom. Užtat sujung paskui su a klase, o po to gavom pamokslą ir grąsinimą sumažint elgesį ir iniciatoriams – vieš papeikimą. Žiūrėsim, kas ten bus. Mes visas savo viltis sudedam į tą vargšą mūsų auklėtoją.

Penktad., geguž.

Vakar labai užimta diena buvo. Iki piet pas mane buvo Vilė, paišėm laikraštėlį, pas nuskubėjom į gimnaziją – turėjo būti saviveiklos apžiūra. Choras parepetavo dar. Muzikas pasa kad jau šįmet baigiam, gal tik Filharmonijoj dar reiks dainuot. Iš viso nežinia, ar kitiemet dar mūsų choras, jei bus, tai mišrus. Taip gaila. Tokių malonių prisiminimų, surištų su choru, visc liko. Bet, reikia tikėtis, kitiemet dar bus, kad Dievas duotų. Iki 4 val. dainavom visas dai kurias tik mokėmės per tuos 3 metus. Paskui padainavom "komisijai", kuri susidėjo iš esanči buvusių mokytojų su jų priešmokyklinio amžiaus vaikais. Muzikas pats pasakė, kad tai "šš.. ne komisija". Todėl ir dainavom nieko nesivaržydamos, juokus krėsdamos. Aš akomponav padėjau muzikui juokint mergičkas. Ir sudainavom gerai. Paskui nusifotografavom salėj Gedimino kalne. Buvo nežmoniškai karšta diena. Saulė kepinte kepino.

Iš ten su Danute (Patiej.) nuėjom pas Giedrę. Vargšė, ji vėl sunkiai serga – reumatiniu sąna uždegimu. Dieve, kokios ji silpnos sveikatos! Ir taip sublogus, taip gaila. (...) Mums ten besėd bežiūrinėjant madų žurnalus, atėjo auklėtojas Giedrės aplankyt. Jis rūpinasi mumis. Ge žmogus. Tik mes jį ir išnaudojam. Bet jis ne taip, kaip ana – nereikia taip varžytis, nesistato "] čia aš" (toks terminas pas mus labai madoj; kitaip jis reiškia "įsivaizdina"). Pabuvom ki pavaišino vakariene, ir išėjom, autobusu važiavom. Grįžom su Danute vėlai.

Ketvirtad., geguž. 13

[Kai kurias, padavusias pareiškimus, atleido nuo egzaminų].

Tiek to. Ką padarysi, laikysiu tuos nelemtus egzaminus. Verkt norisi. Durniausias pasa dalykas – egzaminai. Kad toms, kurių bendras pažangumas 4, nereiktų laikyt.

Sekmad., gegužės 23

Dieve, kas darosi! Kaip veža žmones! Jau trečia diena, kaip visi vaikšto apsiblausę, niū apie tai tik kalba. Užvakar naktį atėjo Bartuškaitės (kaimynės), bet nerado. Duris išdaužė, vak pusę dienos sargyba stovėjo, vis ateina, klausia. Nėra jos, bet ar ilgam išsislapstys? Nesen skambino Elvyra. Palmą jau išvežė, sako. Negaliu įsivaizduot, kaip čia dabar nebus tos meili kuklios, geros Palmos. Vargšė, vargšė ... Taip gaila. Man ji stovi prieš akis tokia trup pasilenkus, papurusia galva, vaikiškai su šypsniu šnekanti, ir tokia meili, meili. Jos brol aštuntokas, irgi toks puikus berniukas, į ją panašus. Linksmas, draugiškas. Aštuntokės jo nemėg bet užtat jis buvo puikus mūsų klasės draugas. Ak, negali būt, kad jie jau nebebus mūsų tarpe! Sako, Joanai pavojus gręsia, aplink Giedrę jau 3 šeimas išvežę ... Jei ir Giedrę – Dieve, tai bū baisiausia. Ji tokia silpna! Elvyra namie nemiegojo, pas Laimą nakvojo. Bet kam ji tokius dalyk telefonu pasakoja. Negerai. Dieve, nu ir kodėl gi šitaip? Ir kodėl kodėl taip drumsti žmon gyvenimus, kodėl taip, kad nežinai, kas bus rytoj, o tuo labiau kas už mėnesio? Buvo, bu neaišku visą laiką, bet užsimiršdavom kasdieniniuose "reikaluose", "veikloje".

Gatvėj šiandien tikriausiai visai tuščia. Nebuvau, bet pro langą matomas tiltas ir viel Žvėryno gatvė apytuščiai. Aš tik anksti rytą nubėgau į Jėzaus Širdies bažnyčią, nors lenkiškai, tuoj grįžau. Nei vieno padoraus žmogaus nesutikau, nors tiesa, 7 val. dar iš viso mažas judėjima O kiekvienas sutiktas man atrodė tuoj paklaus kur einu, pareikalaus dokumentų, paseks.

[dabar net nesmagu toliau tęsti ... Pabuvom sukrėstos, pabuvom išgąsdintos, nusiminusios, paskui kasdieninis lengvabūdiškas klasės gyvenimas (gal tiksliau – gyvenimas klasėje) vėl grįžc savo įprastas vėžes.]

--SAKO, KAS DEDASI BERNIUKŲ GIMNAZIJOJ! TAI BAISU. DAUGELIO MOKINIŲ NEBĖR, MOKYTOJAI VERKIA... DIEVE, DIEVE!

Ką veikti?

Egzaminai baigti, mokslas baigtas, – atostogos, jeigu neskaityt dar trijų dienų, per kurias reikės mokytis žygiuot parade sekmadienį.

[o apie praėjusius egzaminus ... Geriausias "numeris" – Romantės "spektaklis" per lietuvių k. (įtariu, kad tyčia jos surengtas).]

Atsakinėjo Romantė. Turėjo pasakot apie Ruso ir jo idėjas. Ach, ko ji nepriplepėjo! Užrašyt neįmanoma. Maždaug taip:

Mokyt.: Tai ką gi dar Ruso skelbė?

Romantė: Tai ... kad kultūra nereikalinga, kad jokiu būdu nereikia mokytis (visos juokiasi).

Mokyt.: O dar ką?

R.: O o o ...liepė sportuoti daug. (Ji pati sportininkė). Ruso statė pavyzdžiu nu ten visokias senovės tautas, šveicarus ...

Mok.: Na, o kodėl?

R.: Tai, jie mažai kultūringi ... kovoja ...

M.: Su kuo kovoja?

R.: Tai, šveicarai ... kaip jie ten potvynių aplieti ... (visos gula ant suolų iš juoko).

M.: (besijuokdama iš visos širdies): Tai kas gi jau ten juos aptvindė? ...

R.: Skitai ... (dar didesnė juoko audra. Mat, Romantė norėjo toliau duot pavyzdžius iš Ruso mėgiamų tautų).

Toliau.

R.: Tai Ruso sakė, kad yra monarchai ir demokratai, tokios būtybės (vėl juokas).

Mok.: Ne būtybės, bet ... kas?

R.: ... nu, rasės! (visos raitosi žvengdamos). Mokytoja išsiima iš rankinuko nosinę ir šluostosi ašaras iš juoko. Asistentas net atsilošęs kvatojasi.

Romantė pasakoja, ką Ruso parašė, maišydama su jo idėjomis.

Mok.: kokios Ruso doktrinos ?

R.: "Naujoji Eloiza" ...

[Buvo ir kitokių "įdomybių"]. Pvz. nors tas apie Donelaitį: "Tai, pas Dočį pro langus ten visokios kiaulės landžiojo". O per geografiją vienai reikėjo parodyt salas Vidužemio jūroj. Skaitė, skaitė prie žemėlapio ir pasakė: "Korsako sala". Arba paklausė, kokios Prancūzijos kolonijos. Žemėlapis politinis, spalvotas. Aš sėdėjau ir ruošiausi, taigi sakau jai: "ten, kur fioletinė spalva ..." Ji žiūrėjo, žiūrėjo, galų gale ir sako: "Čia, kur ružava ...".

Rusų k. rašomąjį rašėm atpasakojimą "Podvig Matveja Kuzmina". Asistentė atėjus patarė susirašyt ant popieriukų kol skaitė, paskui mokytoja atėjus ištaisė klaidas. Aš dar iš savo fantazijos tarybinę išvadą pabaigai padariau ir gavau 5. Bet atsakomasis ne kaip nusisekė. (...) Eilėraštį šiaip ne taip pasakiau, nes tik suole besiruošdama iš špargalkos išmokau.

(...) Lietuvių rašomojo buvo trys temos: "Strazdas – baudžiauninkų dainius", "Baudžiauninkai ir baudžiavos šalininkai Fonvizino "Nesubrendėlyje" ir dar kažkokia, kad darbas tai tarybiniam žmogui laimės ir visko kito šaltinis ir pasididžiavimas (tarp kitko, labai panaši tema į aštuntos klasės). Beveik visos rašė pirmąją temą. Aš taip pat. (...)

(...) Geografijos visą knygą perskaičiau. Mes žinojom, kaip bilietai sužymėti, todėl pasiskirstėm, nuo kelinto iki kelinto kuri trauks. Aš turėjau nuo 20 iki 25. Špargalką pagal savo eilės numerį dariau 23. Bilietą ištraukiau iš tų, kuriuos turėjau traukt – 22 (ne visoms taip pasisekė, nes kitos nemokėjo pastovėt ties staliuku ir išnagrinėti bilietus, kuris su visais sveikais langučiais, kurio iš vienos pusės ar abiejų langučiai po pusę nukirpti). Geografija tai niekis. Gavau 5. Algebros irgi nelabai bijojau. Bilietas 6 ar 7, neatsimenu, nesunkus. 4 parašė. (...) Istoriją tai mokiausi. Subraukiau 2 knygas, išspalvinau visus žemėlapius. Ėjau ramia sąžine. [Egzaminas buvo salėj]. Iš visų pusių pasipylė: "Netraukit 10, netraukit antro nuo pradžios, trečio nuo galo antroj eilėj ir t.t." Pasirodo, bilietai iš eilės sudėti. Nusistačiau kuris iš neužsisakytų

lengviausias ir paskelbiau: "Netraukit 12-to!" Bet dėl visa ko kartojau 11 ir 13. Irutė ėjo prieš mane, ji buvo pasirinkus 11-tą; traukė ten, kur turėjo būti 12, o ištraukė "savo". Gal apsiskaičiavau? Traukiau tą, kuris buvo po 11, o ištraukiau 13. Bet mokėjau. Tik atsiuntė popieriuką su ispanų – amerikiečių karo data.

Reiškia, esu jau septintokė. Eina gandai, kad kitais mokslo metais tebus 7 klasės. Taip kalbėjo ir pernai, ir užpernai, bet šimet atrodo, kad gali šitaip būti.

O šiaip tai tie egzaminai prabėgo net nepastebėti.

Birželis, po egzaminų (datos nėra)

Ale ko aš dar neaprašiau! Taigi mūsų išvykos į Žydiškes! Kaip puiku buvo! Seniai jau praėjo, bet galiu pasakyti, kad dar niekad taip puikiai nepraleidau dviejų dienų tenai. Mūsų mergaičių buvo aštuonios, dar du Tado [mano brolio] berniokai. Buvo linksma, kurios dalyvavo – labai patenkintos, taip, kad dabar visos nori dar važiuoti.

Su klase kombinavom daug ekskursijų, bet, atrodo, nieko neišeis. Tik viena teįvykdyta – į Žydiškes.

["Scenos vaizdelis" be datos. Gal koks scenarijus saviveiklos pasirodymui?]

(...) Ant suolo susirangiusi Vilė, įsigilinusi į romaną. Onutė kažką rašo, skambina ant suolo – sprendžia harmonijos uždavinius (muzikos mokyklai). Vilė padaro šelmišką miną: "Ajajai, kaip čia parašyta: jo žvilgsnių strėlės pervėrė mėlynąsias akių gelmes ir ji nuraudo kaip rožė ... Ar negražu?" Onutė: "Mhm, gražu, gražu", net neišgirdusi žavios romano vietos. Vilė staiga bloškia knygą, nors matosi – nenorom. "Och, mano sielos švelnius jausmus žeidžia algebra ... Gal padarei namų darbus?" "Žinai, kad ne ..." Kas bus, jeigu Viščiukas [M. Viščakaitė] neateis?

Įeina Irena [aš], rengiasi, deda knygas. Ir ji nepadarė algebros. Nei anglų. Vilė: "O, tiesa! Anglų! Kas duos man anglų?", gauna. ... Irena ištraukia iš portfelio gaidas ir šaukia Onutei: "Žinai, man uždavė naują dalyką!" ir rodo ant suolo susidomėjusiai Onutei: "Toks ot trrr brlmpt tyrai ra ..." Onutė: "Atrodo labai gražus".

Pasigirsta dundesys, lyg žygiuotų armija. Duryse pasirodo Julė, Gerda ir Palma. "O, Antakalnis jau atkeliavo!" (...) Julė, kraustydamasi į suolą, pradeda: "Ką aš jums psakysiu, mergaitės! Kaip man teko patirti, kadangi man teko susipažinti su vienu asmeniu, kuris gerai pažįsta, nu, žinot ką ... Ir teko išsikalbėti ..." Palma: "Žinot, mergaitės, vakar buvom žibučių! ... Gerda: "Palauk, nepertrauk!" Julė: "Ir teko gerai išsipasakoti ... Pasirodo, dabar jos teta, kuri yra išvažiavusi pas savo bobutės pusseserės vyro brolio dukterį, tai ta teta savo anūke visai nesirūpina, todėl ... gkmm ... Man geriau nutylėt, mano manymu ... ghmmm ...". "Kas ten buvo, be visų tų tetų?" – klausiam. Tuo tarpu įeina Giedrė, Irutė. Prasideda kalbos, galbūt, prisiminimai apie šokius ir būtinai pasisakymai apie pamokų nemokėjimą. Pasirodo Laima pilna visko prikimštu portfeliu. Įeina Tutė, po jos atsivelka Romantė. Tutė apžvelgia visas, ir, pastebėjusi Vilę, reikšmingai nusikosti: "Turiu Šerloko Holmso gyslelę ... Kur vakar vakare buvai, ką?" – "Eik jau, ką tu čia, Tute ...". Gerda Tutei: "O kur tu pati buvai?" Tutė kažką sumurma į tokį klausimą, į kurį nepatogu atsakyti. Romka tuo tarpu eina su Laima kuždėtis, tikriausiai, apie "juos", nes abiejų veidai švyti paslaptinga šypsena. Įeina Meilutė, Laima puola prie jos, bučiuoja ir ... klausia apie namų darbus ... Galų gale ateina ir taip laukiama Viščiukas, ją visos apspinta: "Oi, Viščiuk, man algebrą!". "Oi, palaukit, tuoj, tuoj! Išsiimkit pačios!". Ištraukus iš portfelio sąsiuvinį, kyla ginčai: "Aš pati pirma paprašiau!". Laimi ta, kuri "Jau vakar aš užsisakiau" [aš pati]. Irutė: "Aš po tavęs!". Giedrė:" Mes kartu rašysim!" Tuo tarpu Vilė "tikrina" anglų k. Ateina Joana, klasės galva, tuoj primena apie piniginius reikalus, daro pranešimą: "Mergaitės, duokit pinigus laikraštėliui!" ir vaikšto prie kiekvieno suolo. Taip nieko neišeis ... Sudaromas "orkestras" iš malkų, balanų ir susukto sąsiuvinio lapo – fleitos, ir jau grupė eina dainuodama:

"Duokit pinigėlių laikraštėliui, kapeikėlių, popierėlių ..." Šykščiai krinta kapeikos į kepurę, bet kai su "muzika", tuoj geriau.

Viščiukas eina prie lentos aiškinti geometrijos. Romka išdidi dainuoja: "Aš moku algebrą! Visą naktį mokiausi! Kas netiki? Tik gal persimokiau ... Ei, šiandien per lotynų nebūnu, einu į rungtynes!" Irutė dirba nuolatinį savo darbą: šukuojasi prieš veidrodėlį. Laima repetuoja "baletą" ir rusų k., Meilutė geraširdiška, bet nelaiminga išraiška veide aiškina bendrabutietėms lotynų k. ar kurį kitą galą. Prasideda persirenginėjimai, vaidinimai [šį sykį iš "Kremliaus kurantų"]. (...) Per ūžesį kartais vos pasigirsta atskiras balsas, – pvz., Viščiuko: "Ir čia pakelsim kūbu, ištrauksime kvadratinę šaknį ... gausime logaritmus ir progresiją ...". Balsas: "O kodėl + o ne - ?". Viščiukas atsidūsta ir vėl iš pradžių ...

Apie Joaną – būrelis, Filė: "Bet ką aš šiąnakt sapnavau, oi!" Elenos [Budilinaitės? Mikelevičiūtės?] balsas: "Ir kalba, kad tikrai vaiduoklių yra!" Palma: "Negali būti ... Bet man sakė: pasirodė toks baltas, baltas ..." Julė: "Mano manymu ..." [Toliau pieštukas išblukęs, nebeįskaitoma, imam kitą puslapį ir smarkiai trumpinam].

(...) Pasigirsta kažkoks baisus kibiro tarškėjimas, reiškiąs skambutį. Tuo pat metu kaip viesulas įsiveržia Elvyra. Romka garsiai apreiškia: "Aš lįsiu po suolu ... Pasakykit, kad į "Dinamo" nuėjau". Birutė [kuri, kažin?]: "Aš dantį apsirišiu!", "O man gerklę skauda!", besivyniodama šaliką kita Birutė [Gobytė?] ...

Girdisi žingsniai koridoriuje. Nieko, nuėjo į a klasę. Vėl pagyvėjimas. Aldona: "Jau eina, ša!" Joana maldauja: "Mergaitės, nu imkim tyčia tyliai pasėdėkim!" Visos: "Tikrai ... ša ..." Tylu. Giedrė pašnibždom: "Jau mokytojų kambarys atsidarė ... Jau ant pirmo laiptelio ... Jau ant 5 –to ...jau arčiau ...". Kažkuri nusikosti, visos pasipiktina. Marytė pakelia ranką: "Ša ...". Vėl mirtina tyla. Staiga Elvyra didžiu balsu sušunka: "Eikit sau, niekas neateina!", metasi pro duris ir ... ooo! ... susiduria su mokytoja. Mokytoja nustemba, Elvyra susikonfuzija, klasė prunkščia ir stojasi. Mokytoja: "Labą dieną, mergaitės! Ką, pavasarį gaudote?". Sėdam ir kniumbam į sąsiuvinius, o mokytoja – tyrinėti žurnalą ... Pasigirsta nedrąsus Meilutės prašymas: "Oi, neklausinėkit, tamsta mokytoja ...", tačiau greit nutyla, o mokytoja tik nusišypso. Baisi laukimo minutė: katrai teks atsakinėti. (...) Mokytojos žvilgsnis dienynu aukštyn, žemyn, stabt per vidurį ... Sąrašo galas lengviau atsidūsta, ir staiga: "Žilinskaite, prašau". Likusios aprimusios klausia: "Kuri?". "Tai ... Vytautė, prašau. Praeitą pamoką ..." Po jos – Laima, Onutė. Įžūlūs sufleravimai. Mokytoja: "Kas čia pasidarė, mergaitės, kad visai nebesimokot?" Iš pakampės nedrąsiai atsiliepia: "Pavasaris" ... [trumpas mokytojos pamokslėlis]. "Na, o dabar užsirašysim toliau, ir pradeda diktuot [vadovėlių taigi nebuvo!]

Palma užsišneka su Julička. Mokytoja pastebi ir klausia Julės: "Tai pakartok, ką dabar užsirašėm!" Julė dairosi, dairosi, paskui pradeda: "Tai čia šitaip ... man rodos ... mano manymu ..." (...) Skambutis!

Klasėj vėl triukšmas. Onutė: "Kas man padės pranešt klasėms, kad rytoj choras?" Visos tingi. Meilutė (atsibučiavusi su Laima): "Palauk, aš tuoj su tavim! Žinai, hi hi hi ..." Abi kikendamos išbėga. Marytė: "Mergaitės , imkit uždavinių pavyzdžius! Paskui rašomojo neparašysit!" Gal Ada: "Mergaitės, paaiškinkit lotynų!" Girdisi kažkurios balsas: visokie coniunctirum, imperfectum, ut finale ir t.t. Irena: "Andante ir Antantė ... Trilypė sąjunga, trigarsiai ..." Kažkas šaukia: "Išverskit, kaip čia bus: Androcles was a love and his master was very cruel ..." Joana dejuoja dėl geometrijos. Elena [kuri?]: "Oi, mane apėmė pasaulinis sielvartas, kas bus, nemoku literatūros!" Atlekia Valiulytė su pranešimu dėl sekančios pamokos: "a" klasėj aiškino, neklausinėjo. Valio! Romantė skelbia: "Mergaitės, labai įdomios rungtynės, atvažiavo krepšininkai iš Kauno, visos ateikit pažiūrėt!" O Irena: "Kas einat šiandien į koncertą? Labai įdomus koncertas, atvažiavo dirigentas iš Estijos!"

Skambutis. Tvarka nesikeičia, tik tvarkdarė Stasė skuba nutrinti lentą ir liepia susirinkti popieriukus nuo grindų. (...) Čia įlekia linksma Danutė: "Pamokos nebus!"

O, kiek džiaugsmo!

taip pat atsakinėjo, o gavo 4. Jis mano, kad aš labai gerai mokausi, daug mokausi. O jeigu jis žinotų, kad aš tik suprantu, klasėj per pertrauką namų darbus (gėda rašyti) išsirašau. Bijau, kad tai visvien kada nors man neišeis į gerą. Bet kad kitaip neišeina. Skaito mane viena iš matematikių. Reikia prisipažint, kad matematika man patinka, nors sako, kad kam patinka menas, tas nemėgsta matematikos. Bet, manau, galima suderint. Ir dar vienas dalykas, man atpildas.

Trečius metus paišau su tokia meile, nors kartą pagyrė. Tiesa, visnomet mūsų klasė laikraštėliai būdavo pastebėti kaipo vieni iš geriausių ir, jeigu būtų kuvę vertinama, būtų neaplenkti, bet šį kartą kuvo komisija ir pagyrė. Tai pasakė auklėtoja, nė žodžio neužsimindama apie mane, pridurdama: „Tik jūs, mergaitės, perdaug nesididžinokit tuo". Bet man malonu, kad mano darbas įvertintas, o jeigu ką būtų man sakę, būtų kuvę nemalonu. Ir taip keista kuvo, kai mergaitės ~~sako~~ žiūrėjo į mane ir gyrė. Bet aš patenkinta! Man malonu.

Kas IV paišė, nežinau. Žinoma, Stalinas ir Leninas, gruolo šakos, šakis. Bet gražiai.

[1947, spalio 20]

Bunau dvejose laidotuvėse iš eilės - šeštadienį rašytojo Balio Sruogos, sekmadienį - aukletojos motinos. Jokio įvykiai labai nemaloniai nuteikia, prislėgia. Bet laidotuvės buvo gražios. Balio Sruogos laidotuvėse nėšiau vainikąnuo literatų būrelio.

Gimnazijoj nieko ypatingo. Mūsų visų dziaugsmui iš laimei nebūna 5-tos iš 6-tos pamokos, nes nebūna elektros.

100

[1947, spalio 28]

vieną rašomąjį nusirašė iš sugeriamo popieriaus, o kitą, kurio temos nenumanėm, neatėjo. Iz turėjo penketą. Aš nepavydėjau, bet man buvo nemalonu, kad is ji, nusirašius, is aš, savarankiškai darius, buvom vienodai įvertintos, dar jos klasėj skaitė, kaipo „pavyrdį". O ten buvo visi sakiniai iš laikraščio nurašyti. Na, bet ką norėt, jai su lietuvių sunkiau einasi.

[1947, spalio 13]

Onutė neslepė savo susidomejimo juo. Vilė su Elena turi savo paslaptis, savo simpatijos, savo kalbas, Julė su kitom plepa „mano manymu, reiškia, vadinasi" is t.t. is reikšmingai nusijuokia tai vienos, tai kitos pusėn. Mat, ji jau daug žinanti... Mūsų būrelis vėl tai šį, tai tą šnekam. Šiandien per laisvą pamoką plepėjom, plepėjom. Apie visus. Kaip „vokietis" nemoka šokt, kaip seniūnas su seniūnę šoko, kaip tas, kaip tas, viską pačios pavaizduodamos (tarp kitko, reikia pripažint, jog šiame mene mūsų klasė daug nuveikė

[1947, gruodžio 28, sekmad.]

Šiandien atsivedžiau Giedrę pas savę. Irgi žiūrinėjom žurnalus 1927 metų madų, kalbėjomės, kaip mūsų mergičkos atrodys maskaradę, į kurį žada eiti ir į kurį norėčiau aš nueiti, bet nesitikiu gaut Mamytės leidimo. Ojau ir pr[illegible]

Paskui aš jai parodžiau vieną labai damišką Mamytės suknelę, perėjusią mano žinion. Žinoma, prie to reikėjo atitinkamos šukuosenos, batų ir nusidažym. Aišku, atrodžiau labai gražiai, dvigubai vyresnė, negu esu. Prikalbinau Giedrę ir ji susigundė apsirengt kitą ne mažiau damišką suknelę, išsidažyt, užsiaut gražius batukus. Aš jai plaukus sudėjau, na, ir pasidarėm dvi „kino artistės", aš iš Maskvos, ji - iš Berlyno. Bet to dar neužteko. Atsinešiau futrą, Giedrei irgi daviau kitą paltą, apsivilkom, aš gražią skarelę elegantiškai užsimečiau, jai daviau moderniškų skrybelaitę. Taip apsirengusios nuėjom pasirodyt Mamytei. Patiko. Maža to, dar ištraukė... balines suknelės, ~~kado~~ kurias aš Teišdrįstu tada pasimiernot, kai žinau, kad Mamytė iš miesto negreit grįš ir neužklups manęs. Giedrė užsivilko taftinę kremavą, kur jai neblogai tiko, o aš - Mamytės sidabriniąją, plačiąją, gražiąją. Kaip man tinka! Jeigu Taip kur į balių nueit! Ot gražu! Kaip gaila, kad dabar nebūna balių... Tiesa, dabar irsos kalba apie maskaradą po Naujų Metų, ar ne penkios mūsų

1948 - 1949 m.

VII kl.

1948 m.

Trečiad., rugsėjo 1 d.

Atsikėliau anksti, apsirengiau uniforma, pavalgiau ir išėjom su Tadu. Aš maloniai jaučiaus, eidama su broliu, kuris beveik lygus su manim. O gatvė pilna – studentai į paskaitas žygiuoja, mamytės vedasi į mokyklas pirmaskyrius vaikus. Šiaip ar taip, bet vaizdas gražus, ir aš džiaugiaus, kad aš gimnazistė, einu į pamokas. Apie 9 val. gimnazija buvo pilna mokinių. Pažįstamų, nepažįstamų. Nebesimato tų, kurios visada būdavo žymios – pernykščių abiturienčių. Dar metai, kiti ir mes jau nebebūsim šitam būry. Bet kolkas mes entuziastingai sutikinėjom kiekvieną mūsų klasės mergaitę. Čia pat sužinojom, kad mūsų klases sujungia – tuo būdu, aš tampu "akė". Visų mūsų nusiminimui tas įvyko. Na, bet tiek to. Salėj, naujai išdažytoj (kaip ir visa gimnazija), kiek skoningiau, negu pernai, prisirinko daugybė mergaičių. Dabar mes jau galėjom iš aukšto žiūrėdamos į naujas, sakyti: "Kokios šįmet mažos pirmokės!" Atrodo, kad nei tų atostogų buvo, nei niek. Kalbas tik sako, sako (laimei, kad trumpas), kiekvienas būtinai paminėdamas: "Mokytis tik gerai ir labai gerai". Tačiau ne bet kaip buvo: ir fotografavo, ir per radio transliavo. Čia tai dar naujas dalykas mūsų gimnazijos mitingų istorijoj. Neveltui anglė skaitė prakalbą iš rašto, kurį turbūt rašė, kaip gera mokinė antrokė, visa naktį ruošdama temą "Pirmoji diena mokykloj". Pirmininkavo inspektorė, direktorė tik porą žodelių teikėsi pasakyt (bet plojom daug, nes mikrofonas buvo). Kai inspektorė, pradėjusi kalbėti specialiai į pirmokes, padarė tokį balso perėjimą, kuris visada mus juokindavo, tai ir dabar vos nesusilaikėm prunkšdamos.

Po iškilmingo mitingo, deja, į namus dar negalėjom eit: reikėjo susirinkt į klases. Visų pirmą atėjo auklėtojas – pernykštis mūsų, šįmet nebe fiziką, bet matematiką dėstys. Išrinko seniūnę – mūsų Joaną. Dalia liko padėjėja. Į laikraštėlio redkolegiją, deja, įeinu aš, dar dvi iš mūsų klasės ir dvi "akės'. Tai kol kas vadovavime mes laimėjom. Kaip bus toliau nežinau. Labai, atrodo, vienos kitų vengiam, viskas dirbtinai. Manau, kad kiekvienos, kaip ir mano, slapta svajonė, kad klases vėl atskirtų. Nes ką gi – 43 mokinės, klasė juk labai didelė. O susigyvent šiaip ar taip bus sunku. (...) Ta nelemtoji kūno kultūra. Išvarė į kiemą, padarėm pratimus, turėjom ravėt sporto aikštelę.

Pirmadienis, rugsėjo 6 d.

"Dainuok , širdie, gyvenimą" – "Suvienytųjų Nacijų" sieninio laikraštėlio pavadinimas. O tos "Suvienytosios Nacijos" – tai VIIa klasė, susidariusi iš cheminio junginio (ar gal fizinio reiškinio): VIa + VIb = VIIa. Sujungimo rezultatus sunku nušviesti: žiūrint, kas kaip tikėjosi. Kolkas eina neperblogiausiai. Ot, šiandien jau išsirinkom laikraštėliui vardą. Neblogas. O buvo įvairiausių: siūlė vadint "Suvienytom Nacijom", "Tinginių aidu", "Špargalka" ir pan. Paskui atėjo pagalbon įvairių romanų pavadinimai: "Mėlynoji ranka", "Wang-Ho", "Kaukuolė žalsvam čemodane", "Velnio lašeliai", "Šešėlių žmonės" ir t.t. Bet originaliausias ir puikiausias buvo Laimos sugalvotas užvardinimas "Išstenos" – tai, kas per vargą išstenėta, išspausta iš "kūrėjų". Tiktų ir "Suvienytųjų Nacijų išstenos", bet pernelyg politiškai skamba.

Šiaip nieko gero. Jau klausinėja.

Antrad., lapkr 2 d.

Vėlinės, [Rasose] taip gražiai mirga žvakutės, o aplink tamsu, tylu. ... Nes visi jau išsiskirstę, o ir iš viso šiemet mažiau žmonių buvo, negu seniau. (...) Kodėl naikinami tie visi gražūs papročiai, kodėl viskas taip naikinama?

[Toliau ir vėl tas pat. "Užkliuvo už varčios ir vėl iš pradžios". Dūkstam, vaidinam, "darom repeticijas", puošiam salę; choro koncertai, pasirodymai, šokiai, laiškeliai, minėjimai, sienlaikraščiai ... Neverta ir datas žymėti: "Sunku gi būtų aprašyt Vasaros 5-kių vertas kalbas ir

juokus", "galima daug prirašyti apie įvairiausias intrygas, nesusipratimus", pavyzdžiui, statant Klionovo "Marytę Melnikaitę" ... Kartais, kai klasėj ramiau, pagalvojam, kad kitoms, amžiumi vyresnėms (atvažiavusioms iš kaimo, bendrabutietėms), "keista, kaip mes kaikurios elgiamės. Ypač buvusios akės kreivai žiūri". Be to, "vis dažniau ir dažniau pagalvoji, kuo būsi. Dar dveji metai – ir jau suaugusi".

Be tuo tarpu – "kvaili dalykai – būrelių saviveiklos apžiūros, konkursai", pvz., anglų k. – "lordų" būrelyje "dviejų mizernų eilėraštukų "inscenizavimas"", kai "visi jau iš anksto skiria pirmą vietą literatūros būreliui jau vien todėl, kad Steponavičius vadovas". O dar ko gero nustebins koks fizikos būrelis su "pranešimu apie jonų judėjimą". Tačiau buvo ir taip:

Šeštad., gruodžio 18 d.

(...) kas atsitiko! Pražuvo Bikulčiūtė. (...) Ji iš ryto išėjo kieman į gerą vietelę. Buvo dar tamsu. Prie jos priėjo kažkoks vyriškis ir paprašė kelią parodyti. Ji gynėsi nežinanti, tai jis prievarta pasodinęs į sunkvežimio kabiną ir išvažiavęs. Ji šaukusi, rėkusi, bet tie nepaleidę. Kai nuvažiavę keliasdešimt kilometrų, išleidę vidury miško. Ji bėgte bėgusi visą kelią, sušalusi baisiausiai ir tik 8 val. vakare grįžo į bendrabutį pusplikė, tik su suknele, megztuku. Pakilo temperatūra, sirgo, bet greit praėjo. Vakar, sako, apie 10 val. ryto išėjo į miestą. Sakė, kad gerai jaučiasi, pasivaikščiosianti, visoms saldainių nupirksianti, gimnazijon nueisianti. Taip ir negrįžo visą dieną, visą naktį. Iš ryto atvažiavo motina iš kaimo ir neradusi dukters, sesuo irgi verkia, laksto ... Pražuvo nežinia kur. Visos mano, kad nusižudė, nes dar anksčiau apie tai kalbėdavusi, nes anksčiau gerai mokinei šiemet mokslas nesisekė. Tokia buvo paprasta mergaitė, niekuo neišsiskirianti, o staiga ... Mergaitės galvoja, kad ją gal išniekino, spėlioja visaip, o milicijoj, sako, tik juokiasi.

(...) O literatės liko tik V-toj vietoj, Stiopkai nusuko nosį, kurią jis rietė; mes jį literat. būrelio baletmeisteriu vadinam, nes pats mokė mergaites šokt ir baletą, ir tautiškus šokius, melodeklamacijas su Šuberto serenada ir Bethoveno Mėnesienos sonata (ne aš skambinau).

[O kaip baigėsi su Bikulčiūte nežinau, nes nemažai puslapių išplėšta.]

1949 m.

Penktad., sausio 28 d.

(...) per pertraukas jokiu būdu negalima sėdėt klasėj (tai vis mokytojų tarybos nutarimas). Mes nutarėm: po skambučio visos lekiam prie kabyklų, apsirengiam, stumdomės ir mokytojus stumdom koridoriuj, kieme; po skambučio po vieną, po kelias grįžtam klasėn, kabinam paltus, nutraukiam kabyklas ir t.t ir t.t. (...) Išdrožiau auklėtojai už visą klasę: "Nori, kad būtumėm pažangios, o tuo tarpu iš gimnazijos pareini retai kada anksčiau 4 -tos val., po to tuoj vėl atgal dėl būrelio ar pan., ir grįžti vėl kažkada. O pamokų užduoda kiek! Apskaičiavus – tiek ir tiek valandų. O ne visos turi sąlygas – nėra elektros ar ką, arba toli gyvena ..."

Vakar su klase buvom saldainių fabrike "Žibutė", (...) kur gavom baltus chalatus raudoname kampelyje ir buvom panašios į gydytojas. (...) Taip ir knieti čiupt saują saldainių. Geras valios ugdymas, nepaėmė nei viena. (...) Mes saldainių išvyniot taip greit nemokam, kaip čia įvynioja. (...) Ir šokolado ceche nedrįsom paragaut. Pagaliau prikalbinom Joaną, kad paimtų vieną, atsikandom po gabaliuką.

[šimtadienis – šeštadienį, vasario 12 d.]

(...) Mokytojos irgi pasipuošusios; inspektorė laksto pikta, direktorei irgi turim kelią duoti. (...) Berniukų aštuntokų auklėtoja ("Abscisa") pradėjo vakarą . Išėjo dvi aštuntokės ir dvi septintokės (Meilutė ir mūsų, Onutė Zinkevičiūtė iš b klasės). Janė laikė raktą, o ta graži aukšta

juoda Birutė kažką kalbėjo. Dėkojo Meilutė. Girdėjom, kad žadam gerai mokytis. (...) 12 val. (naktį) kaip buvo sutarta, susirinkom į klasę. Pasikvietėm geografą, o ne auklėtoją, kuriuo pasipiktinom – nė karto nepriėjo prie savo klasės. (...) Greit sunaikinom bulkos, duonos gabaliukus ir vėl nuėjom šokti, nes inspektorė ėjo per koridorius, liepdama būti salėj (kad kas negertų turbūt). Bet mūsų berniukai buvo išgėrę, vieni daugiau, kiti mažiau.

Sekmad., vasario 21 d.

[Choro koncertas filharmonijoj]. (...) Visos uniformuotos, visa pirma eilė – sopranai – gražutės. O visas choras degė kaip ugnis, kiekvienos veidas – kaip aguona, o mano, galima numanyti, kaip vėliava. (...) Antroj daly – deklamacijos, taut. šokiai (...), publikos kantrybės išmėginimas. Tačiau ji buvo kultūringa, sulaukė net trečios dalies pabaigos. Trečioje dalyje dainavo Beatričė Grincevičiūtė, (...) Kaveckienė, savo preliudus skambino Kaveckas, skambino ir Cilė [Kaveckaitė]. (...) Viskas baigėsi gerai, surinkta, sako, apie 6000 rb.

Sekmad., vasario 27 d.

(...) norėjo vežti mūsų klasės programą kažkur į kareivines, bet aš pasislėpiau po suolu, Onutė kone į šiukšlių dėžę įlindo, taip ir išsisukom.

Trečiad., kovo 9 d.

[Daug apie klasės konfliktą su Laima]. Ji stačiai pasakė: "Manęs visa klasė nekenčia, ir aš jos nekenčiu". [Ir labiausiai jos nemėgstanti – Vytautė, šioji gi atsistojo ir nusilenkė, visos – juoktis ... Visa klasė sakė, kad nereikia lengvai atleisti Laimai ... Bet kitą dieną, kai ji apsižliumbė, visos tos, kurios labiausiai barė, puolė ją ramint, apsikabindamos, glamonėdamos].

Trečiad., balandžio 6 d.

Onutę išvežė. (...)

Ketvirtadienį, kovo 24 d. dar buvom "Fauste", juokavom, išsiskyrėm kaip niekur nieko, sutarusios šeštadienį pasimatyt. (...) Vida nakvojo pas mane, ilgai šnekėjomės. O kai pradėjom snausti – pradėjo baladot. Atėjo dokumentų tikrinti, kaimynės ieškoti. Kadangi buvo jau kalbama apie išvežimus, ji su motina buvo pasislėpusios. Buvo baisu. Atėjo ir į mūsų kambarį, pažiūrėjo po lova, į spintą. Vida baisiausiai drebėjo. Aš ją buvau apklosčiusi pagalvėm, todėl nepastebėjo, kad yra neregistruotas žmogus. Kaimynes rado, abi išvežė. Pilnas prieškambaris buvo užverstas jų daiktais – leido paimti pusantros tonos. Ryte mes su Vida išėjom gimnazijon, užsakėm visoms bilietus į "Sevilijos kirpėjo" generalinę, ir nutarėm užsukt pas Onutę. Nakties įspūdžių paveikta ėjau; kieme žaidė vaikai ir mums pasakė, kad išvežė ... Kojas vilkdamos, žodžio nepratardamos išėjom. Buvo baisu, klaiku ir taip tuščia. Nuėjom pas Birutę, galvodamos, ar ją berasim. Ji dar nieko nežinojo. (...) Rašėm laiškelius, manydamos kaip nors perduoti. Nuėjus muzikos pamokon pirmas sutiktas žmogus paklausė: "O kaip su Sližiu?" Nejau ir jį? Ėjau pas Giedrę, Laimą ... Pasirodo – teisybė, ir Sližį išvežė. (...) Verkėm ir verkėm (...).

Kitą dieną su pinigais, laiškais išsiruošėm į Panerius, kur jie stovėjo. Sutiktos mergaitės klausė, ar tiesa, kad Sližys paleistas. Vilties spindulys nušvito. Vakar Giedrė matė jo buto uždarytas langines. Bet jį, pasirodo, tikrai paleido. (...) Kaikurios mūsų mergaitės visiškai neėmė galvon tokių dalykų. (...) Išėjom norėdamos pasiekt Panerius, visai nežinodamos kelio, keliavom visokiom gatvėm, geležinkeliais, išėjom kažkur, ėjom paskui kitus žmones, daiktais nešinus. Tik žiūrim – vieni grįžta, moja atgal, o du tipai lekia ir šaukia, kad visas ešelonas išvažiavo. Visi

grįžta. Grįžtam ir mes. Grįžta tiesiog miniomis – tiek daug ėjo pasimatyt paskutinį kartą, įteikti ką nors.

Kitą dieną mane pažadino Laima ir Giedrė su kuprinėm, tašėm: ešelonas dar neišvažiavęs! Laima vakar buvusi ir mačiusi Onutę du kartus... Išėjom. Bet nuėjom iki tos vietos , kur vakar, ir sutikom pažįstamus berniukus – jie ėjo pas Ladigiuką (...) ir jie patys matė, kaip ešelonas išvažiavo. Žiūrim – mašinose generolai važiuoja, kareiviai grįžta. Šį kartą tai jau tikrai nebėr. Grįžom ir vėl. Paskui – pas Laimą, skaityt Onutės laiškiukų. Liūdni, pilni netikėjimo ir šiek tiek vilties. (...) Visos buvom prislėgtos, pilnos pagiežos, pykčio, neapykantos ...

Ketvirtad., balandžio 14 d.

(...) jau du laiškus gavom iš Onutės. Rašo, kad bobutė labai silpna, mamytei ir jai dantys skauda, kraujuoja dantenos, Leonas peršalęs. (...) Tik prie Ufos jiems pirmą kart leido išeit pasivaikščiot – dauguma paeit jau nebegalėjo. Išnešė numirėlį. Baisu, klaiku, neviltis. Ji taip norėtų dar nors vieną dieną pabūti Vilniuje ... kai gaunam laišką, tuoj žiūrim žemėlapin, iš kur. Kaip toli! (...) O žmonės kalba, kad dar veš. Jau tiek išvežta, ir dar negana, ir dar negana. (...) O knygose pasakyta, kad jaunystė ateitimi gyvena ... bet kaip gyvensi ateitimi? (...) Eini kur, ir išgirsti: "Išvežė ... Veža ... Veš ... karas"... Kaip baisus sapnas.

[Ilgą tarpą nerašyta. Paskui klasę pradeda užgožti, o vėliau visuose puslapiuose užviešpatauja į Vilnių persikėlęs Operos ir Baleto teatras. Na, žinoma, ir visokie įsižiūrėjimai, įsimylėjimai (tik iš tolo, net nepažįstant "objekto"), visokios "savianalizės", išplėšyti lapai, neišskaitomai užbraukytos eilutės ... "O kaip nesinori kartais eiti į pamokas" [tiesą sakant, tai vos ne viso dienoraščio leitmotyvas].

Penktad., birželio 10 d.

Šiandien nuo 12 val. 19 min. aš jau aštuntokė. Išlaikytas ir paskutinysis – istorijos egzaminas. Ištraukiau vieną iš tų bilietų, kurių norėjau – 10-tą. Traukdama mačiau, kuris, nes persišvietė, tačiau iš to naudos nebuvo – mokėjau ir taip. (...) Egzaminai, kurių taip nenorėjau laikyt. O nieko baisaus neatsitiko. [Beje, o lietuvių k. rašomąjį rašiau tema A. Čechovo "Vyšnių sodas – visuomenių klasių keitimosi atvaizdas"].

[1949] Graičiadienis, kovo 9 d.

Vėl seniai rašiau. O tiek buvo ko. Prisiaugina
neparašiau to, kas buvo, o tiek buvo ko. Prisiaugina
Baisiausiai! Šitą ten kelbą šeštadienį ne Lonia klesė
parsėjo. Vilnė ten užsispyrė, dėl minėtinų laboratorijos, es
jai Lonia einė teisintis, galų gale priėjo prie to, kad
staigai pasakė: „Mergs klesė nekenčia“ ir taš po nekenčia
ir nereikia“. Ir, jai visai nuoširdu, nuoširdu, i t.t. „Nano nuo
taškas tai yra nieko, o klesės – tai klesės“. Na, ir t.t. Pasakė
„Tai ar nori, kad aš tau paverdem kas nors, nekenčia? St
peti pirmutinė žiūrinėkite, bijaute. Tuti pačnė, atsistoja ir k
bilietė. Visus lebei patiko pradėjo rodyti plot. Tuti dar
dar daugiau pakele galvą. Viena žodžiu, ten buvo. M
rejau velnes paraut, bet nespėjau ir viską apmiršau – aš tokių
delegacijų išsireiškimus lebai greit pamiršta taigi taip ir liko. Viso ir
skirstėmės, nekalbėjome ne dainos. Nes numanomi, kodėl taip ir
ir Nedutė abi penketukininkės bet viso pirmieja skaito ne
kalė nes ji dėl viso klesės stengiasi, o dainos tik tam, ne
pėtėtų i gerbia kuta (taip sako pati kelbėjai) Kei dainu
ali dainė kinguelę. nieko, o kai Keitutei – viso pradėjo plot. Ji
duoju dainos apmirdo. Tarp kitko, ir man plojo! Iš, sho
neidama iš scenos visokius komplimentus žemiau nuo
už kulisų, prie stalinko operiškai emkitelėjau, kai aukletoja
nemalo o kai nėra tai gyvi, šaipiausi, nes visai neverti
der dainą, kad nepasakė ko, tvarkingai penuokas nuošir
tik tai, kad visur suspėjo ir aktyviai prisidedu, ha
O dėl dainos tai aš pasiuk sakiau, kad ji sho ir
atsiprašys klesės bergaitės sakė taip lengvai nekritus at
i Dutė taip kelbėjo taip ir buvo kaip niekas. Pirmas
ne per vėną pertraukos pradėjo kalbet, apsistingibė, visa
pamiršo ašaromis. Tuoj viso pudė ramint. Aš nieko nesaku
tik tai, kad reikia seve veldėti. Nes buvo nemalonu
To, kurios šeštadienį ir bare, kaltino tuoj glamonėjo ir O aš
to kurių pasakyt nieko ypatingo nejaučiau, kokios keany
tos – ne. Tik šiais klis jos visai nebaisu buvo. Ir dabar taip
vogu, nei atleidžiau nes nebuvo už ką ne – neatleidžiu,
nekuriejau už ką. Paskui Keitutė sako kad ji dar verkia,
nes klios der pyktam gut jos. Aš nieko nesakiau, nes kad
tik ateis mokytojas į klesę.

Bendrai mūsų klesė gera. Pažangumo visas 100%, nei
kia, nei vieno dvejeto. Vida šiš klise algebrą, ir dvi penkiu-
kininkės, ir viaip gera klesė. Bendras 4,17. Uzdenek 3 vie-
tą, herty su VI-a B, kurios rezultatai šiyrai tokie pat. 1oj ir
20 vietoj astuntosios klesės, kurios vidurkis bendras rodo nei
4,4 ar 4,5. Tai maždaug štokie dalykai.

[1948, gruodis]

[1948] Šeštadienis, gruodžio 19 d.

[1948, gruodžio 28]

pamokas iš eilės buvo baisiai liūdnos. Prisidėjom, prisirėkavom. Per anglų k. išėjo nepaprasta tamsybė – smėgas. Mergaitės „išgirdo“ (ar kitos mintys), kaip čia derinti laikus. Kaskas tai subildėjo, pamiršo, kad per pamokas turi tik vokiškai kalbėti, ir ėmė pliurpti. Bet ir vokiškai nejaukiai išėjo. Ir dar pūga baisiausia. Beveik staiga išėjo šviesa, staiga ir prasidėjo ir tuo momentu prasidėjo ir pamokos. Penkta pamoka vėl buvo laisva, bet nemokėjom nieko veikti, nes po 5-kių pamokų turėjo būt kuopinės. Mes jau nebedrįsom, o suolelių ir su skara apsirišę, galvą. Bijom, matyt, tai vyriausioji suėjusios, kad per mus blogai buvo šeimos tvarka. O iš tiesų tai buvo pertraukos, ir smagu buvo.

nuotaikos, ir su mumis dirbu, kuris atliko Valstybės Baleto Teatro solistai ir tiesiai nes vaidmenį ir kaip tai taisyklingai, blizgančiai, ir kaip Petrauskas tiesiai buvo nuostabiai, ir kaip labai gražiai, glėbesiojasi, kaip šeimynos nėra „pajaudinę“, kaip Vanagaitės. Vieni žodžiu, viskas. O pamokų buvo nuotaikos, nevertas apsemtojimo, gana linksmos. Paskaitėjai už pranešimą taip pilnai, kad buvo net nejaukiai klausytis. Dėmesio buvo „konkurentės“. Pamiršau, jie klausė. Chodas. Neko, nebloginti. Labai gražiai klausyti tai, mergaitės, žiūrėt, kaip jos nejaustų nėtoi, viso gero, linkiu, Chodas. Ir mes. ai tokios buvom.

[1949, sausio 25]

Nelaimingoji diena. „Šiandien mes“, o ne „rytoj“, o „vakar“ – „šiandien jūs“, o mes „rytoj“! Visą per algebrą perrašiau į sąsiuvinį, perskaičiau chemiją, o anglų nepaklausė, nei nors ekspromtu iš ryto bežiūrėjau. Nieko praleidau. Tai dabar rytdienai. Ir su blogu gramatiką pabaigiau – tiesiog nuostabu. Ir su blogu [illegible] bet vis viršį gelbėjo. Tuoktuvėmis į teoriją, bet [illegible] mokėjau ar suprast, kaip reikia pervertęs anų, kerdžiaus arba pan. Nebuvo sėkmė, sėkmė nukrinta!

[1949] Penktadienis, sausio 28d.

Šiandien penktadienis – tikras penktadienis. Jo blogiausia 3 kontrolinės, tačiau vakar nepaklausė. Vos [illegible] lapus. Kaskas tai subildėjo, pamiršo, kad per pamokas turi tik vokiškai kalbėti, ir ėmė pliurpti. Bet ir vokiškai nejaukiai išėjo. Ir dar pūga baisiausia. Beveik staiga išėjo šviesa, staiga ir prasidėjo ir tuo momentu prasidėjo ir pamokos. Penkta pamoka vėl buvo laisva, bet nemokėjom nieko veikti, nes po 5-kių pamokų turėjo būt kuopinės. Mes jau nebedrįsom, o suolelių ir su skara apsirišę, galvą. Bijom, matyt, tai vyriausioji suėjusios, kad per mus blogai buvo šeimos tvarka. O iš tiesų tai buvo pertraukos, ir smagu buvo.

nuotaikos, ir su mumis dirbu, kuris atliko Valstybės Baleto Teatro solistai ir tiesiai nes vaidmenį ir kaip tai taisyklingai, blizgančiai, ir kaip Petrauskas tiesiai buvo nuostabiai, ir kaip labai gražiai, glėbesiojasi, kaip šeimynos nėra „pajaudinę“, kaip Vanagaitės. Vieni žodžiu, viskas. O pamokų buvo nuotaikos, nevertas apsemtojimo, gana linksmos. Paskaitėjai už pranešimą taip pilnai, kad buvo net nejaukiai klausytis. Dėmesio buvo „konkurentės“. Pamiršau, jie klausė. Chodas. Neko, nebloginti. Labai gražiai klausyti tai, mergaitės, žiūrėt, kaip jos nejaustų nėtoi, viso gero, linkiu, Chodas. Ir mes. ai tokios buvom.

[1949, vasario 26]

mičiau 3, nes kitaip viena iš geresnių. Bet, bala nemate. Pakentės plėšiate kad geresnis knygnešys stotų į konkurenciją, todėl verčiau nebūt gera mokine. Visuokias dėdė, ne pirmoji. Ji lietuvių turi 3, iš rusų 4, nors rusų ji tyrai dešimtu geriau už mane moka. Aš tai lebavaikei dvidešimtoji, ji kitų pirmoji mokinė. Ji vercziausia būti tokia. Nieko, kitą trimestrą būtinai turės pakelt lietuvių pesrymį. Ir viso, ir norėčiau daug kam padėti, bet niekuo neišeina. Nenoriu. O aišvent der lebrau nemoku.

[1949, kovo 9]

Mūsų klase ši trimestrą visur pirmauja iš priešo pusės pačiame viršuje (mečiai 3-ią vietą), iš pavidalo maloniausia (4-tą vietą), o kompaunpuolės geriausios dirbančios. Pastuti paskelbė laimėjusius konkursus laikraščiuose. Pirmąją vietą lenkijos vyresniųjų ir jaunesniųjų literatų laikraščiai. Antrą - mūsų ir VIIb. Jiesą pasakius vertėjo atvirukai, nes literatų laikraščiuose visai neatspindi kūrėjos gyvenimas, o tik kūryba. VIIb klasei nepaimta buvo nesuprantama. Kaip kasko kitą ketvirtoje ar trečioje išsireiškė: „kaip viršų galvos be rankų ir kojų“. Taip ir buvo. Na, bet, nuot, žiūrėjo į tai, kad sekė per laikraščius redaktorių susirinkimą, o ten pekės išgyrė visus laikraščių kitus įpeikė, na tai ir buvo. Girdėjo, kad nepakentau apie tą susirinkimą, bet dabar nebėr kada. Taigi, dovanų atsiųst negaunu nuo manęs. Kokybė stiprė „Veliavas“ pasirodė vardu (tarp kitko, tas pasirodymas nelabai - draugiškas ir energingas, nors šiaip tai aš jaučiu didelę antipatiją, kaip ir visos tą jaučia tai todėl nuoširdėjau, kad ji tokia nelabai buvo, gal tiesa, kad stosiu į konkursą) Tarp pergalių pasibaigiau, jau dovanų tą knygą. Bet viso nutarė kad ji turi tekti man, nadienį aš esmė viena redkolegijos turiosi asmenyse. Draugiškai, ir viso buvo patenkintos ir draugės. Linkiu, geriausia, kad ne pirmą vietą. O gal ir. Bet tą padarysi.

[1949, gegužės 3]

O kaip viena, kurie tolį toli nuo savo gimtojo vienų, aplinkų, kaimų viską kitoj pasaulio dalyj!... Onutė. Kaip ji, kur ji šiuo metu, ką daro, ką galvoja. Apie ką galvoja, taip aišku - apie Lietuvą, Vilnių, mus... Kaip ji tarė pergyvent. O Dievaise, kaip pergyvent. Toli, tarp svetimųjų, tarp nekulturingų žmonių, toli nuo viso to grožio aplinkos, kur dė nebūgestingai ir linksmai viso kartu gyvenom. Bet ji viską vienaip žiūrėjo į viską, negu aš. Ji vyresnė buvo, ji dirbo, mokėsi daug. Ir dabar viskas šiek tiek velniui. O gal ji ne, gal dar ne viskas žuvo? Ir jauna tik ar ji išgyvens? Bet gyvėna žmonės, anka ir ten gyvena. Jie kaip, kad taip toli nuo kultūros, nuo savųjų. Ir darbas nieko, jei tik savo kraste, kultūringų žmonių tarpe. O kaip kaip, kad turkuit, virę jokios tikrosios laukia. Ko aukščiau, ko veliau, viena diev[illegible] ėmo.

[1949] Antradienis, gegužės 10 d.

Pradėjau klasei rašyt. Karte išdėjau į portfelį, tai
vėliau. Dabar 4-to ramoka, lietuvių. Po to į portfelį, tai
Aleksiūnienė pi- gelių [illegible] jedovanojim. Jo [illegible]
dąi nemalle dzyudas – berniuko i nerdytes.

65

[1949, birželio 6 d.]

Jau uoksnetis, bet nieko neišėjo. Visos nesklandumo debesys
ao, viršum – spergalkose, kuries nutarėm vedinat grei
e pagalba. Jegus į vieną klasę aš net nustebau – visos ta
dorios niedulios mie dyns į suomėčio į atsakinėja
čias, klausančias. Stebėdo, kad puikie grupė nurestuota g
rei, bėty tokioj [illegible] ar [illegible], klausanti rnet
verkeus pamokno. Bet nieko [illegible]. Neišnetė dem
pasiuntė pieštuką i numpėjau [illegible] Jurei tokia
tuntis kėda nors gravers. Dar niekad nebuvo mūsų kla
ei tokia nuraminusi. Atiodi kad per oro pavojų vis
kelba pasnibždomis, dasnai atsibuskpeja i kaskiuia
klasei tuotaka kalis gale galvoj kad viai tuščia, i
Tada pasakė aukoje grupė ji kad jau aš apau ne
pamoksnos, nes kabaio kabtėsiai spojus tokiu budu
Praėjau 11 kl., apie kiekvieną ji daromą. Nors turė
au trauket. Pasyniet 16 kl. bet išreiškiau ne tą. Bet
nukepau o be to gavau dar berods 4 apgrestinas pa
gelbet. Perskaičiau, nukrusau į rankose ir nuepau
dasnus, išpuldau greit ir išbelgavau. Jegus į gretimą
klasę vos nenukrito. Ir tuo metu Trumpienės
nebuvo! Nuėjau į bravo to pagonos. Trumpienės
ir Fen buvo! Bet kažnei tik išbėgau ne „jau!“ o kaj
tiko. O koridoriuos pasyko Trumpienė „Vienu sodžiu“ nieko neats

[1949. gegužės 3?]

Vakar visą dieną praseidėjau tik laidraščiu, o vakare
etėjo gerda. Kas nu ja snekėjom, snekėjom. Vargše, man jo labai g
jos ji tėva išvežė, koks nėra. Klimas išskyrė ne ji, nebedrąsuoli
ji nieu pasakė, kad nieko taip neperpyreno kaip išsiskyrimas s
ba. Man atrodo, kad ji nuoširdžiai rėsake, kaip ji tikrai nuliūdo
kaip paskui kentėjo, o jis visai nejautrus. Man taip gaila, taip g
ja ji pavydaro, ir aš apsiverkiau visai nenorom. Ji tikrai išvestuo
ėsko, kai taip gerai pažint dietuvę, ji taip nuoširdi ir taip
išrišus, taip nuoti lietuviu. Ustai jo grynines, paršiaukiai apkabi
emėgsta. Kalbėjom apie kartuvių vaiką, kaip jis
nuoquje turi būti tokio kaip tai aristokratiškumo (ji vaj
neturi sodžio tam). Ir ne išpose [illegible] ne ne. Tas kaip kas, ke
aristokratiškumo nuoqus, tokis nuosavus tokiau, otai man. Lekiai ne
etiuka, išg. Taip, nuoquje turi dar būt „ot, kaskas tokio“.

[Kaip vaišėm šleistuves – apakyta lakai smuk mėniška
lakai daug ir lakai neišskaitomai, todėl pereaškau smarkiau
sutrumpindama].

1949, Penktadienis, liepos 1d.

... Puošiau salę. Nepasiseke. Kėjo nei šis, nei tas. Vienam
patinka, kitiems – ne. Iš klausinėja: „O kas bus ant lubų?" Ly
neapsieitų be prikarstytų lubų. Ner jokios tvarkos, jokios organi
zacijos. Surengtojai niekuo nesirūpina. Net nežinau, kiek pin
gų surinko, kiek kas kainavo ir t.t. Kitos kiek laksto, kiek dir
ba su valgiais, perka viską. Bet, tiesą pasakius, durnos. Dabar
da Gvedrė viską bus nusivariusi vyt – ji tik dirba! Galė
ma sakyti, jai didžiausias darbas teko. O iš viso kaip šėis va
kas – galas žino. Numušim savo markę. Bet surucast vaišės
270-čiai žmonių – tai durnystė.

[Toliau – kažkodėl kelis puslapius neberi; aprašomas pačių
šleistuvių dalis].

Ribačiauskienė paprašė pasirūpinti naujų siečių įvaišini
mu. Užėjom vienu, nedideliu padaliu, pačios prisirėjom ka
dar like, ir pavaišė linksmai, gera. Nuėjom į salę... Taip no
ėjosi pasekti. Čia sėdėk pasieny, žiopsok ir slapčia pavydė
k kanliems. Liūdna buvo dėl muzikos. Gvedrę įviedė sėst, kaipo
jos nėr kur atsidėt, nė nepažįstamo... Tiesą pasakius, ne man
nemalonu nė nuobodu. Kitoms buvo dar liūdniau.

[Šleistuvės
kuriasi vaišėm atsuntokėmis, aprašytos ir kitą dieną. Ona Lieka-
vičiūtė „kaip buvo anė rytojaus"]

— Niegėjau iki Bral', pasuk vienas sakau „labas rytas
pamerėjęj nieko gero nebuvo, tik nusigėrėtojėlėm, užgėrim
pirs, dainuojus likučius sunėsėm, salėj pavėkom. Nedaug ma
ų buvo, kernuckis dar mažiau, nebuvo nė liūdna, nė links
Paskui su Gvedre nuėjom į dramteatrą.
... O Gvedrė tai jau nakar nepalikdo vienas ir dė
vos stulpėjus ir teatre gi už jos tas pats atsisėdo (teisingiau
už manęs, bet aš iš pradžių žinau, kad geriau matyt nors
mat vėdas sėdint kiek į šoną, ji už nugaros).

1949 Ditraeiens liepos 5 d.

Mano darbas buvo salę papuošt. Nupaišiau ir iškarpinėja
rašius langų kampams. Popierius - mėlynas, kitokio nebuvo. Nuo
galų turėjo kiti kaip spinduliai - šlaičius plaukstelėi, kurie, dai
manau, turėjo gražiai blizgėti. Atvilkę mergaitės du glėbius šie
dų, varstė ant siūlų - darbelis buvo. Paskui nuėjau į koridorių, iš
kurio grįždama susitikau Vaštuką, Mikių n. dar vieną, eina
čias į koridorių. Nuėjau su jonis kartu. Ten Giedrė, Julička,
kitos kepė biskvitus ir miltų, sumaišytų su žirnienais. Kėjo nėr
sau!

Kitą dieną - nėl saleį. Prikalti prie langų kampai atr
dė neblogai, bet šlaudai - pražūna, neblizga. Vėl susiminiau.
Tarėm vėtoj šlaudų išnuoges [išnyrėjus] kabinti.

Šeštadienį ant greitųjų sugriebiau keletą puodukų, šaukš
ir šaukštukų, nusinešiau gimnazijon. Nergaitės susiskirstė pare
gom, kol aštuntokės salį repetavom, mes nešiojom stalus, nina
gom. Kitos tempė iradio ir Feel. Institute, kas nebuvo nei kiek
lengviau. Bernukai atgabeno grįž, bet šlaip jie mažai prisi
dėjo. Daugiau padėjo tėvams, kurie ruošinėsi balgymais. Naktį
dėjau darbo generolas, Balys, „Olegas", Feliše. Aš teliau puoš
salę, kalinėjau „kampus" prie scenos, kiek minutės sugaišinu
ant kuivų, kėlkančių kepečių vienu ledja pasistebėjus ves išėjau
kydamas. Tamulėnas man padavinėjo vinutes, o kelios bekės
tiarkėsi salėj ir visaip blevyzgojo.

4-tą val. turėjo prasidėt vakaringa aktas. Dar pa
vakau namo, persirengiau, padavinėjau vienai abiturientei sai
tautinį kostiumą.

(išrišau kaip mėlyną kaspinį)

Kai grįžau, jau daline atestatus. 50 abiturientų.
dėjo ir šoko tako į scenį, visos su tautiškais drabužiais.
rodo ir toli gražiai, bet šlaip laida gan mizerna. Ir ne
tai kad bitėsnet gimnazijoj mes būsim pačios vyriausios.
Strodo, ne kokio ramsčio ar stogo būsim.

Viršų stalai suntatyti vienas ir galo ir trys ir šonų. Ap
dengti baltom staltiesėm, su lėkštutėm, stiklinėm - atrodė gra
žiai. Sudėliojau prie kiekvienos lėkštės po nuotraukėlę, į maisi
nukus - šokutes. Gretimoj klasėj buvo pilna mergaičių ir ber
niukų. Pastarieji viską smaguriavo, laižė, juokus krėtė. Mer
gaitės pasipuošusios, išsipusčiusios prausėsi miegamajame stiklinės

valė šakutes, dėjo į lėkštes silkes, vinegretą, košelieną, veršie-
ną su faršu. Iš saldumynų – tik dviejų rūšių biskvitai. Užsigu-
geros giros, panašios į gazuotą vandenį ir alaus. Taip besitvarkė
apie stalus nepamatėm ir programos. O kai baigėsi iškilmingo
dalis, buvo baisu lyg egzaminą laikytum: kaip čia bus, kad
tik pasisektų, kad neapsikiaulintumėm ir tt.

Vyresnybė suėjo, susėdo į galinį stalą ir laukia. O aš-
tuntokės nuėjo fotografuotis. Teko jas skubiai varyti ~~p~~ grei-
čiau už stalų. Susėdo jos, susėdo mokytojai, susėdom ir mes.
Prieš mokytojus niekas nedrįso sėst, liko tuščios vietos. Abitu-
rientės ėmė dainuoti. Mums tik striokas, ar visi patenkinti, tik
nurim į vyresnybės veidus, piktinamės, kai, paragavę alaus,
laukėsi. Tiesa, tik Paleckienė, ir tik vieną kartą taip padar-
ir muzikas atrodė surūgęs, bet paskui paaiškėjo, kad jam
atiko. Buvo sakomos kalbos, neilgos ir neįdomios. Gerda pasa-
i, kad mes norim pavaišint ir negalim privaišint svečių,
mes baisiai išsigandom. Bet nieko. Greit visi pavalgė, pri-
valgė ir nukeliavo salėn. Iš pradžių grojo radiolė, pas-
kui atėjo džazas, paskui man prasidėjo liūdna dalis [-
idėjau ir nešokau].

O Giedrei tai sekasi. Ji sako, kad „sekasi". G. ją perse-
kioja dėl to, kad ji šoko per išleistuves. Tas ir dramos studijo-
dėl; ir teatre ją sekiojo kažkoks. O dėl G. tai ir Balys iš-
ainiojo, vienu žodžiu, košė. Giedrė tik aimanuoja. O aš va-
r grįžau iš teatro dainuodama, kad man nieks nerūpi.

1949 - 1950 m.

XI kl.

1949 m.
Ketvirtadienis, rugsėjo 1 d.

Pirmoji mokslo metų diena. O visgi ši diena šventiška. (...) Su džiaugsmu ir pasididžiavimu ėjau į gimnaziją. (...)

Visoj gimnazijoj klaikus mėlynų aliejinių dažų kvapas. Sienos koridoriuose – žydros, gan kvailai atrodo. Klasės suremontuotos gražiai. Nauji suolai visur. O mūsų klasė – tradicinė aštuntos a. Staliukai ir suolukai nauji, net dar limpa dažai.

O triukšmas, o susigrūdimas! Mielas, brangus ermideris. Tik laksto, rėkauja, stumdosi – ir visos tokios nematytos, tokios mažos mergytės. Atrodo net nuostabu, kaip gali tokios mažos mokytis – joms į vaikų darželį teeiti. O nesimato vyresnių už mus, ir, atrodo, kažko trūksta, lyg neužbaigta.

Žinoma, buvo bučiavimasis ir eilės, net karšta pasidarė. Su riksmais viena prie kitos bėgam, apkabinam, bučiuojam, nesvarbu kur – ar į lūpas, ar į žandą, ar į ausį, ar į akį, ar į nosį – bet tik išreikšt savo džiaugsmą. Su Viščiuku apsikabinusios po visą klasę sukomės.

Paskui susigrūdom į salę, nusivylusios, kad neremontuota. Susirinkom į vieną ratą, tuoj ir muzikas atėjo, ir jau abiturientėmis pavadino. (...) Prasidėjo iškilmingas aktas. Direktorė kalbėjo, kalbėjo, paskui visokie šefai. Plojom visiems, bet kai atsistojo Mackevičienė – daugiausiai. Ir kai baigė, nors mes nieko negirdėjom – jai ilgai, ilgai plojom. Šiemet ji bus mūsų auklėtoja – tai tradicija. Taip pat visa salė karštai plojo inspektorei, kuri tik informaciją skaitė – taip parodėm, kad ją mylim. Čia sužinojom, kad mes jau XI-toj klasėj, nes dabar jau performuota gimnazija. Tas mus nuliūdino – kažkas nebe taip. Vienuoliktokė – nei šiaip, nei taip skamba. Tos, kurios atėjo į I klasę, pateko iš karto į V-tą. Buvusios antrokės atsidūrė toj klasėj, kurią mes tik ką baigėm. Baisiai keista, juokų iš to irgi yra.

Pirmos pamokos nebuvo. Atėjo naujoji auklėtoja. Išrinkom seniūnę – Meilutę [Chomskytę] ir dvi padėjėjas – Giedrę [Karužaitę] ir Joaną [Bagdžiūtę]. Gerda [Kaganaitė], Marytė [Viščakaitė] ir Patiejūnaitė Danutė sudaro pažangumo komisiją. Mane, Laimą ir Tutę vienbalsiai paskyrė į redkolegiją. Antra pamoka – istorija. Mokytoja nauja, jauna ir labai graži. Chemiją dėsto Pileckis. Kažkodėl neišėję muzikai virsta chemikais. Aišku, per jo pamoką visos tik prunkštė, o kai skaitydamas pavardę, jis pažino mane [iš Muzikos mokyklos], tai pusė klasės taip ir sužiūro: "Nusišypsojo!". Lietuvių k. pamokos nebuvo, laikas liko skirtas pasikalbėjimams ir pan.

(...) Vis prisimena diena prieš aštuonis metus, tada aš buvau pirmokė. Atėjau į gimnaziją [ant Tauro kalno] ir visai netoli įėjimo, pro šalį einanti didelė graži aštuntokė pasakė: "Kokios mažos šiemet pirmokės!". Rodos, tai buvo Birutė Gabriūnaitė. Kokia puiki tuomet aštuntokių laida buvo! Mariuko sesuo Irena [Ladigaitė], Kornelija Kalinauskaitė, berods, Dalia Sruogaitė ... tai tikrai buvo abiturientės, vertos to vardo, vertos gauti brandos atestatą, būti panelėmis. Visos tokios gražios, didelės, aukštos. Nei vienais metais vėliau jau manęs taip nežavėjo aštuntoji klasė. Tik kai buvau šeštokė, tai baigė Irena Veisaitė, Sigita Paleckytė ir dar būrelis kitų, irgi "tikrų abiturienčių". (...) Tiesa, visi sako, kad šiemet graži laida būsianti. (...) O iš tikrųjų? Viščiukas [Viščakaitė Marija], Gerda – savo mokslu – taip! Joana ir Irutė Miklaševičiūtė – savo išvaizda, kaip panelės – taip. Ale kad iš tikrųjų ir visos kitos kuo nors fainos! (...)

Antrad., rugs. 6d.

(...) Jau nuo pat pirmų dienų šiais mokslo metais neduoda ramybės komjaunimo klausimas. Jau ir auklėtoja pasišaukusi sakė: "Girdėjau, kad žadi stoti į komjaunimą, Giedrė ir Meilutė stoja jau". Tai kaip čia yra: man sako, kad jos stoja, joms sako, kad aš stoju, o iš tikrųjų mes nei viena dar negalvojam. Taip ir yra. Sako, mes jau užrašytos kandidatėmis. Ir kas daryti? Giedrė sako: "Jei tu stosi, tai ir aš". Meilutė sako: "Jei jūs stosit, tai ir aš stosiu". Aš sakau: "Jeigu visoms kartu, aš stočiau". Jas jau pernai inspektorė buvo šaukusi. Aš tada nebuvau klasėj, bet Joana sakė, kad apie mane CK teiravosi, kodėl aš nestojanti. Giedrė rūpinasi Onutės [Litvinaitės] nuomone.

Bet Onutė rašo, kad stotų, nes, šiaip ar taip, tai yra neišvengiama. Tik komjaunuoliui galima patekti į mokyklas (aukštąsias). Ypač vėliau tik tokiems bus teįmanoma mokytis. Mergaitės nieko nepasakytų. Dabar jau kitaip žiūrima į komjaunuolius, žino, koks dalykas. Bet kiti? Ar suprastų, ar pateisintų? Nutarėm – kol tą klausimą kels tik auklėtoja ar inspektorė, nieko nedarysim.

Sekmad., rugsėjo 11 d.

Gimnazijoj vakaras sutrukdė nueiti į koncertą, (...) sėdėjau su auklėtoja ir, žinoma, nešokau. Žinoma, porą kart akys buvo pasidariusios didelės, gerklėj kamuolys atsistojęs, o nosį kutent pradėjo, bet visgi neleidau ašarom nubyrėti. Visuomet prisižadu daugiau neit į šokius ir vis pasitaiko, kad reikia ten atsidurti. Reikia – jei nereiktų, aš ten kojos nekelčiau. Bet programoj, nors ir mizernoj, reikia dalyvauti. (...) Gimnazijoj šokiuose – aš nei pakarta, nei paleista. Taip puikiai jaučiuosi klasėj, gera dienos metu kai per pertrauką po koridorius į visas puses zuja, laksto mergaitės, kai, norint ką pranešt klasei, reikia rėkt iš visos gerklės, kai reikia mandagiai atsiprašant įeiti į mokytojų kambarį arba stovėt "Kolejkoj" prie geros vietos. Tada aš jaučiuos sava, viskas artima, jauku. O kai vakaras – viskas pasikeičia. Žinau, todėl kad netenka šokti. Išveda šokti Meilutę, išveda Giedrę, Marytę, Tutę [Vytautę Žilinskaitę], Gerdą, o aš dažniausiai lieku viena arba su kitom tokiomis "laimingosiomis".

(...) vien pagalvojus, kad paskutinius metus gimnazijoj, labai liūdna. Tos malonios buvusios pernykštės šeštokės, tos juokingos mažytės pirmokės, pasipūtusios dabartinės šeštokės, išdykusios trečiokės – visos man mielos. Ir mokytojai, kokie jie bebūtų, papildo tą brangų vaizdą. O minėjimai, visi viens į kitą panašūs – juk ir jie puikus daiktas, galų gale, ir tie vakarai, irgi. Tik, kad berniukai ten maišo viską.

Penktad., spalio 7 d.

(...) buvo vienuoliktųjų klasių mokinių ir mokytojų susirinkimas. Kalbėjo, žinoma, apie pažangumą, apie politinį lygį ir t.t. Rado, aišku, kad blogai, bet jau geriau, ir kad gerai, bet dar blogai, na ir panašiai. Mokytojai kalbėjo lygiai tą patį, ką kasdien per pamokas, tik mergaitės gal kiek kitaip.

Šeštad., spalio 8 d.

Šiandien buvo linksma prieš logiką. Aš pradėjau batų matavimąsį, ir beveik pusė klasės susimainė batais: ant vienos kojos – Juličkos [Julės Kvilonaitės] batai, ant kitos – Joanos klumpė, mano batai kažkur nukeliavo. Kvatojamės ir dainuojam "viena vyža, kitas batas, o mes šlėktos, patys matot!" Didžiausias įkarštis, tik staiga pasidaro kažkas nepaprasta – sumišimas! Pasijutau lyg žemei drebant. Visos lekia į suolus, šaukia, meta batus kur pakliuvo. Savąjį nučiupau viena ranka, kita koja su Juličkos "laivu" lekiu į savo suolą, o čia pro duris – studentai, studentės; tarp mūsų pinasi, nė atskirti kur kas nebegalima. Matyt, praves pamoką. Nieko, susitvarkėm, batai rado savo šeimininkus ir nurimo. Tik Vida [Gritėnaitė] man baksnoja: "Katinas klasėj!" "Kas?" "Katinas! Po Julės suolu tupi". Vėl prasideda bruzdėsys. Kačiokas baltas, mizernas išlenda į klasės galą, paslankioja ir susirango po vieno studento kojomis. Jau pusė klasės prunkščia. Galas – kur studentai sėdi – irgi. Laima [Bergaitė] atsistojusi klausia: "Tamsta ... mokytoja ... ar ...ar (juoko eksplozija) galima iš-iš (juokas) išnešti iš klasės ... (vėl juoko pliūpsnis) ka...ka...katiną?..." Visa klasė guli ant suolų iš juoko, o Romantė [Žilinskaitė] pasikelia, dviem pirštais paima kačioką už pakarpos ir išneša. Šis įvykis iš karto sudarė šiltą, draugišką nuotaiką, mergaitės įsijungė į pamoką, kurią gerai pravedė visoms labai patikusi studentė.

Štai taip prasidėjo studentų praktika gimnazijoje.

Ketvirtad., spalio 20 d.

(...) rašomasis tema "Klasių kovos reiškinių atspindėjimas Biliūno kūryboje". (...) Aišku, buvo naudotasi ir knygom, ir užrašais. Aš asmeniškai turėjau Biliūno raštus po suolu, o kitos išsiėmusios užrašus pyškino, nes auklėtoja paprastai sėdi prie staliuko ir dažnokai išeina iš klasės. Tik kai ji pajuda iš vietos, kyla baisiausias šlamėsys kišamų suoluosna popierių. (...)

Rusų k. mergaitės referavo "Motiną", o aš užsiiminėjau terliojimais, prajuokinau aplinkines mergaites ir gavau pastabą neužsiiminėti pašaliniais dalykais. Per trigonometriją visą laiką buvo bijoma, kad nepašauktų. (...)

(...) Su Vytaute, Gerda ir Laima turėjom sustatyti montažą saviveiklos apžiūrai. Aišku, pradėjom visai kitom temom kalbėti: apie komjaunimą, apie žmones, apie tai, koks žmogus turi būti ir t.t., ir t.t. (...) Gana karšti, bet draugiški ginčai buvo. (...)

(...) Beje, dar vienas dalykas. Auklėtoja sakė, kad aš būtinai turiu stoti komjauniman. Sako, dabar aš esu labiausiai puolama, Meilutė ir Vytautė jau įstojo, tik Gerdos priėmimas dar atidėtas. Aš žinau, kad mane, Romantę, Giedrę ir kitas išskėstom rankom priimtų, bet sekmadienį pajutau, kad negaliu būti komjaunuolė iš įsitikinimo. Negaliu savęs įsivaizduoti komjaunuole. (...) Tiesa, skaitant žurnalus, knygas, žavi aprašomas komjaunuolių entuziazmas, užsimojimai, pasiekimai, aukšti idealai. (...) Aš atsisakinėju aiškindama, kad labai daug darbo, kad nemokėčiau būt gera komjaunuolė ir t.t. Bet jų akyse tai ne pasiteisinimai. (...) Žinau tik, kad jeigu stočiau, tai stočiau ne savo mintims, galvosenai, nuomonėms pakeisti, bet pakeisti savo neorganizuotumą, nedisciplinuotumą. (...)

(...) Vakar vedė į filmą "Jaunieji komunizmo statytojai", skirtą VLKJS suvažiavimui. (...) Na, vienu žodžiu viskas, kas rodoma, taip puiku, taip viliojama, taip gražu. Ir taip įtikinamai. Atrodo, kad taip ir yra iš tikrųjų. Bet! O kodėl neparodo, kaip Palma [Navickaitė] 30 km pėsčia iš mokyklos šeštadieniais eina pas motiną, kodėl nepaskaito Onutės laiško, kaip jai "gera" gyventi, kodėl neparodo, kaip išveža tūkstančius ...

Penktad., lapkr. 16 d.

Kaip gerai pataikiau trečiadienį nenueiti į klasę. Vėl šaukė Giedrę, Reginą [Narkevičiūtę] ir kitas pas inspektorę, dėl komjaunimo. Buvo ir direktorė, ir iš partijos. Sakė, kad jeigu nestos, tai, nors ir geros mokinės, bet negaus gerų charakteristikų ir negalės eiti į universitetą. Un-te, sako, nieks nė nepažiūrės į pareiškimą, jei neturėsi komj. bilieto. Mes su Giedre manėm, kad jau nurimo ... kur ten.

Antrad., lapkr. 22 d.

Šios dienos auklėjimo pamoka buvo skirta apžvelgti mūsų apsisprendimams dėl studijų. Iš pradžių Meilutė trumpai paaiškino, kuri kur žadanti, o paskui, klasei pageidaujant ir auklėtojai pasiūlius, buvo kalbama apie kiekvieną atskirai. Daugelis jau apsisprendusios, kai kurios dvejoja, trečios visai dar nežino (ar nenori skelbtis). Klasė sprendė, ar tinkamai pasirinkta, ar verta. Žinoma, tai nebuvo patarimai, tik pasitarimas. Priėjom prie juokų: kad teisininkės nepamirštų klasiokių, gydytojos mūsų vaikus rūpestingiau gydytų ir t.t. Iš pradžių nepatiko, kad nerimtai žiūrim į tokį klausimą, bet paskui pagalvojau: juk kažin ar bus taip, kaip svajojam, todėl geriau tegul ir lieka linksmas požiūris. (...)

Mūsų klasė duos labai daug įvairių specialybių. Parašysiu apie kai kurias.

Giedrė labai nori medicinon, bet ar ją priims? Ar išlaikys konkursą nebūdama komjaunuolė? Auklėtoja nelabai pritarė Giedrės norui, ir jos giminės nelabai pritaria, bet jos sena svajonė – būti gydytoja.

Marytė visą laiką tikra, kad į matematiką. Bent mes buvom tuo tikros. Šiandien ji pasisakė svyruojanti tarp matematikos ir medicinos. Mes nustebom. Auklėtoja sakė, kad mergaitėms matematika nelabai gerai, gal ir tiesą sako.

Gerdos tikslas – aukso medaliu baigti gimnaziją ir pakliūti į Maskvos ŽŪA. Pirmąjį užmojį ji tikrai pasieks, o antrąjį?

Vytautė ir į komjaunimą stojusi todėl, kad galėtų patekti į žurnalistiką. Bet dar dvejoja – gal literatūrą, lituanistiką? Ji turi tikrą poetės talentą.

Laima buvo numačius teisę ir dramą. Auklėtoja atkalbinėja nuo dramos, o kai kurios mergaitės kalbina į architektūrą.

Meilutė seniai jau pasirinkusi geologiją.

Vida dar neapsisprendusi. Klausimas – tarp muzikos ir dramos studijos.

Birutę [Mulokaitę] domina logika ir psichologija, nors, sako, galvojanti ir apie mediciną.

Romantė dar nežino. Į Kūno kultūros institutą nežada, o ar verta į dailės institutą – nežino. Gal netgi dramos studijon.

Muzikai, atrodo, lieka Julička. Ji gal tikisi būti operos soliste. Balsas jos stiprus ir, jeigu gerai pastatytų, būtų labai gražus.

Regina imasi originalaus dalyko – elektrotechnikos. (...)

Oi, įdomu buvo klausyti. (...) Kaip visos norim kuo gražiau įsivaizduoti ateitį. Kažin, po penkerių metų kaip mes prisiminsime šią dieną? Karčiai, su ašaromis, ar kaip malonų, šviesų, naivų pašnekesį? (...) Vienoj klasėj tikrai jau nebesusirinksim, bet ar bent būrelis susitiksim?

Šeštad., gruodžio 3 d.

Ryt – apžiūra. Kiek strioko, kiek laimės, kiek dar rūpesčių! Repeticijos, repeticijos. Bus blogai. Mūsų mergaitės dar visai nemoka tautinių šokių, o ir montažas visai dar neina. Jau dalis klasių pasirodė. Mažosios – vienos gerai, kitos visai nevykusiai. VIIIa parodė puikų montažą. Turbūt jos gaus I vietą. (...) Įdomu ta apžiūra. Gimnazijoj sujudimas didžiausias.

Pirmad., gruodžio 5 d.

(...) Pagaliau buvo jau ta apžiūra. Į gimnaziją nuėjau kai dar buvo uždaryta, o išėjau jau vėl uždarant. (...) Buvom net pas Julička nukeliavusios priprašyti, kad dainuotų. (...) Nė karto scenoje nepadarėm ištisos montažo repeticijos. Klasėj arba pykomės, arba dūkom. Bet paskutinius metus besimokant kartu yra žema pyktis, laidytis špilkutėmis dėl menkiausio dalykėlio. (...)

(...) Mūsų montažas buvo tema "Lietuvė liaudies moteris". (...) Buvo scenos vaizdeliš, kaip mergaitė grįžta iš baudžiavos namo. Po to – vėl pranešimas ir vaizdelis iš 1917-18 m., kaip bedarbės prie fabriko protestuoja prieš sunkų gyvenimą. Paskelbus Tarybų valdžią Lietuvoje, sušoko du tautinius šokius (labai baisiai), pasakė eilėraštį, ir tada prasidėjo karas su melodeklamacija apie Marytę Melnikaitę. "M. Melnikaitei" pasakius savo žodžius, už scenos pradėjom dainuoti liūdną, bet kovingą dainą, ir tada karas pasibaigė ir prasidėjo naujas kūrybinis gyvenimas. Mergaitės parodė savo jėgas. Baigėm daina apie kolektyvą.

Tai turinys toks. Dabar dalyvės: I vaizdelio motina – Jakelevičiūtė ir antroji duktė – Vida. "Bedarbių" scena pralinksmino – buvo maskaradas, prisirengė visos kuo baisiau. Laima buvo gera Kirstukienė – kaimo boba, o Elvyra [Luišaitytė] – agitatorė Ona. Filė [Svirskaitė] – gimnazistė (anų laikų). Abu vaizdeliai stiprūs. Melodeklamacijoj – Laima (aš akomponavau), o Romantė buvo Melnikaitė. Gražiai išėjo epizodėlis, kai ji sakė žodžius atsirėmus į juodą sieną (du apverstus staliukus), o uždanga vos tepradaryta. Pranešinėtoja – Gerda, to reikalo profesionalas. "Koncertėly" Vytautė parodė akrobatikos numerius, Vida pagrojo fleita, Stasė padeklamavo savo eilėraštį, Julička [Lašinskaitė] padainavo, Vytautė paskaitė savo eilėraštį, o ant galo visos padainavom dainą, kurią aš blogai išmokiau.

Kvilonaitė

Po mūsų rodėsi kitos klasės, bet gana mizernai. (...) Paskui tik gaudėm atsiliepimus apie mus. Vieni sakė "Puikiai!", kiti buvo santūresni, treti: "XIa klasė blogai pasirodė", dar kiti – teisingiausi – sakė "Labai gerai, bet matėsi, kad mažai darbo įdėta". Dauguma garantuoja mums pirmą vietą. Būtų gėda, baisi gėda, jei kitaip.

Antrad., gruodžio 13 d.

(...) rezultatai jau seniai žinomi. (...) Auklėtoja nugąsdino, kad montažą baisiai išpeikę, esą, mes sąmoningai neparodžiusios buržuazinių laikų, ir t.t., ir t.t. Gavome tik III vietą. Mes jautėmės neteisingai pažemintos. O inspektorė pranešime daugiausiai atžymėjo mūsų klasę: ir tema gera, ir vaidyba, ir sava kūryba, ir muzika, ir sportas, ir chorelis. (...)

Pirmad., gruodžio 19 d.

(...) netikėtai pripuola prie manęs Giedrė, visa susijaudinusi, apsiverkusi, sušalusi. "Aš jau stoju į komjaunimą". Jau ir pareiškimą padavė, jau gimnazijos organizacija priėmė. Pasirodo, po choro šeštadienį inspektorė jau dežuravo ir liepė ateiti. Manęs nepamatė, nes už pianino buvau ... Giedrei, Reginai pasakė, kad jos turi stoti. Na ir ką daugiau padarysi. Ateis ir man diena, nes inspektorė pasakė: "aš ir su Žemaityte turiu pakalbėti, tik vis negaliu sugauti". (...) Tai kažkokie burtai, kad aš trečią kartą išsisuku, pataikau nebūti klasėj. [Panašiai, kaip žaidžiant kvadratą: visas "išmušdavo", o aš vikriai išvengdavau kamuolio smūgio].

Penktad., gruodžio 23 d.

Nežinau nuo ko ir pradėti, gal nuo to, kad ir aš jau stosiu komjauniman. Šiandien buvau klasėj, na ir patekau. Inspektorė labai gražiai ir maloniai kalbėjo. Sakė, kad blogai lietuviai daro, kad delsia. Kai nėra lietuvių, tai ir įveža iš kitų respublikų svetimų. Kad aš stosiu, vis vien jau buvo aišku ... Tik ar sekančią savaitę, ar po atostogų. Gimnazijoj tai nieko, bet kai namo parėjau, pasidarė taip klaiku, liūdna. Klasė supranta, koks čia "savo noru" stojimas, visom panašiai, bet kiti ką pagalvos?

Pirmad., gruodžio 26 d.

Jau. Šiandien padaviau pareiškimą į komjaunimą. "Nenoriu atsilikti nuo pažangaus mūsų šalies jaunimo", parašiau pareiškime. Nerašiau jokių pažadų. (...) Jaudinausi. Buvau nei gyva, nei mirusi, negalėjau nieko galvoti. [Toliau – daugybė aprašinėjimų, nagrinėjimų, kaip jaučiuosi, kaip viskas atrodo].

Trečiad., gruodžio 28 d.

(...) Turiu jau ir bilietą, ir ženkliuką. Išoriniai – aš komjaunuolė visų akyse. (Rekomendavo Dalia [Girdzijauskaitė] ir Janina [Lilytė], o su manim kartu stojo Danutė Pat., Mlinskaitė ir dar iš kažkokios klasės viena).

1950 m.
Penktad., sausio 13 d.

Turbūt dar niekad nebuvo gimnazijoj taip linksma, kaip šiandien. Tik anglė, didžiausiam mūsų pasipiktinimui, klausinėjo. Istorija praėjo ne taip baisiai. Per pertrauką dūkom, nes buvo labai šalta. Inspektorė pasakė, kad galim užsiklijuoti langus. Su Gerda palakstėm pas visus sargus,

gavom košės, popieriaus ir per trigonometriją visos puolėm prie langų. Šėputis padėjo popierius pjaustyti. Nors visaip stengėmės darbą užtęsti sekančiai pamokai, bet trigei vos įpusėjus jau nebeturėjom darbo. O šalta [naktimis būdavo per ¯30°, dieną apie tiek]. Na, mes – žaist. Apsupom rateliu Šėputį ir dainuojam: "Tėvas parvažiavo mokyt vaikus savo"... Taip linksmai praėjus pamokai, mūsų dūkimui nebuvo ribų. Kadangi Birutė Gobytė atnešė dangiškąją krepžoržetinę suknelę (pasiskolintą iš manęs) tuoj pradėjom ją tąsyt. Romantei ant treningo apvyniojau tą "vozdušnaja" suknelę ir užrašėm plakatą "Oblako v štanach" (pagal Majakovskio eilėraštį). Vida skarelėmis ir šalikais pasidarė "okna ROSTA", o Vytautei ant galvos uždėjom užrašą "Eifeleva bašnia" (mat Tutė aukšta, plona ir tiko būti "bašnia"). Aš čiupau kažkurios demisezoninį paltą, apsivyniojau šaliku, pastačiau apykaklę, į dantis – "papirosą" ir dėl aiškumo užsirašiau "Majakovskis". Iškilmingai nužygiavom į b klasę, kur mus sutiko labai entuziastingai. Nutarėm rusų k. mokytojai pasirodyti. Dar Laima išsidabino "Parižanka", jai užrašėm "Ech, k takomu platju da jieščio by golovu!" Mokytoja labai juokėsi, tad tęsėm toliau. Atsirado didžiulis plakatas irgi pagal Majakovskį: "Stoi! U tebia jest kožannaja kurtka i štany. Stydno! Klass miorznet. Klassu nemedlenno dolžny byt otdany!" Ir prisegėm Marytei prie nugaros, nes kaip tik ji buvo su "kožannaja kurtka" ir treningu. Paskui mokytoja dar visokių žaidimų parodė. Juokėmės iki ašarų. Per pertrauką vėl tai "siūlus vijom", tai "kalvelį" šokom, tai "ėjom per kalnus ir miškus", kol nepajutom, kad vidury mūsų konstitucijos mokytoja atsidūrė. Buvom jau įšilusios, visą energiją išeikvojusios ir pamoka ramiai praėjo.

Antrad., sausio 17 d.

Šiandien buvo vėl įdomi auklėjimo pamoka. Tema "Draugystė ir draugiškumas". Kalbėjo Gerda (trumpai) ir Tutė. Tutė – apie atskiras mūsų klasės mergaites. Aštriai. Po to kilo ginčai. Kalbėjo Regina, Laima. Norėjosi daug ką pasakyti, bet gerai pati nežinojau, ką. (...) Buvo labai priešiškų nuomonių, barėsi ir ginčijosi karštai. Aš nuliūdinau Marytę ...

(...) dar buvo susirinkimas po 6 pamokų – dėl šimtadienio. Rinkom komisijas, tarėmės ...

Trečiad., sausio 18 d.

"Nesutrukdys mums marios ir žemynai, nesulaikys nei audros, nei ledai": mūsų – abiturientų – choras pradėjom šią dainą mokytis.

(...) Šiandien klasėj buvo nemalonus įvykis. Kalbėjom apie Tutės referatą, Laima gynėsi, kad ji tikrai nepavydi Marytei, jeigu ši gauna penketą. Pareiškė, kad nuo tokios išvados jos nebetenka jokios simpatijos viena kitai. (...) Kalbėjom apie tai, kad draugo ar draugės negalima susirasti specialiai ieškant, kad draugystė iškyla netikėtai, na ir t.t. (...) Marytė pradėjo verkti. Ir mano akys tuoj pilnos pribėgo ašarų. Dabar jau ji ramino mane, sakydama, kad aš nekalta, ir mes šypsojomės pro ašaras. (...) O gretimoje eilėje Meilutė ramino apsiverkusią Laimą. Taip išėjo, kad tos temos apie draugystę ir draugiškumą apardė klasėje šiek tiek ir viena, ir kita.

(...) šiandien klasė vieningai priėmė pasiūlymą dėl 20 kapeikų: už negražius žodžius, išsireiškimus, negerą elgesį, blogą kreipimąsi į mokytojus, nepagarbą vyresniems, stumdymąsi, ir bendrai kitus chuliganiškumo pasireiškimus mokėti po 20 kap. į klasės kasą. Visoms pasiūlymas patiko, ir po trijų pamokų jau buvo surinkti du rubliai. Nežinia, kaip ilgai džiaugsimės: gali labai brangiai kaštuoti.

(...) ryt susitarėm neit į klasę, nes šalta.

Sekmad., sausio 22 d.

(...) kokie užsipuolimai ant mūsų klasės: būk mes su berniukais pavogusios XIb klasės dienyną, būk mes norim kažkokį pobūvį sau su berniukais suruošti, būk ketvirtadienį (kai

nebuvom klasėj dėl šalčio) mes visu būriu nuėjusios pas berniukus ir ten sėdėjusios ... Tikrai pikta: ir kaip šitaip išsigalvoja? Bjaurus daiktas. Lyg ant manęs pačios kokią neteisybę sakytų.

Antrad., sausio 24 d.

Šiandien buvo uždaras komjaunimo susirinkimas. Et, pikta prisiminti ir tiek. Laiko gaišinimas. Viskas atrodo formalumas, akių dūmimas.

Pirmad., vasario 13 d.

Aną trečiadienį. Su choru išėjo nemalonumas: muzikas užsigavo ar užpyko ant išdykaujančių berniukų ir išėjo, buvo baisiai nesmagu.

Dekoracijas paišė berniukų mokytojas, mūsų mokytoja ir dar viena iš dailės instituto. Daug prisidėjo kai kurie berniukai.

Ketvirtadienį iš gimnazijos namo grįžau, rodos, apie 11 val. vakaro. Su dailės būreliu buvom parodoj, paskui darėm papuošimus salei, vėl choras repetavo.

Ir sekančią dieną gimnazijoj – iki 11.30 vakaro. Salės puošimas. Tiesą pasakius, aš pati darbo daug neturėjau, tik visoms kažkodėl atrodė, kad aš daugiausiai dirbu. Aš nei klijavau tuos "pinigėlius", nei ką, projekto nesugalvojau, išskyrus ženkliuką (iš bendrų idėjų) ir kregždutę (visgi puošėm su kregždute, nors auklėtoja buvo atmetusi tą sumanymą).

Šeštadienis. Antros pamokos jau nebuvo. Gretimoj klasėj gamino buterbrodus, aš klijavau kregždes. Papuošėm salę, atrodė gražiai: ant sienų tarp langų – ženklai: abiturientų ženklas ir kregždutė su 100 (spalvos balta ir bordo). Nuo lubų ant juodo siūlo (kad nesimatytų) suklijuoti balti "pinigėliai" ir ištiesti nuo lempų į kraštus.

(...) Pilna salė prisigrūdo žmonių. Pirmose eilėse – tėvai, mokytojai, svečiai. Mes su ženkliukais išsiskiriam iš visų. Auklėtoja pasakė kalbą, paskui berniukų auklėtojas. (...) Raktų įteikimo nemačiau, nes buvau už scenos. Ten "artistai" buvo grimuojami; negalima pasakyti, kad labai jaudinosi. Jaudinosi atlėkusi auklėtoja, kad nepradedam dar.

Veikalas – Simuchovo (ar Siško – taip ir nežinau, nors pranešinėjau) "Pamaskvio kalvos". Turinio, tiesą pasakius, iki šiol nežinau, nes mačiau tik dalimis – iš galo salės, kur buvau nuėjus, beveik nieko nesimatė. Tik paskutinį veiksmą mačiau puikiai, nes traukiau užuolaidas. Vaidino Laima, Vida, Dalia, Gražina, Romantė, Elvyra, Piliūtė. Iš berniukų: Ciunis, Jočys, Balys [Barauskas], Paulius [Juodišius], Sakalas [Uždavinys], Kaminskas [Jonas], Strazdas ir dar keli. Kaikas vaidino nieko sau, kiti menkiau, bet bendrai paėmus – gerai.

Po "trumpos pertraukėlės" dainavo choras. "Entuziastų maršas", "Suskyniau skynimą", "Manoji Lietuva", "Subatos vakarėlį", "Karvelėli mėlynasai", "Kolūkiečių daina apie Maskvą" – štai mūsų repertuaras, per tokį trumpą laiką paruoštas. Sumovėm tą dainą, kuri geriausiai išeidavo – paskutinę, bet ne taip jau ir baisu buvo.

Po choro Romantė vietoj "Kviestinius svečius prašom prie stalo" pasakė "Kviečiančius svečius ..." O prieš chorą pranešė: "Chore dalyvauja mok. Sližys" (vietoj "vadovauja").

(...) Vaišės buvo geros. Pradžiai – įvairūs buterbrodukai; su dešra, su kumpiu, sūriu, kiaušiniais, ikrais. Po to – pirktiniai biskvitai, naminiai "Chrustai" ir "bulkutės" (kaip mergaitės vadino "ponckas") ir – tortai. Iš viso buvo 12 tortų, 13 -as buvo paliktas rytdienai (tačiau vėliau niekam neteko jo matyti). Užsigėrėm gardžia kava. Bendrai nuotaika buvo gera, tik susirūpinimą mums kėlė muzikas, labai paniūręs, surūgęs. Sako, nenorėjęs eit prie stalo, mergaitėms pasakęs "Atsikabinkit nuo manęs".

Nuėjom šokt. Salėj apytamsu, pora prožektorių apšviečia "Pinigėlius". (...) Tik visi buvo nepatenkinti, kad priėjo daug svetimų. Ir muzika mizerna, nors už 400 rb.

(...) Beje, dovanų režisieriui [Baliui Bratkauskui] nupirkom puikų portsigarą, muzikui – dėžutę (nieko kito geresnio neradom), paišybos mokytojui – vazą.

Sekmadienį 4-tą val. susitarėm susirinkti pabaigtuvėms. Kai viską sutvarkėm, pradėjom šokti. Tutė, Paulius, aš daužėm pianiną iš visų jėgų. [Toliau daug rašyta apie vieną porelę – kaip pykosi, kažką vaidino ir t.t.]

(...) ta bjauri ironija: "teisė į mokslą užtikrinta kiekvienam". Ir kas iš to – kiekvienam, kad štai, pavyzdžiui, Balys – baigs gimnaziją ir kas toliau? O norėtų dailės institutan ... Ir ne jis vienas, tokių tūkstančiai. Ak, nebegaliu apkęst aš to savo konkursinio rašinio, kurį dar taip "ištaisė". Kur mano galva? Juk ten bus tokia veidmainystė, tokia neteisybė. "Teisė į mokslą", "Kiekvienas turi teisę mokytis". Bet ar kiekvienas gali, to nepasako. Arba sako, bet kaip yra iš tikrųjų? Melas, veidmainystė.

(...) Giedrę ištiko nelaimė – ji pametė komjaunimo bilietą.

Antrad., vasario 14 d.

(...) Klasėj nuotaikos įvairios. (...) Auklėtojai kažkas pasakęs, jog buvo pasidažiusių mergaičių, ir tai iš rimtųjų, būtent Meilutė. Aišku, tai didžiausias absurdas, nesąmonė, visa klasė pradėjo juoktis. Meilutė tuo pačiu metu plykstelėjo kaip ugnis ir užsikniaubė ant suolo. Paskui pakilo verkdama ir sako: "Tamsta auklėtoja, aš ...aš galiu eiti pas direktorę pasiaiškinti ... kaip gi taip ...". Mes netikėjom, galvojom, gal auklėtoja juokais pasakė, bet ne! buvo labai nemalonu. Juk ji tikrai nebuvo išsidažiusi! Ir iš direktorės išėjusi ji dar verkė. Mergaitės ją ramino, sakydamos, kad tai niekniekis. Bet ji kalbėjo: "Ne, man tai ne niekniekis. Dvejetą gaut tai niekniekis. O čia tai tiesiog mano garbės reikalas". Kitos, kad ir aš, turbūt būtumėm pasijuokusios iš šitokio apkaltinimo, o ji – štai kaip!

(...) Ir dabar man klasė – viskas (truputį perdedant). Kaip gaila, kaip gaila, kad tik prieš išsiskiriant mes pajutom, kaip visos susigyvenom, pamilom vienos kitas.

Antrad., kovo 7 d.

(...) Trečias ir paskutinis trimestras – paskutinis iš viso. Toks trumpas. (...) Apie egzaminus dar neverta rašyti. Apie pavasarį galima daug sentimentalybių prirašyti, bet tas užima daug laiko, kurio aš neturiu ir kartais kvailokai atrodo vėliau.

Antrad., kovo 22 d.

(...) Su pavasariu artėja ir tas baisiausias dalykas, apie kurį visi su siaubu kalba, kurio kaip neišvengiamo dalyko pašiurpę laukia. Tai – vežimas. Kodėl to reikia, kodėl taip daro? Dieve mano, kas žino, kas jo laukia, kas žino, ką iš mūsų tarpo ta baisi nelaimė išraus; kas žino, ar ne paskutinį kartą matosi su draugais? Kaip tas viskas prieštarauja skelbiamai laisvei, laimei, džiaugsmui ir entuziazmui! Ir kodėl, kodėl taip yra? O aš – komjaunuolė ... Ne, nebėra jau tokių dienų, kad būtų be jokių šešėlių.

(...) Vakarykštis koncertas pavyko neblogai, bet pernai buvo geriau. Choras skambėjo silpnokai. Bisui dainavom tik iš "Demono". Kita dalis – tautiniai šokiai, deklamacijos, solistai tėvai. Salė [filharmonijos?] buvo beveik pilna, publika gera: mamytės, tėtytės, broliukai su sesutėm. Patenkinti atrodo visi.

O šiandien tai bent buvo auklėjimo pamoka! Lygiai 2 valandas prasėdėjom labai susidomėjusios. Mat tema buvo visai apolitinė ir mums itin įdomi: apie draugavimą su berniukais, na ir tiesiog apie meilę ir t.t. Temos užvardinimo auklėtoja pati negalėjo pasakyti. (...) Tai, kas gal atrodė bloga, yra paprasta ir natūralu: kad įsimyli, kad ieško kažko – na ir nemoku parašyt. Tokie dalykai nesirašo, sakosi irgi nelabai kaip, o tik galvojasi. Klausinėjo paskui mergaitės, žinoma, labai nedrąsiai. Aš paklausiau, ar gali būti jausmai skirstomi į tikrus ir netikrus, lyg matuojami. Auklėtoja atsakė, kad paprastai tokiu atveju žiūrima, ar protas dalyvauja, ar ne. Tada

buvo pasidarę aišku, o dabar vėl nebe. Vytautė paklausė ar gali būti tik dvasinė meilė ir tik fizinė. Bet kokia ta fizinė meilė? Tai ne meilė, o tik geidulys, ar kaip ten pavadinti. (...) Arba aš nieko nežinau. Mergaitės juokėsi, kai paklausiau, ar fizinė meilė tai "apsikabinus sėdėti, glamonėtis". Vida sakė perskaityti "Isanką", tada aš suprasianti, kokia tai yra fizinė meilė. Na, et, ką čia rašyt, kai nežinai. Manau, ryt klasėj bus disputų tais klausimais.

Ketvirtad., kovo 23 d.

Šiurpu ir klaiku darosi prieš šią naktį. Visi, visi kalba, kad šiąnakt veš. Ką palies šį kart nelaimė? Mūsų kaimynai neramūs. Giedrė užsiminė: "Kad tik Balys išsilaikytų", jam pavojus grėsia, jis pernai vos išliko. Bet gi ne vien jis. O iš man artimųjų – Vida, Mariukas, Birutė, Tamuliukas [Tamuliauskaitė Domicelė], visos kitos! Kažin, kaip Marytei, gal dėl jos nieko, brolis jau įstojo komjauniman. (...) Tai neišvengiama ir nepataisoma.

(...) su Giedre buvom pas muziką gaidų. Niekad nemaniau, nesitikėjau, kad taip gyvena. Toli Žvėryne, mediniame namuky. Priemenėj netvarka, virtuvėj irgi liūdnas netvarkos vaizdas. Žmona negraži, nors, sako, simpatiška. Kažkaip nesmagu buvo dėl to, kad taip vargingai gyvena, o aš niekad nebuvau pagalvojus ... Sustojau, nemokėdama parašyti ... Ne netvarka paveikė, o kažkoks skurdo antspaudas; ne tikro skurdo, kaip įsivaizduojama apie visokius benamius, bet kažkokio lyg "a, viskas tas vistiek" požiūrio, tik jokiu būdu ne smerktino, gal net gerbtino.

Už lango ūžia. Klausausi: lėktuvai ar sunkvežimiai? (...) Ak, įmanyčiau, visus, kam yra pavojus, paslėpčiau. Kaip jie (valdžia) nesupranta, kad tokiu būdu tik dar labiau nustato žmones prieš save. Komjaunimo susirinkime iškelti tą klausimą, nors iš anksto galima žinoti atsakymą ...

Treč., kovo 29 d.

(...) ima į kariuomenę 1928-29 m. gimimo berniukus. Ir iš universiteto. (...) Sako, kad Rusijoj studentų neima, tik Pabaltyjy. Nejudina tik konservatorijų. Tačiau sako, kad abiturientų neims. Ir atvirame komjaunimo susirinkime taip kalbėjo vienas komjaunuolis.

Antrad., balandžio 11d.

Janė Lilytė pasakojo, kad šiandien komitete labai puolė mūsų klasę ir labai daug man kliuvę, kad aš pradėjau nesimokyti, kliuvę ir kitoms. Konstitucininkė paklaususi, ar neįsimylėjom. Kvailas daiktas. Ot ir paleis gandus, kai tam mažiausiai pagrindo. (...) O jeigu mokytojai rūpinasi, įdomaujasi: "Kodėl neišmokai? Kodėl nebesimokai? Kodėl pradėjai blogai mokytis?" ir t.t., tai gi tam jie ir mokytojai. Ir nors kartais norėtųsi atkirsti "O kas jums darbo, kas man yra!" tačiau ir mandagumas to neleidžia, ir gal tikrai jiems rimtai rūpi. Tik gal jie mano, kad mes pačios to nežinom? Tai ot ir pikčiausia, kad amžinai tą patį kala.

Sekmad., balandž., 16 d.

Anglų k. būrelio apžiūra. Statėm vaidinimą, dainavom keletą dainelių, buvo pora eilėraščių. Atrodo, pasisekė gerai. Na kurgi, vaidinimas ne tik angliškai (Dovydas Koperfildas), bet ir su kostiumais, grimu, perukais.

Paskui buvo šokiai. Atėjo berniukų iš I gimnazijos, buvo "šeimyniška nuotaika" – visi savi. (...) Dabar supratau, kad seniau visai be reikalo jaudindavausi, kad nieks neveda šokti. Baisus čia daiktas! Žinoma, norėjosi pašokti, bet nu ką padarysi.

Per tą auklėjimo pamoką Giedrė paklausė: "Jei vienai mergaitei patinka kuris berniukas, o jis įsimyli jos gerą draugę, tai ką turi jausti jos abi?" (Kažin, ką ji turėjo galvoj?) (...)

(...) Marytės akys dabar stovi prieš mane. Tokios išmintingos, rimtos, geros, gražios, ramios. Mes dažnai žiūrim viena kitai į akis. Man labai patinka žiūrėti į jos akis, ir noriu, kad ji man atleistų.

Antrad., balandž., 19 d.

Džiaugiuos nuėjus koncertan, nors tik ką šiandien išklausėm auklėtojos patarimų, kad dabar mestumėm viską, atsidėtumėm tik mokslui. Žinoma, tai tiesa, bet kam ją taip kemša? Kala ir kala tą patį. Amžinai tie susirinkimai: "dėl pažangumo", "dėl nepažangumo", "dėl pasiruošimo egzaminams", "dėl nesiruošimo egzaminams", "kaip ruoštis egzaminams", "kodėl nebesimokom" ir t.t., ir t.t. "Nesijaučia darbo nuotaikos" – mala ir mala pažangumo komisija ir auklėtoja. Kokia čia pas mus gali būti ar nebūti "darbo nuotaika?" Argi dirbama tik su nuotaikomis? Čia ne taip reikia sakyti. Trūksta valios stiprumo. O tas "trūkumas darbo nuotaikos" jau pykina.

Antrad., gegužės 2 d.

Vakar – Gegužės Pirmoji. Oras netikėtai puikus, kaip seniai jau buvo. Paskutinį kart žygiavom su gimnazija. Buvo linksma. Sustojusios į ratelį dainavom, vaikštinėjom. (...) Eisena praėjo gerai, tik žygiuojant Gedimino gatve, o ir visur, buvo nemiela: žioplių fizionomijos svetimos, neįdomios, nelietuviškos. Ypatingai svetimos.

Antrad., geguž. 9 d.

Vakare – un-te abiturientų susitikimas su studentais. Atsimenu, užpernai toks susitikimas buvo visiškai neįdomus. Šįmet gi kad prisirinko studentijos – pilna salė! Net keista. Oficialiojoj daly buvo įvairių fakultetų dėstytojų, studentų pasisakymai – agitacija. Kalbėjo chemijos, fizmatų, teisės, ist-filolog., teisės, gamtos fak. atstovai, tik medicinos – niekas. Abiturientų vardu kalbėjo Meilutė, gerai kalbėjo. Po to – meninė dalis. Mūsų programėlė menka – 3 numeriai. Pasirodė ir studentai. Paskui – o paskui buvom ... Taure [bendrabutyje]. Kadangi visos ėjo, tai ir aš ėjau ir pirmą kart buvau ten šokiuose. Aišku, šokau nedaug, todėl greit išėjau.

Sergu, guliu. Tik Gerda laiškutį parašė, o kitos – nė žodelio. (...) Na, žinoma, nėr kada, tą tai suprantu, bet kad negalėtų nors pora žodelių parašyt ...

Šeštad., geguž., 13 d.

Šiandien auklėtoja buvo atėjusi aplankyti. Jau seniai tikėjausi to. Nieko labai ypatingo nekalbėjom, nėr ko ir rašyti. Gal kitą kartą apie ją daugiau.

Pirmadienis, gegužės 15 d.

Kaip gera klasėj! Ypatingai pradėjau brangint, įvertint kai reikia atsiskirti. Dar dvi dienos – ir daugiau niekad negyvensim klasės nuotaikomis. Dar egzaminai, na, dar dainų šventė – ir nutrūks ryšys su gimnaziją. (...) Užėjo man įkvėpimas įamžinti charakteringą mūsų klasės reiškinį – sirgimą III trimestre. Keliolikos nėra (su paaiškinimais – serga), o visos likusios – "invalidės". Kadangi ta karikatūra labai atitiko tikrovę, tai visoms labai patiko. Paskui su Vytaute paišėm "portretus su paaiškinimai".

Ketvirtad., gegužės 18 d.

Vakar buvo paskutinė diena gimnazijoje. Ir nebuvo taip, kaip laukiau, kaip visos tikėjomės. Net ne visos buvo klasėje. Paskutinėn pamokon – "sentimentaliojon" ir mes su Gerda pavėlavom,

nes per pertrauką buvom išlėkusios filmų fotoaparatui ieškoti. Kai atėjom pavėlavusios, visos su priekaištu pažvelgė į mus ir vėl toliau ašarojo. Auklėtoja kalbėjo. Pradžios negirdėjau. Vėliau mergaitės pasakojo, kad ji labai susijaudino, kad pusės klasės nebuvo, kad dar niekad gimnazijoj taip nėra buvę ... Aš girdėjau nuo to, kaip sakė mums visada ir visur būti jautriom. Buvo tylu, tylu klasėje, o aš galvojau: "Nejau tai tikrai mums kalbama? Nejaugi mes jau baigiam?" Auklėtoja prašo, kad nenusileistumėm į žemumas, vis siektumėm tiesos, o taip pat kad neužmirštumėm ir mokytojų, auklėtojų. Vos beištardama žodžius, auklėtoja dar palinkėjo, kad mes sulauktumėm ir "tos asmeninės laimės". Žiūrėjau ir negalėjau patikėti, kad auklėtoja tikrai verkia. Bet juk ji išleidžia mus gal kaip savo vaikus. Tikriausiai ji verkė ir pernai, ir užpernai, bet gi kiekvienais metais skaudu išsiskirti!

Kai auklėtoja išėjo iš klasės, kilo triukšmas, kad taip negražiai klasė pasielgė. L su panieka, su pajuoka vaipėsi iš tų, kurios verkė. Pastarosios, aišku, labai pyko ant jos, pradėjo bartis. Supyko ir likusios, dėl to, kad paskutinę dieną dar pykstamės ...

Aš išsiskubinau į chorą ir ten pradėjau ašaroti. Choras jau dainavo, o mūsų mergaičių dar vis nėr. Nubėgau į klasę ir radau žliumbiančias, besiraminančias, besibučiuojančias. Na, to jau pasirodė per daug (aš jau buvau iš vakaro išsiverkusi). (...) Chore girdėjau, kaip kažkokios mergaitės sakė: "Gaila šiemet aštuntokių" (reiškia mūsų ...) (...) Paskui fotografavomės ir su visais mokytojais, ir su auklėtoja, ir tik su muziku, ir su muziku bei Šepučiu. Tai taip praėjo paskutinioji diena. Bet dar ne viskas. Dar egzaminai, konsultacijos. Ot, per išleistuves turės būti graudu ...

Na, o poryt – rašomasis. Oi, o kokios temos – nežinia. Ir, turbūt, taip ir nesužinosim.

Šeštad., gegužės 20 d.

Nejaugi jau vienas egzaminas laikytas?

(...) Vakar vakare turėjom susirinkti į gimnaziją. Susitikau Eleną Mikelevičiūtę, pasakė tokias temas: apie Cvirką, apie Majakovskį ir apie taiką. Užėjom į biblioteką, atėjo Laima su Giedre, paskui nukeliavom į universiteto biblioteką, ten radom daugiau mergaičių bendrabutiškių. Jos galvojo, kad Laima tikrai žino temas, bet nepasako, į mus taip ir žiūrėjo ... Pasiskaičiusios šio to visos ėjom į gimnaziją. Salė sutvarkyta, suoliukai išrikiuoti eilėmis; lyg egzaminams tik ir skirta, lyg niekad čia nebuvę šokių, triukšmo ... Auklėtoja dar davė paskutinius nurodymus, paaiškinimus. Po to salėje skirstėmės vietas. Vakare vėl nuėjom į un-to skaityklą. Jau mus pasiekė gandai, kad ministras sužinojo ir kad temos apmainytos. Visai nebetikėjau net Majakovskiu ir griebiausi Ostrovskio. Tiesą pasakius, ruošiausi daugeliui – ir Gorkiui, ir Majakovskiui, ir Kapsukui, ir Janoniui, ir Cvirkai ... Sėdėjom skaitykloj iki 23 val. pusę dvyliktos turėjom sužinot tikras temas. Bet tiksliai nesužinojom: esančios 6, bet iš jų žinomos 4-ios, iš kurių 3 – laisvos. Bet aš su tokiom žiniom vis vien važiavau pas Meilutę, Birutę, Marytę, jos savo ruožtu – pas kitas, o grįžus namo dar persirašinėjau Ostrovskio citatas.

Egzamino diena. Radau jau visas susirinkusias. Prieina prie manęs susijaudinusi Giedrė, sakydama: "Visos kalba, kad mes trys žinojom temas ir niekam nesakėm" Labai nesmagu, kai krinta tokie įtarimai, bet jeigu mes nekaltos?! Nemanau, kad žinojo Giedrė ar Laima. Giedrė jau privesta prie ašarų. Mano padėtis irgi nesmagi: vakar jau kalbėjau, kad tikriausiai nebeduos tų temų, Elenos pasakytų. (...) Na, bet tiek to.

Suėjom į salę, aš ėjau paskutinė. Tamsoka, tylu, iškilminga. Už stalo – didžiulė komisija, visokie akiniuočiai, mokytojai. Ant lentos užrašyta: "Vilniaus Salomėjos Neries Vidurinės Mokyklos 1949/50 m.m. ..... brandos atestato egzaminų lietuvių kalbos rašomasis darbas". Ir žemiau – trys temos: kažkas apie klasių kovą Cvirkos "Žemėje maitintojoje", Stalino žodžiai apie Majakovskį ir kažkas apie taiką – lygiai tokios, apie kurias buvo galvota.

Atsisėdau į savo vietą. Priešais mane Giedrė, prieš ją – Regina, už manęs – Marytė, toliau Vytautė. Gretimoj eilėj netoliese Vida, Birutė, Biekšaitė, Meilutė, Laima, Gerda. (...) Rašiau

temą apie Majakovskį. Planą sudėjau prastą, apie epochą vandenėlio pripyliau. Nesirašo. O čia visokie tik vaikšto, žiūri, fotografuoja. Po valandos buvau vos įvažiavus, o kelias per revoliuciją dar ilgas. Paskui pradėjo geriau eitis. O Giedrei nesisekė, sukiojosi, nerimavo, galų gale pasakė nebegalinti rašyti visai. Susirūpino auklėtoja, direktorė, išvedė ją. Be jos dar Ada [Eidukonytė] buvo apslobusi, bet paskui mačiau ją vėl rašančią. Giedrę labai paveikė tas kaltinimas. Kaip jai bus nežinia. Antrą valandą rašomasis turėjo baigtis, o aš atidaviau tik apie pusę trijų, ir ne man vienai taip atsitiko.

Vakare skaičiau "Aušros" mergaičių gimnazijoje Liudytės [savo sesers] dienorašty apie pirmą egzaminą Kaune 1933 m. Skiriasi. Ten viena tema buvo. Tiesa, jaudinosi ir rūpinosi, bet skaitėsi, kad jaudintis negražu, todėl stengėsi atrodyti rami. Pas mus gi atvirkščiai: jeigu rami, tai tuoj sakys arba "Tai tu temas žinai", arba "Na, aišku, ko ten jaudintis, tu visada gerai parašai". (...)

Po rašomojo jokio ypatingo jausmo – nei palengvėjimo nei pasunkėjimo – nepajutau. Atėjo būrys berniukų. Rašė irgi tas pačias temas, sučiupo daug špargalkų.

Penktad., birželio 2 d.

Rašomieji jau baigti: šiandien rašėm geometriją. Uždavinys buvo nelabai sunkus, o be to, dirbom, jei ne visą, tai bent logaritmavimą, kolektyviai, kol atsakymas išėjo pas visas vienodas. O uždavinys buvo ne tas, kurio tikėjomės. Vakar gi susirinkom į bendrabutį, užsirakinom ir sprendėm, teisingiau, rašėmės tris uždavinius, kuriuos kažkas garantavo. Mūsų buvo apie 40, susėdom ant lovų, ant spintelių, ant grindų ir pašnibždomis kalbamės, klausomės aiškinimų ... Veidai dega, akys neramios, burnos pravertos, įtempta būsena. Lyg pogrindininkų organizacija slaptai susirinko, net mes pačios juokėmės.

Šeštad., birž 3 d.

(...) su rašomaisiais išeina jau įpusėti egzaminai, o be rašomųjų – dar nė trečdalio nėra. Kaip čia yra? Sako, geometriją labai blogai parašiusios esam. (...)

(...) prieš kelias dienas susprogdino Tris Kryžius. Tai barbariškumas, baisu.

Antrad., birž. 6 d.

(...) vakar radiofone mes kelios kalbėjom, kuo būsim. "Aš pasirinkau dailininko specialybę", skaičiau ką parašiusi. O tuo tarpu Balys, Aloyzas, norėdami taip pat stoti Dailės institutan, turi eiti kariuomenėn. O jų paišybos mokytojui neleido baigti diplominio darbo ... "Jiems atviri visi keliai" – šitaip kalbama apie abiturientus. O štai, Vida negalės stoti aukštojon mokyklon, o tokių gabių Žilinskaičių ir netgi Gerdos – charakteristikos neaiškios ... Iš universiteto šalina Lionę, o mūsų gimnazijos mokytojui Adomaičiui, sako, neleidžia laikyti valstybinių egzaminų "Dėl socialinės kilmės". Čia – atskiri pavyzdžiai, bet kiek tokių yra! Gal nereikėtų to rašyti, bet gi tas kiekvienam aišku, žinoma! Argi tokiu keliu bus prieita prie komunizmo?

Pirmadienis, birželio 12 d.

Na, poryt jeigu visos neatsidursim Vasaros g-vėj, tai bus nuostabu: istorijos egzaminas, Bilietų 44, o pasiruošt – trys dienos.

Trečiad., birželio 14 d.

"Iš didelio debesio mažas lietus" – taip su istorija. Taip bijojom, mokytoją taip prigąsdinom, o išlaikėm gerai. (...) Istorikė patenkinta mūsų klase, o kaip ji, matėsi, jaudinosi! Bilietus dedant

taip drebėjo rankos. Juk ir jai egzaminas – pirmi metai mokytojauja, pirma laida. Mes vakar prašėm, kad nors dešimtimis bilietus sudėtų, bet nieko nepešėm. Bet gerai – ir be to gerai išėjo, nors retos kurios buvo viską perskaičiusios, o didelė dalis – naktį nemiegojo.

Sekmad., birž. 18 d.

(...) Lygiai kaip istorikę, taip ir fizikę mes prigąsdinom prieš egzaminą. Tik fizikė to neparodė. Bet išlaikėm gerai. (...) Tai laimė, kad bilietai buvo langeliais sužymėti, tad ištraukėm "savo grupės". (...) Gavau 5, bet man gėda to penketo. (...)

Trečiad., birž. 21 d.

Jau išlaikyta ir chemija. Egzaminas praėjo kaip ir visi – su špargalkom, diktavimais ir t.t. Kokie čia brandos egzaminai ...

(...) Padariau vieną uždavinį Markevičiūtei [Birutei], bet paskui pasirodė, kad klaidingai (reaguoja ne su H_2O, bet su H_2SO_4). Kaip nesmagu, nors į žemę lįsk. (...)

(...) beliko vienas vienintelis – anglų k. – egzaminas. Beliko 3 gimnazijos dienos, tik 3! Kai kurios mergaitės sako – visą vasarą laikytų egzaminus (žinoma, tik lengvus), kad dar nereikėtų išsiskirti. (...)

Šeštad., birželio 24 d.

Daug ką duočiau, kad ši diena dar nebūtų atėjusi, kad dar ji būtų toli, toli. Bet, šiaip ar taip, ji turėjo būti, ta paskutiniojo egzamino, gimnazijos baigimo diena. Tačiau ašaras sunku sutramdyti. Kol buvau gimnazijoj (o buvau joje nuo 9 val. ryto iki 9 val. vakaro be pietų), tai dar buvo nieko: ir išdykavom, ir susikaupusios buvom, ir egzaminą laikėm. Aš nuėjau atestatų rašyti. Negražūs atestatai. O rašymas jų – sunkus darbas: gink Dieve, kad nesuklystum! Visus rašant buvo nieko, tik kai pradėjau savo, pasidarė nesmagu, nejauku ... Juk tie penketai. Dieve mano, aš jų taip neverta. (...)

(...) Sudie visos mano gimnazistiškos dienelės, uniformos, knygos, sąsiuviniai. (...) Tėtušis ramino mane: pasakojo, kaip jis baigė gimnaziją, kaip ir jam ašaros byrėję, ką jis jautęs ...

Trečiad., birželio 28 d.

Apie išleistuves. IŠLEISTUVĖS

(...) apsivilkau savo rudąją mylimąją suknelę, prisisiuvau apykakliukus. Kartu neramu: kaip bus? Juk tiek, norom nenorom, buvo apie tą dieną prisvajota, prigalvota, ir, žinoma, vis labai gražiai ... Neiškentėdama į gimnaziją nukeliavau pusę ketvirtos. Tuo tarpu ir saulė nušvito, pasidarė gražu. Mergaitės renkasi uniformuotos, tokios šventiškos ir tokios gražios! Atrodo, kai suėjom visos fotografuotis klasėn, tai gražesnio drabužio nėra ... Aš salėj dar sutvarkiau pianino pedalą, paskui padėjau daryti puokštes gėlių. Rūpinomės, ar muzikas [P. Sližys] spės grįžti?

Pradėjo rinktis ir svečiai – tėveliai, mamytės. Visi į mus žiūri, visi tokie malonūs. O mes lakstom su reikalais, skubinamės ir jaučiamės esančios šios dienos herojės. Galų gale susirinkom į eilę koridoriuje pagal abėcėlę ir eilute nuėjom į salę. Salė išpuošta žalumynais, iškilmingai atrodo, scenoje – prezidiumo stalas, o apačioje iš šonų – po tris eiles kėdžių mums. "Po kairei" sėdėjo mūsų klasė, "po dešinei" – bekės. Mes visos buvom uniformuotos, o b klasėj dalis buvo su tautiniais kostiumais. Mat jos niekaip nesusitarė. Aš sėdėjau trečioj eilėj, trečioj kėdėj nuo publikos. Iš dešinės sėdėjo Romantė [Žilinskaitė], iš kairės – Marytė [Viščakaitė]. (...) Mūsų visų nuotaika rimta. Svečių, palyginti, neperdaugiausia. Pasipiktinom, kad berniukų nebuvo, tik "generolas" ir dar pora.

Prezidiumas ėjo už stalo. Mes sustojom. Direktorė pasakė prakalbėlę. Iš pradžių, aišku, nušvietė dabartinės ir buržuazinės santvarkos skirtumus, paskui perėjo prie mūsų mokyklos,

pagaliau – prie abiturienčių. Pradėjo vardinti visas mergaites, apibūdinti kandidates į medalius ... (...) Taip mus ir bendrai visą klasę beliaupsinant, pamatėm, kad atėjo muzikas. Iki tol sėdėjusios kaip negyvos, mes sujudom ir nušlamėjom: "Muzikas atėjo! Muzikas atėjo!", labai apsidžiaugdamos.

Po direktorės kalbos Paulavičius perskaitė Mokytojų Tarybos posėdžio protokolą. (...) Paskui prasidėjo pats įteikimas. Pirmosios gavo bekės. Kol jos ėjo, buvo dar nieko, bet kai pradėjo mūsiškės – širdis ėmė smarkiau plakti. Beje, mus labai pralinksmino protokolo skaitymas. Sužinojom vardų savo klasėje, kokių niekad negirdėjom: Elena-Laima, Eleonora-Meilutė, Kostancija-Giedrė, Herta-Gertrūda, Kunigunda-Vida. Kai priėjo prie Leikonytės-Leikauskaitės, tai visos jau prunkštėm, o dar kai perskaitė Pranciška-Birutę, Birutę-Veponiną, Aldoną-Agnietę, Vytautę-Genovaitę, tai vos garsiai nesijuokėm. Nors aš, tiesa, tuos vardus jau žinojau, kai rašiau atestatus, bet, bendro juoko pagauta, kramčiau lūpas. Gražiausia: kada pažinom klasės drauges! Na, bet štai, jau [meilutei] Birutei Gobytei smarkiai ploja, jau Ada eina tartum nesava, štai Gerda drąsiai žygiuoja į sceną ... Giedrei auklėtoja sega gėlę prie krūtinės ... Julička nuo scenos lipa solidi; a, dar prieš ją – Karlonaitė, Janina L., Elvyra L., jau M raidė: Birutė, Elena, Leokadija ...jau ir mūsų eilė pajuda – Birutė Mulokaitė tokia graži, švelniai besišypsanti gauna atestatą ...va, Regina ..., abiems Patiejūnaitėms direktorė spaudžia rankas. ... Miela Filė jau su atestatu rankose, o štai mano "sūnelis" brangiausias – Tamuliukas (Domicelė) grįžta į savo vietą ir užsikniaubia ant kėdės susijaudinusi. Spaudžiu ranką Marytei, o štai – ir ji jau eina. ... Apmirusia širdim seku, kaip jai įteikia atestatą, kaip ji pasirašo, pamažu keliuosi. ... Kai Marytei baigia segti gėlę, išgirstu "Žemaitytė Irena". Nueinu per vidurį salės, girdžiu, ploja ir man. "Baisiausias" momentas – laiptais užlipti į sceną – nugalėtas. (Bet aš viską tą aprašinėdama jaudinuosi kaip ir tada, o gal dar net daugiau ...). Direktorė paduoda atestatą, paspaudžia ranką (ar atvirkščiai). Ką pasako, gerai neprisimenu, rodos, "sveikinu". Paskui priėjau pasirašyti, ir čia jau juokas paėmė – mergaičių parašai kaip su vištos koja. Galvoju, aš pasirašysiu padoriai, bet kur ten – jau vien tai, kad nepatogiai susilenkus, be to, pirštas aprištas, na ir juk širdis dreba. Prieš akis ir dabar man stovi Marytės parašas kreivomis, atskiromis raidėmis ... paskui auklėtoja prisegė raudoną gvazdiką ir kažką sakė, bet ką – neatsimenu. Stengiausi žiūrėti jai į akis, kad ilgam įsiminčiau jos veido išraišką, bet tai nepavyko. ... Nulipau nuo scenos jau ne gimnazistė, nors dar su uniforma.... Greit grįžo ir Romantė, ir Vytautė. Ir visos sėdėjom su dangiškos spalvos atestatais. Kas suvyniojo į tūtelę, kas šiaip laikė. Paskui buvo įteikiamos Tėvų komiteto dovanos. (...) K-to pirmininkas man įteikė "Žano Kristofo" visus tris tomus.

(...) vėl kalbėjo daug kas. Kalbėjo auklėtoja, panašiai, kaip paskutinę mokslo metų dieną. Maniau, kad visos apsiverksim, bet to nebuvo. (...) Viskas pasibaigė. Visi sukilo, mergaitės pasklido po salę, buvo sveikinamos tėvų ir savų, ir draugių.

Po pertraukėlės buvo meninė dalis. Sustojo mūsų – abiturienčių choras. Pradėjom "Entuziastų maršu". Maniau, kad man pirštas labai skaudės, bet nieko. Ir mano sutaisytas pedalas veikė gerai. Dainavom liaudies dainelę "Kur mano tėvelis gėrė" ir dar "Siuntė mane motinėlė". Dainavom "Lakštutes", kurios nuskambėjo kaip švelnus, gražus prisiminimas tų metų, kai visas choras, tada pačiame savo žydėjime, taip puikiai ją dainavo. Kaip niekad ir aš stengiausi akompanimentą įprasminti. (...) Švelnus mergaičių choras iš "Demono" irgi taip mums tiko. Nepaprastai sujaudino mus visas Vytautės eilėraštis apie mokyklą. Kažkas nepaprasto. Toks įkvėptas, nuoširdus, brangus visoms. Giedrė pradėjo verkti, o aš, pilnomis ašarų akimis, tampiau ją už rankovės. (...) Plačiai nuskambėjo šimtadienio daina (...) "Laikas, draugai, lekia tartum audra!" Juk tikrai, kaip neseniai, rodos, ėjau pirmą kartą į gimnaziją, lyg pro miglas atsimenu puikias abiturientes, ir tik lyg gyva prieš akis – ugninių aguonų puokštė, kurią mes su Giedre, tada mažos pirmokės, įteikėm direktorei per iškilmingą aktą.

Prisiminimai ... Vaidinimai pirmoj (b), antroj klasėj (aš – karalius su barzda iš kasų, surištų pasmakrėje, Mariukas [Ladigaitė] – karalaitė, kažkuri – karalienė, ir t.t. ...), auklėtojas "Mišrainė", lėlių krikštynos ... Trečia klasė – ten, kur dabar mokytojų kambarys. Didelė, didelė.

Irgi vaidinimai: Giedrė – Nora, aš – don Fernando de Belgrano, visokios "intrigos", "išsiskyrimai", "vestuvės" ... Karo pabaiga. Tais metais auklėtojas buvo Dovydaitis (o I-oje – tokia gera, jauki Melaikytė [Stasė]. Ketvirtoje – pradėjo, kaip man atrodo, po truputį formuotis mūsų klasės charakteris. Auklėtoja – mylima Sakavičiūtė. (...) V ir VI klasė man labai susipynė į vieną, nes dvejus metus mokėmės toje pačioje klasėje (patalpoje), beveik visos tos pačios. Jau Meilutė, Gerda pas mus, Laima. Vis labiau ryškėja mūsų klasė, vis labiau kylam gimnazijoj. Čia pirmasis vakaras, kelionė į Kauną, ryšiai su berniukų klase. Kažkodėl dabar prisimena tokie daugiau "užklasiniai" dalykai. Žinoma, prisimena auklėtoja Staniulytė. VII-ta klasė keičiasi. Mus sujungia su a klase, dalį kelia į c. Manėm, kad bus neįmanomas gyvenimas, tačiau įvyko kaip tik atvirkščiai – santykiai sutvirtėjo. Auklėtojas – Šeputis [koks iš pradžių atrodė nedrąsus, nesugebantis mūsų suvaldyti, o paskui tapo mėgstamas, "savas" mokytojas!] Klasė pasidarė stipri, pirmaujanti gimnazijoje. Kas mūsų nežinojo!

(...) Po choro, t.y. po programos, buvo vaišės. Užlipusios į viršų, net nustebom, kaip gražiai atrodė stalas. (...) Šeimininkės dešimtokės gerai parūpino visko, skaniai. Prasidėjo vaišės, kalbos, dainos. Gerai, kad nebuvo berniukų, buvo jauku. (...) Pradėjus saldumynus, ėmėm dainuoti. Ilgai prie stalo neužsibuvom, nuėjom į salę. Mamytės ragino greičiau keisti tualetus, norėdamos apžiūrėti ir patikrinti dukrelių išvaizdą išeiginėse suknelėse, o mes nenorėjom skirtis su uniformomis. [Berods, tik Irutė Miklaševičiūtė buvo pasipuošusi naujai mamos pasiūta suknele, o visos kitos buvom senomis, tik kaip nors pagražintomis suknelėmis]. Susitarėm po 6 metų susitikti – 1956.06.25. Aš netikiu, kad susitiksim. [O susitikom! Ir jau 55 metai kasmet susitinkam!] Dar patriukšmavom, prisimindamos "senus laikus": "Mergaitės, kas dar neklaustos? ... Kiek kartų tu klausta?... Kas padarėt namų darbus?... Kiek bilietų pakartojai?... Kas buvo užduota?... Ar moki?... Mergaitės, sakykim, kad nesuprantam! Sakykim, kad nei viena neišsprendėm!... Oi, aš nieko nemoku!... Mergaitės, tik sufleruokit, jeigu paklaus!... Dėmesio, mergaitės! Reikia išleisti naują laikraštėlį! Po 6-ių pamokų choras, visos ateikit!" Po pasirėkavimų visos nuėjom pašokti paskutinį šokį su uniformomis. Paprašėm muziką, kad paskambintų, ir pačios vienos šokom. (...) Buvo taip puiku, taip puiku. Po to nuėjom persirengti. Buvau su žydrąja suknele, pakaklėj prisisegus tris rausvas rožytes (dirbtines). Mamytės dar ilgokai sėdėjo, žiūrėjo, kaip mes linksminamės. Žmonių prisirinko nemažai. Buvo ir mūsų berniukų, kuriais piktinomės, kad nebuvo per iškilmingąją dalį. Neužilgo viename salės kampe susidarė mūsų mergaičių būrelis, į kurį pakvietėm muziką. Atrodė visos gražiai, visos pasipuošusios.

Šokiai užsitęsė iki pusės šešių. Dar nebuvo nė penkių, o jau visiems buvo įkyrėję, bet nutarėm išbūti ligi galo. Muzikas išėjo apie 4 val. Mes nenorėjom jo išleisti, bet visgi jis buvo po kelionės. Davėm savo atestatus jam pasirašyti. Mes trys – Giedrė, Birutė ir aš – išlydėjom jį. Kai atsisveikino ir išėjo, Giedrė pravirko. Kurį laiką nėjom į salę, stovėjom koridoriuje. Jau buvo visai šviesu, pilka šviesa nuo pilko dangaus. "Štai ir viskas baigta", "Kaip greit", "Nesinori tikėti" – mūsų žodžiai. Tokiais momentais norisi pasakyti kažką atmintino, gilaus, bet nerandi tam žodžių, ir viskas atrodo dar ne taip, kaip turėtų būti, kaip norėtum.

(...) Vėl susirinkom į klasę – atsisveikinti. Čia jau aš pati pirmoji pradėjau verkti. (...) Liūdnos mintys nutrūko, kai pamatėm, kad mes užrakintos. Pradėjom salėj triukšmauti, šūkauti, kol išgirdo ir atidarė duris į lauką. Visai šviesu buvo grįžtant namo. Aš, vėl su uniforma, pamažu viena parėjau namo. Ką galvojau, net pati nebežinau.

O visgi bjaurus dalykas tas prisirišimas.

[1950, sausio 28]

28

aš – daiktis nustitutas. Tas kainai muzikos muzikų. Ir, nors jis pats vaikščioti esti nemo, pakalbėjęs, dar kloga labai žiebėjosi, klausė, kodėl. Ir manęs, kad aš tikrai konservatorijoje klasiantė klasikus, ką aš galvoju dėl tiesybės – pačiai galima kurti, pasireikšti daikei, kai tuo tarpu muzikoj tekty atburti, nes kompozitorė aš ne pagalvoju – negaliečiau. Tas jį sudomino. Bet, po galais, aš dabar pas ką tuo nieko kepojau! Koks nežinonišlas kryžiavimas! Ir aš tikrai tam tiktu? Bet nėm tik atsodo? Muzikas galvoja, sako, tiek pasiekus aš... Mano ašaros dugse pasirodė, kai pagalvopau apie tą atsisakymą ir valdžios...

Nepaisė jis nepastebėjo dvi sios, kad aš ne su pakalbėmais tikėjaus kuo muzikę? Jis gali pamatyti mano piešinius. Gražė atnešti parodyti. Ba kaip mano darbus trys daiktininkai, ir pripažino, kad geras. Kaip tą pasakys muzikai? Ir širdingas mąstė atmesti; aš nešvotaus kurį laiką, bet kad jis neužsimindavo taip ir neparodžiau. Bet atrodo, kad muzikas tikrai susidomėjo mano reikalu. Pasakė, kad jis nori, jog jo dukte kuty daikininke (jo dukrelė I-oj (II-oj) klasę). Mąstau, kad pabaldos dabar ačiū, tai Visgi dė vakarinėgai tados galvopau apie muziką, kai buvo kitas alboryponiatorius ateis.

Gėlė to. Visgi visko nenuvaryziuoti nuo, kad muzikas tikrai man kaip artimas žmogus, su kuriuo dirbom bendrą darbą – darbą, palikusį [illegible] mano gyvenimą, pradėjo

[illegible] aiena, nai muzikas vieno, nors pasiaukė niekuojų kambarį ir pakalbėjęs kas [illegible] skambino nergadėnus, ofiuionus per [illegible] pamokų (Tai buvo IV-je klasėje). Ir klausė, kad ar ne aš. Aš pasakiau: „Klėsiau. Kodos (ar turėtų tikslaki vaikų nieku), kodas, kad aš. „Tai gėl galėsi čia mūsų chorui porą dainelių paakompanuoti" – kaip kaip pasiūlė pasakė. Ir nuo tos dienos „Lietuva kalis gabaroj akompaniamentu pradėjau savo darbą. Koncertai gimnazijoj, radiofone, filharmonijoj, pasui – universitete vėl radiofone ir filharmonijoj. Kaune naina akompanuoti. Ir štai, greit turėsiu atsistirti su tuo visuo. Kaip gaila, kaip skaudu

Kiek laiko veltiu praleidau? – Daugiausiai gėl 10 su viršum metų. Ko nepadariau? – Nesiambinau, nesiaviečiau. Ką kloga padariau? – Dirbau istorijos, po pieš skaitydavau, iš viso per daug buvičių suvalgiau, nervų laužiau ir t.t. (bet neišleidau. Reikės pėdet iš kur paėmiau). Rodos, viskas

[1950, gegužės 15]

142

literatui: „Nėra ko laukti vadinamųjų pa-
laiminčiųjų šiuolaikinės valandų: jei jis ateis
– jis gerbiau, jei ne – vistiek dirbkite."
Man atrodo – rašė Gorkis – kad
kiekvienas šiuolaikinės klasikinės vaidinos der-
bo skatintojo turi būti jis aktorius pa-
siruošimo darbo procese, kaip jis padarytas"
Na kad šiuolaikinės nebūtų
darbo skatintojai, tai, manau, negalima
būtų pasakyti. Tačiau dar kas: jeigu šiuo-
laikinės [illegible] ateis, bet, jeigu nebaisu dirbės ir
išmokės, tai tas pakeistų. Bėda negalės
būti išvaduota. (Tarp kitko, tai mano pačios
išgalvota.)

[1950, kovo 24]

Ir vis dėl to, kaip būti lai-
mingas žmogus ir kasm ar gali. Kartą pas
mus klesėj iškilo ginčas klausimu: ar
yra prentiška laimė? Benas sakė, kad yra,
Kotas – kad ne. Man atrodo taip: paprastas
žmogus gali paustis tiktai laimingas, to-
dėl, kai jis visi žmonės laimingi. Tokiu
būdu paprastas žmogus negali vis būti lai-
mingas, nežiūrint kitus žmones nelaimė-
jė (kas pasitaiko dažniau, negu laime). O ne-
paprastas žmogus, man atrodo, savaime ne-
gali būti laimingas...

[1950, birž. 2]

paprastausio [illegible]. Ir iš kur gauna
ir uogų? Kokių būdu jis laikosi? Aš to-
dėl, kad su rytu jie tuk sudaro [illegible]
kokioj ramybėj. Kai rytas vakar keisčiausiai
tas tai [illegible] ir vis apvalo. O aš pati ne-
[illegible] [illegible] nes [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [

[1950, birželio 28]

Pamonėjo visas kandidates ir ėmė jas aptiksdinti. Pradėjo nuo manęs. Išgyrė visapusiškai: „...ir visnomeninonkė, ir menininkė..." Pamonėjo, kad aš visados aktyviai dalyvavau mokyklos gyvenime, prešvau laikraštėlius, rašvau į pios, akomponavau chore, dadėjo dar muzikos mokyklą ir net universiteto chorą. Bet kai pridėjo, kad „...štai, ir atsiliekančioms mokinėms padedaš, to jau kuvo per daug. Man į nulenktą galvą užterėjo visas kraujas: „Ką mergaitės pagalvos? Viskas kuvo tiesa, bet kam jos [illegible] padėjau? Nei apie Metlutę, nei apie Laimą tiek nekalbėjo, apie kerdą irgi mažiau, o apie Marytę visai nieko nesakė... Na, ir kaip taip galima? Man atrodė, kad mergaitės montyse pirštais mane bado.

[1950, liepos 8]

O pas auklėtoja kuvau apie [illegible]landą. Paskui kalbėjom apie mergaitės, kurios ką studijuos. Aš vis galvoju: ko jai trukta, auklėtojai? Juk tikriausiai jo žino mano trūkumus, ydas, tai kodėl jo nepasako? Jo nekritiškai žiūri į mano pasirinkimą studijuoti datlę. „Taip, čia kaip tik tau...", - štaip jo sako.

[1950, liepos 28]

Ne, aš to negaliu įsivaizduoti: nauja aplinka, nauji draugai, nauji dėstytojai! Aš pernelyg konservatyvi. Kaip čia dabar kus - be Marytės, be Giedrės, be Gerdos, be Tutės, be Birutės, be Meilutės, be Romantės, be mano „sūnelio" Domutės, be Vidos, be Elenos, be Filės, be Ados, Juličkos, Stasės!.. Bet dar kolkas prieš akis - egzaminai. Tarp kitko, mano pareiškimas 30-tas iš viso; į grafiką - 8-tas. Kad nepamirščiau dėl visa ko - auksinio atestato Nr. 000228, išduotas liepos 16 d. Jau ir atiduotas, tas kurio aš neverta, manasis pasididžiavimas

1950 m., 2005 m.

Mūsų mokytojai,
mūsų merginos

1950 m.

Ketvirtad., rugpjūčio 10 d.

Neseniai Elena Mikelevičiūtė pasakojo apie mūsų klasės kai kurias mergaites. Ir kaip visai viskas pasikeitė, kokie skirtingi visų keliai! Vienos eina toliau mokytis laisvai, kitos nebegali, nors labai nori. Biekšaitės tėvai neišleidžia – reikia ir kitus vaikus išmokyti ... Aldona Patiejūnaitė dirba, nesimokys. Valiuliukas įstojo į neakivaizdinį, mokytojaus suaugusiųjų gimnazijoj. Tokia Valiuliukas – mažytė, smulkutė, neprimatanti, o jau mokytoja! Tas pats ir daugeliui kitų. Elenai pačiai irgi sunkios sąlygos, ji irgi įstojo į neakivaizdinį. Ji išteka, nes tėvams labai sunku. Jakelevičiūtė jau seniai dirbo bibliotekoje, dar gimnazijoje būdama. Dabar įstojo į bibliotekininkystę, bet, esą, ji džiovą gavusi ir dabar labai pergyvena. Tai štai kaip iš vienos pusės. (...) O iš kitos pusės ... Vieną kartą Elena užėjusi pas vieną mūsiškę. Toji suka plaukus ir klausia: "Kaip tu manai, ar man dažyti blakstienas?" (...)

(...) Viskas atrodo dirbtina, netikra, laikina.

Sekmad., rugpjūčio 13 d.

(...) Ale kaip bus Vidai? Jai atidėjo priėmimą, kol sužinos apie seserį. (...) Betgi ta sesuo ir bausmę atlikus, ir ten ištekėjus, o čia – Vidai kankintis. Tiesa, ne jai vienai. Girčio nepriėmė. Ką gi jis darys? Aš, matydama, kad jis komjaunuolis, džiaugiausi, nes galvojau, kad su įstojimu jam nebus bėdos. O čia – nepriima, nes tėvai išvežti. (...)

Pirmad., rugpj. 14 d.

Valio! Vida priimta. (...)

Trečiad., rugpj. 23 d.

(...) Giedrė visgi neišvažiuosianti Maskvon mokytis, ir ji ilgai svyravusi, bet nusprendė nevažiuoti. Ir gerai: juk jos sveikata silpna, o ten pragyvenimas nelengvas, jos mamytė silpna, sunku bus padėt, o be to, toks neaiškus laikas. (...)

Penktad., rugpj. 25 d.

(...) Nepateko Gerda į Timiriazevo akademiją. Taip ir galima buvo numanyti. O ji taip norėjo, buvo taip įsitikinusi. Paskutinę dieną, kada galėjo dar pasirinkti, įstojo į tekstilės institutą – chemijos – technologijos fakultetą. Sako, kad įdomu, ypač kai ji taip mėgsta chemiją. Bendrabučio nebegavo. Kambarys, kuriame gyvens, baisiai toli – 70 minučių važiuoti (!!) į institutą. Ot, kokiose sąlygose turi mokytis ...

Šeštad., rugsėjo 2 d.

Vakar – pirmoji mokslo metų diena, studentiškųjų [bet Dailės institute – tik nuo spalio 1 d., todėl buvau dar laisva]. (...) Užėjau į gimnaziją. Ten, kaip ir visada tokia proga, sujudimas didelis. Žiūrėjau, kaip mūsų klasėj devintokės dūko. Paskui atsisėdau ant lango. Vis atrodė, kad atsidarys kurios nors durys ir aš pamatysiu savo klasės mergaites, gražiai atrodančias, lyg spindulėlius. Tačiau taip nebuvo. Po skambučio išėjo auklėtoja, stabtelėjo su manim pakalbėti. Paskui pribėgo kelios dabartinės abiturientės, net pasibučiavom. Tai mielosios akės, bet visgi jų išvaizda dar ne abiturientiška. Jos per mažos dar, lyg per jaunos. Tačiau greit pajutau, kad man čia vietos jau nėr, ir kad kažin, ar dabar begrįžčiau.

Mokytojai

2005 m.
spalis – lapkritis

Mokytojų turėjom daug, mylimų ir nelabai. Dabar visų jų vaizdas, ryškesnis ar blankesnis, bet mielas. Deja, ne visų pavardės liko atmintyje. Dar vaikiškame amžiuje giliausiai į širdį įstrigo dvi asmenybės – I klasės auklėtoja Stasė Melaikytė, mokiusi lietuvių k., lotynų k.; tada nesupratom, kad buvo dar visai jauna ... Ir matematikos mokytojas Budrevičius, kaip visų gerbiamas tėvas arba senelis, kurį mylėjom, truputį bijojom ir meiliai pravardžiavom "Šeškis", nes s ištardavo kaip š. Atrodo, ir šiandien tebejaučiu jų seniai, seniai (prieš 60 metų ...) spinduliuotą šilumą, švelnumą, gerumą.

Mūsų mokytojai ... Daugelis liko "nepakliuvę" į dienoraštį, bet atmintyje tikrai užkliuvo. Rizikingas dalykas vardinimas, nes beveik visada kokia nors pavardė ne iš blogos valios "iškrinta" iš sąrašo. O paminėti vistiek rūpi, nusilenkiant jų atminimui. Ne visų vardus žinau, todėl vienodai be inicialų rašau.

Direktorės visos buvo autoritetai; gerbėm jas, bet stengėmės laikytis atokiau, nepakliūti "ant akių". Labai plona Rapoportienė – Končienė, apvalaina Klimkienė, vidutinio sudėjimo Bagdonaitė. I klasėje, (dar ant Tauro kalno Valančiaus g-vėje) direktorė buvo Daugirdaitė – Sruogienė, ją prisimenu kaip per sapną. Labai skirtingos ne tik išoriškai, bet visos su mokiniais elgėsi vienodai gražiai, net, sakyčiau, pagarbiai.

Geografas Mackevičius, mūsų paskutinės Auklėtojos vyras – nuoširdus, geranoriškas, supratingas. Aukštas, stambus ir visada atrodė geros nuotaikos. Buvo grįžęs iš Sibiro. Visoms jis labai patiko.

Iš visų anglistų rimčiausia specialistė, aišku – Kuosaitė, rami, elegantiška, graži. Ji būdavo visada maloni, draugiškai nusiteikusi, bet kartu išlaikanti tinkamą distanciją.

Anglų k. mokytojas (rodos, Zdankus pavardė), kuris vėliau Dailės institute pozuodavo studentams ir kartą, išėjęs į koridorių pailsėti, atsisėdo ant palangės ir ... numirė.

Kresnas, energingas, visada itin žvalus, plačiai besišypsantis istorikas Biziulevičius – Biziulėnas, vėliau tapęs gydytoju.

Raudonveidis, šviesiaplaukis, judrus, juokingas geografijos mokytojas Jakučiūnas. Universitete tuo pat metu jis kažką kita studijavo, berods, mediciną.

Taip pat raudonveidė, bet tamsiaplaukė ir ne juokinga, o dažnai pyktelėjusi (matyt, išvesdavom iš kantrybės), bet šiaip nebloga – lietuvių k. mokytoja Linkevičiūtė – Narvilienė (o gal Norvilienė).

Antros klasės auklėtojas pravarde "Mišrainė", pavardė Juškaitis (sako kažkas iš mokinių gimnazijoj teiravosi mokytojo p. Mišrainės, bet taip pat pasakojama, kad teirautasi ir mokytojo Šeškio, iš tikrųjų – Budrevičiaus); vokiečių laikais jis (Juškaitis) dėstė vokiečių kalbą. Akiniuotas (nors su klase fotografavosi be akinių, aš juos pripaišiau nuotraukoje). Įsiminė jo sunkūs juodi ilgaauliai batai.

Dar vienas "akiniuotis", žymiai vėlesniais laikais – "tikslusis mokslas" Paulavičius, darė įspūdį rimto vyruko, gal kiek sutrikusio tarp mergaičių.

Akiniuotas buvo ir Dovydaitis, III klasėje buvęs mūsų auklėtojas. Smarkiai pagyvenęs, nemažo ūgio, gana rūsčios išvaizdos, rūškano veido. Nežinojom tada, kad jis – žymus lietuvių tautosakos rinkėjas.

Piešimo, braižybos mokytojos – Pazukienė, kažkada studijavusi tapybą Italijoje, gyvenimą baigė pardavinėdama "ciuchas" iš siuntinių didžiuliame užgriozdintame komunalinio buto kambaryje (tame name Pamėnkalnio g. dabar Medicinos bankas).

Ribačiauskienė, labai daili ir meili, guodė nepatenkintas savo pilnais skruostais: "Tik vėliau suprasit, mergaitės, kaip tai gražu, nes tai jaunystės požymis. Paskui jau niekad veideliai tokie nebebus ..." Jos vyras irgi dėstė tuos pačius piešimą, braižybą.

Vienas iš gerbiamiausių mokykloje mokytojų mums buvo Steponavičius, gal todėl, kad būdavo visur drauge su mūsų didžiaja meile – Sližiu.

Rimta, mažiau pažįstama – matematikė Noreikaitė (tokia nedidelio ūgio), buvo ir inspektorė kurį laiką.

Kita inspektorė – Abromaitytė, kuri lyg ir stengėsi atrodyti labai griežta, bet nebijojom jos, net mėgom, mylėjom.

Gaila, pavardės negaliu prisiminti, kaip nieko neprisimenu iš chemijos, kurią ji dėstė, tik prieš akis vis matau geltonplaukę, smulkutę mokytoją, kurios veido išraiška buvo tokia, tarsi norėtų atsiprašyti, jog moko mus tokių sunkių dalykų.

Tijūnėlytė nebuvo graži (tiksliau būtų "ne" rašyti tik prie antrojo žodžio ...), o atmintyje jos vaizdas iškyla kaip tvirto charakterio žmogaus.

"Didingo stoto", žemu balsu kalbėjusi rusų k. mokytoja Archipovienė, atrodo, puoselėjo kažkokius motiniškus jausmus mūsų klasei. Gal ir kitoms.

Aišku šie trumpi apibūdinimai (po daugybės metų) yra labai paviršutiniški ir asmeniški, nors dažnai rašau "mes, mums, mūsų ..."

Kada tą, ką prisimenam palyginu su tuo, ką dabar dažnai girdžiu – manau, kad mokytojų ir mūsų santykiai buvo visai neblogi. Nelabai pravardžiuodavom, o jei ir atsirasdavo kokia nors pravardė, nebūdavo pikta, įžeidžianti, pvz., Šeškis, Činčė, Šitata, Fizikutis ... Vienu žodžiu, buvom mandagios geros mergaitės. Iš brolio Tado pasakojimų žinojau, kad berniukai tokie geri nebuvo, todėl galvodavau, kad gyvenime kiekvienam išdykėliui reikėtų pabūti mokytoju, idant suprastų, ką tai reiškia ir taip atpirktų savo kaltes.

O draugės, draugės ... Kaip tame eilėraštyje – "didelės ir mažos ... net graudu, Dievuli mano!" Pasižiūri į pirmųjų klasių nuotraukas – ir baisu: ogi vienos, kitos pavardės nebeprisimenu (atrodo, kad ne aš viena šitaip!) gerai dar, kad yra "poezijos albumėlis", kuriame rasi pamirštą pavardę, vardą, bet prie kito parašo nebeatkursi atitinkamo veido, nors štai, lapelis:

"Vieni rašo dėl gražumo,
kiti rašo dėl naudos,
o aš rašau savo vardą,
kad atmintum visados"
Česė Šriubėnaitė

Kaip ji atrodė?

" Kai aš numirsiu, mano kaulai supus,
Tau šis lapelis atminčiai bus"
Irena Jarmolčikaitė

"Kas parašė žinai tu,
O kitiems tai nesvarbu".
Aš nebežinau ...

Kažin, iš kur O. Karanauskaitė perrašė tokius posmus ir dar pripaišė "bordavą" rožę su spygliais:

"Praūžė klajūnė laimė
rožėmis pintu taku
ir viskas nyksta praeities jūroj,
o mes tiktai minim –
– jaunyste, kur tu?"

Po to jau telieka rašyti (...), ir (...), ir (...).

Daug mūsų buvo. Santūresnės ir stropesnės bendrabutietės, aktyvios "veikėjos" vilnietės. Su viena – kartu visą laiką (Marytė Viščakaitė ir aš sėdėjom viename suole nuo pirmutinės pamokos pirmoje klasėje iki paskutinio skambučio paskutinėje klasėje), kitos atėjo ir tapo savos vėliau. Tarpe amžiumi vyriausių ir jauniausių buvo gal net beveik 5 metų skirtumas, bet tas nelabai jautėsi. Buvusios lyg konkuruojančios "akės", "bekės" (seniau dar ir "cekės") po daugelio metų visos pasidarė "mūsiškės". Tokios mums liko ir ne kartu su mumis baigusios Vilė, Palma, Onutė.

Gimnaziją baigėme, bet daugiau kaip pusę šimtmečio likome toje pačioje klasėje. Daug ką stebina mūsų kasmetiniai susitikimai birželio pirmąjį sekmadienį. Nuotraukose prie Salomėjos Neries paminklo pačios sau visada atrodom "dar visai nieko" (tiesa, dabar nebe kiekvieną kartą nusifotografuojam).

Ar žinom visas klasiokes, kurių nebėra? Ką žinom apie tas, kurios negali (arba gal nenori) dalyvauti susitikimuose? Keliolika – kartais daugiau, kartais mažiau – suėjusios krūvon pasidalijame žiniomis, gandais apie mūsų mergaites, apie buvusius mūsų mokytojus. Nelabai daug žinių būna apie mergaites, o mokytojai beveik visi išmirę. Beveik visas kalbas pradedam žodžiais "O ar prisimeni?" Susėdusios už stalo (kuo sunkesnis darosi gyvenimas, tuo labiau apkrautas stalas atsineštomis gėrybėmis) pasišnekam apie buitį, ligas ir apie tai, kad mūsų buvo visai kitokia, negu dabartinė (savaime aišku, buvo geresnė, padoresnė, rimtesnė, labiau išsilavinusi ir t.t. ir t.p.). Liūdnai pripažinusios, kad "nieko nepadarysi – viskas keičiasi", išsiskirstom patenkintos vienos kitomis ir maloniai nusiteikusios, nes, šiaip ar taip, "ta mūsų klasė - nepaprasta!"

KLASĖS AUKLĖTOJOS NURODYMU RAŠĖ GIEDRĖ KARUŽAITĖ

VILNIAUS

SALOMĖJOS NERIES VIDURINĖS MOKYKLOS

XI[a] klasės

DIENORAŠTIS

1949/50 m.m.

1949 m. rugsėjo mėn. 1 d.

Pradžia naujų mokslo metų. Pradėjus naujus mokslo metus buvo išrinkta klasės seniūnio laikraščio redkolegija, pažangumo komisija, švaros komisija, seniūnė ir dvi pavaduotojos.

Į redkolegiją buvo išrinktos šios mokinės: 1. Žemaitytė (pirmininkė), 2. Žilinskaitė Vytautė ir 3. Bergaitė. Bendradarbiauti laikraščiui privalo visa klasė.

Pažangumo komisijos nariais išrinktos: 1. Kaganaitė (pirmininkė), 2. Chomskytė ir 3. Viščakaitė. Pažangumo komisija privalo rūpintis atsikėkančiomis moksle mokinėmis ir padėti joms tuose dalykuose, kuriuose joms sunku.

Švaros komisija: 1. Karlonaitė, 2. Svirskaitė ir 3. Famulevičiūtė. Jos nutarė kiekvieną savaitę tikrinti švarą.

Seniūne išrinkome Chomskytę. Pavaduotojos –

Karužaitė ir Bagdžiūtė

Rugsėjo 8 d.

Pravesta politinformacija. Ją paruošė Žilinskaitė Ūktaubė ir Griteinaitė.

Kadangi tai buvo pirmoji šiais mokslo metais politinformacija, tai ji nelabai sklandžiai praėjo. Griteinaitė pravedė visai blogai, nes buvo nepasiruošusi, o Žilinskaitė - gerai, nors ir jos pranešime buvo trūkumų.

Rugsėjo 10 d.

Šiandien mūsų klasei išleido pirmąjį laikraštėlio numerį.

1. Vedamasis straipsnis - Chomskytės
2. Eilėraštis „Mes" - Bagdžiūtės
3. Įspūdžiai iš kolūkio - Lukšaitytės
4. Kelionė į Gruziją - Karužaitės

Rugsėjo 11d.

Įvyko mūsų klasės, galima sakyti, labai skubiai ruoštas vakaras, skirtas naujų mokslo metų pradžiai.

Programoje:

1. Bergaitės referatas „Naujus mokslo metus pradedant.
2. V. Žilinskaitės kūryba.
3. Dvi liaudies dainos: „Pamylėjau vakar" ir „Saulelė raudona", kurias padainavo Kvilonaitė.
4. Klasės sekstetas (Kvilonaitė, Kaganaitė, Luišaitytė, Lašinskaitė, Svirskaitė ir Eidukonytė) padainavo tris dainas: „Jaunystė", „Pas močiutę augau", „Šią nedėlėlę".

Apie meninę dalį buvo užgirsta įvairių nuomonių ir pasisakymų. Bendras įspūdis - neblogas.

Rugsėjo 14d.

Visa klasė buvo nuėjusi į Dramos Teatrą,

kur matėme Baltušio pjesę „Gieda gaideliai".

Rugsėjo 15 d.

Buvo pasidalinta įspūdžiais apie teatre matytą pjesę. Pasisakė apie šią pjesę daugelis mergaičių. Nors pjesė turi daug trūkumų, bet vistiek mergaitėms patiko.

Taip pat buvo pravesta politinformacija. Atliko ją Karužaitė ir Narkevičiutė. Pranešimai buvo abiejų platūs, tik, kad Karužaitė jau per daug minėjo sunkumenų.

Rugsėjo 22 d.

Politinformacija. Pranešimus parnošė Žilinskaitė Romautė ir Kaganaitė. Šie pranešimai buvo ypatingai geri. Kilo nemaža klausimų, kurinos pranešėjos atsakė.

Rugsėjo 29d.

Politinformaciją pravedė Lilytė ir Biekšaitė. Biekšaitė pasirnošė labai silpnai, o Lilytė - labai gerai, nes klasė buvo labai sudominta.

Rugsėjo 30d.

Klasėje buvo nutarta surnošti klasės savikritikos susirinkimą ir apsvarstyti klasės būklę, nes pastebėta daug nusižengimų mokimosi ir elgesio srityje.

Spalio 3d.

Šiandien įvyko klasės susirinkimas. Į susirinkimą atsilankė klasės auklėtoja ir mokslo dalies vedėja.

Įžanginį žodį pasakė klasės auklėtoja. Auklėtoja pastebėjo, kad dar tik mėnuo, kuip

mes mokomis, o prisirinkom jau apie 30 dvejetų ir praleidom begalę pamokų.

Žodį turėjo Bergaitė, kuri kritiškai apžvelgė klasės būklę. Ji iškėlė klasės blogąsias mokines: Kvilonaitę, Gritėnaitę, Mlinskaitę, haltindama jas tinginiavimu. Be to, ji iškėlė ir gerąsias mokines, kurios taip pat turitų parodyti daugiau aktyvumo ir pasiekti daug geresnių rezultatų. Ji paminėjo Viščakaitę, Žemaitytę, Narkevičiūtę, kurios tikrai galėtų būti pirmosiomis mokinėmis.

Po Bergaitės pasisakymo paminėtosios mokinės pasiaiškino dėl gautų dvejetų. Pasirodė, kad Bergaitė nevisiškai teisingai nėpuoli Kvilonaitę, kuri turi labai sunkias sąlygas ir pamokas gali pradėti ruošti tik 1 val. nakties. Taip pat pasisakė Mlinskaitė. Ji mokosi labai daug, bet negalinti išmokti. Pasirodė, kad Mlinskaitė nemoka sistematingai ruošti pamokų. Jai padėti apsiėmė Bergaitė. Gritėnaitė gavo dve-

jetus dėl to, kad neturi vadovėlių, o įsigyti taip pat negali, nes trūksta jai pinigų.

Klasė pažadėjo visus trūkumus pašalinti ir nutarė pakelti savo pažangumo lygį.

Toliau kalbėjo Luišaitytė, kuri apžvelgė politinę klasės pusę. Ji sakė, kad klasė beveik neskaito laikraščių ir net knygų pagal einamąją literatūrą. Taip pat ji pasisakė dėl politinformacijos pravedimų klasėje. Kaipo blogą pavyzdį iškėlė ji Gritėnaitę, kuri visiškai nebuvo pasirnošusi.

Luišaitytės pranešimas buvo atidėtas kitai dienai, nes jau nebuvo laiko-reikėjo eiti į minėjimą.

Spalio 4d.

Susirinkimas tęsiamas. Kalba Luišaitytė konjunkturo klausimu. Ji pažymėjo, kad klasėje yra daug mergaičių, kurios yra pažangios

visose srityse, bet kažko delsia ir į konjaminų nesirengia stoti:

Toliau seka Žemaitytės pranešimas apie mokinių elgimąsi klasėje pamokų metu, gatvėje ir namnose. Ji labai teisingai iškėlė negražų mergaičių elgesį pamokų metu. Mergaitės neatydžiai klausosi mokytojų aiškinimų, randa pašalinių darbų (šukuojasi, mezga, mošia kitas pamokas, juokiasi, rašinėja kriškelius)

Ji pastebėjo, kad mokinės labai nemoka laikytės atsakinėjant pamokas, einant namo gatvėje šūkauna, elgiasi blogai namnose.

Po šios apžvalgos klasė pažadėjo visas klaidas atitaisyti.

Spalio 6 d.

Politinformacija. Pranešimus padarė Valinlytė ir Tamulevičiūtė.

Spalio 7 d.

Šiandien, 18 val. įvyko vienuoliktų jų klasių susirinkimas dalyvaujant direktorei, mokslo dalies vedėjai, abiejų klasių auklitojoms ir kilei mokytojų.

Kadangi mūsų klasėje panašus susirinkimas jau buvo, todėl buvo pakartoti pranešimai.

Šį kartą kalbėjo Kaganaitė, kuri apibrėdino klasę iš pažangumo taško, ir Luišaitytė - politinio lygio klausimu.

Bet visa klasė diskusijose aktyviai nedalyvavo.

Šiame susirinkime mes dar kartą pasiryžome gerai mokytis.

Spalio 13 d.

Eidukonytė ir Svirskaitė pravedė politinfor-

macijos valandėlę. Pranešimai buvo geri.

Spalio 24d.

Politinformacijos valandėlė. Pranešimus parnošė Patrėjūnaitė Danutė ir Patrėjūnaitė Aldona.

Spalio 27d.

Konjaunino XXXI metinių garbei klasė išleido sienlaikraščio antrą numerį. Laikraštėlyje buvo šie straipsniai:

1. Vedamasis - Lnišaitytės
2. Eil. „Jaunolis kolūkyje" - Lašinskaitės.
3. Įspūdžiai iš Gruzijos (tęsinys) - Karužaitės
4. Savikritikos susirinkimas - Patrėjūnaitės D.
5. „Apie konjaunino atvirą susirinkimą - Lilytės J.
6. Šis bei tas.

Spalio 28 d.

Po penkių pamokų buvo paminėtos XXXI komjaunimo metinės. Pranešimų padarė Lnišaitytė. Taip pat kalbėjo Ped. Inst. studentė, kuri mums pasiūlė pasiaityti knygas, kuriose rasime daug apie komjaunimo didvyriškus darbus.

Spalio 30 d.

Komjaunimo XXXI metinių proga, Pedagoginio Instituto salėje įvyko vienmoliktųjų klasių vakaras-susitikimas. Šiame vakare dalyvavo visos Vilniaus vidurinės mokyklos.

Mūsų klasės mergaitės šiame vakare pasirodė labai negražiai. Laike pranešimo jos laikėsi neramiai, judėsi iš karikatūrų, kurias atnešė berunikas. Keletas mergaičių net garsiai suklykė.

Vakaras savo tikslo nepasiekė. Mes netik,

had nesuspažinome su kitų mokyklų vienmoliktokais, bet mes jų net atskirti negalijome nuo pašalinių, kurie veržte įsiveržė į salę. Susitikimu mergaitės nebuvo patenkintos

Lapkričio 1d.

Šiandien mes buvome Tautosakos Muziejuje. Aplankėmo fonogramų kabinetą. Čia mus supažindino, kaip reikia rinkti tautosaką ir kaip yra užrašinejamos liaudies dainos, pasakos, liaudies [illegible].

Jakelevičiūtė ir Eidukonytė įdainavo dvi liaudies dainas, o mes stebėjome aparatą kuris jų dainas užrašė.

Taip pat mums pademonstravo keletą pasakų, dainų, raudų, skudučių sutartinę. Matėme mes čia ir nemaža albumų, kurniose buvo fotografijos tų žmonių, kurie yra dangiausia [illegible], ar surinkę liaudies

dainų, tų, kurie daugiausia yra surinkę tautosakos.

Taip pat vi mūsų paprašė, kad mes irgi prisidėtumėme prie tautosakos rinkimo.

Šis atsilankymas muziejuje mums labai patiko ir mus paskatino mylėti liaudies kūrybą.

Laphričio 3d.

Po penkių pamokų brivo anklėjimo valandėlė, kurią pravedė Ped. Instituto studentė. Ji mums papasakojo apie moterį kapitalistinniose kraštuose.

Po pranešimo kilo daug klausimų, bet studentė pasiskubino išeiti vi ų pios neatsakė. Mergaitės aiškinosi pačios, giečinosi.

Tokios valandėlės pageidautinos vi dažniau.

Savivaitėlos apžiūrai mes nutarėm pastaty-

ti montažą. Montažo rūpinimuisi pasiritos keturios atsakingos mokinės - Žilinskaitė Ūytautė, Bergaitė, Kaganaitė ir Šemaitytė. Jos rūpinasi montažo parašymu, medžiagos surinkimu.

Laphričio 4 d.

Surnoštas Spalio Socialistinės revoliuiajos XXXII metinių minejimas.

Įdomius pranešimus padarė eilė mergaičių. Kaganaitė pasižadėjo mokytis be ~~ketvertų~~ trejetų. Bagdžiūtė pasižadėjo dar daugiau rūpintis politinformacijų įdomiau.

Minejimas, nors buvo formalus, tačiau praėjo įdomiai, nes dalyvavo nemaža dalis klasės, skaitydama įvairias ištraukas iš knygų.

Šios šventės garbei klasė pasiryžo dar geriau mokytis.

Laphričio 5 d.

Spalio revoliuiajos XXXII metinių garbei išlei-

dom sienlaikraščio trečiąjį numerį. Laikraštyje buvo šie straipsniai:

Vedamasis - Šukio Ped. Ins. stud.

Eil. „Po Spalio veliavom" - V. Žilinskaitės

Darbais, o ne žodžiais mylikime tėvynę - Kaganaitės

Mokykimės gražiau atsakinėti - Žemaitytės

Abiturientų susitikimas - Lušaitytės

Mūsų klasėje

Kuo aš būsiu - Čarkevičiūtės

Šis bei tos

Kad savo pasižadėjimus vykdome matosi iš pažangumo grafikos rodyklės, kuri pakilo iki penkių. Tai įvyko mūsų klasėje pirmą kartą. Taip mes sutikom Spalį.

Lapkričio 14d.

Šiandien, po penkių pamokų buvo politinformacijos valandėlė, kurią pravedė Lašinskaitė ir Markevičiūtė.

Pranešimai nebuvo stiprūs, bet klausimų neiškilo.

Taip pat kalbėjo ir mūsų pažangumo komisijos pirmininkė Kaganaitė. Kadangi jau baigiasi I trimestras, o klasėje kai kuriams gresia dvejetai, reiškia reikalas rimtas. Ji perspėjo tas mokines, kurios turi susirūpinti. Eidukonytė, Gobytė, Mlinskaitė, Žilinskaitė R., Minkaševičiūtė – iz sos jos turi dvejetus, kurinos jos turi atitaisyti. Taip pat išvardino ji ir geriausias mokines, kurians truputį dar reiktų pasisparti ir galės būti penketukinėmis. Klasėje pirmauja Bergaitė, Chomskytė ir Kaganaitė, bet jas gali pavyti Žemaitytė, Narkevičiūtė, Viščakaitė, Patėjonaitė Gamutė.

Vėliau kalbėjo auklėtoja, kuri taip pat paragino klasę, kad trimestrą baigtumėm be dvejetų.

Lapkričio 21d.

Šiandien, kaip ir kuturenų pirmadienį, buvo politinformacijos valanditė, kurią parnošė Gobytė ir ...

lokaitė. Gobytės pranešimas buvo neblogas, bet ji nemokėjo sudominti klasės. Mergaitės neklausė, šnibždėjosi.

Pisai kitaip žinias iš užsienio papasakojo Mulokaitė Matėsi, kad ji gerai pasirnošusi, nes mergaitės įdėmiai klausėsi.

Šį kartą jau išklio ir klausimų. Kaganaitė susidomėjo Popovos kalba. Į klausimo nagrinėjimą įsipingė Jakelevičiūtė ir Baodžiūtė.

Sekmadienį, kelios mūsų klasės mergaitės buvo nuvažiavusios į mūsų gimnazijos šefnojamą kolūkį ir šiandien jos papasakojo mums savo įspūdžius.

Kalbėjo klasės anketoja. Anketoja priminė mums, kad jau artinasi gruodžio 5 d. – saviveiklos apžiūra. Kadangi šiam pasirnošimui vadovauja Žemaitytė, tai ji šino klausimu ir pasisakė. Ji supažindino klasę su montažu, kurį jau pradėsime ruošti.

Lapkričio 22 d.

Komjaunimo iniciatyva buvo surnoštas atvirus

susirinkimas, kurį atidarė Luišaitytė.

Susirinkime kalbėjo Chomskytė apie gimnazijos baigimą, apie perspektyvas baigus vidurinį mokslą. Ji supažindino mus su mūsų studijėti pasirinktais dalykais.

Įdomiausia buvo tai, kad mes visos vertinom kiekvieną mergaitę, ar ji tinkanti savo pasirinktajam dalykui.

Savo unomonę pareiškė ir ankletoja.

Lapkričio 25 d.

Buvo surnoštas Lizos Čaikinos aštuonerių mirties metinių paminėjimas. Referatą apie didvyrę paskaitė Aldona Valiulytė.

Taip pat šiandien buvo aptarti einamieji klasės reikalai. Gruodžio 5-tai - Stalino konstitucijos dienai nutarėm išleisti laikraštėlį.

Lapkričio 28d.

Politinformacija. Pranešimus pranešė Leikonytė ir Karlonaitė.

Taip pat turėjo pranešimą V. Vakt. Univ. studentė tema „Komjaunimas ir XI komjaunimo suvažiavimas".

Lapkričio 30d.

Baigėsi I trimestras. Mūsų klasė jį baigė 100 %. Klasėje penkios pirmūnės: Bergaitė, Chomskytė, Kaganaitė, Žemaitytė, Viščakaitė.

Gruodžio 4 d.

Šiandien ir mūsų klasė pasirodė saviveiklos apžiūroje. Pastatėme montažą „Lietuvos moters kilias". Rezultatai dar neaiškūs.

Gruodžio 6 d.

Politinformaciją pravedė Mlinskaitė vi Jakelevičiūtė. Planešimai buvo geri.

Gruodžio 9 d.

Sauriverkos apžiūrojo mūsų klasė učėmė trečią vietą.

Ponui VILNIAUS GIMNAZIJOS

DIREKTORIUI

Mokytojų Tarybos nutarimas:

Priimti į I kl.

Prot. nr. 52

1942 m. IX mėn. 19 d.

[signature]

Direktorius

Zemaitis Zigmas

(Prašytojo vardas ir pavardė)

(gyvenamoji vieta)

PRAŠYMAS

Prašau Poną Direktorių priimti mano dukterį Ireną Zemaitytę (sūnų, dukterį, globotinį) Tamstos vedamos gimnazijos pirmąją klasę. Kartu pasižadu, kad aš ir mano besimokanti(s) duktė (sūnus, Irena duktė, globotinis) vykdysime visus mokyklos reikalavimus.

Apie savo dukterį Ireną (sūnų, dukterį, globotinį) suteikiu šias žinias:

	Tėvo	Motinos	~~Sūnaus~~, dukters, ~~globotinio~~
1. Vardas ir pavardė	Zigmas Zemaitis	Stasė Zemaitienė	Irena Zemaitytė
2. Gimimo vieta	Šventėnų apskr. Tverečiaus v.	Zarasų apskr. Dusetų valsi	Kaunas
3. Gimimo data	1884-XI-8d.	1890-I-1d	1932-VI-9d.
4. Tautybė	lietuvis	lietuvė	lietuvė
5. Pilietybė	Lietuvos	Lietuvos	Lietuvos
6. Asmens dokumentas ir jo Nr.	Vidaus pasas NA 251.458	Vidaus pasas N	Metrikos išrašas, vėliaus patiens
7. Nuo kada gyvena Vilniuje ar Vilniaus srityje	1940-VI-8d	1940-VI-8d.	1940-VI-8.
8. Verslas	Universiteto profesorius	namų šeimyn.	mokinė

Pridedamųjų dokumentų sąrašas

Vilnius, 1942 m. rugpjūčio mėn. 20 d.

Z. Zemaitis

Mokinio(ės) apibūdinimas

Jena Ženaitytė.
[mokinio pavardė ir vardas]

Gimimo laikas 1932 m. birželio mėn. 9 d.

Gimimo vieta Kaune.

Tikyba Romo katalikų.

Tėvo vardas ir tautybė Zigmas lietuvis

Motinos vardas ir tautybė Stasė lietuvė.

Kas leidžia į mokyklą (jei globėjas — jo vardas ir pavardė) tėvai.

Tėvų ar globėjų gyvenamoji vieta ir jos pakeitimai, pradėjus vaikui lankyti mokyklą

Mokinio(nės) buto adresas Vilnius Čiurlionio 23a.

Iš ko tėvai ar globėjai gyvena iš darbo.

Kiek ir kokio turi nekilnojamojo turto

Kiek šeimos narių verčiasi savarankišku darbu du.

Kiek šeimoj yra narių penki

Tėvai gyvi ar mirę gyvi

Kiek tėvai iš viso turi vaikų (gyvų) trys.

Kelintas iš eilės vaikas yra mokinys(nė) antras.

Kuriais metais į kurį skyrių įstojo, pradėdamas lankyti mokyklą 1939 į pirmą skyrių.

Kuriame skyriuje mokėsi 2 ar 3 metus

Nuo kurio ligi kurio laiko mokyklos visai nelankė

Kuriomis sunkesnėmis ligomis sirgo Kokliušu, tymais, difteritu

Liudijamojo parašas Ž. Žemaitytė

gimęs 1932 m. VI m. 9 d.

Kaune

LIETUVOS RESPUBLIKA

ŠVIETIMO MINISTERIJA

Vilniaus Kunigaikštienės Birutės valstybinė mergaičių gimnazija

MOKINIO

ASMENS LIUDIJIMAS

Žemaitytė

Irena yra

Vilniaus Kunigaikštienės Birutės valstybinės mergaičių gimnazijos mokinė.

Raštvedys Direktorius

1942 m. V mėn. 28 d. Nr. 345

Galioja iki 1943 m. rugsėjo mėn. 1 d.

Galioja iki 1944 m. rugsėjo mėn. 10 d.

Galioja iki 1944 m. XII 31 d.

IVB kl. Liudijimas galioja iki 1948. IV. 1 d.

AUKLĖTOJA – LIETUVIŲ IR LOTYNŲ K. MORYT. STASĖ MELAIKYTĖ

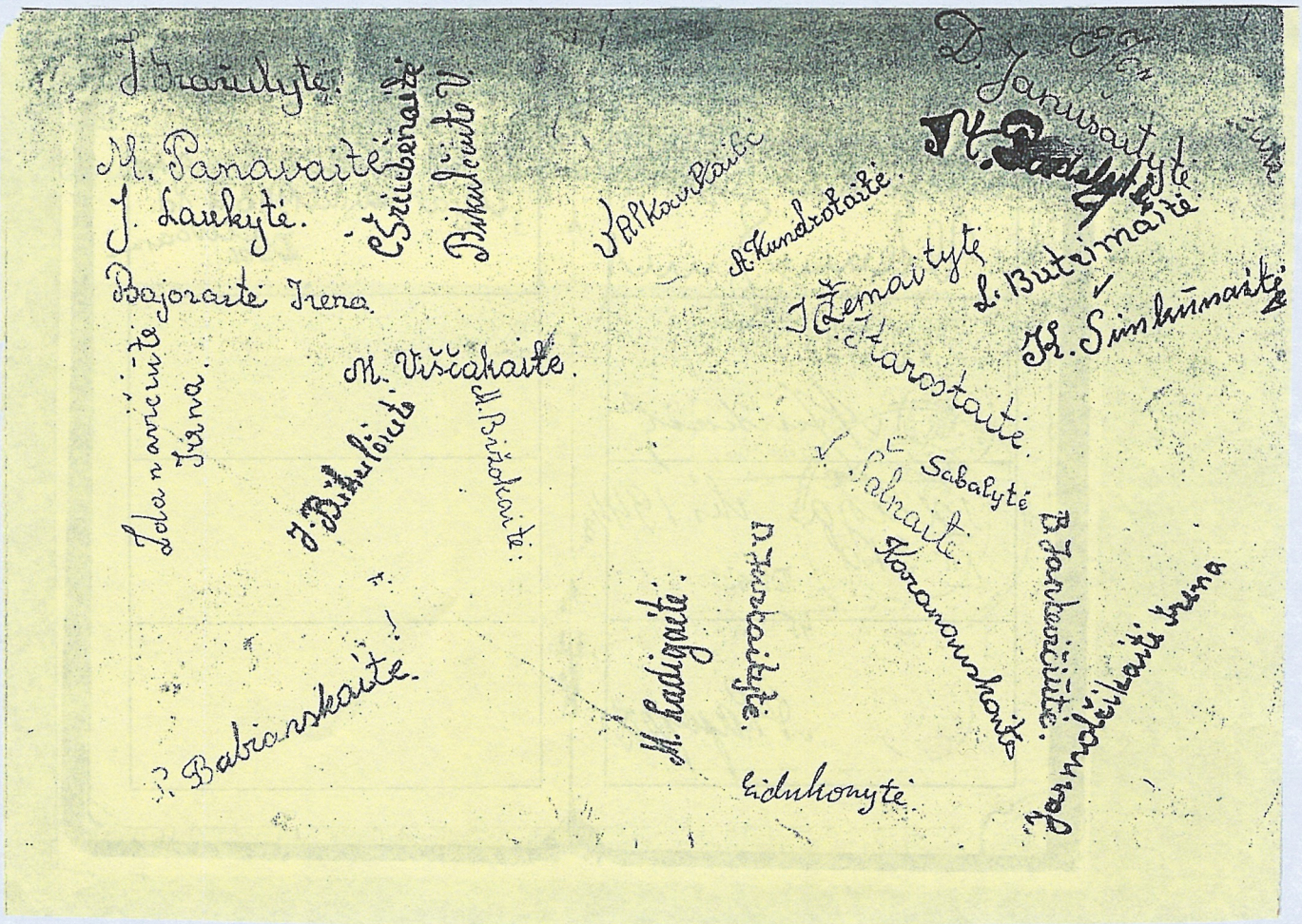

AUKLĖTOJA ST. MĖLAI KYTĖ – VĖLIAU PAULAUSKIENĖ, MATEMATIKO PROF. VYTAUTO PAULAUSKO ŽMONA

AUKLĖTOJAS – VOKIEDIŲ R. MURYTOJAS JUŠKAITIS. 1943/44 M.M.
II B KL.

ŠV. MIKALOJAUS BAŽNYDIOS ŠVENTORIJE – PROCESIJOS DALYVIAI ARMA IŠ KAIRES, ILGA SURNELE – 45.

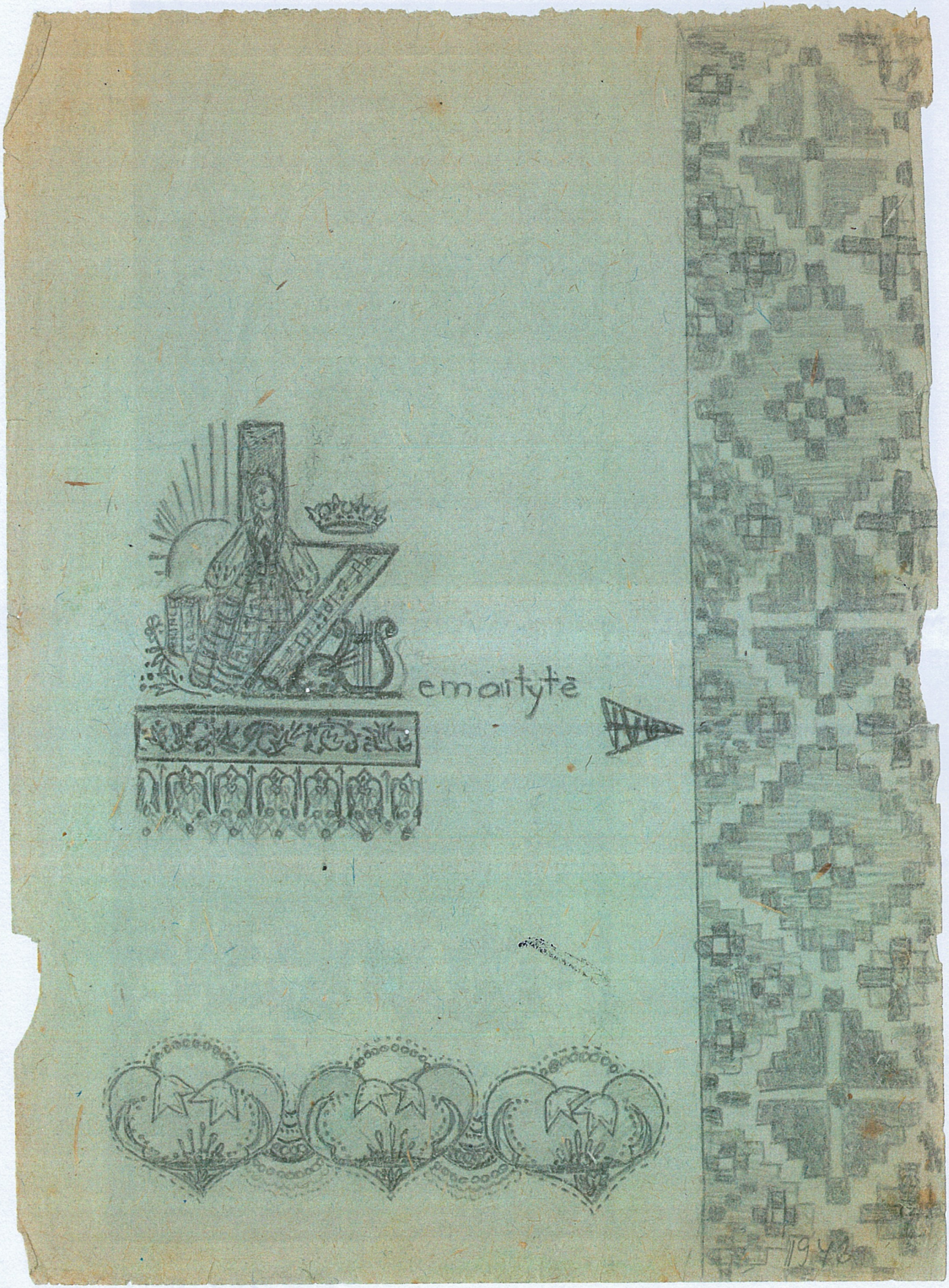

KARO METAIS VISOS PUOŠDAVOM SAVO SĄSIUVINIUS
KAIP ŠVENTYDAMOS

IVB. KL.

1945

Rašomasis darbas Nr 7 1944. II. 17.

Vasario 16

Rytas išaušo pilkas, negražus, bet kiekvienam lietuviui labai brangus. Prieš 26 metus paskelbė Lietuvos Nepriklausomybę. Lietuva buvo laisva.

Miestas paripuošęs vėliavomis. Geltona, žalia ir raudona puošia kiekvieną namą. Nuotaika šventiška. Prieš 10-tą valandą daug lietuvių skubėja Katedron. Katedroj iškilmingos pamaldos.

Po pamaldų visa gimnazija grįžo į savo salę, kur buvo 16 Vasario minėjimas. Man teko įteikti dovanėles pasižymėjusiems mokinkams. Dar gerai, kad kar-

tu su v Jurkaitytę ėjau. Po minėjimo grįžau namo patenkinta. Bet namuose reikėjo ruošti pamokas. Paruošiau pamokas ir nuėjau miegoti. O sapnavau, kad čia, Vilniuj, vėl pasirašo Nepriklausomybės Aktą.

5

Irenos Žemaitytės

TĄ PRANAŠINGĄ SAPNĄ
„RI BIOZ PRISIMENU –
„KAIP PER SAPNĄ"

10

Atmink!!!

Linkiu laimės begalinės

iš savo jaunos krūtinės
kad pasiektum tikslą savo
kurio trokšta širdis tavo.

Janinos Muraškaitės I^a Kl.
Del. Irenos Žemaitytės. I^a Kl.

9

Irute!

k kukli ir nehalta, kaip neužmiršuolės

1942-XI-27.

1945-V-26

17

tminimui!!!

ežydi
dės
emyli
ės.

Dambrauskaitės.
Žemaitytės.

us.

Atmink!!!

Nemylėk berniūkų,
nors jie tau patinką,
nes per karštą meilę
daug ko atsitinka!

Vytautė Ž.

1944. III. 20.

Istorijos pamoka

„Istorijos nira, nebus!", pasigirdo kažkurios mergaitės balsas. Ot gerai! Visiš mergaitės labai prašė, tačiau vaidinom. Vaidinimas buvo apie graikų dievus, nes apie juos buvo užduota. Vaidinimo vidurį... ėjėjo mokytoja. Visos išsigandusios spruko į savo suolus kaip galima greičiau. Bet mokytoja pastebėjo. ir pradėjo bartis, kad mes nieko nemokam, kaip tik vaidinti, kad vietoj pamokų parnešimo vaidinam ir t.t. Ir pradėjo klausti visas „artistes". Žiūrom, beveik nei viena nemokėjo. Kol kitos klausinėjo, aš išmokau, o kai mane pradėjo klausti, tai, mano laimei, buvo skambutis ir manęs nepaklaigė klausti.

Irena Žemaitytė 1946

P.S. Kurios nenori, tai tegu nesirašo.
Vibus atnešiu aš, kitos pačios sau.

Pasirašykit ~~kas~~ jei norit vaidinti is pasirašykit, kokią rolę norėtumėt turėti. Pirma perskaitykit visą vaidinimą. Kur užrašyta muzika, tenai apačioj parašykit kokia muzika tiktų šokiams. Sali būt dainelės, tik ne tautiniai šokiai.

~~Perduok~~
Pasirašyti, kurios nori vaidinti: Žemaitytė.
Jurkaitytė. Blyogys. Babiarskaitė Laimutė.

MRTV – MARYTĖ VIŠČARAITĖ

MRKL – MARIUKAS LADIGAITĖ

IRN – IRENA (AŠ)

IŠ NODRAŠČIŲ SĄSIUVINIŲ

J. Žemaitytės

Lietuvių k. rašomieji

III kl.

Kalas įsivaizdoja kunigaikštį grįžtantį iš kovos. Kryžinočiai sumušti, o lietuviai dainuoja pergalės dainas.

O Jonei atrodo, kad kunigaikštis, Lietuvos valdovas, grįždamas iš karo, pasigrobia ją ir nusigabena į Lietuvą.

Lydija neša grįžtančiam kunigaikščiui vainiką, jos pačios pintą iš ąžuolų lapų.

Visiems skaudu, kad dabar jų kraštą svetimieji valdo, bet kiekvienas tiki, kad atsiras toks valdovas, kuris išvadnos tėvynę iš svetimtančių rankų. Ir taip galvodami jie grįžta apačiou...

Pinkiai

5. [illegible]

[1945. II. 23]

tį Atlantą su Didžiuoju Vandenynu ir pavadino jį Magelano vardu. Jūrininkai paklimvo į Didįjį vandenyną, kuris tuo metu buvo labai ramus, todėl pavadino jį ~~Mage~~ Raminoju vandenynu. Plaukdamas tuo vandenynu į vakarus, Magelanas, po ilgos kelionės, pasiekė Filipinų salas. Čia, kovodamas su vietiniais gyventojais, Magelanas žuvo. 1520 m. vienas laivas grįžo į Ispaniją. Tai buvo pirmoji kelionė aplink pasaulį.

Reformacija.

Naujųjų amžių pradžioje, ~~išaugus~~ turtingų miestiečių sąmonei radus minčių, kad reikia pertvarkyti visą gyvenimą, o kartu ir Katalikų Bažnyčios gyvenimą. Šis sąjudis, turėjęs tikslą pakeisti Kat. Bažnyčią, yra vadinamas reformacija (keitimas).

Reformacija prasidėjo Vokietijoje, nes jai čia plėstis buvo geriausios sąlygos. Vokietijoje

Istorijos užrašai
I. Žemaitytės
III kl.
IV b kl.

VILNIAUS 11 GIMNAZIJA

Trečios klasės mok. Ines Žemaitytės kreno

TRIMESTRINIS PAŽYMĖJIMAS

Nuo 1944 m. gruodžio mėn. 1 d. iki 1945 m. kovo mėn. 1 d.

Elgesys Labai gerai (5)

Stropumas Labai gerai

1.	Tikyba	9.	Fizika: l. gerai 5
2.	Lietuvių k. ir literatūra: labai gerai 5	10.	Filos. pradmenys
3.	~~Vokiečių~~ k.: Rusų l. gerai 5	11.	Visuom. mokslas
4.	~~Lotynų~~ k.: Anglų gerai (4)	12.	Paišyba: l. ger 5
5.	Istorija: l. ger 5	13.	Muzika
6.	Geografija: l. ger 5	14.	Kūno kultūra: l. ger 5
7.	Biologija: l. ger 5	15.	Darbukai gerai (4)
8.	Matematika: gerai (4)	16.	Pam. pral. 21; praleista 1

Pastaba:

Klasės Auklėtojas

Direktorius

Tėvo parašas

Vilnius, 1945 m. kovo mėn. 2 d.

„Spindulys" Vilnius — 1160.

Rašomas darbas Nr. 1. 1944. X 30.

Mokslo metų pradžia

Baigėsi neramios atostogos. Prasi-
dant naujus mokslo metus. Einu į
gimnaziją kupina džiaugsmo, kad vėl
galėsiu mokytis. O taip buvo baisi va-
sara, kiek kartų ~~jau~~ tėk galvojau, kad
neteks netik mokintis, bet ir išvirs gy-
venti. Bet vėl galiu mokintis.

Ne visos mokinės draugės susirinko. Tie-
nos kitur mokinsis, kitos dar negali at-
važiuoti, o apie trečias niekas nieko
nežino. Bet tos, kurios susirinko, visos
džiaugiasi, visos nori mokintis. Nors
ir sunkios sąlygos, mieste nors karo metas, bet
bet važiuoja iš kaimų mokinės. Ir
kasdieną vis didėja mūsų klasė.

17

kitom pasisveikinusios, turėjom daug ką
pasakoti: kaip ir kur buvo, kaip karą
pergyveno ir t.t. Daugumą mergaičių
nukentėjo, nors yra ir tokių, kurių karo
audra visai nepasiekė. Bet visos vieno-
dai troškta mokslo.

~~Tai mokinkimės, kol galim, nes~~
~~gali visko būti, galim~~

~~Mokinkimės, draugės, nes~~

Tai pradedant mokslo metus, mes
prisižadėkime kiekviena mokintis, mokin-
tis, mokintis, kad būtume savo Tėvynei
~~nes gali daug naudingos~~ naudin-
gos.

TAISYKLĖS MOKINIAMS

KIEKV

1. Rūpestingai ir atkakli namąsias žinias, kad lietis ir būtų kiek g
2. Tvarkingai lanko pam
3. Nepriešta raudamas kla tojų.
4. Į mokyklą atvyksta re lo reikmenimis. Prieš visą, kas reikia pamo
5. Į mokyklą ateina šva gęs.
6. Savo vietą klasėje la
7. Suskambinus tuoj ein kos metu įeina į klasę džiamas.
8. Per pamoką sėdi tiesi sikraipydamas, atidžiai kalba ir nedirba pašali
9. Įeinant į klasę moky nant jiems iš klasės,
10. Atsakinėdamas mokytoj da į vietą tik mokyto ar mokytoją paklausti,
11. Tiksliai užsirašo į dien kas mokytojo duota ki do savo tėvams ar gl ka savarankiškai.
12. Yra pagarbus mokyklos direktoriui ir mokytojams. Susitikdamas su mokyklos direktoriumi ir mokytojais gatvėje pasisveikina su jais mandagiai nusilenkdamas: berniukai nusiima kepures.
13. Yra mandagus su vyresniaisiais, kukliai ir padoriai elgia-

Mokomųjų dalykų pažymiai

nuo 194 7 m. IX mėn. 1 d. iki 194 7 m. XII mėn. 1 d.

Eil. Nr.	Dalyko pavadinimas	PAŽYMIAI Žodž.	Raštu	Žodž.	Raštu	Mokytojo pastabos
1	Lietuvių klb.	5	5 5	5	5	
2	Rusų klb.	4 4	4 5	5	5	
3	Anglų klb.	5	4	5		
4	~~Vokiečių~~ kalbotyra	4	3+			
5	Aritmetika	4	4		4	
6	Algebra		5	4		
7	Geometrija	5	4			Neįskaitomas
8	Trigonometrija					
9	Anal. geometr.					
10	Diferenc. skaič.	5	5			
11	Fizika	5				
12	Kosmografija	5				
13	Chemija	5	5			
14	Biologija					
15	Higiena					2/.
16	Geografija.	5		5		
17	Istorija					
18						
19						
20	Paišyba			5	5	
21	Braižyba	5	3	5		
22	Darb. arba namų r.	5	5			
23	Kūno kultūra					
24	Muzika					
25	Choras					
26						
27						

Kiek pamokų praleista 17

Į kelias pamokas pavėluota —

(Klasės ir globėjų parašas)

Pažymius ir pastabas tikrinau

(Tėvų ar globėjų parašas)

Mokomųjų dalykų pažymiai

nuo 194 7 m. VII mėn. 1 d. iki 194 8 m. III mėn. 1 d.

Eil. Nr.	Dalyko pavadinimas	PAŽYMIAI Žodž.	Raštu	Žodž.	Raštu	Mokytojo pastabos
1	Lietuvių klb.	5	5 5		5	
2	Rusų klb.	4	5 5		5	
3	Anglų klb.	4	4-		4	
4	~~Vokiečių~~ kalbotyra	5	5			
5	Aritmetika					
6	Algebra	4	5			
7	Geometrija	4	4			Neįskaitomas
8	Trigonometrija	5	5		5	
9	Anal. geometr.					
10	Diferenc. skaič.	5				
11	Fizika					
12	Kosmografija	3	4			
13	Chemija	4.	5			
14	Biologija					
15	Higiena					2/.
16	Geografija.	5				
17	Istorija	5		4		
18						
19						
20	Paišyba	5				
21	Braižyba	5				
22	Darb. arba namų r.	5				
23	Kūno kultūra					
24	Muzika					
25	Choras	5				
26						
27						

Kiek pamokų praleista 40

Į kelias pamokas pavėluota —

(Klasės ir globėjų parašas)

Pažymius ir pastabas tikrinau

(Tėvų ar globėjų parašas)

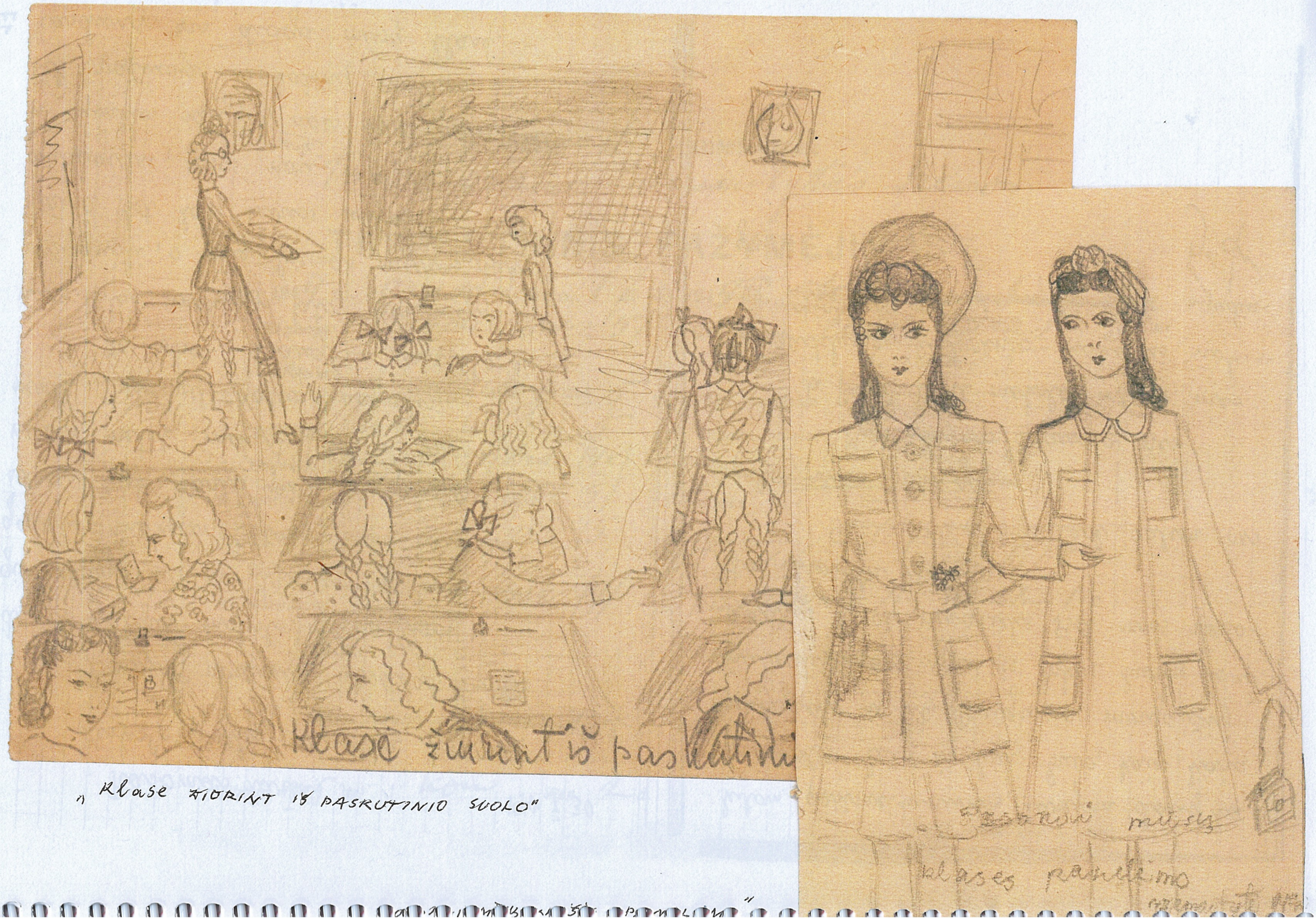

„Klasė žiūrint iš pasaulio suolo"

20

1. Šlepikaitė E.
2. Šlepikaitė N.
3. Valinčytė
4. Biekšaitė
5. [redacted] Markevičiūtė
6. Lasovskaitė
7. Žilovskaitė R.
8. —"—
9. —"—
10. Kaganaitė
[redacted]
11. Svirskaitė
12. Mikelevičiūtė
13. Jakelevičiūtė
14. Patiejūnaitė D.
15. Banytė
16. Ruklėtojas
17. Karužaitė
18. Miklaševičiūtė
19. Žemaitytė
20. Viščakaitė
21. Chanskytė
22. —"—
23. Bergaitė
24. —"—
25. Lilytė
26. Patiejūnaitė
27. Leikonytė
28. Karlonaitė
29. Mlonskaitė
30. Bagdžiūtė
31. Duišaitytė?
32. Markevičiūtė
33. Gobytė —3
34. Gritėnaitė

93

Vrsaci uniformų! Dabar [illegible]

ELENA
VILĖ
3
VI b
ROMANTĖ
DANUTĖ
MEILUTĖ
5
JANA
JULĖ
7
IRUTĖ
IRENA
GERDA
LAIMA
15
DANGUOLĖ
16
17
VIDA
18
BIRUTĖ
VYTAUTĖ
ELVYRA
GIEDRĖ
MARYTĖ
ONUTĖ
1947 m

2.1

CHORO KONCERTO 1948-I-25d.

P R O G R A M A :

I dalis

1. Taut.šok.Suktinis,ilpildo 7a kl. mok.
2. Taut.šok.Aušrelė, išpildo 7a kl. mok.
3. Taut.šok.Lenciūgėlis,išpildo 4a kl. mok. Irena, Dalia, Danutė, Gailutė ir Lilė
4. Kvarijacija iš „Silvos"Pičikato, išpildo Preibytė 4c kl.mok.
5. Kvarijacija iš „Silvos" išpildo Rimkevičiūtė Zina 4a kl. mok
6. Totorių šokis, išpildo 4a kl. mok. Gailutė ir Lilė
7. Plastimkas šokis, išpildo 4a kl. mok.Rimkevičiūtė ir Zabielaitė
8. Ukrainiečių šokis, išpildo 4a kl. mok.
9. Vengrų šokis, išpildo Navickytė 4a kl. ir Žilinskaitė Romantė 6b kl. mok.
10. Vilkas ir Raudonkepuraitė pašoks suktinį, išpildo Bergaitės

II dalis

1. Manoji Lietuva - Andriulio
2. Pakirsiu berželį - l.d.
3. Suliko - Gruzinų l.d.harm. Aleksandrovo
4. Gale tėvo sode - l.d.
5. Negrįžusiaš iš karo - Dambrausko
6. Augino močiutė - l.d.harm.J.Švedo
7. Bekitė Bareliai - l.d.
8. Piaun broliukai - l.d.harm. J.Švedo
9. Nudavė močiutė - l.d.
10. Sesuo Žydrioji Vilija - žodž. Sal. Nėries muz. P. Sližio
11. Dainelė be galo - Kiškio
12. Kur lygus laukai - Kelpšos ir Kiškio
13. Kontata apie Staliną - Aleksandrovo

Solo dainuoja kl.mok. Grežina Laskaitė akomponuoja 6 Kl. mok.Irena Žemaitytė

VI kl. stysmikas prieš atostogas

1. Vilė
2. Elena
3. Romantė
4. Vytautė
5. Meilutė
6. Joana
7. Elvyra
8. Julė
9. Giedrė
10. Irutė
11. Irena (aš)
12. Gerda
13. Laima
14. Danguolė
15. Marytė
16. Aldona
17. Birutė
18. Onutė

„PANELIŲ MADAS" NUGALI TAUTIŠKAS STILIUS

MŪSŲ STAJONIŲ
GRAŽIAUSIAS DRABUŽIS –
TAUTINIS KOSTIUMAS

Vilnietė ir Klaipėdietė

Lemaitytė
1947

LTSR
RESPUBLIKINĖS 1950 M.
JUBILIEJINĖS DAINŲ ŠVENTĖS
REPERTUARO KOMISIJA

PAŽYMĖJIMAS

Pažymima, kad Žemaitytė Irena

yra Respublikinės 1950 m. Jubiliejinės Dainų Šventės dalyvis.

LTSR Respublikinės 1950 m. Jubiliejinės Dainų Šventės
Repertuaro Komisijos Pirmininkas

Tiesos" sp. Vilniuje, Tiesos g. 3. Užs. 3054, t. 26.000 LV 15300

Iš kunigo Prano Bieliausko dienoraščio (1920-1957)

* * *

1946 VII 18. Ketvirtadienis. Vakar ir šiandie pilnos gatvės lietuviško jaunimo, atvykusio į Dainos Šventę. „Tiesa" paduoda jų skaičių į 12.000. Estradoje skaičiuoja į 10.000. Antradienį 8.420 buvo. Šiandie Filharmonijos salėje 8 chorų varžytinės. Salomėjos Nėries gimn. pirmauja.

Stadione bendroje repeticijoje išstatyta prieš saulės kepinimą 4 valandas išstovėję mergaitės pradėjo alpti, kitoms iš nosies kraujas pradėjo veržtis.

Laisvu laiku ateina Aušros Vartų lankyti. Pagieda Marijos giesmės keletą posmų.

<...>

VII 22. Pirmadienis. Moksleiviai kuopomis lanko bažnyčias. Aušros Vartuose pagieda. 20 val. Filharmonijos salėje chorai, laimėjusieji pirmas vietas, koncertuoja ir priima įteikiamas jiems dovanas.

1. Vid. mokyklų mišrus choras gauna pirmą vietą. Švenčionių choras. Ved. Sinius.
2. Viln. Sal. Neries lygių balsų – V.Sližys.
3. Kauno R. kryž. gailest. seserų – Ališauskas.
4. Kauno Paramos mišrus – Kairys.
5. Vil. Universiteto – Motiekaitis.
6. Kauno V.D.Univ. – Dambrauskas.

Pastarasis furorą kėlė publikoje su savo kantata. Turėjo kartoti. Publikos, vien Lietuviškos prikimšta salė, bilietų pristigo. Visi šie chorai puikiai atliko savo dalyku. Salėje nepaprasta tvarka. <....>

Nuo 1944 m. II men.

1. Wang-Ho. Arno Alexander. V.
2. Į kitą planetą.
3. Kapų lelija. Selma Lagerlöff. L.
4. Mažoji Sara. Frances Hodgson Burnett. V.
5. Skaudus nesusipratimas. Edmondo de Amici. V.
6. Be šeimos, I d. Hector Malot. L.
7. Bedalių aušra. Tadas Dolomanis. V.
8. Smaugiantis miškinas. Herbert Wild. V.
9. Trys mušketininkai, II d. A. Dumas. L.
10. Tarzanas, I d. Edgar Rice Burrough. L.
11. Kleopatra, II d. H. Rider-Haggard. L.
12. Daryklos kedrių, I d. Ilja Ilf ir Evg. Petrov. V.
13. Varpas. Maila Talvio. N.
14. Atala. Chateaubriand. V.
15. Užmiršto sala, I d. Edgar Rice Burrough. L.
16. Užmiršto sala, II d. —"— —"—
17. Spartakas, I d. Raffaello Giovagnoli. L.
18. Gyvenimo perlai. M. Lastauskienė. V.
19. Už 20.000 m. ir kiti autorių apysakos. V.
20. Spartakas, II d. Raffaello Giovagnoli. L.
21. Tevas Goriotas, I d. H. Balzakas. V.
22. Tevas Goriotas, II d. —"— V.
23. Žalgiris, I d. nutrumpėjęs Chruščiovas - Sokolnikovas.
24. Žydinti šakelė. V.
25. Katrytė. Selly Selminen. L.
26. Naudagumas. V. Blažys. N.
27. Viešnia iš šiaurės, I d. A. Vienuolis. L.
28. Viešnia iš šiaurės, II d. —"— —"—
29. Raudona ir juoda, I d. Stendhal. L.
30. Vagneris. Al. Kučinskas. L.
31. Akmeninė širdis, I d. Maurius Jokay. L.
32. Akmeninė širdis, II d. —"— L.
33. Faraonas. I d. B. Prūsas. L.
34. —"— II d. —"— L.
35. —"— III d. —"— L.
36. —"— IV d. —"— L.
37. Vaiš vila. Vaineikienė L.
38. Aplink pasaulį per 80 dienų. Jules Verne L.
39. Jis ir kumasis šešias. V.
40. Nedrioklės salose. V.

ŠIA IVEIRA VAIKIŠKŲ KNYGŲ, PERSKAITYTŲ ANKSČIAU (IŠ BŪTŲ KELIOS DEŠIMTYS). PANAŠIUS SĄRAŠUS TURĖJO IR KITOS MERGAITĖS, JUOS APTARDAVOM, LYGINDAVOM

41. Boksininky sukilime. Emilio Salgari. j.
42. Vilnonė suknelė. Henry Bordeaux. v.
43. Genovaitė. Kristup Schmid. j.
44. Kryžkeliai. A. Viennolis. l. j.
45. Šv. Sebastijonas iš Weddingo. j.
46. Korsaro belaisvis. F.S. j.
47. Sidabro ežero turtai, Id. Karl May. l. j.
48. Sidabro ežero turtai, IId. —"— "
49. Plėšikas Nikola Šuhaj. Ivan Olbracht. n.
50. Martynas Idnas. Džek London. j.
51. Princo širdis. A. Belutova. v.
52. Puškinas. A. Venclova ir P. Cvirka. v.
53. Didysis pasaulio sukrėtimas. Henry Allorge. l. j.
54. Raštai. Xt. Nemigonaktys. A. Viennolis. v.
55. —"— XIt. 1831m. —"— j.
56. Žmogus, kuris juokiasi. Victor Hugo. v.
57. Aramas Béla. F. H. Achermann. v.
58. Judo klastos. M. Czerny. j. l.
59. Moteris ir garbė. J. Kalnoky. v.
60. Paganinio gyvenimas. Anatolij Winogradov. j. l.

61. Raudonasis Korsaras. j. l.
62. Winnetou, Id. Karl May. j. l.
63. —"—, IId. —"— "
64. Citadelė. j.
65. Trys muškietininkai, Id. A. Duma. j. l.
66. —"—, IIId. —"— j.
67. Po dvidešimties metų, Id. —"— "
68. Chirurgo gyvenimas, Id. Andrea Majochi. j.
69. Rytų Perlas, Id. H. Ridder Haggard. j.
70. Voras. Šalčiuvienė - Gustaitytė. v.
71. Mirusios sielos, Id. Gogolis. j. l.
72. Chirurgo gyvenimas, IId. Andrea Majochi. j.
73. Motina. Pearl S. Buck. v.
74. O vis[dėlto ji sukasi, Id. Zoelt von Harsanyi. j. l.
75. Radybos. M. Lastauskienė. v.
76. Vienos moters istorija. Dostojevskis. j.
77. Gydytojas pasakoja. Kaukas. v.
78. Sutartis su velniu. Meine Reid. j.
79. Seniėji tablabirai, Id. M. Johay. j.
80. Seniėji tablabirai, IId. —"— "
81. Žangada, IId. Jules Verne. v.
82. Didžiojo kunigaikščio duktė. Breško-Breškovskis. v.

83. Aukštyn kojom, Jules Verne. į.l.
84. Cezaris, I d. Mirko Jelusič. "
85. Cezaris, II d. Mirko Jelusič. "
86. Cezaris, III d. Mirko Jelusič. "
87. Ajša. H. Ridder-Haggard. į.l.
88. Karas ir taika, I d. L. Tolstojus. "
89. Taraskono Tartarenas. Alphonse Daudet. "
90. Karalienė Margot, I d. A. Duma. į.l.
91. Po dvidešimties metų, II d. A. Duma. "
92. Karalienė Margarita. Zevakas. "
93. Aut ešerelio nugnjau, K. Inčiūra. "
94. Kleopatra, I d. H. Rider-Haggard. "
95. Ramusis Donas, I d. n.
96. Keturių brangakmenių grobikas, I d. J. Pilyponis. v.
97. Nikodemo Dyzmos karjera, I d. T. Dolęga-Mostowicz. n.
98. Rimties valandėlė. Šatrijos Ragana. j.
99. Paslaptis buko. Juozapas Špilmanas. "
100. Lukšto laivas. "
101. 40 123 oro eskadrilė SOS. J. Pilyponis. v.
102. Pirmieji žmonės Mėnulyje. H.G. Wells. į.l.

103. Grunwaldas, I d. Aleksičiaus-Sokolnikovas. į.l.
104. Grunwaldas, II d. —"— "
105. Per laukinių Kurdistaną. Karl May. "
106. Pabėgimas iš kalėjimo. —"— "
107. Olos dvasia. —"— "
108. Vytautas, Didysis Lietuvos kunigaikštis. vid.
109. Per dykumą, I d. Karl May. į.l.
110. Kventinas Durvardas I. Walter Scott. "
111. Paskutis senelis. M. Rodevičiūtė "
112. Dorijano Grėjaus atvaizdas. Oscar Wilde "
113. Sandūrajaus Dukterė. "
114. Dūmai. I.S. Turgenevas. "
115. Došikas. Dostojevskis. "
116. Keturių brangakmenių grobikas, II d. J. Pilyponis. ne
117. ~~123 oro eskadrilė SOS~~ 1868 metais A. Vienuolis— "
118. Mano gyvenimas. Šaliapinas. "
119. Rytų perlas, II d. Rider Haggard. "
120. Mano gyvenimas, I d. A. Čechovas. "
121. Vilkuolis (Longford Romano dvaro paslaptis) H.G. Wells. v.
122. Laivo suduižimas, I d. Rabindranath Tagore "
123. Lobių sala. "
124. Sypt- Sypt. A. Tolstojus "
125. Žvilgsnis į pasaulį. Pivoša "
126. Cirano de Bežerako nuotykiai I d. Gallet "
127. —"— —"— II d. —"— "
128. Dvasinė širdis, III d. Maurice Yokey "
129. Drso Klebonas. Henri Gheon. "

130. Dikazaro didvyriai.
131. Savo kojomis. Norb. Skurkis MIC.
132. Trys muškietininkai, III d. A. Duma.
133. Stebūklų žemaičių karalienės Narganitos (?) Zevaho.
134. Aukštųjų Simonių likimas. Teva Simonaitytė.
135. Tunelis. B. Kellermanas.
136. Audra Žemaičiuose.
137. Žvejai. St. Santvaras.
138. Moliūnas A. Rowlus.
139. Europa iš automobilio. V. Uždavinys.
140. Malezija. H. Fauconnier.
141. 93 metai, I d. Victor Hugo.
142. — " — II d. — " —
143. Buddenbrooks. Tomas Mann
144. Paskutinieji romėnai, I d. I. Jeske-Choinski.
145. Karas ir taika, I d. L. Tolstoj.
146. — " — II d. — " —
147. — " — III d. — " —
148. Egzaminai.
149. Sekamasyti katrai, I d. J. Marcinkevičius.
150. Laikas negalia nečiulbėti. Salomėja Nėris.
151. Europa iš automobilio. V. Uždavinys.
152. Tvanas, I d. H. Sienkevičius.
153. Mūsų mažoji sesuo. J. Vaičiulaitis.
154. Tyrono duktė Burbiškio mokytinė. II d. Sellet
155. Pilkasis Povas. Pierre L'Ermite
156 Rolando giesmė
157. Vaivolis. Rastai II d.
158. Ožerecjus. Hugh Walpole.
159. Mano gyvenimas. Izidora Duncan.
160. Kova su vėjais. Paul de Kruif
161. Nuodėmių medžiotojai. I d. — "
162. — " — II d. — "
163. — " — III d. — "
164. Pasipriešinimas ne smurtu. M. Gandhi
165. Kristaus kovų legenda. Selma Lagerlöf.
166. Kunigaikštis Vaidevutas
167. Brendė. Ibsenas.
168. Baronytės nuotakos istorija. Ign. Šlapelis
169. Kunigas Marius. J. Verkšlys
170. Kunigaikščiai. Žuvis.
171. Kryžiai. Nikolajus Putinas
172. Vaikas. Salomėja Nėris
173. Kalėjimo laikais antrąjį pasaulį. Klaus Mann
174. Gyvenimas dega. Malcolm Muggeridge
175. Lenkas, Tolstojus, Čechovas. N. Gorkis.
176. Jau skamba kanklės. M. Gustaitė
177. Malūnas ir Dainorėlė
178. Vaikanto Rastai V t.
179 Džiunglių medžiotojas. F. Cooper
180. Jokūbo didvyriai ir kentėjimai. K. Berkova
181. Romulo pradžia. P. Slaverus
182. Akmens didvyriai. Rudolf Thiemann
183. Cezaris I d. Mirko Jelusič
184 — " — II d. — "
185 — " — III d. — "
183 Kromvelis. II d. Mirko Jelusič.

Chorus
1945/46mm

...Vilnius. Vos vieni kiti metai praėję po karo. Kelios apgriautos senamiesčio gatvės, kelios nykios buvusio geto gatvelės skiria I-ją berniukų gimnaziją nuo II-sios mergaičių (kažkodėl tada atrodė didelis atstumas). Seni šių mokyklų pastatai, kadaise buvę vienuolynai. Dabar prisimenant — regis, tokia romantiška aplinka, bet tuomet apie tai negalvodavom; natūralu buvo, kad žiemą kartais su paltais sėdim per pamokas, o per pertraukas turim gerai padūkti, kad sušiltumėm, natūralu, kad, antrosios pamainos džiaugsmui, dažnai pradingsta elektra ... Koridoriai veda į visokias keistas palėpes, „užkaborius", o paslaptingiems kiemams kiemeliams apžiūrėti, išlandžioti ilgųjų pertraukų neužtenka, „tyrinėjimai"" kartais ir po pamokų tęsiasi... Klasėse — ne vien vilniečiai, bet ir iš aplinkinių rajonų atvykę bendrabutiškiai, ne visi vienmečiai, būna net 4—5 metų amžiaus skirtumas, toje pačioje klasėje vieni — jau subrendę jauni žmonės, kiti dar tik atsisveikinantys su paauglyste. Maždaug tokios mūsų — mergaičių, berniukų — šeštosios klasės. Mes mokomės atskirai savo „būdose" (kas, kada, kodėl taip praminė mokyklas, ir šiandien neaišku), bet retkarčiais kokių nors švenčių minėjimai būna bendri mūsų — mergaičių — gimnazijoje (vėliau pavadintoje Salomėjos Neries vidurine mokykla, o berniukų — Antano Vienuolio). Pradeda rūpėti, kokie gi šie mūsų paraleliniai „akai", „bekai", jiems matyt, įdomu, kokios „akės", „bekės". 1947/48 mokslo metų rudenį nutariam suruošti šeštokų vakarėlį su šokiais.

(IŠ MANO RAŠINIO MONOGRAFIJAI „EIMUTIS NARUŠEVIČIUS

(IŠLEISTA KAUNE, 1998)

D. Patejūnaitė
A. Patejūnaitė

J. Bagdžiūtė

E. Budilinaitė

J. Kvilonaitė

K. Viščakaitė
O. Ritoinaitė
B. Mulokaitė

A. Valiulytė

O. Lukošiūnaitė

D. Gamulevičiūtė

P. Navickaitė

G. Karužaitė
Dukletoja mokyt. Staniulyt

J. Kaganaitė
V. Žilinskaitė
D. Žinkevičiūtė
Romanfė Žilinskaitė
L. Benaitė
M. Chomskytė
E. Litvinaitė
B. Lukoitė
V. Žemaitytė
G. Harukaitė
A. Viščakaitė
J. Bagdžiūtė
Š. Kaliūtė
Maria Levičiūtė

Dukletojas mokyt. Šiputis

29

J. Žemaitytė, IVb 1946 m.

Gražiausias mano gimtinės kampelis.

Krašte, kur tarp lygių laukų ir žalių pievų tviska ežerai. – Zarasų apskrityje, yra mano mylima gimtinė Kriovišskis, apsuptas auksu vilnijančiais rugių laukais ir nedideliais gojeliais. Kiekviena vietelė, kiekvienas kampelis ten man toks ~~mielas~~, ~~toks~~ gražus, toks mielas ir brangus...

Gražūs balti, didingi rūmai su keturiomis kolonomis, ~~tarp~~ tamsiai žalinose medžinose paskendę; gražūs pasakiški didžiuliai sodai, pilni įvairiausių vaisių ir uogų; gražus kelelis, apsodintas gluosniais, kurinose taip gera lizdus ~~do~~ įsitaisyti; gra-

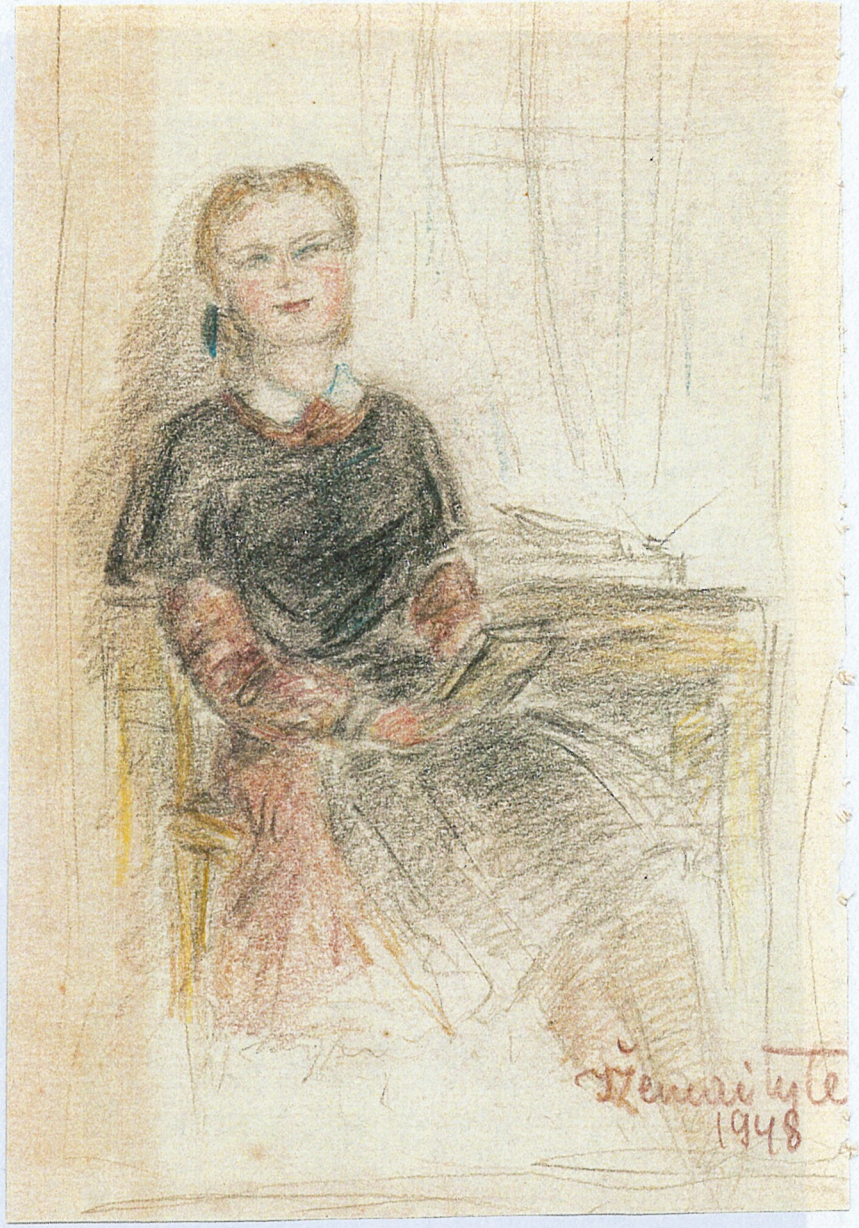

J. Žemaitytė, VIII kl. 1949. III. 22.

Patriotiniai motyvai Maironio lyrikoje

Maironis, tautinio atgimimo dainius, XX a. pradžios lietuvių liaudies siekinių bei troškimų reiškėjas, paliko didžiulį savo kūrybos lobyną. Nors jo gausių rašių temati-ka ir labai įvairi, tačiau pirmoje vietoje - patriotinės temos. Maironio laikais Lietuvoje kaip tik plėtėsi kova prieš carizmą, prieš caristinę priespaudą, buržuazinė inteligentija reikalavo tautinių teisių, o liaudis dar buvo pavergta ir kentėjo. Maironis visas savo jėgas skiria tėvynei ir liaudžiai. Maironis rag-na liaudį kovoti dėl geresnio rytojaus, savo teisių.

Maironis prisimena Lietuvos praeitį „ir jos garsą, ir jos galią", senovės didvyrių pavyzdžiai įkvepia jėgų kovai. Deja, dabar ne tie laikai - Maironio laikais Lietuva jau nebebuvo ta pati, Vytauto laikų Lietuva. Todėl Maironis ir norėtų

visų blogybių, viso gobšumo; ja nenuleis rankų, kol visa liaudis nesusilies į vieną sielą, kol jį vienu balsu nepasakys — aš valdytoja, aš pati sukursiu įstatymus, visiems lygius!"

5/ [illegible]

1949. X. 20.

Klasių kovos reiškinių atsispindėjimas Biliūno kūryboje

1. Įžanga: Proletariato judėjimas XX a. pradžioje ir Biliūnas.
2. Dėstymas. Klasių kovos atsispindėjimas Biliūno kūriniuose: a) „Be darbo".
   b) „Pirmutinis streikas"
   c) „Liūdna pasaka".
   d) „Laimės žibu
3. Pabaiga. Biliūno kūrinių reikšmė.

Kvošiam sien laikrasts! x ar XI

SIENINIO LAIKRASTELIO
„GINTARELIAI" E SRIZAI

GIMNAZIJOS CHORAS FILHARMONIJOJE. DIRIGUOJA P. SLUŽYS.
PRIE FORTEPIJONO – MANO RANKOS!

GIRDRĖ IR AŠ

1950.VI.10.

1950.VI.14.

1950.VI.6

1950m.

1949 VII. 3.

1949 VII. 3

TARYBŲ LIETUVOJE

VAKAR...

Vakar vidurinėse, septynmetėse ir pradinėse mokyklose prasidėjo baigiamieji ir keliamieji egzaminai. Prie egzaminų stalo atėjo 168.726 Tarybų Lietuvos jaunuoliai. Jų tarpe — apie 13.000 VLKJS narių.

Vakar pradėti egzaminai šimtuose naujų respublikos mokyklų, kurios įsteigtos dėka didelio partijos ir vyriausybės skiriamo dėmesio liaudies švietimui. Vien šiais mokslo metais naujai įsteigta 41 vidurinė ir 422 septynmetės mokyklos, kai tuo tarpu buržuazinėje Lietuvoje iš viso tebuvo 69 gimnazijos ir 27 progimnazijos.

4.288 moksleiviai laiko egzaminus brandos atestatui gauti. Abiturientai vakar rašė lietuvių kalbos rašomąjį. Rašinių temos: 1. „Klasių kova kaime pagal P. Cvirkos romaną „Žemė maitintoja", 2. „Majakovskis buvo ir yra geriausias tarybinės epochos poetas"; 3. „Galingas taikos frontas sužlugdys nusikalstamuosius karo kurstytojų kėslus".

Nuotraukoje: Vilniaus Salomėjos Nėries vardo vidurinės mokyklos brandos atestato egzamino lietuvių kalbos rašomasis darbas. (Iš dešinės į kairę) moksio pirmūnės -

PIRMOJI SEDI GEDRĖ KARUŽAITĖ

ANTRA - IRENA ŽEMAITYTĖ

TREČIA - MARIJA VISOCKAITĖ

SALĖ PRIEŠ EGZAMINUS

42

SU MARYTĖ VIŠČA-
KAITĖ – VIENAME SUOLE
NUO PIRMOS IKI PASKU-
TINĖS KLASĖS:

1950.V.14.

1950.VI.6

SALOMĖJOS NĖRIES
GIMNAZIJA
ГИМНАЗИЯ

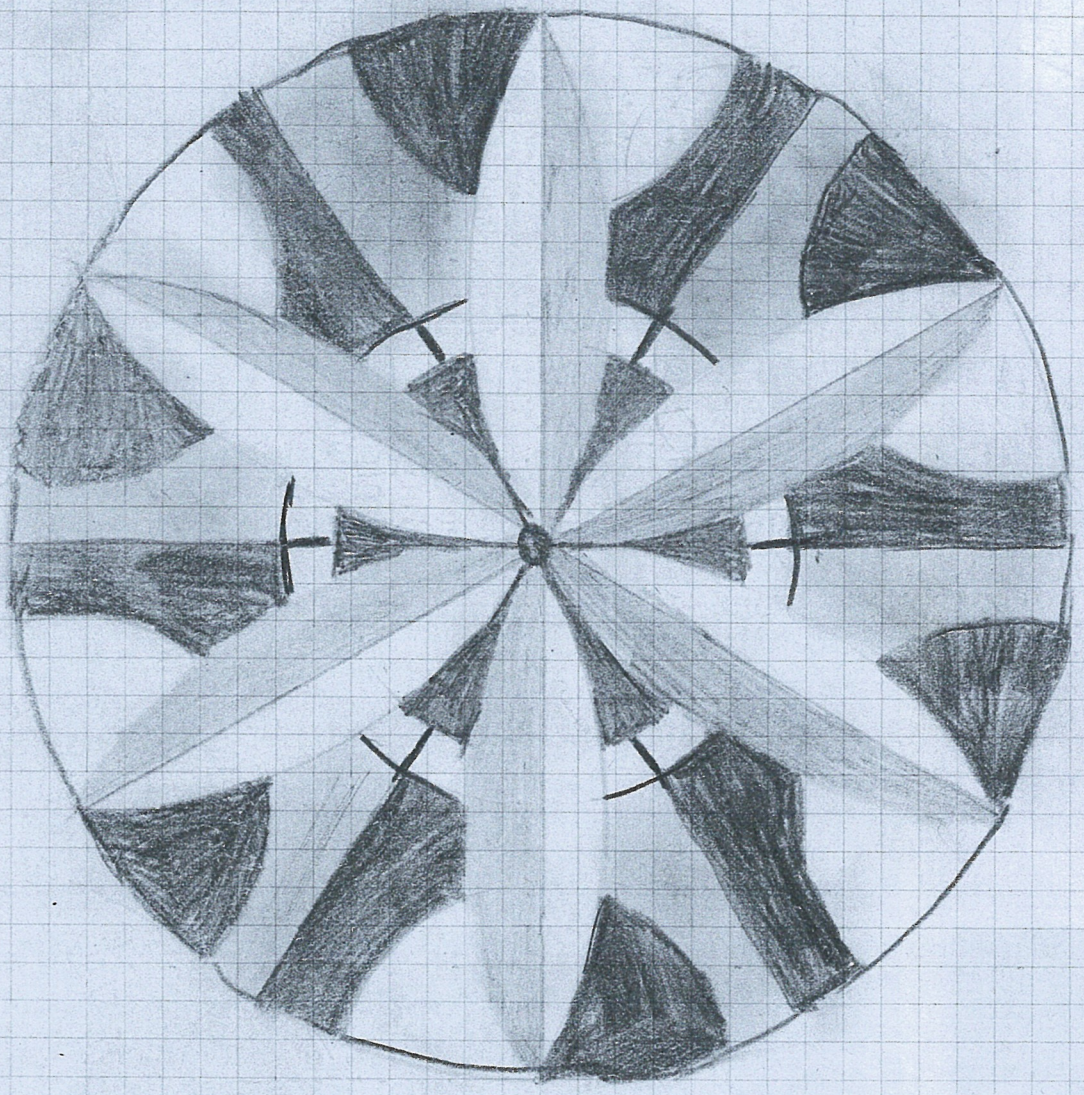

J. Žemaitytė, I kl.
1942-43 m.
Vilnius

--- IR APIE PIRMĄJĄ KLASĖS AUKLĖTOJĄ STASĮ MELAIKYTĮ (PAULAUSKIENĘ)

PARUOŠTĄ MATEMATIKĄ G. ŽILINSKO IR V. PAULAUSKO 100-ŲJŲ GIMIMO METINIŲ MINĖJIMUI VILNIAUS UNIVERSITETE. ATSPAUSDINTA KNYGOJE „HENRIKAS JASIŪNAS. DARBAI IR DIENOS", 2011 M.

Stasė ir Vytautas Paulauskai į mūsų šeimos gyvenimą atėjo „nepriklausomai" vienas nuo kito. Su V. Paulausku Tetušėlis, be abejo, buvo pažįstamas jau Kauno universitete. Vėliau, jau Vilniuje, V. Paulauskas ne taip

dažnai buvodavo pas mus, tačiau jo ir vyresniojo kolegos, bendradarbio intelektualinis ir emocinis ryšys buvo stabilus ir stiprus.

Stasė Paulauskienė – tada dar Melaikytė – buvo mano pirmoji gimnazijos pirmosios klasės auklėtoja. 1940–1941 mokslo metai, dar Kunigaikštienės Birutės vardo gimnazija, ant Tauro kalno... (Toje pačioje klasėje mokėsi ir būsimoji matematikė Marytė Viščakaitė, su ja mes viename suole sėdėjom nuo pirmos dienos iki paskutinio skambučio...) Yra nuotrauka, kurioje tarp mergaičiukių baltomis apykaklėmis sėdi jauna mokytoja (tada mums atrodė pagyvenusi...). Savo Auklėtoją tikrai mylėjom, ji buvo visada rami, švelni, nepykdavo, nesibardavo. Dėstė lietuvių kalbą. Dar ir dabar turiu keletą sąsiuvinio lapelių su jos parašytais pažymiais (penketukais). Be to, mokė ir lotynų kalbos, tokio sunkaus ir nuobodaus dalyko... Vėliau atėjo supratimas, kokio svarbaus, reikalingo dalyko mokė ji mus kantriai, nuramindama ir padrąsindama, matyt, suprasdama, kad mes dar per mažos tokiai programai.

(Čia neiškenčiu neįterpusi man „lemtingų“ sutapimų, susijusių su Stasės vardu: mano mama – Stasė, anyta – Stasė, pirmoji Auklėtoja – Stasė..., o dar pridūrus sūnaus Juliaus uošvę Stasę – vos ne mistika!)

Kurį laiką mūsų klasės mergaitės net galvojo, kad rimtoji, kuklioji mokytoja, ko gero, yra vienuolė. Kai jau vėliau sužinojom, kad mūsų mylima mokytoja nebe Melaikytė, o Paulauskienė, labai džiaugėmės, bet ir netvėrėm smalsumu: kaip, kada, kur šie du kuklumo įsikūnijimai surado vienas kitą.

Su Auklėtoja susitikdavau studente būdama, kai Mokslų akademijos bibliotekoje rinkau medžiagą – Dailės instituto Studentų mokslinėje draugijoje rašiau darbą apie K. Vilčinskio „Vilniaus albumą“. Auklėtoja labai padėjo man susiorientuoti, kur ką galima atrasti, kaip panaudoti. Ir tada, ir paskui visą laiką S. Paulauskienė nepaliovė domėtis „savo mergaičių“ gyvenimais, likimais, šeimomis. O su Žemaičių šeima vėl suartėjo jau ne kaip dukters mokytoja, o kaip kolegos, bendradarbio žmona, mylinti ir mylima.

Ėjo laikas, susitikdavom nebe koncertuose, universiteto renginiuose,

nebe retkarčiais pas mus namuose, o kur nors netoli Kražių gatvės: prisipažindavo, kad toliau nueiti kojos nebeleidžia. Kartą skubėjau į vieno bendradarbio laidotuves ir paskambino telefonas: kažkas iš Mokslų akademijos bibliotekos pranešė, kad už valandos laidojama Stasė Paulauskienė... Į Šv. Petro ir Povilo bažnyčią suspėjau prieš pat išnešant karstą. Šventoriuje lydėjo velionės sesuo ir būrelis bendraamžių. Sutrikusi atsisveikinau ir nuėjau į kitas laidotuves. Dabar juo toliau, juo labiau suprantu, kad turėjau, privalėjau su tuo nedideliu liūdinčiųjų būreliu palydėti į kapines gerąją, mieląją pirmąją klasės Auklėtoją.

Kas iš to mano pavėluoto apgailestavimo...

Stasės ir Vytauto Paulauskų namuose (žaviame „žaisliniame“ Vilniaus secesinės architektūros kampelyje) apsilankyti teko nedaug – kokius du tris kartus. Vos įėjus pro duris buvo galima suprasti, kad patekai į knygų viešpatiją. Mokslo žmonių namuose – tai natūralu, bet pas S. ir V. Paulauskus įspūdis liko ryškesnis gal dėl to, kad buto erdvės mažesnės... Toje Paulauskų knygų viešpatijoje net ir nesuprantančiam, kas tose mokslo knygose (nesigilinau, bet manau, kad tokių – didžiulė dauguma) surašyta. Mano brolis Tadas jau yra pasakojęs tokį epizodą: jis nuėjo pas profesorių V. Paulauską pasitarti dėl kažkokios neaiškios matematinės problemos sprendimo. Profesorius pažiūrėjo, truputį pamąstė, staiga pašoko, kopėtėlėmis palypėjo iki palubėje esančios lentynos, greit surado ir ištraukė seną ir aiškiai seniai neliestą knygą, tuoj atvertė kažkelintą puslapį ir dar kopėtėlių viršuje stovėdamas parodė: štai, toks ir toks mokslininkas dar 1920 metais nagrinėjo šį klausimą, va, čia jo išvados... Man rodosi, kad šis trumpas vaizdelis labai daug pasako.

Kita gera iliustracija, manau, būtų mano vyro Rimo Geniušo papasakotas epizodas, palikęs jam didelį įspūdį ir sužavėjęs. Profesorius Vytautas Paulauskas per savo jubiliejaus iškilmes svečių buvo paprašytas papasakoti ką nors apie save. Jubiliatas kalbėjo ilgai, daug – ir tik apie savo mokytojus, nė

karto neištardamas žodelyčio „aš“! Kas gi galėtų tokia proga, tokia tema kalbėdamas apsieiti be šio įvardžio?! O Vytautui Paulauskui tai sekėsi labai paprastai, natūraliai, savaime.

Man profesorius V. Paulauskas visada atrodydavo kaip koks charakteringas XIX a. mokslininko personažas iš kino filmų pagal Jules Verne: rūpestingas, dėmesingas, šiek tiek išsiblaškęs, geraširdis ir truputį keistuolis. Žinau, kad jis buvo vienas iš tų universiteto žmonių, kurie labai daug dvasinių ir fizinių jėgų paskyrė mano Tėvo atminimo įamžinimui.

Nors mūsų šeimoje S. ir V. Paulauskai, M. ir G. Žilinskai buvo savi – tėvai jiems ir pasiguosdavo, rūpesčiais pasidalydavo, ir sulaukdavo užuojautos, supratimo, stiprybės ir ištvermės palaikymo sunkiausiais momentais – bet niekad nebuvo peržengiama riba, skirianti draugiškumą nuo familiarumo. Vieni į kitus kreipdavosi pagarbiai „Jūs“, išskyrus gal vieną kitą atvejį, kai Tetušėlis, oficialiai sveikindamas asmenį kokia iškilminga proga, pagal senoviško stiliaus reikalavimus pakylėta maniera į sveikinamąjį kreipdavosi antruoju asmeniu.

Marija ir Gerardas Žilinskai, Stasė ir Vytautas Paulauskai – artimi, ištikimi Žemaičių šeimos draugai. Nebijau nuvertinti jų reikšmės mūsų šeimos gyvenime, sakydama, kad jie nebuvo vieninteliai. Mano Tėvams likimas davė neįkainojamą dovaną: visą gyvenimą juos supo daug šviesių, taurių asmenybių, kurių ir kiekviena atskirai, o ypač – visos kartu, jų visuma – buvo galinga jėga, dariusi didžiulį dvasinį poveikį ne tik mūsų šeimai, bet ir didelei daliai visuomenės.

Aš jiems visada jaučiau ir jausiu begalinį dėkingumą, o kartu – moralinį įsiskolinimą.

Irena Žemaitytė-Geniušienė

Vilnius, 2010 m. vasara–ruduo

Stasė ir Vytautas Paulauskai į mūsų šeimą gyvenimą atėjo „nepriklausomai" vienas nuo kito. Su V. Paulausku Tetušėlis, be abejo, buvo pažįstamas jau Kaino universitete. Vėliau, jau Vilniuje, V. Paulauskas netaip jau dažnai buvodavo pas mus, tačiau jo ir vyraniojo kolegos, bendradarbio intelektualinis ir emocinis ryšys buvo stabilus ir stiprus.

Stasė Paulauskienė – tada dar Melaikytė – buvo mano pirmoji gimnazijos pirmosios klasės auklėtoja 1940/41 mokslo metai, dar Kunigaikštienės Birutės vardo gimnazija, ant Tauro kalno... (Toje pačioje klasėje mokėsi ir kūsimoji matematikė Marytė Viščakaitė, su ja mes viename suole sėdėjom nuo pirmos dienos iko paskutinio skambučio...) Yra nuotrauka, kurioje tarp mergaičiukių kaltais „kalnieriukais" sėdi jauna mokytoja (tada mums atrodė pagyvenusi...) Savo auklėtoją tikrai mylėjom, ji buvo visada rami, švelni, nepykdavo, nesikardavo. Dėstė lietuvių kalbą. Dar ir dabar turiu keletą sąsiuvinio lapelių, su jos parašytais pažymiais (penketukais). Be to, mokė ir lotynų kalbos, tokio sunkaus ir nuobodaus dalyko... Tik vėliau atėjo supratimas, kokio svarbaus, reikalingo dalyko mokė mus kantriai, nuramindama ir padrąsindama, matyt, suprasdama, kad mes dar per mažos tokiai programai.

(Čia neiškenčiu neįterpusi man „lemtingų" sutapinų, susijusių su Stasės vardu: mano mama – Stasė, anyta – Stasė, pirmoji Auklėtoja – Stasė... o dar pridūrus sūnaus Juliaus uošvienę Stasę – vos ne mistika!)

Kurį laiką mūsų klasės mergaitės rėt gabojo, kad rimtoji, kukliojі mokytoja, ko gero, yra vienolė. Kai jau vėliau sužinojom, kad mūsų mylima mokytoja – nebe Melaikytė, o Paulauskienė, labai džiaugėmės bet ir netvėrėm smalsumu: kaip, kada, kur šrė du kuklumo įsikūnijimai surado vienas kitą.

Su Auklėtoja susitikdavau studente bidamo kai Mokslų Akademijos bibliotekoje rinkau medžiagą – Dailės instituto SMD rašiau darbą apie K. Vilčinskio „Vilniaus albumą". Auklėtoja labai padėjo man susiorientuoti, kur ką galima atrasti, kaip panaudoti. Ir tada, ir paskui visą laiką S. Paulauskienė nepaliovė dometis „savo mergaičių" gyvenimais, likimais, šeimomis. O su Žemaičių šeima vėl gyvenijo jau ne kaip dukters mokytoja, o kaip kolegos, bendradarbio žmona, mylinti ir mylima.

Ėjo laikas, susitikdavom nebe koncertuose, universiteto renginiuose, nebe retkarčiais pas mus namuose, o kur nors netoli Kražių gatvės: prisipažindavo, kad toliau nueiti kojos nebeleidžia.

Kartą skubėjau į vieno bendradarbio laidotuves, ir paskambino telefonas: kažkas iš Mokslų Akademijos bibliotekos pranešė, kad už valandos laidojama Stasė Paulauskienė... Į šv. Petro ir Povilo Žažnyčią suspėjau prieš pat išnešant karstą. Šventorėjo Vlydėjo velionės sesuo ir būrelis bendraamžių. Sutžiausi atsisveikinau ir nuėjau į kitas laidotuves. Dabar juo toliau, juo labiau suprantu, kad turėjau, prėvalėjau kartu su tuo nedideliu liūdinčiųjų būrelio palydėti į kapines gerąją, mieląją pirmąją klasės Auklėtoją.

Kas iš to mano pavėluoto apgailestavimo...

Sugrįžimas (mintimis) į „operomanijos“ laikus

(Besiruošiant Edmundo Gedgaudo knygos apie Onutę pristatymui Knygų mugėje 2013.

Apie tos Edmundo Gedgaudo knygos, kuri apie Oną Narbutienę, vieną skyrių)

Šis rašinys – iš neįskaitomo juodraščio perrašyta tai, kas ėjo į galvą prieš ruošiant „špargalką“ TV laidai. Buvo aišku, kad viską reiks šimtą kartų sutrumpinti, pritaikant knygų mugės devizui „Literatūra paaugliams ir vaikams“, bet iš viso to išėjo kaip tam vargšui aktoriui, kuris pagal Stanislavskio sistemą ilgai ruošėsi mažam vaidmeniui, ir kai reikėjo išbėgti į sceną ir sušukti vienintelius rolės žodžius „Там труп“...

Laužtiniuose skliaustuose – [ ] – tai, kas neskirta svetimai, nepažįstamai publikai, o tik saviems. Vienas kitas sakinys, atsiradęs jau po laidos.

***

Knygos TURINYJE perskaičius pavadinimą „Operomanija“, iš karto liko aišku, apie ką čia bus rašoma.

Taiklesnį skyriaus -- preliudo pavadinimą kažin ar įmanoma sugalvoti.

[Diagnozė ypatingai tiksli, mergaitės tikrai buvo kiek supsichavusios dėl operos (ir muzikos, ir paties teatro).]

„Operomanija“ knygoje užima ne itin daug vietos. 110–129 psl. (TURINYJE – per patį vidurį. Tai ir atitinka trumpą, vos kelerių metų, laiko tarpsnį Onutės gyvenime.

Trumpą, bet reikšmingą tarpsnį, kai jaunystės priešaušryje mergaitei teko iš gimtojo lizdo (jau išdraskyto), iš artimiausiųjų, mylimiausiųjų žmonių (jau praretėjusios šeimos) glėbio pakliūti į visai kitą aplinką, susidūrė su naujomis, nepažįstamomis savo bendraamžėmis (ir jų iš karto tiek daug klasėje!).

„Susidurti“ – ne konflikto prasme, Onutei svarbu pažinti, susipažinti, o turbūt visų svarbiausia – suprasti.

„Operomanija“ – kaip ir pereinamasis momentas iš vieno preliudų ciklo į kitą. Tiltas tarp romantiško, nostalgiško, kartu informatyvaus, dokumentais pagrįsto „Seno šeimos albumo“ preliudų ciklo į „Sibiro“ ciklą, kurį nagrinėti, aptarinėti būtų lyg ir šventvagiška.

Onutės laiškus reikia skaityti vienam, „akis į akį“, lyg tik tau ir tik tau jie rašyti.

[Panašiai yra ir su kitais senais laiškais, net geriausio aktoriaus garsiai viešai skaitomi jie bus truputį „to-to nie to“.]

„Operomanijos“ preliudas „pagauna“ žaismingomis intonacijomis, lengva, atlaidžia AUTORIAUS šypsenėle; truputį suokalbiškai primerkta jo akis, žvelgianti į mielų mergaičių nekaltas

išdaigas. Bet čia pat – kandi ironija, kai AUTORIUS primena kai kurių suaugusiųjų ne visai nekaltas „išdaigas“ kultūros gyvenime, kai kalba apie disonansus ano laikmečio gyvenime apskritai.

„Operomanijos“ viduryje ryškiai suskamba „Eugenijaus Onieginо“ motyvas, toks svarbus tada Onutės ir Jos kelių draugių gyvenime, nors tas „Eugenijus Onieginas“, visi kiti spektakliai šių dienų mūsų akimis ir ausimis, išlepintoms tobulų įrašų, CD, „Mezzo“ laidų, buvo „senamadiškai“ pastatytas varganomis sąlygomis.

[Bet juk įsimylimos ir mylimos ne vien tik tobulybės!]

„E. O.“ motyvas vėliau netikėtai, labai subtiliai atsikartos kai kuriuose puslapiuose.

[Kaip Violetos „Laimė sapnavos pavasariu amžinu“ *Traviatos* paskutiniame veiksme arba „Leiskit, pasiūlyt jums, gražuole, savo ranką“ „Fausto“ gale. Labai mus sujaudindavo, nors tik ką būdavom baigusios kikenti dėl kreivų Fausto kojų.]

Šiaip ar taip „Operomanijos“ preliudas – skaidrus, mirguliuojantis, momentais – pralinksminantis. Drįstant pavartoti muzikinius terminus – lyg mielas „Rondo“ (tikrai ratu lėkė tada mūsų ienos – nuo operos iki operos), arba sudėtingesnės „Scherzo“, kuris staiga puslapio gale pasibaigia dviem labai, labai juodomis eilutėmis.

***

Laiške toli nuklydusiam vilniečiui (PAVARDŽIŲ RODYKLĖJE jis nenurodomas) minimos ponios nuoširdžiai sveikina knygos AUTORIŲ ir dėkoja leidyklai. Šios knygos nekantriai laukė ne vien tos ponios, jos laukė visi, nors kiek pažinoję Onutę, skaitę jos rašytas knygas, girdėję kalbančią.. O tos ponios [kurios dar nepriprato nei taip vadinamos būti, nei taip jaustis], kurios tą popietę pačios klaidžiojo savo prisiminimuose, kartais juos pagražindamos arba painiodamos, taip klaidindamos ir AUTORIŲ [bet laimingos, turėjusios tokį kantrų ir dėmesingą klausytoją, vėliau vargusį su įrašų šifrvimu].

Taigi, tos žilos ponios prieš 67 metus buvo gimnazistės – su ilgomis, bet plonomis, storomis bet trumpomis kasomis, arba vidutiniškomis, o Onutės kasos buvo ir ilgos, ir storos, ir beveik juodos ir dar galiukai natūraliai pasiraitę (kitoms garbanėles tekdavo suktis ant popieriukų, plauku sudrėkinus pasaldintu vandeniu – tai buvo vienintelė „grožio procedūra“, kuri buvo toleruojama i mokykloje, ir namie).

Jeigu rimčiau...

KLASĖ! Gimnazijoje – taigi, ir mūsų klasėje – pokariu mokėsi ir „grynakraujės“, tikrosio vilnietės, ir iš Kauno atvažiavusios „poničkos“, ir iš gerokai nuo Vilniaus nutolusių vietų – miesteli ar net „iš vidurio kaimo“ [be pašaipos]: vienoms nebuvo gimnazijos arčiau, kitoms gal buvo saugia mieste likti nepastebėtoms ir sunkiau surandamoms.

Amžiaus skirtumas irgi būdavo nemažas – kartais net penkeri metai. kai kurios klasėj atsirasdavo mokslo metų bėgyje. Tai atrodė natūralu, nekreipdavom didelio dėmesio, kad štai naujokė. Tiesiog – dar viena klasiokė ir taip didelėje klasėje. Gal todėl nesiseka atmintyje atgaivin to momento, kada Onutė pasirodė klasėje.

[Mano tėvai, sužinoję apie naują mano klasiokę, pasakojo pažinoję Jos šeimą Kaune (kas tad Kaune vieni kitų nepažinojo!), kalbėjo apie įžymų Jo senelį. Ne per daug man tada rūpėjo „visoki seneliai ir senelės", bet galbūt šiek tiek paskatino su Onute suartėti, be to, iš pradžių Ji labia susidraugavusi buvo su geriau pažįstamos Ladygų šeimos dukra Maryte, kuri buvo ir mano dide draugė nuo I klasės. Deja, su mumis kartu mokytis Vilniuje Marytė su Jone nebegalėjo. Berods, tu metu Onutė ir su Birute labiau draugavo. Mudvi su Giedre „prisigretinom" vos ne vėliau.]

Nors įvairios, skirtingos mergaitės mokėsi vienoje klasėje, tarpusavy sutarė visai nebloga Buvom mandagios su mokytojais, kuklios. Uniformos nebuvo privalomos. Nors – pageidaujamo Mamyčių siūti juodi žiurstai (būtent žiurstai, o ne prijuostės, nes užmaunami per galvą) ant palopon rudų suknelių mums buvo mielos, gailėjomės jas palikusios po išleistuvių. Apie kokią kosmetik apie kurią dabar aiškinama net paauglėms skirtuose žurnaluose, nebuvo net kalbos. (Pavyzdžiui, vie pirmūnė, būsima žinoma mokslininkė, profesorė [Meilutė Chomskytė], išgirdusi, jog ji įtar pasidažiusi lūpas, verkdama bėgo aiškintis pas direktorę, o mūsų raminama sakė, kad geriau tur visus dvejetus, negu bus šitaip kaltinama.)

Tiesa, kaip visais laikais, storulės pavydėjo plonosioms, o plonosios kentėjo galvodam esančios per storos. Žiemą per šalčius plonomis kojinėmis mūvėdavom, kad kojų storos nestorin bet... kai kurios net žieminių batų neturėjo. Nežinomi buvo tokie žodžiai kaip anurekcija, bulimi bet... per klasės susitikimus, vykstančius kasmet nuo 1955, pamažu išaiškėjo, kad ne viena klasio gyveno tada pusbadžiu. Į gimnaziją reikėjo vaikščioti pėsčiomis iš, pvz., Antakalnio, tada dar vi užmiesčio.

Per pertraukas dūkdavom, šitaip sušildamos. O sykį Romantė, geriausia gimnazi sportininkė (abi seserys Žilinskaitės – Romantė ir Vytautė buvo mūsų klasėje) prie Stalino portr (virš lentos) prikabino vaidinimams paruoštą sijonėlį iš *firankų*, ir ant lentos pripaišė ilgas krei kojas. Buvo nors pavojinga, bet tikrai juokinga. Pertraukai baigiantis viską sutvarkėm, nes nenorėj pakenkti mokytojams (šiandien atrodo, kad visus juos mylėjom).

Beje, su direktorėmis mums tikrai sekėsi. Končienė, Klinkienė, Bagdonaitė buvo švies moterys, gerbiamos asmenybės. Ir kelios inspektorės turėjo autoritetą mokinių tarpe.

CHORAS. Visą gimnaziją vienijanti jėga buvo choras, vadovaujamas Mūziko – visų myli (gal net mylimiausio) mokytojo Prano Sližio. Chore su užsidegimu dainavo ir abiturientės, jau tik panelės, ir vos iš paauglystės išsiropščiusios jauniklės, ir bendrabutietės, ir „miesčionkėlės".

Tą pačią naktį į tą patį traukinį, kaip Onutė, pateko ir Pranas Sližys. Bet mergaitės, kurių tėvai turėjo „priėjimą“ prie įtakingų asmenų, o pastarieji prie dar įtakingesnių, suskubo pasirūpinti, ir mokytojas buvo mums sugrąžintas. [Irena Veisaitė pasakė, jog tai buvo Sigita Paleckytė, bet Giedrė sako girdėjusi ir kitą versiją.]

[Kartais pagalvoju, kodėl ne Onutė akomponuodavo chorui. Gal todėl, kad P. Sližys mane paėmė „už akompaniatorę“ dar prieš Onutei pradėjus mokytis mūsų gimnazijoj, ir paskui jam buvo nepatogu keisti. Bet gal dėl pavardė..]

Buvo keista ir graudu, kai šiais laikai viena gimnazijos mokytoja, jau vidutinio amžiaus, nusistebėjo: „Tai ką jūs tada ir kažkokius vaidinimus rengdavot?“ – Rengdavom, kaipgi. Net B. Bratkauskas ateidavo režisuot. (O kitas aktorius, jau garsėjantis, buvo rimtai įsižiūrėjęs į vieną iš knygos veikėjų. Tikrai ne mane. Ir ne Onutę. Onutę iš tolo dievino ir vėliau tuo prisipažino Jai vienas irgi sparčiai garsėjantis operos solistas. Skaitytojas knygoje ras jo rašytus kelis laiškus, jautrius ir gražius.)

[Laidos vedėja prašė antroje pokalbio dalyje pakalbėti apie „tas visokias meiles“. „Aišku – šiuolaikinės reklamos kanonai to reikalauja, o laidos buvo ne tiek knygų pristatymui, kiek reklamai skirtos...]

Mokytoja: „Tai ir programas kokias ruošdavot?“ – Ruošdavom. Montažus, tautinius šokius, melodeklamacijas. Ir Onutė paskambindavo pianinu „solo numerį“ (pianinu, kurį stumdydamos buvom ant grindų nuvertusios, o ne fortepijonu, kurį su pianinu dabar painioja žurnalistai). [Bet tai nebe į temą.]

Mokytoja: „Ir choras buvo?“ – Buvo! Ir dar koks! Ir konkursus laimėdavom, ir Filharmonijos scenoje koncertuodavom pilnai salei publikos. Ir Dainų šventės (dalyvavom keliose) buvo laukiamas įvykis, tikra šventė. Kurios turėjom tautiškus drabužius – jautėmės tikros lietuvaitės iš prosenelių laikų.

Mokytoja: „Bet dainos juk buvo tarybinės!“ – Dainavom kelias, užtai kiek lietuvių liaudies dainų, mums mieste gimusioms ir augusioms, liko iki šiol neatskiriama savastis.

[Žvaliai traukdavom Dunajevskio „Entuziastų maršą“, prasidedantį mums jau suvokiamais žodžiais „Laikas, draugai, lekia artum audra (pvz., trimestrai arba atostogų dienos...). Tolimesnių žodžių turbūt nė viena neatsimintų, bet supratom, kad jie kertasi su realybe. Bet kaip gera būdavo dainuoti „Pjaun broliukai žalioj lankoj“, „Gale lauko toli“, o jau „Ulijona, Ulijona“! Dar i „Pasvarstyk, antela“, „Karvelėli mėlynasai“, „Vai ilgu man, ilgu...“. Už širdies griebianti Solovjovo Sedojaus „Solovej“ – bene vienintelė, kurią dainavom rusų k. (ausyse lygiagrečiai skamba i lietuviškas tekstas), negalvojant apie konkrečiai kokios šalies karius dainuojama – ji visiem pritaikoma. Ypač man patiko paties P. Sližiaus „Vilnele, bėk į Viliją“, nukonkuravusi K. Kavecko

parašytąją. Aišku, nežinome afroamerikietiškų ritmų ir judesių, nelabai derančių prie lietuviškų tautinių drabužių [o tas dabartinis ištisinis rankų mojavimas virš galvų... Atsiprašau, bet laimė, kad egzistuoja dezodorantai]. Gražiai išeidavo „Mergužėlės, lelijėlės" – choras iš Čaiovskio „Eugenijus Onieginas" III pav. Štai ir ryšys su „onieginiškumu", jau užvaldžiusiu mūsų grupelę.

Tą grupelę – Onutė, Birutė, Giedrė, Irena ir neužilgo prisijungusi Elena (iš aukštesnės klasės) sucementavo muzikos mokykla.

MUZIKOS MOKYKLA („Žinai, man uždavė tokį gražų dalykėlį: tram ta ta tam" (barškinu ant suolo), „O aš dabra groju tokį „tirlimp, tirlimp"... „Pas ką tave paskyrė solfedžio?" „Kada tau koncertas šulėj?")

Edmundas „muzikalkę" Skapo g. aprašė taip, kad be galo užsinorėjo ten nueiti, palipti tais mediniais laiptais, paslankioti siaurais koridoriais ir net užuosti tą chloro kvapą...

[Bet gal geriau to nė nebandyti, tegul lieka nepažeisti jaudinantys prisiminimai.]

Gal tuose koridoriuose, salikėje su tamsiu „fojė", vestibiulyje šmėsterėtų bent..... iš daugelio figūrų šešėliai: K. Kaveckas (su juo sveikindavomės vos ne 5–6 kartus per dieną, kad nepasirodytumėm nemandagios, nes jis tik į penktąjį ar šeštąjį mūsų bandymą atsakydavo oriai ir maloniai nusilenkdamas ir žavingai nusišypsodamas. Kita impozantiška figūra – A. Aleksandravičius, kaip didinga tvirtovė, į kurią net pažvelgt baisu ir... „O Dieve, kas bus, jeigu pas jį paskirs harmonijos..." Tai tikrai gilų įspūdį palikusi asmenybė.

[Na kaip kaip nenuklysti į tolimą ateitį ir „vis tik maža ta Lietuva". Po keliolikos metų dr. A. Aleksandravičienė man pasakė, kad naujas žmogus ateis į pasaulį, ramino besijaudinantį Geniušą, kol tas žmogus ėjo į pasaulį ligoninėje (ta žmogus – Petras). O paskui teko bendrauti (tiesa, nedaug) su dailėtyrininke A. Aleksandravičiūte. Beje, o harmonijos mane paskyrė kaip tik pas A. Aleksandravičių...

O gal net ne visiškas nuklydimas nuo temos? Nuo knygos – taip, bet nuo Onutės – ne. Juk tuo pačiu metu abi nešiodamos po naują žmogutį, dar nelabai matomą po žieminiais paltais, su savo vyrais vaikštinėjome Vingio parke – Zakrete, nusifotografavom.]

Paskui Onutė su Birute nuėjo mokytis į muzikos technikumą (ar kaip jis ten vadinosi, dabartinė konservatorija). Ten irgi įdomūs laiptai, arkos, erdvesnės klasės ir didesnė salė, kurioje jos abi „turėdavo koncertus", kur Onutė [man liūdnai pavydint...] skambino „Pōlišinelį" kurį neseniai buvom girdėjusios skambinamą konservatorijos įžymybės Mario Grotbergo.

OPERA. O kai į Vilnių persikraustė opera!

[Kaunas nuskriaustas... Dar prieš tai mano draugė kaunietė rašė laiške, kad Kaunas vadinamas chaltūros sostine...]

Turėjom nusipaišiusios Vilniaus planą su mums svarbiausiais objektais. Centre – Operos teatras (Basanavičiaus g.), greta – Filharmonija, aplink – konservatorija (tuometinė), muzikos mokyklos, tolėliau – Dramos teatras ir švietimo ministerija priešais Šv. Mykolą, kuriose dar retkarčiais vykdavo koncertai, o jau visai pakraštyje – gimnazija, namai... [Gal net „Operomanija" kaip papildoma iliustracija tiktų.]

Galima stebėtis, kad, nežiūrint mus apėmusios manijos, atimančios begalės laiko, dar ir mokėmės neblogais pažymiais (Onutė ypač ryškią pažangą darė visuose „dalykuose" gimnazijoje ir muzikoje). Turbūt tikrai gimnazijos kaimynai Kotryna ir Ignotas, dar Onutės bendravardė, gal ir kiti Vilniaus šventieji iš įsibėgėjimo mums padėdavo [nors palaipsniui nustojom pas juos lankytis ir pagalbos prašyti].

O kas link „tų meilių", kurias paminėti laidoje buvau prašyta... Ir teatralų, ir mokytojų „simpatijos" (mamyčių vadintų „ciongais") buvo dažniausiai *tipo* „traukimas per dantį". Jeigu iš tikrųjų kuriai sudunksėdavo širdelė, palinkdavo per kelius kojos išvydus kurį nors objektą, t. y. subjektą, o dar jeigu besisveikinant gatvėje ar teatro koridoriuje žvilgsniai susitikdavo... Apie tai kitos nesužinodavo, apie tai tarpusavy nekalbėdavom. Dažniausiai ir tie objektai-subjektai nieko net neįtardavo.

Nelabai tikiu, kad dabar jaunimas patikėtų, jog mes buvom tokios.

Edmundas sėkmingai „sutrombavo" tą margą, chaotišką mūsų būrelio gyvenimą į kelis puslapius, juose ir yra tai, kas svarbiausia. O ir mums pačioms įdomu, kaip tada atrodėm „iš šalies".

[Savo susikurtu žargonu aptarinėdavom, kartais negailestingai pasišaipydamos, pravardžiuodamos visus teatralus. Tik Kipras Petrauskas, kurio saulėlydžio liudininkės buvom, mums buvo „neužkabinama" Operos Dvasia, ir Mykolas Bukša, kurį, kaip ir visas teatras, vadindavom „Senis" – iš didžiosios raidės.]

Tokios maniakės buvom ne mes vienintelės. Buvo fanatikių opermanių studenčių, buvo iš jaunesnių klasių mergužėlių, kurios sekiodavo paskui Indrą. Po kelių dešimtmečių Onutė apie Indrą parašė knygą, kuriai viršelį nupiešė „šių eilučių autorė"...

Mūsų būrelis iš kitų išsiskyrė tuo, kad net 4/5 , arba 80 %, savo gyvenimus ir likimus susiejo su muzika arba muzikantais. O likęs ¼... Onutės laiškų knygoje būtų dar žymiai daugiau, jeigu Birutei ir jos mamai nebūtų buvusi pernelyg didelė rizika saugoti korespondenciją iš Sibiro. Bet Birutė atliko tokį žygdarbį, kuris kitoms, nuoširdžiai deklaravusioms draugiškiausius jausmus Onutei, neatėjo į galvą. Knygoje šį epizodą rasime antrajame preliudų cikle... [Čia apie tai, kaip Birutė, nuvažiavusi į Irkutską, suprato nepasiėmusi Onutės adreso, ir kaip neužilgo gatvėje susitiko Onutės mamytę...]

AUTORIUS rašo dar apie vieną Onutės gyvenimo istorijos svarbų dalyvį – apie miestą, apie Vilnių, kuriame galbūt buvo tikėtasi įsikurti ramiau, stabiliau.

VILNIUS. Edmundui Vilnius – ne vien veiksmo vieta, ne vien įdomi scenografija „Operomanijos“ „pastatymui“. Vilnius – gyvas sutvėrimas, kuris daro didžiulį poveikį ir tam, kuris jaučiasi „ant visados“ įsikūręs šiam miestui priklausančiame būste, ir tam, kas trumpam užklydo, senamiesčio gatvelėse pasiklydo.

[Dabar lengviau paklysti naujuosiuose rajonuose, 1941–45 metais bombų ir pabūklų sprogimai, ugnis labai „pakoregavo“ prieškarinio senamiesčio gatvelių labirintus.]

Iš tikrųjų daug kas žino, jaučia, patyrė ir net rašė apie Vilniaus poveikė, bet tikrai ne visi net dideli Vilniaus patriotai turi tiek žinių apie miestą, kiek jų turi Edmundas. [Tik spėk jį klausinėti apie kokį namą, rūmą, bažnyčią!]

[Man, vilnietei nuo 1941, nežinoma buvo Safjančkų–Tymo gatvės „specifika“, ypač „Marytės Melnikaitės“ filmavimas... Bet a.a. Rimas buvo irgi aistringas Vilniaus tyrinėtojas, tuos klaidžiojimus po kiemus, zaulkus vadino valkatavimu.]

Juo atidžiau, giliau AUTORIUS tyrinėja Vilnių, tuo daugiau Vilnius užduoda jam klausimų, o atsakymai gal netikėtai kils ir knygos apie Onutę skaitytojui...

Pavyzdžiui – kažin, kaip 1942 metais atrodė kunigaikštienės Birutės gimnazijos namai, ką juose veikė vokiečiai ir kodėl traukdamiesi susprogdino?

[Naktį prieš laidą ilgiau neužmiegant, netikėtai, lyg ryškinant apgadintą filmo juostą, prieš akis ėmė kilti neaiškūs šešėliai, primenantys netoli Sierakausko gatvėje stovinčius gelsvų plytų namus, vienas toks ir Kudirkos g. Šešėliu ir liko įėjimas į gimnaziją, nors patį įėjimą per kiemą, šurmulį – prisimenu, gi išgirsti žodžiai „Oi kokios šiemet mažos pirmokės!“ skamba iki šiol, gal todėl, kad po kelerių metų (jau su Onute) tokius žodžius kartodavom kiekvieną pirmą mokslo metų dieną.]

Bet Onutė 1942 dar negyveno Vilniuje, kun. Birutės gimnazijoje nesimokė...

Ne atsitiktinai knygoje apie Onutę bus atsiradęs toks klausimas. Kaip siūlų kamuolėlis galvoje vyniojasi pusiau tikri, pusiau susikurti vaizdai... Mokytojai ir mokinės, iš Valančiau į Šv Ignoto gatvę tempė, nešė savo Mokyklos inventorių, kartu su savim, su daiktais išsinešė ir Savo Mokyklos dvasią (aurą, energiją, tradiciją...). Kun. Birutės ir bernardinų dvasios nesusipyko.

Su Onute laipiodamos Tauro kalno šlaitais, matydavom tuos griuvėsius, bet nesiartindavom

Dabar toje vietoje tauro kalną slėgte prislėgė degėsių spalvos sudėtingas statinys, o mūs gimnazija – vienuolynas su visa sale, kurioje šokdavom, vaidindavom, dainuodavom, sportuodavom brandos egzaminus laikydavom, etc., – virto prestižiniais butais, pelno siekiančiomis kontoromis.

[Nežinau, kaip galėjo būti ar nebūti su Zvadskio knygynu. Tačiau 1944 vasarą, per Viln praėjus frontui (vokiečiams dar tebesiginant Zakreto rajone), išlindusi iš Šv. Kazimiero požem slankiojau aplink Rotušę, aplinkines gatveles. Daug kur ruseno ugnis, kilo dūmai. Čia nerašysiu ap kitus vaizdus, tik prisimenu, kad kai kurių namų sienos atrodė visai neblogai – tik įstiklinti langu

Bet iš tikrųjų slankioti, net stovėti ten buvo pavojinga – nuo tų lyg ir stiprių sienų staiga atskildavo mūro gabalai ir nuvirsdavo (kaip rodo dokumentiniuose kino filmuose apie ledkalnius).]

O paskui visa gimnazija džiaugsmingai žygiuodavo valyti griuvėsių: tas darbas vykdavo pamokų sąskaita. Kažkodėl atmintyje užsifiksavo vaizdas, kad mūsų klasė (Onutės gal dar nebuvo?) konvejeriu krauna plytas iš vienos krūvos į kitą (arba į „poluitarkę“) būtent toje vietoje, kur dabar stovi ŠMC.

Prisimindamos savo jaunystės Vilnių, žilosios ponios jau minėtame salone galėjo ir susipykti, įrodinėdamos savo tiesą. [Man, pavyzdžiui, labiau nei Edmundui tvenkiniai Zakrete „po kairei“, įsiminė dešinėje buvusi užpelkėjusi bala su kurkiančiomis varlėmis, o vokiečių karių kapai, net vokiečiams dar būnant Vilniuje, atrodė, užėmė žymiai mažesnį plotą, negu dabar (su mama ten labai dažnai vaikščiodavom).

Bet turbūt nė viena iš tų ponių nesiginčys dėl Edmundo aprašytojo varpų gausmo. Daug metų buvo tyla, bet tas gausmas aidėjo kiekvienoje kūno ląstelėje.

[O čia jau gresia begalinis klaidžiojimas „prisiminimuose apie ateitį“, asociacijai Vilniaus varpų tema. Ir apskritai – Vilniaus.]

***

AUTORIUS. Būna labai tikroviškų, „panašių“, gerų portretų, meistriškai nutapytų, bet kas juos tapė – ne visada įdomu. Bet būna ir tokių portretų, tokių paveikslų, kurių autoriaus su kitais nesupainiosi, kurių asmenybė, stiliaus savitumas (ir dar daug tarptautinių terminų, naudojamų neeiliniam reiškiniui apibrėžti...). toks yra ir knygos apie Onutę AUTORIUS, ir pati knyga yra neeilinis reiškinys.

[Ši pastraipėlė atsirado ne dėl to, kad AUTORIUS ir kai kurie knygos herojai (tie, nuo knygos vidurio) vieni kitus žino, pažįsta!]

Ne taip jau labai svarbu, ar tikrai tą dieną ir ar tikrai prie to lango stovėjo Onutė, ar girdėjo tikrai „Hello, cibis...“; ar pažodžiui atpasakotas dialogas su Senele... Galima patikslinti, pvz., kad pas šv. Kotryną bėgdavom prieš lietuvių k., matematikos rašomuosius, ne prieš fiziką ar chemiją, bet kaip žavingai prie tos neišmoktos chemijos atsiranda netoliese „onieginiškumo“ alchemija! Svarbiausia kad tikime Edmundo sukurtu Onutės paveikslu, kad tikim jo mintimis, apmąstymais, paspėliojimais apie tai, kuo, kaip, kur gyveno Onutė tą trumpą, bet reikšmingą gyvenimo tarpsnį, kuris, vo prasidėjęs, buvo nutrauktas.

Tikrai reikia dėkoti Dievui, ar likimui, kad Sibiro preliudų ciklas, sukrečiantis kaip Vagneri „Izoldos“ kulminacija, baigiasi pašviesėjimu, kaip angelų choras „Išgelbėta!“ „Fauste“ su tu skirtumu, kad, visų mūsų laimei, tai nebuvo Onutės prasmingo, turiningo gyvenimo paskutini

veiksmas. Šalia menamo angelų choro knygos pabaigoje ataidi toli nuklydusio „EO“ aidas. Nuostabus. Praėjusio (bet neprarasto!) laiko magija.

Ačiū Edmundui ir Norai.

Irena

Vilnius, 2012.02.26

?

P.S. Labai jau paglostyta mano savimeilė, kad knygoje minima ir mano pavardė, ir net dažnai. Priderėtų kuklintis, „pasilaužyti“, bet iš tikrųjų džiaugiuosi, kad galėjau būti šiek tiek naudinga Edmundui ir Norai rašant šią knygą.

I.

03.02

VYTAUTEI ŽILINSKAITEI – 80!

1947/48, VI kl. Vytautės jubiliejui (75) MM BIBL.

Sausio (17?), karnavalas gimnazijoje: „Vytautė, apsirengusi japone, gavo trečią premiją“.

Baleto etiudas „Šviesos siekimas“

... Romka deklamavo Tutės eilėraštį „Partizanai“, o po jo buvo tautiškas šokis.

Vyt. Kūčių laiškeliai

Vyt.: Eiti niekur nesinori,
Klasėj šilta ir smagu,
Nors sijonas dulkes šluosto,
Nors truputį ir baisu.

O kai klasėj šalta, naktimis apie -30°, dieną apie tiek pat.

Reikia dūkti, kad sušiltumėm.

„Dūkimui nebuvo ribų.“ Persirengimai pagal Majakovskį. Romantė su treningu ir užuolaidom – «облако в штанах»;

„Vytautei ant galvos uždėjom užrašą «Ейфелева башня» (mat Tutė aukšta, plona ir tiko būti „bašnia“.)

Iš dūkimų: Romantė iš baletui skirtos suknelės (iš firankų) padarė lempoms abažūrą, o po Stalino portretu pakabino baltas kelnaites ir dar ant lentos pripaišė kreivas kojas.

Paskut. kl. .... XI. 1949/50

1950 Antradienis, sausio 17 d. Auklėjimo pamoka „Draugystė ir draugiškumas“. Kalbėjo Gerda (trumpai) ir Tutė. Tutė apie atskirai mūsų klasės mergaites. Aštriai. Po to kilo ginčai.

Kita auklėjimo pamoka – apie meilės jausmus. „Vytautė paklausė, ar gali būti tik dvasinė meilė ir tik fizinė“.

Svarsto kuo būti...

„Vytautė ir į komjaunimą stojo todėl, kad galėtų patekti į žurnalistiką. Bet dar dvejoja – gal literatūrą, lituanistiką?“

Birželio 6 d.

(Gandai – dėl studijų)... „O tokių gabių Žilinskaičių – charakteristikos neaiškios".

Atestatų įteikimas. Pagal abėcėlę sėdim. Mes 3 – III eilėj paskutinės.

„Po manęs greit grįžo ir Romantė su Vytaute, visos sėdėjom su dangiškos spalvos atestatais. Kas suvyniojusios į tūtelę, kas šiaip laikė ...

Dar ne visai viskas. Dar buvo „meninė dalis" – abiturienčių choras ir kt.

Nepaprastai sujaudino mus visas Vytautės eilėraštis apie mokyklą. Kažkas nepaprasto. Toks įkvėptas, nuoširdus, brangus visoms. Giedrė pradėjo verkti, o aš, pilnomis ašarų akimis, timptelėjau ją už rankovės.

Kūrybinės ... galvos

* Tutę vienbalsiai paskyrė į redkolegiją.

* Su Vytaute, Gerda ir Laima turėjom sustatyti montažą saviveiklos apžiūrai.

(Montažas tema „Lietuvė liaudies moteris". Tokia „istorinė apžvalga" : baudžiava, revoliucija, karas, M. Melnikaitė ... „Paskui pradėjom dainuoti liūdną, bet kovingą dainą, ir tada karas pasibaigė ... Mergaitės parodė kūrybines galias. (...) Vytautė parodė akrobatinius numerius, (...) pasakė savo eilėraštį.

Montažas buvo vertinamas prieštaringai : „Kodėl neparodyta moterų padėtis buržuaziniais laikais ..."

O šiaip – tvarka.

„Scenos vaizdelis"

Renkamės į klasę ...

„ ... Įeina Tutė, po jos įžengia Romantė. Tutė apžvelgia visas ir, pastebėjusi Vilę, reikšmingai nusikosti: „Turiu Šerloko Holmso gyslelę ... Kur vakar buvai, ką?" – „Eik sau, ką tu čia, Tute ..."

SVEIKINIMO ŽODIS VYTAUTEI Ž.
KLASES DRAUGIŲ VARDU

(VŽ 75 M. PAMINĖJIMAS MARTYNO MAŽVYDO BIBLIOTEKOJE

1947/48, VI kl. VYTAUTĖS JUBILIEJUI (75)
Sausio (17?), karnavalas gimn.: M.M. BIBL.
„Vytautė, apsirengusi japone, gavo trečią premiją".

Baleto etiudas „Šviesos siekimas"
... Romka deklamavo Tutės eilėraštį „Partizanai", o po jo buvo tautiškas šokis.
Vyt. kūčių laiškeliai

Vyt. 3) Eiti niekur nesinori,
Klasėj šilta ir smagu,
Nors sijonas dulkes šluosto,
Nors truputį ir baisu.

O ką klasėj šalta, naktimis apie -30°, dieną apie tiek pat.
Reikia dūkti, kad sušiltumėm.
„Dūkimui nebuvo ribų! Persirengimai pagal Majakovskį. Romantė su treningų ir užuolaidom – „облако в штанах";
„Vytautei ant galvos uždėjom užrašą „Ейфелева башня" (mat Tutė aukšta, plona ir tiko būti „bašnia".
Ir dūkimų:
Romantė ir baletui skirtos suknelės (ir firankų) padarė lempoms abažūrą, o po stalino portretu pakabino baltas kelnaites ir dar ant lentos pripaišė kreivas kojas.

Paskut. kl. – XI. 1949/50

1950 Antrad, sausio 17d. Aukleijimo pomoka „Drangystė ir drengiškumas". Kalbėj Gerda (trumpai) ir Tutė. Tutė apie atskirai mūsų klasės mergaites. Aštriai. Po to kilo ginčai.

Kita aukl. pamoka – apie meilės jausmus. „Vytautė paklausė, ar gali būti tik dvasinė meilė ir tik fizinė".

Svrst. kuo būti

„Vytautė ir į komj. stojo todėl, kad galėtų patekti į žurnalistiką. Bet dar dvejojagal literaturą, lituanistiką?"

Birž. 6

(Gandai-dėl studijų). „O tokių gabių žilinskaičių – charakteristikos neaiškios".

Atestatų steikimas. Pagal abeculę sėdim. Mes 3-III eilėj paskutinės.

„Po manęs greit grižo ir Romantė su Vytautę, ir visos sėdėjom su dangiškos spalvos atestatais. Kas suvyniojęssios į tutelę, kas šiaip laikė..."

Dar ne visai viskas. Dar buvo „meninė dalis" abiturientių choras ir kt.

„Nepaprastai sujaudino mus visas Vytautės eilėraštis apie mokyklą. Kažkas nepaprasto. Toks įkvėptas, nuoširdus, brangus visoms. Giedrė pradėjo verkti, o aš, pilnomis ašarų akimis, timpčiojau ją už rankovės.

Kūrybinės-galios

* „Tutę vienbalsiai paskyrė į redkolegiją.

* Su Vytautė, Gerda ir Laima turėjom sustatyti montažą savirciklos apžiūrai.

(Montažas tema „Lietuvė liaudies moteris". Tokia „istorinė apžvalga": baudžiava, revoliucija, karas, M. Melnikaitė... „Paskui pradėjom daimuoti liūdną, bet kovingą daimą ir tada karas pasibaigė... Mergaitės parodė kūrybines galias. (...) Vytautė parodė akrobatinius numerius, (...) pasakė savo eilėraštį.

(Montažas buvo vertinamas „priešaringai": kodėl neparodyta moterų padėtis buržuazinais laikais...) O šiaip - tvarkoj.

„Scenos vaizdelis"

Renkamės į klasę...

„...Jeina Tutė, po jos įžengia Romantė. Tutė apžvelgia visas ir, pastebėjusi Vilę, reikšmingai nusikosti: „Turiu Šerloko Holmso gyslelę... Kur vakar buvai, ką?" — „Eik sau, ką tu čia, Tutė..."

Jž. Gemmšienė

STRAIPSNIO PUBLIKACIJĄ PARĖMĖ

Palmyra NAVICKAITĖ

LIUDIJIMAI IŠ ATŠIAURIOS ŠALIES

TESTIMONIES FROM A SEVERE COUNTRY

Palmira NAVICKAITĖ-MATULIONIENĖ (1932–2017) was the daughter of an army officer in independent Lithuania. In 1949, she was deported together with her family to the Altay region in Russia, where she was made to do forced labour in the forests. She returned to Lithuania in 1958, graduated from the Faculty of Economics at Vilnius University, and maintained close relations with her school friends. Navickaitė gave her friends some of her poems and pages from her diary about life in that strange and severe country. After her death, these touching testimonies of the hardship, and her lucid soul, passed from one friend to another, and finally reached Krantai magazine.

IŠ RANKŲ Į RANKAS...

Nepriklausomos Lietuvos karininko šeima, jau a
sūnų Mindaugą, 1932 metais Panevėžyje susilaukė d
Palmyros. Brolio ir sesers vaikystė prabėgo Širvintose
kui jau Ukmergėje jie stojo į gimnaziją.

Vilniaus antrojoje mergaičių gimnazijoje (vėliau
dintoje Salomėjos Nėries vidurine mokykla) Palmyra
tis pradėjo 1944–1945 mokslo metais. 1949-aisiais si
goji „Vesna“ mūsų klasės draugę, jos brolį ir mamą nu
toli toli, į Altajaus kraštą. Ten dirbdama sekinančius
ūkio darbus Palmyra lankė ir vidurinę mokyklą. Laik
gant ji sukūrė šeimą su tremtiniu Romu Matulioniu,
gimė sūnelis. 1958 metais visi grįžo į Lietuvą, Palmyra
mokslą, gavo brandos atestatą. Vėliau, Vilniaus univer
baigusi Ekonomikos fakultetą, pagal įgytą specialybę
sostinės statybos, pramonės įmonėse. Gana anksti tapo n
bet liko mylinti ir mylima rūpestingų vaikų mama, gra
būrelio anūkų senele.

Priverstinio išsiskyrimo dešimtmetis nenutraukė Pal
ros ir bendramokslių draugiško ryšio, užsimezgusio y
svarbiu asmenybės formavimosi laikotarpiu – kai paaug
tė virsta jaunyste. Šis laikotarpis mums sutapo su poka
metais, tvyrant nerimo, baimės, nežinios atmosferai. Be
mus vienijo „senas auklėjimas“, skiepytas ir tėvų namuose
nepriklausomos Lietuvos pradinėse mokyklose, kuriose
buvome spėjusios pasimokyti.

Nuo tada, kai vėl apsigyveno Vilniuje, Palmyra nepr
leido nė vieno mūsų tradicinio kasmetinio klasės draug
susitikimo. Smagus klegesys aprimdavo, nuščiuvusios kla
sydavomės, kai mūsų priprašyta Palmyra tyliai ir trumpa
nenorėdama ilgai būti dėmesio centre, papasakodavo, ką j
teko patirti tremtyje.

Bet 2017-ųjų birželį mūsų klasės 66-ajame susitikim
Palmyros nebebuvo...

Pas vieną klasės draugę liko pluoštelis languotų lapel
su Palmyros sukurtais ir užrašytais eilėraščiais, kitai dra
gei ji buvo davusi paskaityti, ką į seną mokyklinį sąsiuvi
rašė apie savo gyvenimą svetimame, atšiauriame krašte. Š
jaudinantys juodų vargų ir šviesios sielos liudijimai pradėj
keliauti iš rankų į rankas – taip pasiekė ir „Krantus“.

Viena iš Palmyros klasės draugi
Irena ŽEMAITYTĖ-GENIUŠIEN

Vilnius, 2018 vasar

Palmyra Navickaitė – balta suknele pirmoje eilėje Vilniaus antrojoje mergaičių gimnazijoje. 1947. Irenos Geniušienės archyvas

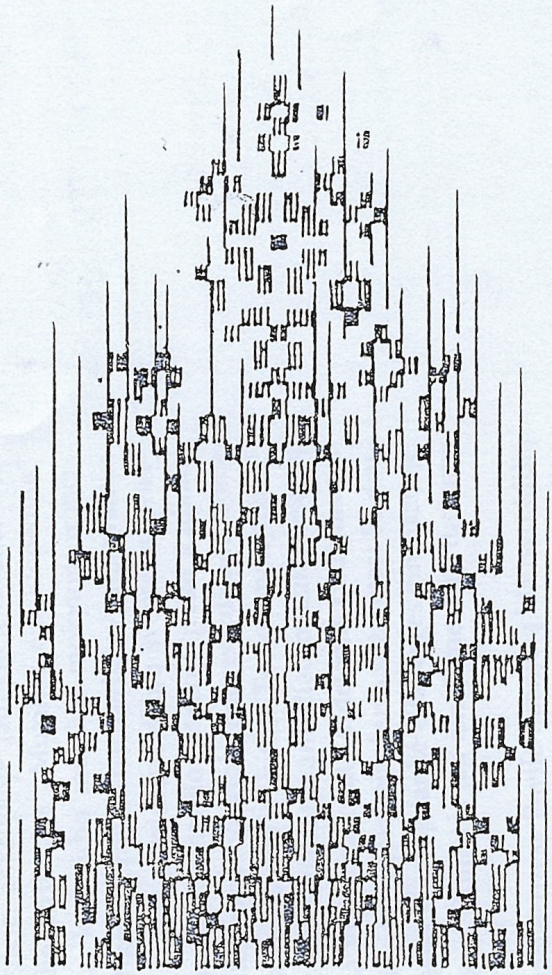

PRANUI SLIŽIUI 80

Vilniaus Arkikatedra-bazilika
1995 gruodžio 17 d. 14 val.

100

MUZIKAS

Irena Žemaitytė-Geniušienė

Apie artėjančias Prano Sližio 100-ąsias gimimo metines sužinojusios mano klasės draugės viena po kitos ėmė žerti prisiminimus.

1950 m. baigėme Vilniaus Salomėjos Nėries vidurinę mokyklą, kuri tarpukariu dar buvo gimnazija. Mokytojų turėjome daug ir visokių. Visi paliko ženklus mūsų gyvenimuose. Šiandien juos minime gražiuoju, pagarbiai, ir, atrodo, kad visus mylėjome, o vis dėlto Praną Sližį – gerbėme ir mylėjome labiausiai.

Mums pasisekė, kad paauglystėje, ankstyvoje jaunystėje Pranas Sližys buvo mūsų mokytojas. Nors lietuviškosios „Muzikos enciklopedijos" straipsnyje apie P. Sližį ir nerašoma, kad dirbo muzikos mokytoju ir mergaičių choro vadovu, šiaip ar taip, tikėtina, jog šis darbas buvo gana svarbus jo profesinėje veikloje: intensyvus choro rengimasis dainų šventėms, prizinės vietos konkursuose, dainavimas Filharmonijos scenoje, įrašai Radiofone. Mums, žinoma, tai buvo didžiausi įvykiai! Mes buvome geros mergaitės, savo mokytojų nepravardžiuodavome nei piktai, nei pašiepiamai, P. Sližį vadindavome tiesiog Muziku, o kreipdavomės kaip ir į kitus: „Tamsta mokytojau!"

Giedrė gerai prisimena, kaip į mūsų klasę pirmą kartą įžengė P. Sližys, pakeitęs anksčiau muziką dėsčiusį Joną Čiurlionį (Mikalojaus Konstantino Čiurlionio brolį). Prieš pamoką viena mergaitė didelėmis raidėmis per visą lentą užrašė: „Muzika yra viskas!" Įėjęs į klasę ir perskaitęs užrašą, naujasis mokytojas buvo sužavėtas! Po daugybės metų Palmutė dabar prisipažįsta, kad tai ji užrašė tą sakinį. Pirmąsias klases ji lankė Ukmergės gimnazijoje, kurioje P. Sližys mokytojavo, jau spėjęs pelnyti mokinių simpatijas. Taigi iš Palmutės jau žinojome, kad turėsime labai gerą mokytoją, ir norėjome jam patikti.

Danutė pasakoja, kaip Lietuvos atgimimo laikais ji eidavo į Šv. apaštalų Petro ir Povilo bažnyčią klausyti Mišių ir P. Sližio vargonavimo. Bet ir jos mintys grįžta į gimnazistiškas dienas: „Kai gretimoje klasėje vykdavo muzikos pamoka, mes stengdavomės sėdėti labai tykiai (tai nebuvo lengva...) – kad netrukdytume."

Maždaug nuo tada mes buvome įsitikinusios, kad būtent mūsų klasė Muzikui yra mieliausia. Tą patį tikriausiai įsivaizdavo ir kitų klasių mergaitės...

Jau nebenumodavom ranka į muzikos pamokas, visose mokyklose laikytas antraeilėmis (kaip ir darbeliai, piešimas, kūno kultūra), iš kurių „pafuginti" – nedidelis nusikaltimas. Tiesa, per muzikos pamokas klasėje būdavo tik du instrumentai – blizgantis kamertonas ir malonus Mokytojo balsas. Garso ir vaizdo aparatūrą kelis sykius atstojo vienos bendraklasės atsinešti vaikiški cimbolai.

Choras nebeatrodė priverstinis laiko gaišimas po pamokų. Jautėme, kad aktyviai dalyvauti yra svarbu, reikalinga. Be to, mums pačioms tai buvo įdomu ir malonu. Mokytojos duoną valgiusi Aldona aiškina, kad tai – P. Sližio

edagoginio talento paslaptis, Dievo dovana, kurios nenukopijuosi, neišmoksi.

Vyresnėse klasėse muzikos pamokų nebebuvo. Giliausius įspūdžius, ryškiausius prisiminimus paliko choras. darnų, draugišką pulką Pranas Sližys subūrė ir iš kaimų atvykusias kuklias bendrabučių gyventojas, ir mandras niesčionkėles, ir dar su lėlėmis tebežaidžiančias mergaičiukes, ir paneles abiturientes. Visos kartu entuziastingai lėkėm į pirmąją pokario dainų šventę 1946 m. Su kokiu užsidegimu, bet ir sentimentaliai susigraudinusios - šypsosi Regina - dalyvavom ir 1950 m. dainų šventėje, tik ką gavusios brandos atestatus, ankstėliau atidainavusios tradiciniame abiturientų šimtadienio chore (kartu su Antano Vienuolio „būdos" vienuoliktokais) irgi Prano Sližio vadovaujamam. Gaila, buvom jau ne choristės, o tik publikos dalis, kai Pranas Sližys buvo dainų švenčių vyriausiasis Dirigentas - 1960, 1965, 1970 m., bet užtat kad plodavom, tai plodavom savo Muzikui! Dabar per dainų šventes dažniausiai sėdim prie televizorių. Ekrane matomi vaizdai pinasi su išnyrančiais iš praeities, seni išgyvenimai susilieja su naujais įspūdžiais, o prieš akis mums būtinai iškyla ir Prano Sližio paveikslas.

Muzikos mokytojas mūsų sąmonėje (ir pasąmonėje) įtvirtino lietuvių liaudies dainą. Kaip pridera senelėms ir prosenelėms, paaimanuojam, kad šių dienų jaunimas, net muzikantai, nebežino, nebemoka liaudies dainų ir nesuvokia, ką jos reiškia žmogaus gyvenime: Elena pabrėžia, kad mokydamas mus lietuviškų dainų, ugdydamas meilę joms, Pranas Sližys sumaniai ir subtiliai ugdė meilę Tėvynei - Lietuvai. .

Kalbą apie liaudies dainas pratęsia Vytautė. Tiesa, ji jautėsi esanti prasta dainininkė, chorą lankė, nes buvo privaloma, bet prisipažįsta, kad negalima buvo nemylėti Mokytojo, kurio toks šviesus, geras veidas, negalima buvo nesekti Dirigento, kurio rankų mostai tarsi ištirpdavo mumyse. Vytautei patiko, kad Muzikas chorui parinkdavo įdomių, mažai žinomų liaudies dainų, ir ji tuoj pat nuo pradžios iki galo sudainuoja ilgiausią žaismingą dainelę apie kriaučiuką („Turėjo močiutė vieną dukterėlę, pažadėjo už kriaučiuko leisti").

Lietuvių liaudies dainų dainavom labai daug, kiekviena turėjom savo mėgstamiausią. „Ar aš tau, sese, nesakiau", „Oi, žiba žiburėlis kaip aukso liktorėlis", „Ulijona", „Nudavė močiutė", „Pasėjau linelį", „Kai aš jojau per žalią girelę" ir dar daug kitų. Jos buvo paprastai, be įmantrybių harmonizuotos. Kai kurias Dirigentas pats harmonizavo. O jo autorinė daina „Vilnele, bėk į Viliją" mums buvo nepalyginamai gražesnė už Konrado Kavecko sukurtąją pagal tas pačias Salomėjos Nėries eiles. Be to, galima buvo nesunkiai suprasti, ką Mokytojui iš tikrųjų reiškia žodžiai „Sakyk, kad laisvę mylime labiau mes už gyvenimą". Su didžiuliu įkvėpimu mūsų choras dainuodavo Stasio Šimkaus „Kur bakūžė samanota" ir Česlovo Sasnausko „Karvelėli" (ausyse tebeskamba: „Karvelėli mėlynasai, karvelėli tu pilkasai..."). Šios dainos tarsi ataidėdavo iš Sibiro tolumų, kur jas tikrai dainavo arba niūniavo ten ištremtos ir mūsų klasės draugės Palmutė bei Onutė. Bet žodžiai apie bakūžę ir obelį, kurių nebėr, kėlė labai aiškias asociacijas, todėl daina turėjo dingti ir iš mūsų, ir iš kitų chorų repertuaro. Nė viena neatsimenam, kad būtumėm dainavusios ką nors ne lietuviškai. Nei mergaičių choro „Mergužėlės lelijėlės" iš Piotro Čaikovskio operos „Eugenijus Oneginas", nei privalomų Dunajevskio, Novikovo maršų, nei Solovjovo-Sedojaus „Lakštučių" (šią dainą mielai dainuodavom, o Muzikas, atrodo, mielai diriguodavo).

Živilė, mūsų klasėje atsiradusi vėliau, pasakoja, kaip svajojo dainuoti chore. Lyg tyčia į balsų patikrinimą pavėlavo, bet nieko tokio. Dirigentas ją vieną pakvietė į salę ir pasiūlė sudainuoti „Rytą saulelė tekėjo, o vakare nusileido".

Nuotraukoje: *S. Neries mokyklos choras koncertuoja Filharmonijoje. Diriguoja P. Sližys 1947 m.*

„Esi sopranas, rytoj ateik į repeticiją, tik nevėluok." Gana greit dainuojant kažkurią dainą Živilė jau turėjo porą taktų pritarti solistei, būsimai operos primadonai Irenai Žukaitei, kuri tada mokėsi aukštesnėje klasėje.

„Manau, kad Dirigentui vis dėlto svarbiau buvo ne mūsų balsai, o klausa", – spėja Aldona. O dabar, iš laiko perspektyvos, galima numanyti, kad svarbiausia jam buvo sudominti mergaites muzika, kad jos pajustų dainavimo prasmę ir poreikį. Šie tikslai puikiai derėjo su paties P. Sližio asmeniniais profesiniais interesais ir meninėmis ambicijomis.

Chorinį dainavimą itin mėgusi balsingoji Julė po studijų ir baigusi dainuoti Akademiniame chore visą gyvenimą laisvalaikiu traukė dainas kokiame nors kitame kolektyve.

Įsiminė istorija, kurią Muzikas chorui papasakodavo pasitaikius tam tikrai progai (pvz., merginai pasiteisinus, kodėl praleido repeticiją): „Čia kaip ta panelė, kuri karštai tikino savo jaunikaitį, kad myli jį taip, jog jokios vėtros, jokios audros su žaibais ir perkūnijomis jųdviejų neišskirs. Kai jaunikaitis paklausė, kodėl ji neatėjo, kaip buvo susitarę, ji atsakė: „Tai kad lijo..."

Nuotraukoje: S. Neries mokyklos choras koncertuoja Filharmonijoje.Diriguoja P. Sližys, akompanuoja I. Žemaitytė 1948 m.

Įpratome matyti savo Mokytoją žvalų, energingą, linksmą. Kaip jis tvirtai, draugiškai paspausdavo ranką sveikindamasis! Ir labai žavus atrodydavo pasipuošęs fraku. Bet retkarčiais nenuslėpdavo, kad yra susirūpinęs, nusiminęs, prislėgtas. Bloga Dirigento nuotaika persiduodavo chorui. Sunerimdavome: gal mes kaltos, gal tai mes nuliūdinome? O iš tikrųjų galėjo būti aibė kitų priežasčių. Bet prasidėdavo repeticija ar koncertas, Dirigentas apžvelgdavo visą chorą, nusišypsodavo – vėl visiška tvarka, įtampa atslūgo, dainuojam!

Buvo sukrėsta visa gimnazija, kai 1949 m. kovo pabaigoje, pirmą rytą po pavasario atostogų, pasklido žinia, kad naktį išvežtas P. Sližys. Žvėryne netoliese gyvenusi Giedrė bėgte nubėgo pažiūrėti prie Mokytojo namų. Išvydo užkaltas lentomis langines, vadinasi, žinia tikra... Į klasę nebeatėjo ir mūsų Onutė. Ešelonai dar stotyje... Šiandien minimos kelios pavardės žmonių, dėjusių pastangas, kad Mokytojas būtų išlaisvintas, bet lemiama buvo Sigitos Paleckytės pagalba (ji mokėsi aukštesnėje klasėje ir dainavo chore).

Praėjus gal savaitei ar dviem po P. Sližio sugrįžimo, Vilniaus universiteto Centrinių rūmų Aktų salėje (kitaip – Medinėje, dabar – Teatro) įvyko Akademinio choro koncertas. Salė buvo sausakimša, net stovėti nebebu-

vo vietos, ovacijos netilo, koncertas virto galinga demonstracija. Giedrei buvo pavykę įsisprausti į salę ir kartu su visais išgyventi euforiją. Aš tuo metu stoviniavau koridoriuje ir jaudindamasi laukiau dainų, kurioms reikės akompanuoti. Akompaniatorės vaidmenį man buvo paskyręs P. Sližys 1945–1946 mokslo metais. Sykį sustabdė koridoriuje ir paklausė, ar aš skambinau pianinu deklamuojant eiles per minėjimą vykusį prieš savaitę. Kažkodėl atsakiau: „Turbūt aš...“ „Tai gal gali ir chorui paakompanuoti?“ „Oi, nežinau, gal...“ Davė gaidas – pabandyti kitądien per repeticiją. Pavyko, ir aš penkerius metus akompanavau mūsų, o nuo 1948 m. – ir Akademiniam chorui, kai jam vadovauti pradėjo P. Sližys. Mano balselis buvo menkutis, todėl džiaugiausi galėdama būti reikalinga bent skambindama senoku salės pianinu. Bet yra tekę akompanuoti ir gerais koncertiniais fortepijonais.

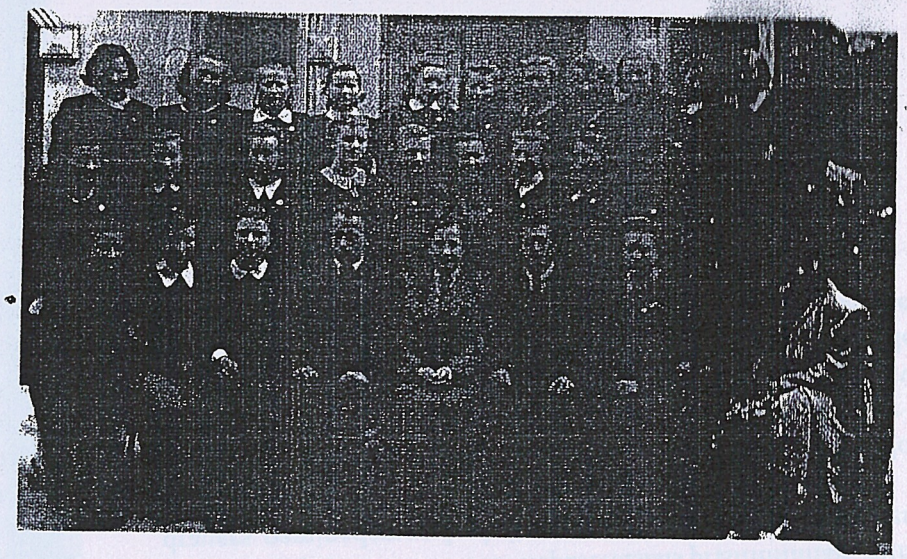

Nuotraukoje: S. Neries mokyklos abiturientė su mokytojais. P. Sližys pirmojoje eilėje iš kairės ketvirtas. 1950 m.

Nemažai mūsų klasės mergaičių mokėsi muzikos mokykloje, o mūsų Muzikas tuo pačiu metu studijavo vargonus konservatorijoje. Dabar smagu prisiminti, kad P. Sližys ir aš dalyvavome viename lietuviškos muzikos atlikėjų konkurse ir abu laimėjome, rodos, antrąsias vietas, tik, aišku, skirtingose amžiaus grupėse.

Pradėjusi studijuoti Dailės institute su chorais atsisveikinau. Bet po dešimties metų su pluošteliu eskizų ėjau pas Dirigentą pasitarti dėl Akademinio choro jubiliejinio leidinėlio apipavidalinimo, o dar po 35 metų – dėl Prano Sližio jubiliejui rengiamo jo kūrinių leidinio „Mišios, giesmės, dainos“ viršelio ir piešinuko kvietimui į koncertą bei minėjimą. Kaskart P. Sližys išsirinkdavo patį paprasčiausią, patį kukliausią variantą.

Jubiliejaus proga surengtas Maestro kūrinių koncertas Arkikatedroje buvo įspūdingas, minėjimas Kompozitorių sąjungos salėje – iškilmingas, o jubiliatas atrodė vos ne susikrimtęs: „Per daug dėmesio, per daug iškilmių. Kam to reikia“, – prasitarė. Sveikintojai su gėlėmis vis ėjo į sceną – po vieną, po du, tris... pavieniai žmonės arba organizacijų, institucijų atstovai. Sveikino ir Salomėjos Nėries gimnazijos vardu. Paskutinės išėjome mes visu būriu – gal dvylika ar penkiolika. Nuoširdžius sveikinimo žodžius tarė Onutė. Mes atstovavome tik savo klasei.

Šit kodėl ir manėme, kad buvome mylimiausio Mokytojo mylimiausia klasė... Tik štai apie Rotušėje vykusį Prano Sližio atminimo vakarą nieko nežinojome.

Birutė klausia, ar prisimename, kaip susirinkusios pas Gražiną labai garsiai dainavome norėdamos, kad Muzikas išgirstų. Tada jau buvome pagyvenusios ponios... Gražina gyveno Dionizo Poškos gatvėje, pro jos buto langus buvo matyti kitoje gatvės pusėje stovintis medinis namelis, kuriame gyveno P. Sližys. Mūsų bendraklasė dažnai sutikdavo Mokytoją, ir jis visada pasiteiraudavo apie mus – savo buvusias mokines, choro dainininkes. Živilė jai antrina: „Dainavome Mokytojui dar kartą, tik tyliai, tyliai vieną vidurvasario pavakarę sustojusios prie jo kapo. Gal išgirdo?“

Per septynis dešimtmečius nepasenusiais prisiminimais, mintimis ir sentimentais mielai dalijosi šios žilagalvės draugės, paminėdamos dar kelias (nors jų būta daugiau) choro entuziastes ir Prano Sližio gerbėjas. Tik jų jau nebėra tarp mūsų.

Štai pavardės tų, kurių vardai minimi šiame rašinyje: Aldona Valiulytė-Narbutienė, Birutė Mulokaitė-Sabaliauskienė, Danutė Patiejūnaitė-Sakalauskienė, Elena Budilinaitė-Deksnienė, Giedrė Karužaitė-Juodišienė, Gražina Sideravičiūtė-Skuodienė, Julija Kvilonaitė-Racevičienė, Ona Litvinaitė-Narbutienė, Palmyra Navickaitė-Matulionienė, Regina Narkevičiūtė-Miškinienė, Vytautė Žilinskaitė, Živilė Kasiulevičiūtė-Vasiliauskienė ir aš, Irena Žemaitytė-Geniušienė, pabandžiusi užrašyti, ką mes viena kitai kalbėjome apie mūsų Muziką, Dirigentą, Mokytoją.

Vilnius, 2015 m. rugpjūtis

DAŽINTIS
IŠ GIMNAZIJOS LAIKŲ

(APIE IRENĄ VEISAITĘ)

Kartą filharmonijoje per koncerto pertrauką, šnekučiavomės trys Irenos – Veisaitė, Mikšytė ir aš. Štai, priėjo ketvirtoji – Aleksaitė. Ėmėm skaičiuoti, kiek žinome Vilniuje teatro, muzikos, dailės Irenų. Net nustebom: per penkiolika. Didžioji dauguma – mūsų kartos. Nutarėm, kad reikia organizuoti Irenų „prie meno“ suvažiavimą, įsteigti draugiją, o pirmininkei išrinkti, aišku, žinomą, suprantamą, Ireną Veisaitę. Šioji Irena, vaidindama susijaudinusią, dėkojo už pasitikėjimą, sakė rimtai apsvarstysianti pasiūlymą ir mielai sutiksianti. Bet mūsų bendravardžių ir bendraamžių gretos sparčiai retėjo, suvažiavimas neįvyko, ir iš iniciatyvinės grupės likom dvi... Nebereikėjo juokaujant kreiptis: „Ponia Irenų pirmininke!“

Koncertų, parodų salėse nuolat buvo galima matyti Ireną vos spėjančią sveikintis su įvairiausiais žmonėmis, bent keliais žodžiais kažką aptarti, susitarti, pažadėti, patvirtinti, paaiškinti.

Vis tik galvodama apie Ireną, dabar matau šalia jos ne daugybę man pažįstamų ir nepažįstamų veidų, o tik vieną – Marijos Ladigaitės-Vildžiūnienės veidą. Nieko keisto, būtent per Mariją susipažinau su Irena. Marija – mano draugė, su kuria vienoje klasėje kartu mokytis pradėjom prieš... aštuoniasdešimt metų. Mūsų gimnazija buvo Šv. Ignoto gatvėje, o Marija su mama, dviem seserimis ir dviem broliais gyveno Trakų gatvėje (maždaug ten, kur dabar Adomo Mickevičiaus biblioteka). Pas Mariją ir jos jaunesnę seserį, irgi mano draugę Jonę, užeidavau labai dažnai. Nei kiek nenustebau, kad pas jas apsigyveno kažkokia nepažįstama mergaitė, nes karo metais daugelio

vilniečių namuose glaudėsi, slapstėsi pabėgėliai, pabėgėliai arba mokytis, gydytis iš kaimo atvažiavę giminaičiai. Aš tik bijojau, kad naujoji Renia nenuviliotų mano draugių Marijos ir Jonės. Laimei, Irena buvo šiek tiek vyresnė. Tiesa, kartu su mumis ji paišydavo ir karpydavo popierines lėlytes ir jų suknytes, tačiau nedalyvaudavo mūsų mėgstamoje išdaigoje – iš antro aukšto pro langą saujomis mėtyti džiovintus žirnius į apačioje gatve pravažiuojančių sunkvežimių atvirus kėblus su žmonėmis, kartais – net kareiviais. Gimnazijoje Irena priklausė savo klasės draugių, jau tikrų panelių, kompanijai. Nei Irenos klasiokės, nei aš, nei, pasirodo, net Marija nežinojom, kad Irena ne Treigytė, ir prie tikrosios pavardės priprasti nevisai lengva. Irena dažnai prisimindavo vieną epizodą iš tų senų laikų. Prieš kažkokią šventę, gimnazijoje matavomės tautinius kostiumus ir aš su apmaudu skundžiausi mergaitėms, kad su lietuvišku

drabužiu atrodau kaip kokia totorė, o kai šį tautinį kostiumą apsivilko Irena – iškarto matosi, kad ji – tikra lietuvaitė! Galbūt, ~~tai buvo~~ prieš mūsų – mergaičių gimnazijos koncertą (~~vėliau~~ pervadintos vidurine mokykla), Irena džiaugėsi, kad dalyvavimas chore, kuriam vadovavo visų mylimas ir gerbiamas mokytojas Pranas Sližys, jai padėjo suvokti prasmę, pajusti grožį lietuvių liaudies dainų, jas pamilti, vertinti. Abi apgailestavom, kad dabar naujai harmonizuotos, visai kitaip, negu „mūsų laikais“ atliekamos jos tartum praranda savo „gryną pavidalą“ ir darosi nebeatpažįstamos, svetimos vyresnio amžiaus žmonėms. Jų tarpe – ir mums...

Tikrai labai ilgai buvau pažįstama su Irena. Tai nereiškia, kad gerai ją pažinojau. Po gimnazijos baigimo, ištisus dešimtmečius tik retkarčiais atsitiktinai susitikdavom. Sena pažintis atsinaujino mums pačioms senstant (rodos, šitaip gana dažnai gyvenime

atsitinka). Jau buvo prasidėjęs XXI šimtmetis, kai mudviejų – dviejų Irenų – keliai vis dažniau susieidavo vėl prie Marijos. Ne sykį, deja, liūdnomis progomis... Laikui bėgant, Irena vis dažniau paskambindavo telefonu: „Važiuoju pas Marytę. Gal ir tu norėtum kartu?“ Greit, vairuodama automobilį pati arba iškvietusi taksi, paimdavo netoli gyvenančias Aušrą Petrauskaitę, mane ir važiuodavom toli, ilgai – į Vilniaus Jeruzalę, į Vildžiūnų sodybą, kur prie vartelių mes papuldavom į Marijos glėbį.

Buvo akivaizdu, kad Irena čia – savas žmogus, tikras šeimos narys, gerai žinantis visas namų kárteles, visus sodo augalėlius ir taip pat gerai pažįstantis čia visus gyvenančius ir visus čia besisvečiuojančius žmones. Esu tikra, kad ne man vienai Irena pasakojo, kaip, apsilankiusi pas Mariją atgaunanti dvasinę pusiausvyrą. Pažodžiui pakartoti Irenos įžvalgų nepavyktų, galiu tik

pritarti, kad seno dvaro ir užmiestinės retro vilos atmosfera suteikia stabilumo pojūtį ir ramybę, o šiuolaikinė moderni meno galerija ir jos aplinka skleidžia galingą energiją, kuri skatina mąstyti, veikti. Prie mūsų nedidelės grupelės kartais prisidėdavo kas nors iš Marijos šeimynos arba netikėtai užsukęs kas nors iš Marijos draugų. Papostringaudavom apie dienos aktualijas ir globalines problemas. Prabėgomis pasidalindavom kulinarine patirtimi, požiūriu į madą. Rimtai aptarinėjant rimtas temas, nuomonės ne visada sutapdavo, bet ginčai neįsižiebdavo. Mano norą kartais paprieštarauti Irenai stabdydavo žinojimas, kokia didelė jos erudicija, kiek daug informacijos ji gaudavo keliaudama po pasaulį, kaip aiškiai ir įtaigiai ji reiškė savo mintis. Šiaip ar taip, Irena ilgam išjudindavo „pilkąsias ląsteles“.

Irena labai norėjo, kad mes pamatytumėm naujausią, dar baigiamą Marijos darbą – iliustracijas „Alisai

stebuklų šalyje“. Turbūt tai buvo intuityvus poreikis kitiems atskleisti tai, kas jai pačiai gera, gražu, įdomu. Puikų Marijos kūrinį ji jau buvo mačiusi ir galėjo labai taikliai, tiksliai ir entuziastingai komentuoti. Panašiai būdavo, kai su Irena apžiūrinėdavom naują ekspoziciją. Kartu su Irena buvom vienoje iš pirmųjų MMO parodų. Rodos, jai tikrai patiko ir interjero architektūra, ir parodos koncepcija, ir daugelis kūrinių, ypač ji buvo patenkinta galėdama pamatyti jai gerai žinomų dailininkų nepažįstamus darbus, Kai kuriuos – visai netikėtus. Vis dėlto, jos reziumė buvo maždaug toks: „Kaip svarbu, bet nelabai lengva šiuolaikiniuose menuose skirti pelus nuo grūdų.“

Apie muziką kalbėtis Irena, aišku, buvo linkusi su Geniušais muzikantais, ne su manim. Tik štai Geniušas Rimas labai norėjo būtent su Irena

rūpėjo Gounod „Faustas“ ir būtent operos dirigento darbo ypatumai, santykis su režisieriais ir kitos problemos statant spektaklį muzikiniame teatre. Apie tokius dalykus ji pakamantinėdavo Julių, kai po spektaklio ar koncerto kartu keliaudavom namo (mums buvo į Naujamiestį pakeliui). Įdomu ir naudinga buvo išgirsti jos nuomonę (kartais ginčytiną) apie atlikėjus. Kai susitikdavo Irena ir Petras arba Lukas, arba visi trys kartu, būdavo „užkabinami“ amžinieji kūrinio interpretacijos klausimai, ne vien pianistiniu aspektu. Gaila, kad mano šeimos muzikantai turėjo nedaug progų ir jos buvo per trumpos, kad su tokiu kompetentingu pašnekovu – Irena galėtų gerai įsigilinti į scenos menų paslaptis.

2020 m. rugpjūčio 28d., Irena dalyvavo Rimo Geniušo 100-ųjų gimimo metinių paminėjime, pandemijos sąlygomis surengtame „Organų“ koncertų salėje. Po savaitės šioje salėje, tartum minėjimą pratęsiant, įvyko

Luko ir Anos Geniušų koncertas. Irena prisipažino, kad jaučiasi – nelabai, bet labai nori paklausyti S. Rachmaninovo, kurio sonatą atliks Lukas, ir nemažiau nori išgirsti skambinant Aną, kurios dar negirdėjo, ir P. Čaikovskio sonatą, kurios irgi nėra girdėjusi, nes retai atliekama. Po koncerto Irena sakė neabejojusi, kad Luko žmona – puiki muzikantė, bet pianistės virtuoziškumas, meninė individualybė, artistizmas pranoko lūkesčius. Paskui atlikėjų ir klausytojų kalbos susikoncentravo ties P. Čaikovskiu ir S. Rachmaninovu. Abi šias retai atliekamas sonatas nelengva suvokti iš pirmo karto net ir patyrusiam klasikinės muzikos klausytojui. ~~Po koncerto~~ Irena nustebino muzikantus tiksliais apibūdinimais ir giliomis įžvalgomis į kūrinių esmę. P. Čaikovskio Sonatą ji apibudino kaip kupiną imperiško blizgesio ir net pompastikos, su nuostabiomis „už širdies griebiančios“ lyrikos salėmis. Artimesnė jai visgi buvo labiau intravertiška S. Rachmaninovo Sonata su savo neaprėpiamomis peizažų platybėmis, filosofinėmis bei dvasinėmis gelmėmis, niūrios tamsos ir žėrinčių pašvaisčių sugretinimais.

Tą vakarą atsisveikinom tradiciškai: „Iki!“ Nežinojom, kad tai buvo paskutinis susitikimas.

Prabėgo, pralėkė septyniasdešimt metų

Džiaugėmės ir didžiavomės Mūsų Nepaprastos Klasės susitikimais kasmet, pirmąjį birželio sekmadienį. 2020-siais metais turėjom susirinkti 70-jį kartą. Deja, jubiliejinis susitikimas neįvyko. Priežastis labai pateisinama – karantinas. Patogu kaltinti VIRUSĄ dėl neatšvęstos sukakties... Covid'u nesusirgom, bet turim prisipažinti, kad pasiduodam kitam – senatvės – virusui. Mūsų Nepaprasta Klasė paprasčiausiai paseno. Prarandam fizines ir dvasines jėgas... Mūsų pačių sumanymas greit tapo tradicija, bet laikui bėgant darėsi kaip pareiga, vėliau – beveik prievole, kuri pradeda atsibosti, ima varginti. (Dauguma iš mūsų užsilikusios mažumos prisipažįsta, kad panašios būsenos atsiranda artėjant Kalėdoms, Naujiems metams ir kitoms šventėms, kada norisi tik ramybės, tylos.) Dabar mes bendraujam tik telefonais (neišmaniaisiais ir „normaliais laidiniais"), internetu naudotis „dar neišmokom". Žinom, jaučiam, kad kartais erzinam namiškius, bet ką daryti, kai draugės nebeišeina iš namų. Vis tik bandom išsaugoti viltį: „Na, dar kaip nors susiorganizuosim..." Temų pokalbiams suteikia dabartis, prisiminimuose neskęstame. Nebent kas iš šalies paklausinėja vilnietes senbuves (t. y. mus) apie „anų laikų" moksleiviją. Nebe labai kam įdomūs senjorių pasakojimai, bet mes atgyjam, galim valandomis tarpusavy tikslinti detales. Kai išryškėja atmintyje atkapstytų faktų, požiūrių į juos, vertinimų įvairovė – imam postringauti apie psichologiją, apie cenzūrą, konjunktūrą ir t. t.

Nepavyko mums bendromis pastangomis atkurti vaizdą, kaip atrodė Kunigaikštienės Birutės gimnazija ant Tauro kalno. Vienos prisimenam gelsvų plytų sienas, kitos – gilius cementuotus griovius po langais, o gal vieną griovį aplink visą pastatą, kažkokius mūrinius stulpus, lyg kontraforsus. Laiptinės, klasės... Mažoms pirmokėlėms viskas atrodė platu, aukšta, šviesu, tik koridoriai apytamsiai, žalsvi. Turbūt tikrai taip buvo. Dabar manau, kad pastatas buvo panašus į kai kuriuos plytinius namus V. Kudirkos, Z. Sierakauskio gatvėse. Tuose gimnazijos rūmuose mokėmės vos metus, vokiečių kariuomenė liepė išsikraustyti iš erdvių rūmų į senoviškas ankštas patalpas Šv. Ignoto gatvėje. Mūsų patogioje, gražioje gimnazijoje naciai įsirengė kažkokią slaptą svarbią įstaigą, kurią susprogdino 1944 m. vasarą traukdamiesi iš Vilniaus. Ilgai stūksojo griuvėsiai, sklido kalbos apie žmonių užpuolimus iš ten. dabar ten stovi įmantrus, prabangus, neprieinamai aptvertas daugiabutis. Tik mums, kelioms senutėms, sentimentus kelia dingusi vieta, kurioje atsirado Mūsų Nepaprasta Klasė. Kai buvo minimos Vilniaus lietuviškosios gimnazijos 100-sios metinės, linksmos moksleivių kolonos žygiavo M. Valančiaus gatve, bet niekas nestabtelėjo, net nežvilgterėjo į baltąjį secesijos perlą, kurio užnugaryje kadaise buvo įsikūrusi Kunigaikštienės Birutės gimnazija. Nors ir neilgam.

Kažkodėl visai neprisimenu malonių vienuolių ir rūpestingai prižiūrimų jų daržų. Prisimenu kelias lenkiškai kalbančias piktas senes, kurių bijojau ir privengdavau, nes aprėkdavo, varydavo šalin

vos prisiartinus prie brōmos, vedančios į jų kiemą. Kai šiek tiek ūgtelėjau, mano itin dievobaiminga tetulė Petronėlė, tikra vilnietė, aiškino, kad jaunesnės, pajėgesnės seserys benediktinės karui prasidėjus pasitraukė, išvyko atgal į Lenkiją, liko kelios varganos pagyvenusios. Jos tikrai galėjo nekęsti „pšeklentų litvinkių“, užėmusių jų jaukius vienuolyno namus. O į tuos jų namus įkėlė mus vokiečiai okupantai, išvarę jas į šaltus tamsius pusrūsius uždarame kieme. Be to, anuomet dar daug Vilniaus lenkų į lietuvius žiūrėjo kaip irgi į okupantus. Tik karui pasibaigus išdrįsau kartu su kitomis mergaitėmis palandžioti po paslaptingus kiemus kiemelius ir kitokius užkaborius. Garsiųjų daržų vietoje tebuvo plynas laukas, kurio pakraščiuose, pridengdami Domininkonų bažnyčios apačią, vešėjo šabakštynai. Nieko keisto: dar visai neseniai ištisi kvartalai aplink degė, griuvo. Ačiū Dievui, mūsiškis „mergaičių vienuolynas“ nenukentėjo, bet benediktinių vardažodis labai greit liko nebežinomas. Dar labiau sulinkusios, nuskurdusios vienuolės po truputį keitėsi, nebeatrodė pagiežingos. Na, ir aš, mamos pamokyta, susitikusi jas pasisveikindavau „dzien dobry“...

Visada žinojom, supratom, kad daugeliu klausimų klasiokių nuomonės, įsitikinimai skiriasi, pasidalindavom abejonėmis, pasiginčydavom. Net nesistengdavom žūtbūt „pastatyti ant savo“ (netaisyklingas išsireiškimas, bet iki šiol gajus...). Tiesa, prieštaringų minčių arba jausmų pretekstai – „vietinio pobūdžio“, ne esminiai, ne egzistenciniai... Pavyzdžiui, vieną mokytoją prisimenu kaip pabaisą, kuriam nešdavom buterbrodus, kuris užsilipęs ant kėdės stebėdavo klasę, kuris šaipėsi iš kuprotos nepasiturinčios mergaitės. Tas pats mokytojas kitai klasiokei iki šiol atrodo buvęs puikus pedagogas. Regis, mes visos garbinte tebegarbinam muzikos mokytoją, bet štai viena mūsiškė prisipažino, kad choras jai buvęs nepakeliama kančia, mokytojas – niekam tikęs.

Nejučiom bandau palyginti 1930 34 m. Kauno „aušriokų“ klasę, aprašytą mano sesers Liudytės dienoraščiuose, ir mūsų Vilniaus „salomeikos“ klasę mano dienoraščiuose. Šešiolika metų ir pasaulį krėtę, keitę įvykiai, perversmai – toks intervalas tarp šių dviejų dienoraščių. Ir vis tik, nežiūrint visiškai pasikeitusio gyvenimo, randu panašumo klasiokų tarpusavio bendravime, santykiuose su mokytojais. (Mokymo programų nelyginu.) Manau, neverta pernelyg idealizuoti prieškarinių laikų mokyklos, nereikia visiškai nuniekinti pokario metų mokyklą.

Prie šio iškilmingo Baigiamojo Žodžio (t. y. daugiažodžiavimo) priderėtų pridėti sąrašą tų, kurio mokėsi Mūsų Nepaprastoje Klasėje. Deja, tai nerealu. Realu tai, kad kasmet bent kartą susitikdamos mes nelabai gerai pažinojom vienos kitas, daugelio likimai nežinomi. Mūsų tradiciniai susitikimai – ne unikalus reiškinys. Kiekvieną vasarą susirinkdavo mano vyro Rimo Geniušo klasiokai, su žmonomis. Kol buvo nevedęs, R. Geniušas nedalyvaudavo, o su manim – visada. Mūsų butas daug kartų buvo tinkamas „laisvas plotas“ kaip buvusių ikikarinių Kauno aušriokų berniukų (t. y. žilų pagyvenusių ponų su savo poniomis), taip ir Mūsų Nepaprastos Klasės (šiuo atveju reikėdavo kėdžių ir sudedamą stalą skolintis iš kaimynų). Vienas R. Geniušo klasiokas sudarė ne tik gimnaziją

kartu baigusiųjų sąrašą, bet ir biografijas užrašė. Mes mielai deklaruojam draugiškus jausmus savo bendramokslėms, bet mažai žinom apie jų gyvenimus, darbus, šeimas. Jau XXI amžiuje į mūsų susitikimus ateidavo 5–4 „klasės žentai“ – sutuoktiniai, bet gana greitai šis skaičius mažėjo, paskui liko tik vienas...

Mūsų Nepaprasta Klasė šiandien – promočiutės, prosenėlės, prababulės, pramamunės. Yra ir pra-pra! Kartais viena kitos paklausiam nelaukdamos atsakymo: kuri iš mūsų liks paskutinė. Neoriginalus šis klausimas, bet natūralus. Dažnai net neištariamas garsiai. Pašnekesius irgi baigiam banaliai: „Na, ką padarysi, nieko nepadarysi. Laikykimės, laikykimės.“

Tai Mūsų Nepaprasta Klasė dar šiaip taip laikosi.

Irena (Žemaitytė) Geniušienė

2021–2022 m. žiema

AR SVARBU?... NEBE LABAI.

2021? 2022?

Pasibaigė iškilminga ceremonija J. Basanavičiaus gatvėje prie pirmosios Vilniaus lietuvių lietuviškos gimnazijos pirmųjų rūmų. Eisena patraukė prie kitų per tuos 100 metų buvusių gimnazijos patalpų.

Iš V. Mykolaičio-Putino (seniau – S. Daukanto) gatvės moksleiviai linksmai klegėdami pasuko į M. Valančiaus gatvę. Smagūs žingsniavo šaligatviu, ne tik nestabtelėdami, bet net galvos nepasukdami į dešinę, į tą vietą, kur buvo dabartinės S. Neries gimnazijos pirmtakės – kunigaikštienės Birutės gimnazijos – rūmai. Ir tai jau ne pirmieji. Į didelį gelsvų plytų (gretimose gatvėse panašių tebėra) gimnazija buvo atkelta iš dab. Muzikos akademijos.

Gimnazijos praeitimi labai besidominti (juk jos Tėvelio – žinomo pedagogo Aleksandro Karužos vardas neatsiejamas nuo Vilniaus mokyklų. Mama ir tetos vilnietės buvo ištikimos švietimo darbuotojos) – taigi, Giedrė domisi ir labai daug prisimena. Turėjo karo metų telefonų knygą, kurioje mūsų gimnazijos, jau nurodytos M. Valančiaus g. adresu, telefonai tebebuvo seni iš Gedimino gatvės rūmų.

Teisybė, neilgam gimnazija įsikūrė M. Valančiaus gatvėje.

Bet mes trys esam likusios iš tų, kurios į I-ją gimnazijos klasę atėjo būtent čia, į tą plytų namą (gal 2, gal 3 aukštų? Turbūt 3, o gal net 4...), esantį tolėliau nuo gatvės, kieme už žavingo secesinio Vilniaus perlo, dabar baltutėlio, švytinčio švara ir tvarka. Kaip šis perlas išliko, kai jo užnugaryje sprogo didelis namas su visomis Wermachto (ar nacių) paslaptimis??

Ar taip ypatingai svarbu, kad ten metus, kitus pabuvo gimnazija, kad toje gimnazijoje metus mokėmės mes – Giedrė, Mariukas, Irena.